

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 218

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

52. évfolyam

2009. szeptember 11.

<u>Közleményszám</u>	<u>Tartalom</u>	<u>Oldal</u>
	I <i>Állásfoglalások, ajánlások és vélemények</i>	
	VÉLEMÉNYEK	
	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság	
	2009. február 25–26-i, 451. plenáris ülés	
2009/C 218/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Európai társadalmi szolgálat (feltárási vélemény)	1
2009/C 218/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Együttműködés és tudásátadás a kutatási szervezetek, az ipar és a kkv-k között – az innováció fontos feltétele (saját kezdeményezésű vélemény)	8

HUÁr:
22 EUR

(folytatás a túloldalon)

III *Előkészítő jogi aktusok***Európai Gazdasági és Szociális Bizottság****2009. február 25–26-i, 451. plenáris ülés**

2009/C 218/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az építési termékek forgalmazására vonatkozó harmonizált feltételek megállapításáról	15
2009/C 218/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak A nanoanyagokkal kapcsolatos szabályozási szempontok	21
2009/C 218/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 77/91/EGK, a 78/855/EGK, a 82/891/EGK és a 2005/56/EK tanácsi irányelvnek az egyesülések és szétválások esetében alkalmazandó jelentési és dokumentációs kötelezettségek tekintetében történő módosításáról	27
2009/C 218/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységének megkezdéséről, folytatásáról és prudenciális felügyeletéről, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról, valamint a 2000/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről	30
2009/C 218/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az európai közigazgatások közötti átjárhatósági eszközökről (ISA)	36
2009/C 218/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a nyilvános páneurópai digitális cellás földi mobil rádiótávközlés összehangolt közösségi bevezetése számára fenntartandó frekvenciasávokról szóló 87/372/EGK tanácsi irányelv módosításáról	41
2009/C 218/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: „Javaslat tanácsi rendeletre a halászati erőforrások technikai intézkedések révén történő megóvásáról”	43
2009/C 218/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési tervről	46
2009/C 218/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Közösségi ökocímkerendszer	50

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

2009. FEBRUÁR 25–26-I, 451. PLENÁRIS ÜLÉS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Európai társadalmi szolgálat (feltáró vélemény)

(2009/C 218/01)

2008. július 3-i levelében Franciaország külpolitikáért és európai ügyekért felelős minisztere az Európai Unió francia elnökségének keretében arra kérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy készítsen feltáró véleményt a következő tárgyban:

„Európai társadalmi szolgálat”.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2009. február 4-én elfogadta véleményét. (Előadó: Thomas JANSON, társelőadó: Ionuț SIBIAN.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 131 szavazattal 7 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és következtetések

1.1 Az EGSZB határozottan üdvözi a francia elnökség kezdeményezését. Utalni szeretne egyben a fiatal önkéntesek Európai Unión belüli mobilitásáról szóló, 2008. november 20-i tanácsi ajánlásokra⁽¹⁾. Mivel azonban a fiatalok számos különféle rendszerben vállalhatnak aktív polgári szerepet, a kérdést úgy lehet a legjobban megközelíteni, ha az európai kezdeményezést olyan keretre alapozzuk, amelyet a következők jellemeznek:

- mindenki számára nyitott, nem fizetett, önként vállalt, nevelő jellegű (a nem formális tanulás típusába sorolható) és hozzáadott társadalmi értékkel rendelkező önkéntes tevékenységek közötti együttműködés,
- világos célokkal, tartalommal, feladatkörrel, felépítéssel és kerettel rendelkező, továbbá megfelelő támogatást, valamint jogi és szociális védelmet élvező, határozott idejű tevékenység,
- európai és transznacionális összefüggésben működik.

1.2 A társadalomban és ezen belül a transznacionális csere-programokban való aktív részvétel igen jó hatással van a személyes fejlődésre – különösen a fiatalok esetében –, de az európai szervezett civil társadalom kialakulására is. Az önkénteseknek

páratlan lehetőséget nyújt a formális és informális tanulásra, valamint különféle szociális és nyelvi kompetenciák megszerzésére, ezáltal pedig fogékonyvá teheti őket az európai polgári szerepvállalás iránt, és erősítheti bennük azt a szándékot, hogy a későbbiekben is megőrizzék ezt az elkötelezettséget. Más – köztük idősebb – korcsoportoknak a programokba történő bevonása lehetővé tenné e személyek élettapasztalatainak felhasználását. Ez egészségükre és életminőségükre is kedvezően hat. A különféle korosztályok együtt végzett önkéntes tevékenysége a nemzedékek közötti megértést is elősegítheti.

1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Uniónak ambiciózus célokat kellene kitűznie arra nézve, hogy a polgárok szélesebb körben vegyenek részt a civil társadalomban. Első lépésként át kellene ültetni a gyakorlatba az EGSZB korábbi véleményében⁽²⁾ megfogalmazott ajánlásokat.

1.4 Ezért az EGSZB örömmel venné, ha a tagállamok együttműködést indítanának az önkéntes tevékenységek szervezői között, aminek révén az önkéntes tevékenységek már meglévő típusai transznacionális dimenzióval bővülnének.

⁽¹⁾ 14825/08, JEUN 101.

⁽²⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: Az önkéntesség szerepe az európai társadalomban és kihatásai, előadó: Koller Erika, HL C 325., 2006.12.30.

1.5 Az Európai Unió támogathatna egy olyan európai polgári kezdeményezést ⁽¹⁾, amely – a fiatalok jelenlegi előtérbe helyezésén túlmutatva – összefogja a csereprogramokkal kapcsolatos politikákat és tevékenységeket. A célok között szerepelhetne az európai integráció elősegítése. Az EGSZB szerint magától értődik, hogy az Európai Uniónak több pénzügyi forrást kellene az ilyen programok rendelkezésére bocsátania. Először is lehetővé kellene tennie a csereprogramokban részt vevő fiatalok jelenlegi számának megduplázását, valamint a más korcsoportba tartozó személyek jelentősen nagyobb arányú részvételét.

1.6 Az EGSZB szerint a programoknak nagyobb mértékben kell a hátrányos helyzetű – és mindenekelőtt kevesebb lehetőséggel rendelkező – fiatalokra irányulni.

1.7 Alapvetően fontos, hogy a már meglévő nemzeti és európai programok között jobb legyen az együttműködés, továbbá csökkenjenek a technikai akadályok, valamint az egészségbiztosítási fedezettel és a balesetbiztosítással kapcsolatos problémák. Ennek érdekében az Európai Unió fontolóra vehetné egy olyan, a csereprogramokra irányuló védjegy kidolgozását, amely megfelel az uniós minőségi szabványoknak. Az önkéntes tevékenységek színvonala – a tevékenység típusától függetlenül – fontos, és a megfelelő eszközökkel biztosítandó.

1.8 Az EGSZB szerint fontos a harmadik országok részvételének támogatása, mivel ez hozzájárul az EU-nak az ezredfordulós célkitűzések érdekében végzett munkájához és a fejlesztésre és humanitárius segítségnyújtásra irányuló európai politikához.

1.9 Az EU-nak ki kell értékelnie ezt a területet azáltal, hogy ösztönzi és támogatja a kutatást, valamint egyre átfogóbb statisztikákat készít.

1.10 Meg kell válaszolni a biztosítást, egészségügyi ellátást és biztonságot érintő kérdéseket is. Gondoskodni kellene arról, hogy az önkéntesek szolgálatuk során megfelelő szociális védelemben részesüljenek, de ez nehézségekbe ütközhet, ha a transznacionálisan tevékenykedő önkéntesek szociális biztonságáról szóló rendelkezések országonként különbözőek. Ezért az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy támogassa a kérdés egységes megközelítését, a tagállamokat és az illetékes intézményeket pedig e fontos kérdések megoldására kéri.

1.11 Az EGSZB tisztában van azzal, hogy ezt a területet – például egy konferencia formájában – nyomon kell követni. Ebben valamennyi érintett nemzeti szolgálatnak, továbbá az Európai Bizottságnak és az ifjúsági vagy önkéntes szolgálat területén tevékenykedő nem kormányzati szervezeteknek is részt kellene venniük annak érdekében, hogy segítsék az európai polgári kezdeményezés keretének kidolgozását.

⁽¹⁾ A „társadalmi szolgálat” kifejezés jelentése tagállamonként különböző. Az ezzel összefüggő félreértések elkerülése végett az EGSZB a véleményben a „polgári kezdeményezés” kifejezést alkalmazza.

2. Háttér

2.1 Az EGSZB határozottan üdvözli, hogy a francia elnökség feltáró vélemény kidolgozására kérte fel az európai társadalmi szolgálat tárgyában.

2.2 Mivel azonban a fiatalok számos különféle rendszerben – társadalmi szolgálat, önkéntes szolgálat vagy más részvételi lehetőségek révén – vállalhatnak aktív polgári szerepet, az európai kezdeményezést egyértelmű keret és meghatározás kell hogy jellemezze. Az EGSZB szerint a kérdést európai szinten úgy lehet a legjobban megközelíteni, ha túllépünk a hagyományos társadalmi szolgálaton, és az európai kezdeményezést olyan keretre alapozzuk, amelyet a következők jellemeznek:

- mindenki számára nyitott, nem fizetett, önként vállalt, nevelő jellegű (a nem formális tanulás típusába sorolható) és hozzáadott társadalmi értékkel rendelkező önkéntes szolgálat,
- világos célokkal, tartalommal, feladatkörrel, felépítéssel és kerettel rendelkező, továbbá megfelelő támogatást, valamint jogi és szociális védelmet élvező, határozott idejű tevékenység,
- európai és transznacionális összefüggésben működik.

2.3 Ezt lehetne európai polgári kezdeményezésnek nevezni, amely átfogja az önkéntes tevékenységek terén létező igen sok különböző hagyományt és gyakorlatot, köztük egyes tagállamokban a társadalmi szolgálatot is.

2.4 Már az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó szerződés tartalmazott rendelkezéseket a fiatal munkavállalók cseréjéről az európai népek közötti szolidaritás erősítése és elmélyítése érdekében.

2.5 Az önkéntes munkáról kidolgozott korábbi véleményben ⁽²⁾ az EGSZB több ajánlást tett, köztük a következőket:

- meg kellene hirdetni az önkéntesek évét, és közzé kellene tenni egy fehér könyvet az önkéntes tevékenységről és az aktív polgárságról Európában,
- a tagállami kormányokat arra kellene ösztönözni, hogy dolgozzanak ki önkéntes tevékenységre vonatkozó nemzeti politikát,
- a tagállamokban olyan jogi keretfeltételeket kellene kidolgozni, amelyek az egyének jogi vagy társadalmi státuszától függetlenül biztosítják az önkéntes tevékenységhez való jogot,
- európai szinten a szóban forgó terület vonatkozásában összevethető és megbízható statisztikákra van szükség,

⁽²⁾ SOC/243. Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: Az önkéntesség: szerepe az európai társadalomban és kihatásai, előadó: Koller Erika, HL C 325., 2006.12.30.

— erősíteni kellene az EU finanszírozási rendszerének, politikájának és programjainak önkéntesbarát jellegét. Ehhez az is szükséges, hogy legyen egy egész Európát átfogó infrastruktúra, mely támogatja az önkéntes tevékenységet,

— az önkéntes programokat Európa-szerte a népszerűség minden csoportja számára hozzáférhetővé kell tenni.

2.6 Az EGSZB úgy véli, hogy vannak ugyan előrelépések, de számos ajánlás és javaslat még nem vált valóra. Ezzel a véleményével az EGSZB ismét ki szeretné emelni, hogy át kell ültetni az említett korábbi vélemény ajánlásait, és hogy fokozottan ösztönözni kell az önkéntesség egyik különleges területét: az önkéntes szolgálatot.

2.7 Az EGSZB meggyőződése, hogy a civil társadalmat jobban be kell vonni Európa integrációjába. A minden korosztály számára hozzáférhető, ambiciózus európai polgári kezdeményezés elősegítheti az átlagpolgárok és az Európai Unió közötti, megrendült bizalom helyreállítását. Az emberek polgári szerepvállalásának előmozdítása hozzájárul az Európai Unió alapelvei: a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása, a férfiak és a nők közötti egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség érvényesítéséhez.

2.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy mindenkinek, de különösen a fiataloknak és/vagy a hátrányos helyzetűeknek fokozott mértékben, aktívan részt kell venniük a társadalomban annak érdekében, hogy erősödjön bennük a polgári szerepvállalás, valamint a szolidaritás iránti fogékonyság. Fokozni kell továbbá a társadalmi szolgálatok terén folytatott együttműködést a tagállamok, az Európai Bizottság és az EGSZB között.

2.9 A jelenleg hatályos Szerződésben az ifjúságpolitika és a polgári szerepvállaláson alapuló tevékenységek jogalapját a 149. és 151. cikk tartalmazza, amely cikkek kizárják a jogharmonizációt, az EU-nak lehetőséget adnak azonban a tagállamok közötti együttműködés ösztönzésére és az ifjúsági csereprogramok támogatására. A Lisszaboni Szerződés némileg bővíti az ifjúságpolitika körét, mivel kiterjed a fiatalok részvételére Európa demokratikus életében.

2.10 A Lisszaboni Szerződés a hatálybalépését követően létre fogja hozni az európai fiataloknak az Unió humanitárius segélyezési intézkedéseiben való közös részvételéhez szükséges keretet: az Európai Önkéntes Humanitárius Segélyezési Hadtestet.

2.11 Az önkéntes tevékenységgel jelenleg elsősorban az Európai Unió ifjúságpolitikája három elsőbbséget élvező irányának keretén belül folytatott nyitott koordinációs módszer foglalkozik. Ezek az irányok a következők:

— a fiatalok aktív polgári szerepvállalásának és civil társadalmi részvételének ösztönzése,

— az önkéntes tevékenységek népszerűsítése a fiatalok körében,

— a fiatalokat célzó tájékoztatás és a meglévő ifjúsági információs szolgálatok megerősítése az önkéntes tevékenységek körükben való népszerűsítésének, valamint az ifjúság jobb megértésének és megismerésének érdekében.

2.12 Több szempontból is fontos átgondolni, hogy miként lehet erősíteni Európában az aktív polgári szerepvállalást. Az Európai Unió az összes többi földrésznél nagyobb mértékben felelős az ezredfordulós célkitűzések teljesítéséért. Az EU a világon az egyik legbőkezűbb adományozó. Azáltal, hogy az uniós polgárokat bevonjuk a világ legnagyobb kihívásaival való szembenézésbe, nemcsak az egyének személyes fejlődéséhez járulunk hozzá, hanem globalizált világunkban erősítünk a kölcsönös megértést, és nélkülözhetetlen hálózatokat hoznánk létre.

2.13 A nemzeti civil szolgálatok egyes esetekben a katonai szolgálat alternatívájaként működtek. A kötelező katonai szolgálat leépítésével és azzal párhuzamosan, hogy a tagállami haderők mindinkább hivatásosak, a civil szolgálatok köre is szűkült. Ugyanakkor az ifjúsági önkéntes szolgálatok fejlődése vonzó lehetőség lehet arra, hogy a fiataloknak helyet kínáljunk a társadalomban akkor is, ha a katonai, illetve civil szolgálat gyakorisága csökken.

2.14 Az önkéntesség és az egyéb civil kezdeményezések egyre több figyelmet kapnak. A tagállamok, a csatlakozó országok és az Európai Bizottság képviselői 2004-ben az olasz elnökség meghívására Rómában találkoztak, hogy részt vegyenek a társadalmi szolgálat és az ifjúság összefüggéseiről szóló első konferencián. Az olasz konferencia elnökségi következtetéseiben többek között az alábbi ajánlások szerepelnek:

— az információk és a bevált gyakorlatok szisztematikus és rendszeres átadása, valamint fokozott együttműködés a társadalmi szolgálatok és az ifjúságpolitika között,

— a fiatalok társadalmi szolgálatokban való szélesebb körű részvétele annak érdekében, hogy erősödjön bennük a polgári szerepvállalás, valamint a szolidaritás iránti érzékenység,

— fokozott együttműködés a tagállamok, a csatlakozó országok és az Európai Bizottság között az ifjúsági társadalmi szolgálatok terén.

3. Jelenlegi csereprogramok

3.1 Európa

3.1.1 A Cselekvő ifjúság program része az Európai Önkéntes Szolgálat (*European Voluntary Service, EVS*). A 18 és 30 év közötti önkéntesek 2–12 hónapot töltenek külföldön. Specifikus képzésben vesznek részt, és tanulmányi tapasztalataik egy *Youthpass* keretében formálisan elismerésre kerülnek. 1996 és 2006 között az Európai Önkéntes Szolgálatban 30 000 önkéntes vett részt.

3.1.2 2009-től idősebbek is részt vehetnek az európai önkéntes szolgálat intézményesített formájában, mégpedig a Grundtvig-program keretében. Ez a csereprogram kezdetben csak kisleptékű lesz, említésre méltó azonban, hogy az Európai Bizottság módokat keres arra, hogy megfelelően támogassa a különböző korcsoportok által végzett önkéntes tevékenységet. Az Európai Bizottság „Európa a polgárokért” programjának intézkedései is konkrét lehetőségeket biztosítanak a különböző országokból származó és különböző korcsoportokhoz tartozó önkéntesek cseréjére.

3.1.3 A tagállamok több ezer szervezete között már régóta létezik kétoldalú együttműködés, amelynek középpontjában többek között az önkéntesek cseréje áll. Ezek a cserék decentralizált formában történnek, méretükről nincsenek adatok. Ha azonban csak a nemzetközi szinten tevékenykedő világszervezetek keretében történő cseréket tekintjük, biztosan elmondhatjuk, hogy azokban jelentős számú, elsősorban fiatal európai polgár vesz részt.

3.1.4 Az EVS bizonyos alapvető értékek és minőségi normák tiszteletben tartására épül, melyeket az EVS-Charta határoz meg. Ezek védelme és megőrzése érdekében az EVS-önkéntesek kiküldetésében vagy fogadásában, illetve az EVS-projektek koordinálásában érdekelt szervezeteket először akkreditálni kell.

3.1.5 Az európai Erasmus program mind az egyetemi hallgatók mobilitásának növelése, mind a felsőoktatási intézmények közötti együttműködés támogatása szempontjából rendkívül sikeres. Az Erasmus programban az európai egyetemek mintegy 90 %-a részt vesz, és 1987. évi elindulása óta 1,9 millió diák használta ki lehetőségeit. A program a jövőre nézve a mobilitási intézkedések további kiterjesztését tervezi, hogy 2012-re 3 millió „Erasmus-diákot” számlálhasson.

3.1.6 A Leonardo da Vinci program a szakmai alapképzésben részesülők, a munkavállalók, az önálló vállalkozói tevékenységet folytatók, valamint a szakképzés területén dolgozók mobilitását támogatja.

3.2 Tagállamok

3.2.1 Az EGSZB elismeri a tagállamokban működő társadalmi szolgálatok különféle formáit és hagyományait, ahogy a más típusú önkéntes tevékenységeket is, melyek célja az aktív polgári szerepvállalás, a szolidaritás és a társadalmi fejlődés. Kiemeli az ifjúsági vagy önkéntes munka területén tevékenykedő nem kormányzati szervezetek szerepét és hozzájárulását. Tudatában van annak is, hogy a tagállamok társadalmi szolgálattal vagy önkéntes tevékenységgel kapcsolatos programjairól kevés információ áll rendelkezésre.

3.2.2 Egyes tagállamok – például Németország, Olaszország és Franciaország – már bevezették az ifjúsági (kötelező vagy

önkéntes) társadalmi szolgálat bizonyos típusait. Néhány más országban az ilyen jellegű szolgálatok bevezetése folyamatban van vagy mérlegelés tárgyát képezi.

4. Európai polgári kezdeményezés

4.1 Jelenlegi szakpolitikai kezdeményezések

Az EGSZB üdvözli a tanácsi ajánlást, amelynek célja a fiatal önkéntesek Európán belüli mobilitásának támogatása. Örömmel veszi az önkéntes tevékenység gazdasági és társadalmi kohézióban betöltött szerepéről szóló, 2008. április 22-i európai parlamenti állásfoglalást is, amely kiemeli, hogy az önkéntes tevékenység számára forrásokat kell mozgósítani, és a programokat a fiatalokon túl más csoportok felé is meg kell nyitni.

Az EGSZB üdvözli továbbá, hogy az Európai Bizottság kéri az Amicus előkészítő intézkedés megvalósítását. Ennek célja a fiatalok társadalmi, illetve önkéntes szolgálatokban való részvétele transznacionális jellegének támogatása, egy európai keret kidolgozásának ösztönzése, valamint egy tesztelési és értékelési szakasz lehetővé tétele.

4.1.1 Ezért az EGSZB üdvözlőné, ha a szóban forgó területen komoly hagyományokkal rendelkező és érdeklődő tagállamok együttműködést kezdeményeznének, amelynek révén a társadalmi/civil szolgálat már létező típusai transznacionális dimenzióval bővülnének.

4.1.2 Az EGSZB osztja azt a nézetet, hogy a különféle nemzeti rendszerek között összehangolt intézkedések hiánya és a rendelkezésre álló információk szűkössége korlátozza az EVS nyújtotta lehetőségeket, és aggodalomra ad okot. Az EGSZB örömmel veszi az arra irányuló erőfeszítéseket, hogy az EVS-t mint „márkanév” szélesebb körben elismerjék, ahogy ez az Erasmus program esetében történt.

4.2 Melyek legyenek a kitűzött célok?

4.2.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Uniónak ambiciózus célokat kellene kitűznie arra nézve, hogy a polgárok szélesebb körben vegyenek részt a civil társadalomban. Első lépésként át lehetne ültetni a gyakorlatba az EGSZB korábbi véleményében megfogalmazott ajánlásokat (lásd a 2.5. pontot).

4.2.2 Az Európai Uniónak támogatnia kellene egy olyan európai polgári kezdeményezést, amely összefogja a nemcsak a fiatalokra hangsúlyt fektető, hanem erőteljesebb európai dimenziót is biztosító csereprogramokkal kapcsolatos politikákat és tevékenységeket. A résztvevőknek a szolgálati időszakot lehetőleg nem saját hazájukban kellene eltölteniük. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Uniónak több pénzügyi forrást kellene az ilyen programok rendelkezésére bocsátania.

4.2.3 Az első szakaszban a fiatal önkéntesek csereprogramjaiban részt vevők jelenlegi számának megduplázására kellene törekedni. Ez a cél megvalósítható, ha azt nézzük, hogy az Erasmus programban ma több mint 100 000 diák, míg egyéb európai ifjúsági csereprogramokban az európai fiataloknak csak igen kis része vesz részt. Hosszú távon ezek a programok az Erasmus programra jellemző részvételi arány elérésére törekedhetnek.

4.2.4 Az EGSZB szerint több hátrányos helyzetű fiatal kell elérni. Ennek a csoportnak válna leginkább előnyére a civil társadalmi részvétel, de tagjai gyakran nem rendelkeznek a részvételhez szükséges pénzügyi eszközökkel és/vagy képesítéssel.

4.2.5 A kezdeményezésnek a fiatalokon túl más csoportokra is ki kellene terjednie. Európa öregszik, az idősök azonban tevékenyebbek, mint régen, és szívesen vállalnak láthatóbb szerepet a társadalomban. A nyugdíjasok és a hasonló csoportok bevonása a rendszerbe egyfelől elősegítené az „aktív idősödés” koncepcióját, másfelől különböző országokból származó emberek új csoportjait közelítené egymáshoz. Az idősebbek így részt vehetnének a társadalom életében, kamatoztathatnák élettapasztalatukat és továbbra is hasznosnak érezhetnék magukat. Ez egészségükre és életminőségükre is kedvezően hatna. A fiatalok és az idősök együtt végzett önkéntes tevékenysége azt is elősegítheti, hogy a két nemzedék tapasztalatokat cseréljen és jobban megértse, kölcsönösen támogassa egymást.

4.2.6 Fontos, hogy a már meglévő nemzeti és európai programok között jobb legyen az együttműködés. Így csökkennének az olyan technikai akadályok, mint például a társadalmi szolgálatban szerzett tapasztalatok és a fiatalok által szerzett képesítések kölcsönös elismerésének hiánya, illetve az egészség- és baleset-biztosítási fedezet problémái. Ennek érdekében ajánlatos, hogy az Európai Unió határozzon egy olyan, a csereprogramokra irányuló védjegyről, amely megfelel az uniós minőségi szabványoknak.

4.2.7 Napjainkban az állami támogatás nélkülözhetetlen a programok kidolgozásának ösztönzéséhez és a színvonal biztosításához. De egyetlen ország sem fedezi az önkéntes projektek valamennyi költségét. Különösen a transznacionális tevékenységekhez gyakran további, magánszektorbeli finanszírozási forrásokat kell keresni. Ezért a csereprogramok ösztönzése és az európai polgári kezdeményezés kiépítése érdekében az EU-nak lényegesen növelnie kell az önkéntes tevékenységekre, köztük csereprogramokra szánt költségvetését, fedezve többek között a koordinációs költségeket, az ösztönzőket és az országok közötti kereszttámogatásokat. Az EGSZB a tagállamokat is az ilyen tevékenységek nagyobb mértékű finanszírozására biztatja.

4.2.8 Az EGSZB szerint fontos a harmadik országok részvételének olyan módon való támogatása is, hogy az önkéntesek az EU határain kívül is szolgálhassanak, hozzájárulva ezzel az EU-nak az ezredfordulás célkitűzések érdekében végzett munká-

jához, valamint a fejlesztésre és humanitárius segítségnyújtásra irányuló európai politikához. A csereprogramok tágabb keretének és nagyobb számának támogatására irányuló kezdeményezést össze kellene hangolni a lisszaboni stratégiában előirányzott Európai Önkéntes Humanitárius Segélyezési Hadtesttel. A hadtestbe hosszú távon a fiatalokon túl más csoportokat is be kellene vonni. Ebben az összefüggésben fontos annak biztosítása, hogy az EU vízumpolitikája ne akadályozza feleslegesen az ilyen jellegű csereprogramokat.

4.2.9 Végezetül az EU-nak azáltal is ki kell emelnie és értékelnie ezt a területet, hogy ösztönzi és támogatja a kutatást, valamint egyre átfogóbb statisztikákat készít. Fontos, hogy a megfelelő intézményi keretben folyamatosan megvitassák, nyomon kövessék és figyeljék a már meglévő társadalmi szolgálatok közötti együttműködést.

4.3 Előnyök és kihívások

4.3.1 Az európai polgári kezdeményezés megerősítené az olyan univerzális és európai értékeket, mint a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok tiszteletben tartása, valamint az alapvető szabadságok és a jogállamiság. Célként kellene kitérni továbbá a szociális, nyelvi és hálózatépítési kompetenciák, valamint az Európai Unió felépítésével és működésével kapcsolatos ismeretek fejlesztését csakúgy mint a tapasztalatgyűjtést és -cserét. A fiatalok önkéntes tevékenység melletti elkötelezettségét gyakran a tudásszerzés, illetve a saját jellemük és képességeik jobb megismerése utáni vágy támasztja alá, hozzájárulva egyben a tudásalapú társadalom követelményeinek való megfeleléshez.

4.3.2 Az EGSZB szerint különféle területeken (például társadalmi beilleszkedés, az emberek szükségletei, gyermekek és fiatalok, sport, tájékoztatás, örökségvédelem, kultúra és művészet, környezet, polgári védelem stb.) számos lehetőség van az önkéntesek transznacionális együttműködésére és cseréjére, ami erősítheti a polgári szerepvállalás európai dimenzióját.

4.3.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai polgári kezdeményezés a tagállamok, a csatlakozó országok és az Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszköz (ENPI) keretébe tartozó országok közötti együttműködést is előmozdíthatná az aktív polgári szerepvállalás és a szolidaritásra való készség vonatkozásában.

4.3.4 Az önkéntesek célirányosan gyűjthetnek fontos nem formális, a munkaerőpiacon jól használható tapasztalatokat és ismereteket, és kapcsolatrendszereket építhetnek ki, továbbá például a közönségszolgálat, a kommunikáció, a véleménynyilvánítás, a szociális kompetenciák, a szervezeti irányítás és a szakképzés területén is szerezhettek kulcskompetenciákat és ismereteket. Az önkéntes tevékenység tehát az életpálya és a szakmai pályafutás fontos részévé válhat. Biztosítani kell azonban a fiatalok önkéntes tevékenységének és nem formális tanulásának elismerését.

4.3.5 A kihívásokról sem szabad megfeledkezni. Ilyen például az önkéntesek jogi státuszának hiánya. A nemzeti keretek meghatározzák az önkéntesek és a szervezetek státuszát az országon belül és – kisebb mértékben – külföldön. Nem létezik azonban olyan nemzeti jogi keret, amely hasonló jogi státuszt biztosít például az EVS önkénteseinek.

4.3.6 Meg kell válaszolni a biztosítást, egészségügyi ellátást és biztonságot érintő kérdéseket is. Gondoskodni kellene arról, hogy az önkéntesek szolgálatuk során megfelelő szociális védelemben részesüljenek, de ez nehézségekbe ütközhet, ha a transznacionálisan tevékenykedő önkéntesek szociális biztonságáról szóló rendelkezések országonként különbözőek. Ezért az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy támogassa a kérdés egységes megközelítését, a tagállamokat és az illetékes intézményeket pedig e fontos kérdések megoldására kéri.

4.3.7 Mindent meg kell tenni a fizetett foglalkoztatás és az önkéntes szolgálat mibenlétével kapcsolatos lehetséges konfliktusok elkerülése érdekében. Ezért világosan meg kell határozni a foglalkoztatottak és az önkéntesek közötti különbségeket, valamint – szükség esetén – az önkéntesek hatáskörét. Nem az a szándék, hogy önkéntes tevékenységgel fizetett foglalkoztatást helyettesítsünk. Ezért igen fontos a szociális partnerekkel való együttműködés.

5. Az EGSZB és a szervezett civil társadalom szerepe

5.1 A szervezett civil társadalom az önkéntes tevékenység alapja. Az EVS-ben és egyéb európai programokban már most számos civilszervezet vesz részt. Az önkéntes szervezeteknek emellett továbbra is fontos szerepet kellene játszaniuk a szélesebb körű csereprogramokban is.

5.2 Tény, hogy a nonprofit és önkéntes szervezetek Európában gyakran vállalnak különféle jóléti szolgáltatásokat. Ugyanakkor a népi mozgalmakban számos esetben egyre kevesebben vesznek részt. Az európai polgári kezdeményezés elősegítheti egyfelől, hogy többen vegyenek részt a szervezett civil társadalomban, másfelől hogy a szervezeteknek jobb fejlődési lehetőségeik legyenek. A nonprofit szervezetek társadalomban betöltött szerepének és helyzetének felülvizsgálata és az erről szóló vita változást hozhat az ilyen szervezetek különleges hozzájárulását illetően, és felhívhatja a figyelmet az általuk létrehozott társadalmi többletértékre.

5.3 Az európai polgári kezdeményezés hozzájárulhat továbbá egy erősebb és élénkebb civil társadalom kialakulásához. Ebből a társadalmi tőke is profitál, ami a bizalmat, a korrupció csökkenését és az önkéntes szervezeti tagságot illeti.

5.4 A szervezetek akkreditációjának problémája és a csereprogramok színvonalának kérdése gyakran érinti a civilszervezeteket. Az EGSZB az egyes tagállamok szervezett civil társadalmát európai szintű együttműködésre biztatja annak érdekében, hogy megfogalmazzák az akkreditáció közös elveit, és további közös minőségi kritériumokat dolgozzanak ki. Ezt a munkát adott esetben az illetékes közigazgatási szervvel együttműködésben lehetne végezni.

5.5 Az EGSZB tisztában van azzal, hogy ezt a területet – például egy konferencia formájában – nyomon kell követni. Ebben valamennyi érintett nemzeti szolgálatnak, továbbá az Európai Bizottságnak és az ifjúsági vagy önkéntes szolgálat területén tevékenykedő nem kormányzati szervezeteknek is részt kellene venniük annak érdekében, hogy segítsék az európai polgári kezdeményezés keretének kidolgozását.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították.

2.11. pont

„Az fiatalok önkéntes tevékenységgel jelenleg ~~elsősorban~~ az Európai Unió ifjúságpolitikája három elsőbbséget élvező irányának keretén belül folytatott nyitott koordinációs módszer ~~foglalkozási~~ prioritása. Ezek az irányok a következők:

- a fiatalok aktív polgári szerepvállalásának és civil társadalmi részvételének ösztönzése,
- az önkéntes tevékenységek népszerűsítése a fiatalok körében,
- a fiatalokat célzó tájékoztatás és a meglévő ifjúsági információs szolgálatok megerősítése az önkéntes tevékenységek körükben való népszerűsítésének, valamint az ifjúság jobb megértésének és megismerésének érdekében.”

A szavazás eredménye:

Mellette: 49 Ellene: 69 Tartózkodott: 19

4.3.7. pont

„Mindent meg kell tenni a fizetett foglalkoztatás és az önkéntes szolgálat mibenlétével kapcsolatos lehetséges konfliktusok elkerülése érdekében. Ezért világosan meg kell határozni a foglalkoztatottak és az önkéntesek közötti különbségeket, valamint – szükség esetén – az önkéntesek hatáskörét. Nem az a szándék, hogy önkéntes tevékenységgel fizetett foglalkoztatást helyettesítsünk. Ezért igen fontos az önkénteseket képviselő szervezetek és a szociális partnerekkel közötti való együttműködés.”

A szavazás eredménye:

Mellette: 48 Ellene: 77 Tartózkodott: 23

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Együttműködés és tudásátadás a kutatási szervezetek, az ipar és a kkv-k között – az innováció fontos feltétele (saját kezdeményezésű vélemény)

(2009/C 218/02)

2008. július 10-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

„Együttműködés és tudásátadás a kutatási szervezetek, az ipar és a kkv-k között – az innováció fontos feltétele.”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2009. február 3-án elfogadta véleményét (Előadó: Gerd WOLF).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25.–26-án tartott 451. plenáris ülésén (a 26-i ülésnapon) 158 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta a következő véleményt:

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1 A jelen vélemény a kutatási szervezetek (*Research Performing Organisations*), az ipar és a kkv-k közötti együttműködést és a tudásátadást tárgyalja, mivel ez az együttműködés döntő szerepet játszik abban, hogy a tudományos kutatás eredményeiből innovatív termékeket és folyamatokat lehessen kifejleszteni.

1.2 Az EGSZB azt javasolja, hogy az iparban dolgozókat és a kkv-k munkatársait módszeresen tájékoztassák arról, hogy a tudás és technológia milyen kincsei állnak rendelkezésre az Európai Unió egyetemein és kutatási intézményeiben, és miként kell kialakítani a megfelelő kapcsolatokat. Ennek megfelelően az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság törekedjen egy, az eddigi információs rendszereket integráló és kiegészítő, tehát a specifikus információszükségletet az eddigieknél jobban kielégítő, európai szintű (internetes) keresőrendszer kifejlesztésére.

1.3 Az EGSZB támogatja a tudományos publikációkhoz való szabad internet-hozzáférés megteremtésére tett erőfeszítéseket. Ez azonban rendszerint magasabb közkiadásokkal jár majd. Ezért kellene arra törekedni, hogy megállapodások szülessenek reciprok szabályozásokról az Európai Unió tagállamai között, valamint az Európán kívüli államokkal. A kutatási szervezeteket és a kutatási szervezetek tudósait azonban nem szabad korlátozni szabadságukban a tekintetben, hogy eredményeik közzétételére azt a folyóiratot vagy azt a fórumot válasszák, amelyik a legjobban szolgálja eredményeik terjesztését és elismerését az egész világon.

1.4 Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság gondolja tovább a kutatási adatokhoz való szabad hozzáférés lehetőségeit, ugyanakkor határozza meg az ilyen eljárás határait is. Ez alatt

nem a bármely kutatási folyamatban keletkező adatokhoz, beleértve az úgynevezett nyers adatokhoz való túl korai, nyilvános hozzáférést kell érteni. Az EGSZB az érintett kutatók bevonása mellett óvatosságot és fokozatos eljárást javasol az Európai Bizottság részéről.

1.5 Tekintettel a kutatási szervezetek és az ipar különböző munkakultúráira, az EGSZB az érdekek tisztességes egyensúlyának megteremtését javasolja. Ez az eredmények korai közzététele, illetve a szükséges titoktartás és – a szabadalmakat is beleértve – a szellemi tulajdonjogok között feszülő ellentmondást érinti.

1.6 Az EGSZB ezért üdvözlözi, hogy az Európai Bizottság időközben tisztázta, hogy a szellemi tulajdon kezelésére tett ajánlásával még a megbízás alapján végzett kutatások esetében sem kívánt semmiképpen beavatkozni az együttműködő partnerek közötti szerződések szabad megfogalmazásába. Az Európai Bizottság ajánlásai nyújtsanak segítséget, de semmi esetre se váljanak merev szabályokká.

1.7 Az EGSZB megismétli ajánlását, hogy vezessék be az európai közösségi szabadalmat, a feltalálókat érintő és a szabadalom újdonságát nem veszélyeztető, előzetes publikációra vonatkozó határidővel (*grace period*).

1.8 A kutatási infrastruktúrák, mint például részecskegyorsítók, sugárforrások, műholdak, földi csillagászati berendezések vagy fúziós berendezések fejlesztése során a kutatóintézmények elsődlegesen nem új tudás szállítóinak számítanak, hanem megrendelőkné és ügyfelekné kell tekinteni őket. Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Unióban és a tagállamokban az

állami támogatásra vonatkozó szabályok, a költségvetési, a beszerzési, valamint a versenyszabályok alkalmazása során összegyűlt eddigi tapasztalatokat vizsgálják felül abból a szempontból, hogy mennyiben szolgálják azt a célt, hogy az iparban az ilyen megrendelések teljesítése során szerzett képességeket és különleges ismereteket a lehető legjobban őrizzék meg és használják fel az európai versenyképesség érdekében, de egyúttal a megfelelő későbbi megrendelésekhez is, illetve hogy szükség lesz-e ezen a téren új iparpolitikai megközelítési módokra.

2. Bevezetés

2.1 Az EGSZB számos véleményt⁽¹⁾ tett közzé kutatáspolitikai kérdésekkel kapcsolatban, és ezekben mindenekelőtt arra hívta fel a figyelmet, hogy milyen alapvető jelentősége van az megfelelő kutatásnak és fejlesztésnek a lisszaboni és barcelonai célok elérése szempontjából.

2.2 Az ajánlások egyik különösen fontos tényezője a kutatási szervezetek – beleértve az egyetemeket is – (*Public Research Organisations, PRO vagy Research Performing Organisations*), valamint az ipar és kkv-k közötti együttműködést és az ehhez szükséges tudásátadást érintette azzal a céllal, hogy innovatív folyamatokat és piacképes termékeket lehessen kifejleszteni. Ezt a tényezőt elmélyítve a jelen vélemény a 3–5. fejezetekben megadott témakörökre összpontosít, azaz (a) a publikációkra és információkra, (b) a piacképes termékek és eljárások kifejlesztésében történő együttműködésre, valamint (c) a kutatási infrastruktúrák kiépítésében való együttműködésre⁽²⁾.

2.3 A fenti témakörök az együttműködés és a verseny között fennálló egyensúlyt – de a köztük fennálló ellentmondásokat is – érintik. Az együttműködésre egyrészt szükség van, hogy megtartsa és erősítse az európai ipar versenyképességét az Európai Unión kívüli országokkal szemben. Másrészt azonban az együttműködés nem torzíthatja az európai vállalatok között fennálló versenyhelyzetet, amelyet a belső piac tisztességes működését biztosító, az állami támogatásra vonatkozó előírások szabályoznak (az állami támogatásra vonatkozó európai jogszabályok).

2.4 Az így keletkező ellentmondás alkotja a következőkben tárgyalt kérdések és ajánlások háttérét, mindenekelőtt a szellemi tulajdonjogokra és az információ szabad továbbításának ehhez kapcsolódó problémakörére vonatkozóan.

2.5 Az együttműködés témájával az Európai Bizottság és a Tanács is foglalkozott. Ennek eredményeként született meg többek között az Európai Bizottság ajánlása⁽³⁾ a szellemi tulajdon kezeléséről a tudásátadás során, valamint az egyetemeknek és más állami kutatószervezeteknek szóló gyakorlati útmutatóról. Az ajánlás célja, hogy egységesebb eljárásra ösztönözze a tagállamokat és a kutatási intézményeket. A messzemenően ésszerű célkitűzések és javaslatok ellenére azonban épp ezek az ajánlások vetettek fel új kérdéseket, és komoly aggá-

lyokat ébresztettek az érintett szervezetekben az együttműködés keretében vagy megbízás alapján végzett kutatások terén érvényesülő szellemi tulajdonjogokat illetően. Jelen vélemény tartalmazza ezeket a kérdéseket és az azokra időközben adott válaszokat az Európai Bizottság részéről.

3. A kutatási tevékenységek és eredmények közzététele

3.1 **Tudományos publikációk.** A tudományos eredményeket hagyományosan egy következetes szakvéleményezési eljárás („peer review”) lefolytatását követően, nyomtatott szakmai folyóiratokban – a kutatóintézetek bizonyos esetekben ennél korábban, előzetes publikáció vagy technikai jelentés formájában stb. – teszik közzé. A tudományos eredményekről ezenkívül a szakmai konferenciákon számolnak be, illetve az eredményeket szakmai konferenciákról kiadott jegyzőkönyvekben (proceedings) teszik közzé.

3.1.1 **Új dimenzió: az internet.** Az internet a kommunikáció és tudásátadás új dimenzióját nyitotta meg. A kiadók a legtöbb tudományos folyóiratot most már az interneten is közzéteszik elektronikus formában.

3.1.2 **Könyvtárak és a költségek kérdése.** Az egyetemek és a kutatási szervezetek könyvtárai révén a nyomtatott és elektronikus publikációkhoz való hozzáférés messzemenően megvalósult. Mindenesetre az egyetemeknek és kutatási szervezeteknek rendelkezniük kell a szükséges pénzügyi kapacitással, hogy képesek legyenek viselni a kapcsolódó költségeket (a kiadványok és az előfizetések költségeit), és ebben a tekintetben komoly probléma áll fenn⁽⁴⁾.

3.1.3 **Ingyenes internetes hozzáférés a tudományos publikációkhoz.** A tudományos publikációkhoz az internetes hozzáférés eddig rendszerint költségekkel járt, amelyeket vagy a könyvtáraknak, illetve a könyvtárakat fenntartó intézményeknek, vagy közvetlenül a felhasználóknak kellett megfizetniük, azonban hosszabb ideje léteznek arra irányuló törekvések, hogy a felhasználók számára ingyenes hozzáférést tegyenek lehetővé („Free Open Access”⁽⁵⁾). Ehhez különböző üzleti modelleket és fizetési módokat vizsgálnak meg, melynek eredményeként egyes esetekben már konkrét megállapodások jöttek létre. Az EGSZB támogatja az ennek megfelelő törekvéseket. Mindenesetre nem minden megállapodás lesz költségsemleges a közszférára nézve. Ezért ajánlatos reciprok magatartásra törekedni mind az Európai Unió tagállamai között, mind pedig az Európán kívüli államokkal.

3.1.3.1 **A választás korlátlan szabadsága.** A kutatási szervezeteket és a kutatási szervezetek tudósait azonban semmi esetre sem szabad korlátozni szabadságukban a tekintetben, hogy eredményeik közzétételére azt a folyóiratot vagy fórumot válasszák, amelyik megítélésük szerint a legjobban szolgálja eredményeik terjesztését és elismerését az egész világon.

(1) Lásd a mellékletet.

(2) INT/450 (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

(3) C(2008) 1329, 2008. április 10.

(4) http://ec.europa.eu/research/science-society/pdf/scientific-publication-study_en.pdf

(5) Open Access. Opportunities and Challenges – a Handbook. Európai Bizottság / Német UNESCO Bizottság, 2008.

3.1.4 Nyílt hozzáférés a kutatási adatokhoz. Ezenkívül az Európai Bizottság elképzeléseket ⁽¹⁾ alakított ki arra vonatkozóan, hogy az együttműködő partnerek között már szokásos, önkéntes adatcserén túlmenően az interneten keresztül lehetővé tegyék az általános „nyílt hozzáférést”, nem csupán a tudományos publikációkhoz, hanem a tudományos publikációk alapjául szolgáló adatokhoz is. Mindenesetre ezzel kapcsolatban szervezeti, technikai és jogi jellegű kérdések adódnak (például a szellemi tulajdon védelme és az adatvédelem), valamint felmerülnek a minőségbiztosítás és a motiváció kérdései is, amelyeket gyakran csak tudományág-specifikus módon lehet megválaszolni. Az EGSZB ezért – bár helyesnek tartja a lehetőségek továbbgondolását –, úgy véli, hogy egyben az ilyen jellegű eljárás határait is ki kell jelölni. Az EGSZB e téren különösen óvatos eljárást javasol az Európai Bizottság részéről, mindenekelőtt a közvetlenül érintett kutatók bevonásával.

3.1.5 A bizalmas kezeléshez való jog. Az EGSZB megerősíti, hogy a fentiek alatt nem a bármely kutatási folyamatban keletkező adatokhoz, beleértve az úgynevezett nyers adatokhoz való túl korai, nyilvános hozzáférést kell érteni. A kutatóknak a helytelen méréseket, tévedéseket, értelmezési kérdéseket stb. először tisztázniuk kell, értékelniük kell jelentőségüket, és belső, bizalmas véleményalkotási folyamatban kell kezelniük, mielőtt adott esetben hozzájárulnak a nyilvánosságra hozatalhoz. Különböző sérülhetnek az egyes kutatók személyiségi jogai, valamint a tudományos munka és az adatvédelem alapvető előfeltételei, de mindenekelőtt a minőségi szabványok és a tudományos publikációk elsőbbségi igénye.

3.2 Vállalatok és a kkv-k tájékoztatása. Az új fejlesztések iránt érdeklődő számos vállalat és kkv csak elégtelen tájékoztatást kap arra vonatkozóan, hogy a tudás és technológia milyen kincsei állnak egyáltalán rendelkezésre és érhetőek el az Európai Unió egyetemén és kutatási intézményeiben, és miként kell megfelelő kapcsolatokat kialakítani a lehetséges együttműködések előkészítéséhez. Tehát itt a fenti eszközöket meghaladó információs igény mutatkozik meg, a szakértők szűk körén kívül.

3.2.1 Közérthető publikációk. Tudományos és műszaki témákról létezik mindenki számára érthető (ún. tudományos-népszerű vagy ismeretterjesztő) irodalom is. Ezenfelül az Európai Bizottság az elmúlt években fokozottan és sikerrel szállt síkra az általa támogatott kutatási programok tudományos-műszaki eredményeinek terjesztése mellett, például a **research*eu** ⁽²⁾ című kitűnő magazinnal vagy a **CORDIS** ⁽³⁾ internetes portállal. Hasonlóképpen az egyetemek és a kutatási szer-

vezetek is egyre nagyobb mértékben kezdik bemutatni tevékenységeiket és eredményeiket az interneten, tekintettel a tudásátadásra és a lehetséges együttműködésre is ⁽⁴⁾.

3.2.2 Tudásátviteli irodák. Ezen túlmenően számos kutatási szervezet már évek óta létrehozta ⁽⁵⁾ saját és nagyon hasznos tudásátviteli-irodáit az erre képzett szakemberekkel (*technológiaátadási megbízottak*) ⁽⁶⁾. A tudásátviteli irodák azonban mindegyiknél regionális szinten vagy a mindenkori szervezetre vonatkozóan végzik tevékenységüket, ezért igénybevételek az európai szinten kereső személyek számára nagyon nehézkes.

3.2.3 Támogató szervezetek és szakmai tanácsadók. A fent leírt igény európai szintű kielégítése érdekében az Európai Bizottság mellett számos szervezet és hálózat is tevékenykedik, részben üzleti alapon: létezik például az EARTO, az Association of European Science and Technology Transfer Professionals vagy a ProTon ⁽⁷⁾. Az Európai Bizottság azonban maga is felajánlja támogatását a kkv-k számára létrehozott európai portálon és a European Enterprise Network vállalkozásfejlesztési hálózaton keresztül ⁽⁸⁾.

3.2.4 Módszeres keresés. Amennyiben az ipar, illetve a kkv-k kérésének a fent említett eszközökkel mégsem lehet megfelelően eleget tenni, akkor az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy – lehetőleg az egyik nagy, keresőmotorokat fejlesztő vállalattal való együttműködésben – arra törekedjen, hogy **ezt az igényt módszeresen egy olyan, egész Európára kiterjedő (internetes) keresőrendszerrel elégítse ki**, amelyben a fent említett egyedi információkat egységes és logikus formában foglalják össze. Első lépésként egy véleményalkotási folyamatra lenne szükség, amely pontosabban definiálja egy ilyen keresőrendszer első lépcsőjének célkitűzéseit és terjedelmét annak érdekében, hogy egy feltárási fázisban tapasztalatokat lehessen gyűjteni.

3.2.5 Személyzeti csere. Mivel a leghatékonyabb tudásátvitelre azon személyek révén kerül sor, akik a tudomány világa és az ipar között váltanak, az EGSZB megismétli az ebben az összefüggésben már többször tett ajánlását arra vonatkozóan, hogy erőteljesebben támogassák az ilyen jellegű személyzeti cserét, többek között olyan ösztöndíjrendszer vagy kutatóév („sabbatical”) segítségével, mint például a Marie Curie Industry-Academia ösztöndíja.

⁽¹⁾ COM(2007) 56, 2007.2.14.; C(2008) 1329, 2008.4.10. – II. melléklet.

⁽²⁾ <http://ec.europa.eu/research/research-eu>

⁽³⁾ <http://cordis.europa.eu/>

⁽⁴⁾ Lásd például: <http://www.ott.csic.es/english/index.html> Spanyolországban vagy <http://www.technologieallianz.de/> Németországban.

⁽⁵⁾ C(2008) 1329, 2008.4.10., 2. melléklet 7. pont.

⁽⁶⁾ COM(2007) 182, 2007. április 4.

⁽⁷⁾ <http://www.earto.org/>, <http://www.astp.net/vagy>

<http://www.protoneurope.org/>

⁽⁸⁾ http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/services_en.htm és a kkv-k számára létrehozott európai portál: http://ec.europa.eu/enterprise/sme/index_de.htm

4. Együttműködés a piacképes termékek és eljárások kifejlesztése során – tisztességes érdekegyeztetés

4.1 **Különböző munkakultúrák.** Tekintettel a témában már rendelkezésre álló számos, a bevezetésben idézett dokumentumra és ajánlásra, ennek a fejezetnek néhány kiválasztott kérdésre és problémára kell összpontosítania, amelyek gyökerei leginkább a kutatás és az ipar szükségszerűen különböző munkakultúrájára és érdekeire nyúlnak vissza. A különbségek egy részét az EGSZB már részletesen tárgyalta az Európai Kutatási Térségre vonatkozó első véleményében ⁽¹⁾, majd a későbbiekben ismételten foglalkozott velük. A lényeges különbségek a következőket érintik:

4.2 Közzététel és titoktartás

— A kutatásnak szüksége van rá, hogy korán közzétehesse eredményeit, így kínálva fel más tudósoknak és kutatói csoportoknak az utólagos ellenőrző vizsgálatok lehetőségét. Ezen túlmenően a korai közzététel a tudományos közösségen belüli azonnali kölcsönös kommunikációból eredő szinergiát is szolgálja, különösen abban az esetben, ha több laboratórium együtt dolgozik egy közös kutatási vagy fejlesztési programon.

— Az igazságos támogatások és verseny biztosítása érdekében azonban rendszerint a közsférának is ragaszkodnia kell az általa támogatott kutatások eredményeinek korai közzétételéhez.

— Mégis jelenleg az állami finanszírozású kutatási intézményeknek is a találmánnyal kecsgetető eredmények esetében először egy szabadalmi bejelentést kell benyújtaniuk, mielőtt eredményeiket közzétenék, mert a korai közzététel egyébként a szabadalom újdonságát veszélyeztető tényező lenne, és így az eredmény nem lenne szabadalomképes. Ezt a szükségességét, amely ugyanúgy érvényes a nyílt hozzáférésre, az Európai Bizottság is kiemeli a szellemi tulajdon kezeléséről szóló ajánlásában ⁽²⁾.

— Az ebből következő célkonfliktus tompítására az EGSZB ismételten javasolta, hogy a tagállamok szabadalmi jogában, valamint a jövőbeli közösségi szabadalmi jogban vezessenek be egy, a szabadalom újdonságát nem veszélyeztető, előzetes publikációra vonatkozó határidőt ⁽³⁾ (*grace period*).

— Ezzel szemben egy vállalat – tekintettel versenyhelyzetére – általában legalább addig érdekelt termékfejlesztési eredményei bizalmas kezelésében, amíg nem jelenhet meg egy piacérett, új termékkel, vagy nem biztosította a megfelelő szabadalmakat.

4.3 **Kereső kutatás – célirányos fejlesztés.** A kutatók termékének olyan felismerések számítanak, amelyeket egyelőre ismeretlen kimenetelű, komplex keresési és kutatási folyamat révén nyernek. Ezzel szemben a fejlesztés célirányos és részleteiben megtervezett eljárásmodot foglal magában, amelyet csak akkor alkalmaznak, ha már konkrét célt lehet meghatározni, és kellően ismert a célhoz vezető út. A kutatás és fejlesztés között ennek ellenére néha elmosódnak a határok, kölcsönhatások érvényesülnek és szinergiák léteznek közöttük, hiszen nem feltétlenül mindig egymást időben követő folyamatokról van szó.

4.4 **Különböző értékelési kritériumok.** A kutatót és kutatási szervezetét publikációik ⁽⁴⁾ és felismeréseik minősége, száma és „hatása”, valamint egyre inkább a szabadalmak száma szerint értékelik. Ezzel szemben a menedzsert elsődlegesen vállalata üzleti nyeresége alapján értékelik, amely viszont az eladott termékek számától, minőségétől és árártól függ.

4.5 **Szintézis.** Át kell tehát hidalni ezeket az ellentéteket, és az érdekek tisztességes egyensúlyát kell létrehozni, amely a két – egymástól eltérő jellegű – együttműködő fél számára egyaránt előnyös. A leginkább teljesítőképes kutatók és szervezetek megnyeréséhez megfelelő ösztönzésre van szükség. Emellett „káros lehet az együttműködésre nézve, ha a kutatási szolgáltatáshoz kapcsolódó jogok maradéktalanul a megbízó vállalatokra szállnak át” ⁽⁵⁾. Ennek oka, hogy az „új információk” (foreground) folyamatosan a „meglévő információkból” (background) fejlődnek ki, és ily módon a lényegüket illetően a „meglévő információk” döntő jelentőségű elemeit tartalmazzák, tehát a meglévő információk szorosan hozzátartoznak az új információkhoz. Ezért rugalmasságra és játéktérre van szükség a szellemi tulajdonjogokról kötendő megállapodásokhoz, illetve az ehhez kapcsolódó mérlegelési folyamathoz, hogy figyelembe lehessen venni az egyedi adottságokat és a kreatív folyamatok jellegét. A rugalmasság és a játéktér hiánya a tudomány és az ipar együttműködésének elutasítását is eredményezheti.

⁽¹⁾ HL C 204., 2000.7.18., 70. o.

⁽²⁾ C(2008) 1329, 2008.4.10., 4. ajánlás a tagállamok és az I. melléklet 7. pontjában az állami intézmények részére.

⁽³⁾ Mint ahogy ez például a német szabadalmi jogban fennállt.

⁽⁴⁾ Továbbá a mindenkorli folyóiratok presztízsétől, amelyekben a publikációk megjelentek.

⁽⁵⁾ HL C 204., 2000.7.18., 70. o.

4.6 Szellemi tulajdon és az Európai Bizottság erre vonatkozó ajánlása. Az EGSZB ezért üdvözli, hogy a Versenyképességi Tanács hangsúlyozta a felek szerződési szabadságát, és 2008. május 30-i határozatában a következőket rögzíti: „*FELHÍVJA valamennyi egyetemet és állami kutatási szervezetet, hogy fordítson kellő figyelmet a bizottsági eljárási szabályzatra, és azt saját körülményeinek figyelembevételével – többek között a szerződéses kutatás számára megfelelő rugalmasságot biztosítva – alkalmazza.*” Az EGSZB különösen azt üdvözli, hogy időközben az Európai Bizottság is tisztázta ⁽¹⁾, hogy a kifejezetten ennek a kérdésnek szentelt ajánlásával ⁽²⁾ még a megbízás alapján végzett, szerződéses kutatások esetében sem kívánt semmiképpen beavatkozni a szerződések szabad megfogalmazásába. Ellenkezőleg, a szerződés megfogalmazásához elegendő rugalmasságot kell biztosítani, hacsak nem állnak fenn egyéb korlátozások, mint például a kutatási, fejlesztési és innovációs támogatási keret, vagy egyéb európai vagy nemzeti törvények.

4.6.1 További pontosítások. Ezen túlmenően azt is le kellene szögezni, hogy a szabadalmakat eredményező találmányokat nem lehet egyszerűen megrendelni, hanem ezek kiegészítően nyújtott kreatív szolgáltatást képeznek ⁽³⁾. A szabadalmakat eredményező találmányok hasznosítása és az ebből keletkező bevételek tehát képeznek tárgyalások tárgyát; a hasznosítást a megbízó partnervállalat sem akadályozhatja, ezzel nemzetgazdasági hátrányt okozva. Az EGSZB ezért üdvözli, hogy az Európai Bizottság erre vonatkozóan is pontosítást készít elő. Az Európai Bizottság ajánlásai nyújtsanak segítséget, de semmi esetre se váljanak merev szabályokká.

4.7 Közösségi szabadalom. Az EGSZB ebben az összefüggésben még egyszer (lásd a 4.2 pontot is) hangsúlyozza többszöri ajánlását, hogy vezessék be az európai közösségi szabadalmat, a feltalálókat érintő és a szabadalom újdonságát nem veszélyeztető, előzetes publikációra vonatkozó határidővel (*grace period*).

4.8 Részvételi szabályok és a támogatásra vonatkozó jogszabályok. Az EGSZB már a részvételi szabályokról szóló véleményében ⁽⁴⁾ javasolta, hogy a leendő szerződő felek

számára nagyobb szabadságot biztosítsanak, nem csak a szerződés megfogalmazásában, hanem az eszközök megválasztásában is. Ez mindenekelőtt a szerződő felek új információkhoz és oltalmi jogokhoz, illetve meglévő információkhoz és oltalmi jogokhoz való hozzáférési jogosultságait érinti. Ezzel kapcsolatban a díjmentes hozzáférési jogosultságokat ugyan opcióként fel kellene ajánlani, de nem kellene kivétel nélkül kötelezővé tenni, mint ahogy bizonyos esetekre vonatkozóan javasolták. Ráadásul a támogatásra vonatkozó európai jogszabályok megsértésének veszélyét rejti magában, amennyiben az állami főiskolák és kutatási szervezetek jogdíjmentesen engedik át szellemi tulajdonukat az ipar számára.

4.9 Köz-magán partnerségek. Az EGSZB-nek a 4.6. és a 4.8. pontokban említett szempontjait és ajánlásait ezért különösen a kutatás és fejlesztés területén a köz- és magánszféra egyébként felettebb üdvözlendő partnerségei és az ennek megfelelő közös technológiai kezdeményezések esetében kellene alkalmazni.

4.10 A dolgozói találmányok díjazása. Különleges figyelmet érdemel az egyes tagállamokban létező, a dolgozói találmányokról szóló törvény. A törvény a szabadalom feltalálójának a szabadalom használatáért járó megfelelő díjazásra vonatkozó jogát tárgyalja, még ha a dolgozó a találmányt szolgálati tevékenysége keretében fedezte is fel. Ez a jog nem kerülhető meg.

5. Együttműködés a kutatási infrastruktúrák fejlesztése során – A képességek megtartása

5.1 A technika új területei – egyetlen példányban előállított termékek. A kutatás és ipar közötti együttműködés fent tárgyalt kategóriája mellett létezik még egy további és ugyancsak jelentős kategória, amely esetében a kutatási intézmények nem új tudás elsődleges szállítóinak számítanak innovatív sorozattermékek (vagy eljárások) kifejlesztése céljából, hanem maguk is megbízók vagy ügyfelek. Ebben a vonatkozásban túlnyomórészt újfajta kutatási infrastruktúrák kifejlesztéséről van szó. Ilyenek például a részecskegyorsítók, a sugárforrások, a műholdak és a földi csillagászati berendezések vagy a fúziós berendezések. Ennek során az ipar fontos, újszerű egyedi komponenseket fejleszt ki és gyárt, legtöbbször előzetes fejlesztési szerződések alapján.

5.2 Szakosítás és kockázat. Ezen az innovatív területen a vállalatoknál a legjobb képességű, szakosodott szakemberekre, és a lehetséges meghúulás miatt a vállalat kockázatvállalására van szükség. A közvetlen gazdasági nyereség ugyanis a legtöbb esetben csekély, főképp, mert az elkészült termékek esetében csaknem kizárólag egyetlen példányban előállított termékekről van szó, és a vállalatok nem ritkán alábecsülik a szükséges ráfordításokat, hiszen a meglévő know-how határait rendszerint nagymértékben át kell lépni.

⁽¹⁾ A Bizottság ajánlása a szellemi tulajdon kezeléséről a tudásátadás során, valamint az egyetemeknek és más állami kutatószervezeteknek szóló gyakorlati útmutatóról (2008), ISBN 978-92-79-09850-5. A 4.3. fejezet utolsó bekezdésében a következő olvasható: *Mindazonáltal a szereplők szabadon köthetnek különböző megállapodásokat az „új információk” tulajdonjogáról (és/vagy lehetséges felhasználói jogairól), ugyanis a gyakorlati útmutatóban szereplő elvek csupán a tárgyalások kiindulópontját képezik.*

⁽²⁾ C(2008) 1329, 2008.4.10., I. melléklet 17. pont.

⁽³⁾ Ez a gondolat képezi az alapot a dolgozói találmányok díjazásának biztosításához is, lásd a 4.10 pontot.

⁽⁴⁾ HL C 309., 2006.12.16., 35. o.

5.3 A műszaki fejlődés hajtóerői. Az ilyen jellegű megbízások eredményeként azonban az érintett vállalatok képességei jelentős mértékben megerősödnek a csúcstechnológia területén, ami hosszú távon tovább erősíti a vállalatok versenyképességét a rokon területeken, és általánosságban is a műszaki fejlődést szolgálja. Mégis, a vállalatoknak gyakran nehezebbé esik, hogy az adott szakterületen megtartsák potenciáljukat – beleértve a munkatársakat és mérnököket is – a nem azonnal esedékes, későbbi szerződésekhez, minthogy jobban megtérül a munkatársakat és mérnököket a gazdasági szempontból sokkal nyereségesebb sorozattermékek fejlesztési és termelési folyamataiban foglalkoztatni.

5.4 A verseny- és beszerzési szabályok alkalmazása. A verseny és a szerződések odaítélésére vonatkozó jelenlegi szabályok alkalmazása megnehezítheti a helyzetet, többek között azért, mert nem engedik meg minden további nélkül, hogy a fejlesztési szerződést teljesítő vállalat a későbbiekben magától értetődően a gyártási szerződést is megkapja. Ez azt eredményezheti, hogy a gyártási megbízást egy kevésbé tapasztalt vállalat kapja, amely épp csekélyebb tapasztalatai miatt alulbecsüli a nehézségeket, és ezért kedvezőbb ajánlatot nyújtott be. A fenti probléma következtében néhány vállalat ilyen megbízásokra már nem pályázik, illetve ilyen megbízásokat nem fogad el. A kereskedelmi hasznosítást megelőző beszerzés⁽¹⁾ eszköze sem igazán ad választ a fent felvázolt problémákra, mivel a későbbiekben egyáltalán nem kerül sor sorozattermékek gyártására.

5.5 A probléma és a megoldások keresése. Az EGSZB sem tud mindenki számára megfelelő, egységes megoldást javasolni, azonban fel szeretné hívni a figyelmet egy komoly problémára, amely nemcsak késlelteti és megdrágítja az ilyen jellegű nagyprojekteket, hanem akadályozza a nagyprojektek lebonyolítása során szerzett képességek és tapasztalatok optimális hasznosítását is, mert értékes képességek gyakran ismét elvesznek. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy az Európai Bizottság hívjon életre egy magas rangú szakértői csoportot⁽²⁾, amely megvizsgálja az eddigi tapasztalatokat. Ebből kiderülne, hogy megfelelnek-e a jelenlegi állami támogatási szabályok, költségvetési szabályok, versenyszabályok és beszerzési szabályok, valamint alkalmazási gyakorlatuk ennek a különleges helyzetnek, vagy hogy újszerű eszközök szükségesek-e az idevágó iparpolitikában.

5.6 ITER. Az EGSZB-nek az volt a benyomása, hogy az Európai Bizottság például a nemzetközi ITER-projekt esetében teljesen tudatában van a problémának, és ezért e projekt esetében már megfelelő intézkedéseket hozott az ipar bevonására. Ezt az eljárást lehetőleg az újonnan létrehozandó kutatási infrastruktúrák követelményeire (ESFRI-jegyzék) is alkalmazni kellene.

⁽¹⁾ COM(2007) 799 végleges. A Bizottság közleménye – Kereskedelmi hasznosítást megelőző beszerzés: az innováció serkentése a fenntartható, minőségi európai közszolgáltatások érdekében. Lásd még az EGSZB következő véleményét: INT/399 Kereskedelmi hasznosítást megelőző beszerzés CESE 1658/2008 (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

⁽²⁾ A csoport munkájába lehetőség szerint a kutatóintézeteket tömörítő EIROforumot is be kellene vonni.

6. Az EGSZB kapcsolódó véleményei az elmúlt három évből:

Ebben a véleményben az elmúlt három év következő kapcsolódó véleményeit vettük figyelembe:

— **Hetedik kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs keretprogram** (INT/269, CESE 1484/2005 – HL C 65., 2006.3.17., 9. o.)

— **Nanotudományok és nanotechnológiák** (INT/277, CESE 582/2006 – HL C 185., 2006.8.8., 1. o.)

— **A kutatási tevékenységek öt éves értékelése (1999–2003)** (INT/286, CESE 729/2006 – HL C 195., 2006.8.18., 1. o.)

— **Egyedi programok** (INT/292, CESE 583/2006 – HL C 185., 2006.8.8., 10. o.)

— **Kutatás és innováció** (INT/294, CESE 950/2006 – HL C 309., 2006.12.16., 10. o.)

— **A vállalkozások részvétele a hetedik keretprogram (2007–2013) cselekvéseiben** (INT/309, CESE 956/2006 – HL C 309., 2006.12.16., 35. o.)

— **A vállalkozások részvétele – hetedik keretprogram 2007–2011 (Euratom)** (INT/314, CESE 957/2006 – HL C 309., 2006.12.16., 41. o.)

— **Beruházások a tudásba és az innovációba (lisszaboni stratégia)** (INT/325, CESE 983/2007 – HL C 256/17, 2007.10.27.)

— **Európa potenciálja – kutatás, fejlesztés és innováció** (INT/326, CESE 1566/2006 – HL C 325., 2006.12.30., 16. o.)

— **Európai Technológiai Intézet** (INT/335, CESE 410/2007 – HL C 161., 2007.7.13., 28. o.)

— **Zöld könyv – Európai Kutatási Térség: új perspektívák** (INT/358, CESE 1440/2007 – HL C 44., 2008.2.16., 1. o.)

— **Az innovatív gyógyszerek kutatására irányuló kezdeményezést megvalósító közös vállalkozás létrehozása** (INT/363, CESE 1441/2007 – HL C 44., 2008.2.16., 11. o.)

— **A beágyazott számítástechnikai rendszerekre irányuló közös technológiai kezdeményezést megvalósító „ARTEMIS közös vállalkozás” létrehozása** (INT/364, CESE 1442/2007 – HL C 44., 2008.2.16., 15. o.)

-
- **A Tiszta Égbolt közös vállalkozás létrehozása** (INT/369, CESE 1443/2007 – HL C 44., 2008.2.16., 19. o.)
 - **Az ENIAC közös vállalkozás létrehozása** (INT/370, CESE 1444/2007 – HL C 44., 2008.2.16., 22. o.)
 - **A kkv-kat támogató kutatási és fejlesztési programok** (INT/379, CESE 977/2008 – HL C 224., 2008.8.30., 18. o.)
 - **Versenyképes régiók: kutatás és innováció** (INT/383, CESE 751/2008 – HL C 211., 2008.8.19., 1. o.)
 - **Üzemanyagcella- és Hidrogéntechológiai Közös Vállalkozás** (INT/386, CESE 484/2008 – HL C 204., 2008.8.9., 19. o.)
 - **Európai kutatói partnerség** (INT/435, CESE 1908/2008 – a Hivatalos Lapban még nem jelent meg)
 - **Az európai kutatási infrastruktúra (ERI) közösségi jogi kerete** (INT/450, CESE .../2009 – a Hivatalos Lapban még nem jelent meg)

Kelt Brüsszelben, 2009. február 26-án.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

2009. FEBRUÁR 25–26-I, 451. PLENÁRIS ÜLÉS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az építési termékek forgalmazására vonatkozó harmonizált feltételek megállapításáról

COM(2008) 311 végleges – 2008/0098 (COD)

(2009/C 218/03)

2008. július 1-jén a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az építési termékek forgalmazására vonatkozó harmonizált feltételek megállapításáról”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció véleményét 2009. február 3-án elfogadta (Előadó: Angelo GRASSO).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25-én tartott, 451. plenáris ülésén 114 szavazattal 1 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy fontos biztosítani a Szerződés által szentesített és a 2008 júliusában jóváhagyott közös keret, valamint az egymást követő ágazati szabályzatok révén tökéletesített, a javak szabad áramlása elvének maradéktalan alkalmazását annak érdekében, hogy az egyik tagállamban legálisan forgalomba hozott termékek az EU egész területén, minden nehézség nélkül azok lehessenek, biztonsági, egészség- és környezetvédelmi garanciákkal a termék teljes életciklusa során, a koncepció kialakításától a hulladékfeldolgozásig.

1.2 Az EGSZB támogatja az építési termékekről szóló 89/106/EGK irányelvben szereplő európai szabályozás felülvizsgálatára vonatkozó európai bizottsági kezdeményezést, mely a jelenlegi igényekhez való igazítást, a tartalom frissítését, illetve egy biztos és egyértelmű európai szabályozási keret kialakítását célozza.

1.3 Az EGSZB meggyőződése, hogy már a tervezés fázisától be kell sorolni az ökoszisztéma minőségét a lakóhelyek és/vagy épületek tipológiai és morfológiai feltételei közé: a természeti erőforrások takarékos felhasználása, az egyének lakhatási feltételeinek javítása és az érintett szereplők felelősségvállalásának előmozdítása az eljárásokkal, folyamatokkal és technikákkal

kapcsolatban, a minőségi és biztonsági követelményeknek való megfelelés érdekében a munkavállalók és a végfelhasználók számára.

1.4 Az EGSZB véleménye szerint erősíteni kellene az építési termékek európai szabványosítási rendszerét a szabványhivatalok támogatása, valamint a munkahelyi biztonsággal, a termékek hasznosításával és azok lebontásával kapcsolatos szempontoknak a szabványokba történő beépítése révén.

1.5 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy az éghajlatváltozás és a lakóépületek minősége káros hatásainak csökkentése tekintetében az innovatív építési termékekben rejlő rendkívüli potenciál szerves részét kell hogy képezze a technikusok, építési vállalkozások és felhasználók kultúrájának ahhoz, hogy konkrét formában és hatékonyan tudjon hozzájárulni a környezet tiszteltetéséhez és az energiatakarékossághoz.

1.6 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a javak szabad áramlása alapvető mozgatórugója kell, hogy legyen az európai egységes piac versenyképességének és gazdasági fejlődésének, illetve az egészséges és biztonságos termékek forgalmazási feltételeinek megerősítése és korszerűsítése minőségi garanciát kell hogy jelentsen az európai polgárok és az ágazat működtetői számára.

1.7 Az EGSZB fontosnak tartja egy **harmonizált európai szabályozási keret** biztosítását az építési termékek forgalmazására és termelésére vonatkozóan az egységes európai piacon (EGT).

1.8 Az EGSZB nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy szükség van a **CE jelölés hitelességének helyreállítására és a bejelentett szervek akkreditációs rendszere minőségének javítására**. Kívánatosnak tűnik egy olyan jogi keret kidolgozása, mely biztosítja a decentralizált rendszer koherens, összehasonlítható és koordinált jellegét, a piac ellenőrzésének hatékonyságát és eredményességét, valamint meghatározások és eljárások egyértelmű és egyszerűsített voltát.

1.9 Az EGSZB megfelelő **pénzügyi források biztosítását javasolja a közösségi képzési és tájékoztatási programok támogatására** valamennyi érdekelt állami és magánszereplő számára – különösen a trénerképzést célzó kampányokkal –, illetve kísérő és nyomon követési programmal egyetemben.

1.10 Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja az **egyszerűsítést célzó konkrét elkötelezettségnek megfelelő eljárásokra vonatkozó szabályozást, különösen a kkv-k és a mikrovállalkozások esetében**, a CE jelölési rendszerhez való egyszerűsített hozzáféréssel és a SOLVIT⁽¹⁾ beindításával a nemzeti kapcsolattartó pontoknál oly módon, hogy azok megkönnyítsék a problémák megoldását.

1.11 Az EGSZB kívánatosnak tartja, hogy az új normák és a technikai mellékletek **technikai útmutatókkal** egészüljenek ki a környezetbarát elsődleges nyersanyagok és másodlagos anyagok, illetve az innovatív termékek felhasználásához kapcsolódó tevékenységekre vonatkozó **alapvető követelmények alakításáról**.

1.12 Az EGSZB támogatja a **közösségi riasztó és gyors-tájékoztatási rendszer (RAPEX)** speciális alkalmazását az építési termékekkel kapcsolatban, és fontosnak tartja, hogy a megállapított **jogsértések és csalások kerüljenek nyilvánosságra az EU Hivatalos Lapjában**, illetve egy építési termékekkel foglalkozó európai internetes portálon.

1.13 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a **rendelet végrehajtásának határideje túlságosan szűkre szabott** ahhoz, hogy a megvalósítás teljes körű és hatékony lehessen, és azt az előírt változtatások elfogadásának képzési és tájékoztatási követelményei szem előtt tartása mellett kellene értékelni.

1.14 Végezetül az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság két évente jelentést nyújtson be a Parlamentnek, a Tanácsnak és az EGSZB-nek a rendelet végrehajtásáról, mely tartalmazza egy, az építési termékek egészségügyi és biztonsági követelmé-

nyeivel, valamint az e tárgyban megállapított jogsértésekkel és csalásokkal foglalkozó fejezetet.

2. Bevezetés

2.1 Az európai építési piac a közösségi GDP mintegy 10 %-át képviseli és a közösségi munkaerő megközelítőleg 7 %-át teszi ki, több mint 65 000 aktív vállalkozással az építési szektorban, melyek mintegy 92 %-a kkv és mikrovállalkozás.

2.2 Az építési termékek jelentős része közösségen belüli kereskedelemben kerül forgalomba, az Európai Gazdasági Térségen belül: az egész ágazat 15–25 %-a, a tevékenységi ágtól függően.

2.3 Az építési termékek csupán akkor forgalmazhatóak az EGT⁽²⁾ piacán, ha megfelelnek az előírt használatnak: /az építési anyagok minőségét fenn kell tartani a bejelentett megfelelőségi szinten azon termék teljes életciklusa során, melybe ezeket az anyagokat beépítették, különös tekintettel a mechanikai ellenállás és stabilitás, tűz esetén a biztonság, valamint a higiéniai, egészségügyi és környezetvédelmi, használati biztonsági, zajvédelmi, energiatakarékosági és hőszigetelési alapvető követelményeknek való megfelelésre.

2.3.1 Kellően figyelembe kell tehát venni az építési termékek kompatibilitását és tartósságát, különösen akkor, amikor az épített örökség felújítása jelentős beruházásokat igényel az energiahatékonyság biztosítása végett.

2.4 Az EGSZB meggyőződése, hogy „az áruk szabad mozgása az egységes európai piacon a versenyképesség és a gazdasági és társadalmi fejlődés egyik fő hajtóereje, továbbá hogy a biztonságos, magas színvonalú termékek forgalomba hozatala követelményeinek megerősítése és modernizálása kulcsfontosságú tényezők a fogyasztók, a vállalkozások és az európai polgárok számára”⁽³⁾.

2.5 Jelenleg több mint 300 építési termékcsalád van alátelve a CE jelölés rendszerének, és az ESZB 2000 óta több mint 380 harmonizált szabványt⁽⁴⁾ határozott meg, míg ugyanezen időszak alatt több mint 1 100 speciális termék értékelésére került sor az európai műszaki értékelés (ETA) keretében, mely lehetővé teszi az EK-jelölés megszerzését a harmonizált szabványok alkalmazása nélkül.

2.6 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy ha az éghajlatváltozás káros hatásainak csökkentése, az energiahatékonyság növelése és a lakóépületek minőségének javítása tekintetében az innovatív építési termékekben rejlő rendkívüli potenciált elismernék és értékelnék a tervezők és a felhasználók, ezek a termékek gyakorlati és hatékony hozzájárulást nyújthatnának a környezet tiszteltben tartásához és az energiatakarékosághoz⁽⁵⁾.

⁽²⁾ SEE: Spazio economico europeo.

⁽³⁾ HL C 120., 2007.5.16.

⁽⁴⁾ ESZB (CEN): http://nan.brcc.be/docs_public/other/cpd_standards_20080730.pdf; És HL C 304., 2006.12.13.

⁽⁵⁾ HL C 162., 2008.6.25.

⁽¹⁾ <http://ec.europa.eu/solvit/>

2.7 Alapvetően fontos, hogy a termelők időben lépéseket tegyenek a termelési folyamat előírt szabályok szerinti megszerzésére. Az a kötelezettség, hogy közös nyelvezetet kell használni a termékek teljesítményértékelése során, akár a széndioxid-kibocsátás gyártási szakaszban történő csökkentése, akár az épületeken belüli egészségügyi viszonyok tekintetében, javíthatja a termelők, az ügyfelek és a közhatóságok közötti kapcsolatokat, valamint az építőipar minőségét.

2.8 A vállalkozások számára készült egyszerű és magas színvonalú szabályozási keret kulcs tényezője a versenyképességnek, a fejlesztésnek és a foglalkoztatásnak: a szabályozási környezet egyszerűsítése ugyanis nélkülözhetetlen az innováció ösztönzéséhez és a szabályozási kötelezettségekből eredő adminisztratív terhek csökkentéséhez csakúgy, mint a közösségi vívmányok összvo-lumenének csökkentéséhez és a rugalmasabb szabályozási megközelítések felé vezető elmozdulás elősegítéséhez.

2.9 Az EGSZB véleménye szerint a termék tulajdonságain és jellemzőin túlmenően figyelembe kellene venni a munka lehetséges tervezési és kivitelezési, és különösen kezelési és karbantartási költségeinek felbecslésére vonatkozó lehetőségeket és azok szükségességét.

2.10 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy „a jobb jogalkotás és a hatékonyabb végrehajtás szorosan kapcsolódik egymáshoz: a jó törvények végrehajthatóak, és tiszteletben is tartják őket. (...) [Az alkalmazási probléma] oka az Európa-szerte különböző kultúrákban és eltérő hatáskörökben, valamint a végrehajtásban való különböző fokú részvételben rejlik”⁽⁶⁾.

2.11 Következésképpen az **EGSZB határozottan támogatja az irányelv felülvizsgálata keretében, rendeleti úton (CPR) történő szabályozást**, mivel ezáltal elkerülhetőek lehetnek a végrehajtási és értelmezési különbözőségek, csökkennek a költségek és egyszerűsödik a végrehajtási keret.

2.12 Az EGSZB úgy véli, hogy „a biztonság, az átláthatóság és a hatékonyság biztosítása a kereskedelemben prioritás, csakúgy, mint a kettős ellenőrzések és tesztek kiküszöbölése és a magas szintű védelem biztosítása a fogyasztók, a polgárok és a vállalkozások számára, valamint a piacfelügyeleti tevékenységek fokozása a közösségi termékbiztonsági követelmények aktív és egységes alkalmazása érdekében”⁽⁷⁾.

3. Az Európai Bizottság javaslata

3.1 A javasolt rendelet megbízható és pontos adatok biztosítását célozza az építési termékek teljesítményéről a belső piac egészén (EGT) a következők révén:

— közös műszaki nyelv megteremtése,

— célkitűzések, fogalmak és pontos szabályok meghatározása a gazdasági szereplők kötelezettségeinek definiálásához,

— a teljesítménynyilatkozat előírása a CE jelölés elnyeréséhez, a gyártó vagy az importőr kizárólagos felelőssége mellett,

— a szabványok hitelességének növelése, a műszaki értékelést végző szervek (Technical Assessment Bodies – TAB) kijelölésének esetében is,

— eljárások egyszerűsítése és a vállalkozások adminisztratív terheinek csökkentése,

— szigorúbb kritériumok felállítása a bejelentett szervek számára a tagállamok által kijelölt bejelentő hatóság felügyelete alatt,

— a piac felügyeletének megerősítése a tagállamok felügyeleti szerveinek fellépése révén.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB támogatja ezt a kezdeményezést, mely a közösségi jogi szabályozás kiigazítására, a tartalom aktualizálására, illetve a biztos és egyértelmű európai szabályozási keret kialakítására irányul, mely világos, átlátható és kiegyensúlyozott az európai belső piac valamennyi állami és magánszereplője számára, speciális közös nyelvezet, harmonizált műszaki követelmények (harmonizált európai szabványok és európai műszaki értékelés), valamint az építményekkel kapcsolatos alapvető követelmények használata révén, miközben teljes körűen magába foglalja a fenntartható fejlődés, a polgárok egészséghez fűződő jogai és a természeti források fenntartható használata támasztotta követelményeket, valamint egyszerűsíti az eljárásokat a kkv-k számára.

4.2 Az Európai Bizottság az építési szektort vezető európai piacnak tekinti, melynek szabályozása ugyanakkor „nem kellően összehangolt és nem csupán uniós szinten”. Ehhez „hozzáadódik az üzletág túlnyomóan helyi üzletszerkezete, (mely) jelentős adminisztratív terhekhez, és a fenntartható építési piac nagy fokú töredezettségéhez vezetett.”⁽⁸⁾

4.3 Az EGSZB véleménye szerint az építési termékekről szóló irányelv felülvizsgálata és rendeletté történő alakítása során elsősorban a következő lényeges paramétereket kell figyelembe venni:

⁽⁶⁾ HL C 24., 2006.1.31.

⁽⁷⁾ U.a., mint a 3. lábjegyzet.

⁽⁸⁾ COM(2007) 860 végleges, 2007. 12. 21., 5. oldal, „Vezető piacok – egy kezdeményezés Európa számára” című közlemény.

- **átláthatóság, egyszerűsítés, megbízhatóság, műszaki és jogbiztonság, a fogalmak homogenitása, egyértelműség a közösségi felhasználó számára** – az építési termékek köztes és végfelhasználói, árusító és beszerző vállalkozások, mérnökök, építésszek és tervezők, állami és magánvállalkozók, valamint közigazgatás,
- **harmonizált szabványokon és európai műszaki értékelésen alapuló közös nyelvezet, mely hozzáférhető, világos és felhasználóbarát**, az építményekért felelősek és az egyszerű polgárok számára egyaránt, a lakóépületekkel és lakókörnyezettel, az egészséggel és az energiahatékonysággal, valamint a környezetvédelemmel, az életminőséggel, a higiénéval és a biztonsággal kapcsolatos követelményekkel egyetemben,
- **koherencia az Unió más célkitűzéseivel és politikáival, különösen a Szerződésben lefektetett és különböző nemzetközi megállapodásokban elfogadott elővigyázatosság elvével**, valamint az egészségügyi és növény-egészségügyi intézkedések alkalmazásáról szóló WTO-egyezménnyel (SPS): az elővigyázatosság elve érvényesül, ha egy jelenség, termék vagy eljárás potenciálisan veszélyes hatásai tudományos és objektív értékelés útján bizonyítást nyertek, különösen a vegyi anyagokról szóló REACH szabályozási kerettel⁽⁹⁾, a forgalomba hozott termékek általános biztonságával⁽¹⁰⁾ és a gyártó felelősségével kapcsolatban a hibás termék által a fogyasztó egészségének és javának okozott károkkal⁽¹¹⁾ szembeni magas szintű védelmének biztosítása érdekében,
- **kommunikáció, tájékoztatás és képzés az összes érdekelt közösségi szereplő jogairól és kötelességeiről**, a termékekkel összefüggő kapcsolattartó pontok (*Product Contact Points* – PCP) világos meghatározásával: ez utóbbiaknak integrálniuk kell a Solvit mechanizmusokat a nézeteltérések megoldása és annak lehetővé tétele érdekében, hogy a vállalkozások, különösen a kkv-k, valamint a köztes és a végfelhasználók a bírósági eljárásen kívüli rendezéshez folyamodhassanak,
- **a bürokratikus túlterhelés és a kapcsolódó költségek megszüntetése**, például a kisebb és gyengébb szereplők számára, így a köztes és a végfelhasználók, a kkv-k és az egyének esetében, szem előtt tartva, hogy a gazdasági szereplők kötelezettségeinek indokoltak, arányosnak, valamint a költséges bürokratikus és adminisztratív terhektől mentesnek kell lenniük,
- **a fenntartható, egészséges és biztonságos építőipar kultúrájának kialakítása és terjesztése**, mely magába foglalja a kutatástervezést, az építési módszerek felülvizsgálatát, a gyártást, a legjobb anyagok forgalomba hozatalát és használatát az építési folyamatban, valamint új szerkezeti megoldásokat, valamennyi érintett szereplő megosztott fele-

lősségét már az iskolától kezdve a technikusképzésen át az egyetemig,

- **az európai szabványügyi szervezetek támogatása** hatékonyságuk növelése érdekében az építési anyagokkal kapcsolatos műszaki szabványok kialakítása során, világos, átlátható megbízatásokkal, melyek célja teljes mértékben elismert, illetve az összes releváns kategória szélesebb körű képviselésével,
- **a piacfelügyeleti rendszerek erősítése, illetve a törvényszegések és a törvényszegők nyilvánosságra hozatala** a nemzeti rendszerek megszilárdítása és koordinálása révén, a RAPEX-rendszer⁽¹²⁾ speciális alkalmazása az építési szektorban, a jogsértések és a csalások közzététele egy, az építési termékekkel kapcsolatos európai internetes portálon és az EU Hivatalos Lapjában, valamint külön fejezet bevezetése az új rendelet alkalmazásáról szóló, a Parlament, a Tanács és az EGSZB számára kétévenként készítendő jelentésbe.

4.4 Az EGSZB egyetért azzal, hogy javítani kell a bejelentett szervek akkreditációs rendszerének minőségén, és hogy szigorúbb kritériumokat kell meghatározni az ilyen szervek kijelölése, kezelése és ellenőrzése tekintetében az erre vonatkozó, 2008. július 9-i 768/2008/EK határozatban és a 765/2008/EK rendeletben foglalt általános szabályozással összhangban.

4.5 A növekvő globalizáció tükrében a piacfelügyeleti rendszernek közös szabályozási keretet kell biztosítania a szabályozás hatékony és koherens végrehajtása érdekében a közösségi terület egészén: a tagállamoknak megfelelő forrásokat kellene biztosítaniuk ezen feladatok teljesítéséhez. A tagállamoknak mindenesetre kifejezett kötelessége kellene, hogy legyen egy olyan szerv létrehozása, illetve a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétele, ahova a panaszokat be lehet nyújtani.

4.6 Az EGSZB véleménye szerint egyértelműen ki kell jelölni a különböző szereplők felelősségi köreit, biztosítva a termékek teljes körű nyomon követhetőségét, különös tekintettel az építési anyagok funkcionalitására a termék teljes életciklusa során, a biztonságra és az egészségre – nevezetesen a munkavállalók és a végfelhasználók biztonságára –, valamint a lakóépület és általában az épített környezet integrált védelmére.

4.7 Vissza kell szerezni a megfelelőségi jelzésekbe vetett bizalmat. Vissza kell adni az EC jelölés belső értékét, meg kell erősíteni a visszaélések üldözésének lehetőségeit, és biztosítani kell a jogi védelmet. Az EGSZB megjegyzi, hogy az új EC jelölési rendszerre történő áttérés költségekkel fog járni a vállalkozások számára, és jelentős kezdeti befektetéseket fog igényelni a hatóságok részéről a szabványosítási és ellenőrzési infrastruktúrákba, különösen a bejelentett szervek kiválósági szintre való emelése tekintetében.

⁽⁹⁾ Lásd a 2006. 12. 18-i, 1907/2006. sz. EK-rendeletet.

⁽¹⁰⁾ 2001/95/EK irányelv, 2001.12.3., A termékek általános biztonsága.

⁽¹¹⁾ 85/374/EGK irányelv, 1985.7.25., a hibás termékek által okozott károkkal kapcsolatos felelősségről.

⁽¹²⁾ RAPEX (rapid alert system for non-food products): nem élelmiszer fogyasztói termékek gyors tájékoztatási rendszere.

4.8 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy az építési termékek európai szabványosítási rendszerének megerősítését a nemzetközi szabványok kidolgozásának és alkalmazásának nagyobb fokú előmozdítása kell hogy kísérje, megkönnyítve a piacokhoz és a nemzetközi kereskedelemhez való hozzáférést, globális dimenzióba helyezve ezáltal az építési termékek piacait.

4.9 Az EGSZB a javasolt határidőknél megfelelőbb időpontok meghatározását ajánlja, mivel széles körű, kiterjedt információkra van szükség, és emellett idő kell az irányelvről rendeletré való áttérés jelentette módszertani, eljárási és magatartásbeli változásokhoz való alkalmazkodáshoz is.

4.10 Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja megfelelő pénzügyi források biztosítását a közösségi képzési, tájékoztatósi, kísérő és a végrehajtást nyomon követő programok támogatására valamennyi érdekelt állami és magánszereplő számára.

4.11 Az EGSZB javasolja, hogy az új normák és a technikai mellékletek technikai útmutatókkal egészüljenek ki az építményekre vonatkozó alapvető követelmények (*basic works requirements*) alakulásáról, hogy ezáltal:

- irányítani lehessen a kötelezettségek jövőbeli meghatározását e téren, főként a környezetbarát elsődleges nyersanyagok és másodlagos anyagok használata tekintetében,
- nagyobb rugalmasságot lehessen biztosítani például az eljárási határidőkkel kapcsolatban az európai műszaki értékelés (ETA) révén az innovatív termékek esetében, illetve a javaslatban említett különböző szervek és szervezetek szerepének és kijelölésének köszönhetően.

5. Részletes megjegyzések

5.1 A javaslatnak további 2 fejezetet kellene tartalmaznia:

- az egyik a fenntartható építőipar széleskörű kultúrájának kialakításával kapcsolatos kommunikációval, tájékoztatással és képzéssel foglalkozna,
- a másik az energiatakarékosság, a természeti erőforrások fenntartható felhasználása és az egészség, a higiénia és a biztonság kérdéseivel foglalkozna a termék teljes életciklusa során – a koncepció kialakításától a hulladékfeldolgozásig –, melynek alapvető követelményei az I. mellékletben szerepelnek, amit az EGSZB véleménye szerint kifejezetten a rendelet szövegébe kellene illeszteni.

5.1.1 Mindenekelőtt a higiéniai és egészségügyi követelmények tiszteletben tartásának kötelezettsége fontos az újrahasznosított anyagok használatához kötődő kockázatokkal kapcsolatban, ha radioaktív⁽¹³⁾ és/vagy veszélyes mérgező anyagok vannak jelen: ugyanis ez utóbbiak amint beépülnek az építményekbe és szerkezetekbe, az ott lakók vagy a hosszabb ideig ott

tartózkodók számára egészségtelenek, ártalmasak, állandó és nagyon súlyos egészségkárosodásokat okozhatnak.

5.2 A fogalom meghatározásokkal (2. cikk) kapcsolatban az EGSZB rendkívüli jelentőséget tulajdonít a forgalomba hozatal tárgyában javasolt meghatározásoknak⁽¹⁴⁾, melyről már módjában állt véleményt nyilvánítani⁽¹⁵⁾, elkerülve a máshol elfogadott jogi keretekkel való ellentmondásokat, de kiegészítve azokat a – különösen a kkv-k számára érdekes – nem sorozatgyártott építési termékekre, valamint az előre gyártott vagy előre összeállított összetett termékkészletekre és az innovatív termékekre vonatkozó meghatározásokkal. Ami a harmonizált műszaki specifikációk meghatározásait illeti, azoknak inkább az európai műszaki értékelésekre (ETA)⁽¹⁶⁾, semmint az európai értékelési dokumentumokra (EAD) kellene hivatkozniuk.

5.3 A teljesítménynyilatkozatot illetően az EGSZB úgy ítéli meg, hogy amint egy termék piacra kerül és megfelel a termék alapvető jellemzőire vonatkozó követelményeknek az építményekre alkalmazandó alapvető követelmények kielégítése érdekében, a teljesítménynyilatkozat legyen kötelező és teljes körű, és ne korlátozódjon a nemzeti szabványokra. Informatikai eszközöket és az ügyfelek számára is elérhető internetes oldalakat is fel lehetne használni.

5.3.1 Az EGSZB véleménye szerint teljesítménynyilatkozatot kell kiállítani arról, hogy az adott termék számára létezik-e harmonizált szabvány vagy európai műszaki értékelési dokumentum (ETA)⁽¹⁷⁾.

5.4 Az ESZB által meghatározott harmonizált szabványok célját az Európai Bizottság megbízásának megfelelően kifejezetten és világosan meg kell határozni a szóban forgó termék vagy termékcsalád esetében, a felhasználás megjelölésével: a harmonizált szabványoknak alaposan meg kell felelniük a megbízásnak.

5.5 Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja az egyszerűsítést célzó konkrét elkötelezettségnek megfelelő eljárásokra vonatkozó szabályozást, különösen a kkv-k és a mikro vállalkozások esetében, az EK-jelölési rendszerhez való egyszerűsített hozzáféréssel: ezeknek az eljárásoknak ugyanakkor ugyanazt a védelmi szintet kell biztosítaniuk a fogyasztók számára az egészségre, a biztonságra és a környezet védelmére vonatkozó követelmények tekintetében.

5.6 Az EGSZB hangsúlyozza a 46. cikk rendelkezéseinek jelentőségét, a munkavállalók egészsége vagy biztonsága szempontjából kockázatot jelentő termékekről lévén szó: kívánatos lenne értékelni az érintett terméket és annak egész életciklusát, megvizsgálva a javasolt rendeletbe foglalt valamennyi követelményt a szektor baleseti kockázatainak megelőzése érdekében, mely a nem megfelelő anyagok esetleges vagy téves használatából eredhetne.

⁽¹⁴⁾ 2008. július 9., 768/2008/EK határozat a termékek forgalomba hozatalának közös keretrendszeréről – 2008. július 9., 765/2008/EK rendelet termékek forgalmazása tekintetében az akkreditációs és piacfelügyeleti előírások megállapításáról.

⁽¹⁵⁾ HL C 120., 2008.5.16.

⁽¹⁶⁾ ETA: European Technical Assessment

⁽¹⁷⁾ A 4. cikk (1) bekezdésének b) pontját így a pont végéig törölni kellene.

⁽¹³⁾ HL C 241., 2002.10.7.

5.7 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy megfontolandó az 53. cikkben foglalt átmeneti rendelkezések újragondolása, melyek 2011. július 1-jét tűzik ki az irányelvről rendeletre történő átállás időpontjának. Megfelelőbb átmeneti időszakokra lenne szükség, tekintettel a tájékoztatási, képzési és magatartásbeli változtatásokkal kapcsolatos követelményekre, valamint az előírt módszerbeli és eljárásbeli változásokhoz való alkalmazkodáshoz szükséges időre is.

5.8 A rendeletjavaslat 51. cikkében előírt technikai frissítést illetően az EGSZB megismétli ezzel kapcsolatos korábbi véleményét ⁽¹⁸⁾, és hangsúlyozza annak fontosságát, hogy „a komitológiai eljárásokat a lehető legátláthatóbb és az EU-ban tartózkodó polgárok – és főleg a közvetlenül érintett személyek – számára legérthetőbb módon kell lefolytatni”.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

⁽¹⁸⁾ HL C 224., 2008.8.30.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak A nanoanyagokkal kapcsolatos szabályozási szempontok

COM(2008) 366 végleges

(2009/C 218/04)

2008. június 17-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak A nanoanyagokkal kapcsolatos szabályozási szempontok”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2009. február 3-án elfogadta véleményét. (Előadó: Antonello PEZZINI).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 170 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a nanotudományok és nanoanyagok (N+N) felelősségteljes fejlesztése révén Európa vezető szerepet játszik globális szinten, a gazdasági és szociális fejlődéssel kapcsolatos kihívás tekintetében.

1.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy szükség van a nanotechnológiák ipari és több ágazatra kiterjedő felhasználásának gyors fejlődésére, szoros összefüggésben a következőkkel:

— gazdasági és szociális verseny,

— jogi, adóügyi és pénzügyi szempontok,

— az etikai, környezetvédelmi, illetve az egészséggel és biztonsággal kapcsolatos szempontokra vonatkozó kiemelt figyelem a tudományos alkalmazások teljes időtartama során.

1.3 Az EGSZB támogatja a nanotechnológiákkal kapcsolatos magatartási kódex elveit, és megfelelőnek tartja azokat az N+N-re vonatkozó európai jogszabályi keret felülvizsgálatához is.

1.4 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki a nanotechnológiák kereskedelmi alkalmazásainak, illetve a nanoanyagoknak a környezetre, az egészségre és a toxikológiára kifejtett hatásai kutatásának még mindig túlságosan lassú fejlődése miatt.

1.5 Az EGSZB meggyőződése, hogy a nanotechnológiák összetettsége, gyors fejlődésük és tudományos sokrétőségük multidiszciplináris megközelítést tesz szükségessé, főként ami a normatív, etikai és szociális kereten belüli kockázatot illeti: ez elengedhetetlen ahhoz, hogy elfogadható megoldások születessenek a kockázatkezelés során, melyek megbízható, teljes és felelős alapon nyugszanak.

1.6 A megfelelő kormányzási rendszernek figyelembe kell vennie a nanoanyagok felelős fejlesztésének számos szempontja közötti egyensúlyt. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Nanotechnológiai Megfigyelőközpontot alakítsák állandó struktúrává, hogy lehetővé tegyék a biztos tudományos és gazdasági alapú elemzések elkészítését és a következők vizsgálatát: a társadalomra gyakorolt hatás, az esetleges környezeti, egészségi és biztonsági kockázatok – a többi érdekelt európai ügynökséggel közösen.

1.7 Az EGSZB szerint szükség van egy integrált jogszabályozási hivatkozási keretre a kormányzási rendszeren felül, melynek célja, hogy egyértelmű és megbízható válaszokat adjon a felmerült szükségletekre, főként az osztályozás és a mérés közös módszerei, valamint a meglévő és új protokollok végrehajtásának tesztelése és a szabványosítást megelőző és kísérő kutatás területén.

1.8 Az EGSZB szerint hatékony cselekvésre van szükség az interdiszciplináris oktatás és képzés területén, és szintén lényeges, hogy ezen erőfeszítésekbe – a csúcinfrastrukturák segítségével – vonják be a kockázatértékelést és –megelőzést is.

1.9 Az EGSZB fontosnak tartja egy európai benchmarking rendszer kialakítását a kockázatértékelési és –megelőzési kezdeményezésekre Európában, az Egyesült Államokban, Japánban és a feltörekvő gazdaságokban.

1.10 Az EGSZB véleménye szerint támogatni kell a CEN, CENELEC és az ETSI európai műszaki szabványosítási munkáit, az Európai Bizottság világos és átlátható megbízásai által is, amelyeket nemzetközi szinten be kell vonni az ISO TC 229 munkáiba a nanotechnológiák, nanotermékek és összetett N+N-re kiterjedő rendszerek biztonságos világkereskedelmének lehetővé tétele érdekében.

1.11 Az EGSZB a biztos és átlátható alapokon nyugvó, strukturált párbeszéd megerősítését ajánlja a civil társadalommal, hogy ezen a jövőnk szempontjából a nemzetközi környezetben igen fontos területen egységes európai nézet alakuljon ki.

1.12 Az EGSZB azt kéri, hogy a 2009-es cselekvési tervről szóló jelentésben egy fejezet kifejezetten a következő pontokról szóljon:

— a kockázatértékelési és –megelőzési integrált szabályozási keret terén elért haladás,

— a vizsgálati jegyzőkönyvek hatékonysága és eredményei,

— új, a tagállamok által európai szinten meghatározott prioritások a cselekvés terén, a nanotechnológiai összetételű termékek fenntartható termelése és kereskedelme érdekében,

— benchmarking cselekvések az USA-val, Japánnal és a fejlődő országokkal közösen, a kockázatértékelés és –megelőzés területén,

— biztos és átlátható alapokon nyugvó, strukturált párbeszéd a civil társadalommal, hogy ezen a jövőnk szempontjából a nemzetközi környezetben igen fontos területen egységes európai nézet alakuljon ki.

2. Bevezetés

2.1 Az elmúlt években az Európai Bizottság a legnagyobb finanszírozó szervezetté vált az N+N területén: a hatodik KTFD keretprogramhoz 1,4 milliárd euróval, a 2007–2013. évi 7. keretprogramhoz az első évben mintegy 600 millió euróval járult hozzá. Az utóbbi hozzájárulásából 28 millió eurót fordítottak az N+N biztonságával kapcsolatos kutatásokra, így az ágazatra összesen 80 millió eurót fordítottak ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Vö. Tomellini, R; Giordani, J. (cur.). Third International Dialogue on Responsible Research and Development of Nanotechnology – Brüsszel, 2008.03.11–12.

2.2 Különböző, a nanotechnológiai alkalmazásokra, például nanoelektronikára (ENIAC), nano-ortostudományra és a fenntartható kémiára specializálódott európai technológiai platformok jöttek létre.

2.3 Globális szinten az N+N-re fordított köz- és magánberuházások a 2004–2006-os időszakban 24 milliárd euróra rúgtak: ennek több mint egynegyedét Európa biztosította, melyből 5–6 % ⁽²⁾ az Európai Bizottság alapjaiból származik.

2.4 A 2007–2013-as 7. KFTD keretprogrammal ⁽³⁾ kapcsolatos, N+N-re vonatkozó rendelkezésekben előírják az alapvető etikai szempontok betartását, amely elvek az Alapjogi Chartában is szerepelnek.

2.5 A nanotechnológiákra vonatkozó felelős K+F-vel kapcsolatos harmadik nemzetközi párbeszédéről szóló jelentés kiemelte, hogy a következő témákkal kell foglalkozni:

— kormányzás a nanotechnológiák területén,

— szakadék az észak-dél együttműködésben,

— segédeszközök (méréstechnika, szabványosítás, definíciók és szellemi tulajdon),

— a társadalom bevonása,

— párbeszéd a különböző országok polgáraival.

2.6 A különböző nemzetközi szervezetek bevonását többek között a következő kezdeményezések szemléltetik:

— az EBESZ adatbázisa az emberi egészség és környezetbiztonság tekintetében végzett kutatásokról (*Database on Human Health and Environmental Safety Research*), valamint adatbázis létrehozása a mesterséges nanoanyagok biztonságának témájában (*Database of Research into the Safety of Manufactured Nanomaterials*),

— a FAO/WHO közös programja az élelmiszerszabványokról (*Joint FAO/WHO Food Standards Program*), amely semleges nemzetközi fórumot biztosít a nanotechnológiával összefüggő élelmiszer-biztonsági problémáknak, és együttműködési megállapodásokat dolgoz ki ezekről a szempontokról,

⁽²⁾ COM(2007) 505 végleges; Nanotudományok és nanotechnológiák: cselekvési terv Európa számára (2005–2009). Első végrehajtási jelentés (2005–2007).

⁽³⁾ Vö. a 2006. december 19-i 2006/971/EK tanácsi határozattal, HL L 400., 2006.12.30.

- az EBESZ projektje a mesterséges nanoanyagok egy reprezentatív mintája biztonságának értékelésére (*Safety Testing of a Representative Set of Manufactured Nanomaterials*); az EBESZ mesterséges nanoanyagokkal és értékelési irányelvekkel kapcsolatos projektje (*Manufactured Nanomaterials and Test Guidelines*),
- az EBESZ expozíció mérésével és csökkentésével kapcsolatos projektje (*Exposure Measurement and Exposure Mitigation*),
- az EBESZ alternatív módszerek szerepével kapcsolatos projektje a nanotoxikológia területén (*The role of Alternative Methods in Nanotoxicology*),
- az EBESZ hatásokkal és vállalozási környezettel kapcsolatos projektje (*Impacts and the Business Environment*),
- az EBESZ kommunikációval és a közvélemény bevonásával kapcsolatos projektje (*Communication and public engagement*),
- az EBESZ globális kihívásokkal (víz és nanotechnológiák) kapcsolatos projektje (*Global Challenges: Nano and Water*),
- az EBESZ projektje a kockázatértékeléssel kapcsolatos együttműködésről (*Co-operation on Risk Assessment*),
- a WHO-val a termelés és a nanotechnológiák használatának során fellépő, a biztonságot és a munkahelyi egészséget érintő kockázatok tanulmányozásában együttműködő speciális központok,
- a WHO és az EU közös projektje a környezet és az egészség tárgyában történő politikai tanácsadás megerősítésének témájában – nanotechnológiák (*Enhanced Policy Advice on Environment and Health in Europe - Nanotechnologies*),
- világszintű intézkedések a kémiai termékek globális szintű megfelelő kezelésére, a ENSZ környezetvédelmi programján (UNEP) belüli technológia, ipar és gazdaság osztály (DTIE) vegyi anyagok szekciójának támogatásával,
- a trieszti Tudományos és Magas Szintű Technológiai Nemzetközi Központ (ICS) magas szintű technológia és új nyersanyagok szekciója (HTNM) által támogatott közvetlen intézkedések (a nanotechnológiák értékelése, valamint a fejlesztésük és használatuk során felmerülő esetleges kockázatok tekintetében),
- a nanotechnológiákra vonatkozó ISO TC229 szabványok,
- az UNIDO szakértői ülése (2007.12.): ajánlások és speciális cselekvési terv; a nanotechnológiák és a velük kapcsolatos kockázatok értékelése. Kutatási tevékenység az N+N etikai, jogi és társadalmi hatásaival kapcsolatban.

2.7 Az angol *Royal Society* nanotudományok és nanotechnológia: bizonytalan lehetőségek⁽⁴⁾ témájú jelentése a következőket írja: „ameddig nem tudunk meg többet a nanorészecskék és nanocsövek környezeti hatásairól, azt javasoljuk, hogy amennyire lehet, kerüljük el, hogy a mesterséges nanocsövek és nanorészecskék a környezetbe kerüljenek”.

2.8 A nanoanyagok, az orvosi diagnosztikával és bizonyos nem invazív terápiákkal összefüggő számos alkalmazás mellett már sok használati tárgyban, illetve a következő alkalmazásokban vannak jelen: öntisztító borítások, amelyekkel csökkenthető a tisztítószer használata, méregtelenítő szerek a levegő nitrogéntartalmának kivonására, új generációs fotovoltaiikus elemek, hőszigetelő anyagok, széndioxid-megkötő rendszerek, nanofilterek a levegő és a víz szűrésére.⁽⁵⁾

2.9 A probléma abból is adódik, hogy a nanoanyagok, az emberi szervek szöveteiben való felgyülemlésük és az ökoszisztéma más anyagaival való keveredésük rövid- és hosszú távú mérgezési kockázatainak értékeléséről szóló jegyzőkönyvet össze kell hangolni.

2.10 Komplex környezetben a kockázatelemzési normák és vizsgálatok az „in vitro” elemzéstől az „in situ” elemzésig terjedhetnek, és az ezzel kapcsolatos kutatásoknak⁽⁶⁾ túl kellene mutatniuk a hagyományos védőtermékeken: szűrőkön, légző maszkokon, védőruházaton és védőkesztyűkön, azaz a 10–50 nanométer hosszúságú grafit nanorészecskékkel tesztelt termékeken.

2.11 Amint azt az Európai Bizottság is kifejti és az EGSZB is hangsúlyozta több alkalommal, „az integrált, biztonságos és felelősségteljes megközelítés az EU nanotechnológiára vonatkozó szakpolitikájának központi magva”. A nanotechnológiának különösen széles körű és mély alkalmazási területe van, ezért átfogó látásmódról van szükség az atomfizikától a plazmatechnológiáig, a nanomechanikától a textilgyártásig terjedő tudományág közös pontjainak és kölcsönhatásainak meghatározására.

2.12 Mivel a nanofolyamatok nanoszkopikus méretekben zajlanak (10-9), melyek nehezen elképzelhetőek az átlagember számára, a nanoanyagokról a kezdetektől fogva konstruktív párbeszédet kell folytatni a fogyasztókkal a kockázatok azonosítása és kizárása, valamint a megalapozatlan aggodalmak eloszlása végett.

2.13 Az EGSZB nem csupán „az ipari és több ágazatot átfogó alkalmazások, valamint az innovatív új vállalkozások és professzionális munkakörök tevékenységét érintő gazdasági és szociális, jogi, szabályozási, adó- és pénzügyi vonatkozások” fejlesztése felgyorsításának szükségességét hangsúlyozta, hanem „az etikai, környezetvédelmi, egészségi és biztonsági érdekek” védelmét is „a tudományos alkalmazások teljes élettartama alatt”.⁽⁷⁾

⁽⁴⁾ The Royal Society, Nanosciences and Nanotechnology: Opportunities and Uncertainties. London, 2004. 07. 29.

⁽⁵⁾ Mint pl. a teniszütők, biciklik, TV-képernyők, számos, katonai területen, űrhajózásban, fogyasztói elektronikában, valamint elektromos orvosi készülékekben használt gyantaféleség.

⁽⁶⁾ Vö. NANOSAFE2 projekt – első jelentés a nanoanyagok terjedéséről az elővigyázatosság elve alapján.

⁽⁷⁾ HL C 157., 2005.6.28. 22. o.

2.14 Egy későbbi véleményében⁽⁸⁾ az EGSZB kiemelte „a látható és átlátható párbeszéd [szükségességét] a civil társadalommal, amely objektív értékelések alapján tudatosítja az N+N területen rejlő kockázatokat és lehetőségeket”, valamint „az erkölcsi és a környezeti, valamint a munkavállalók és a fogyasztók egészségéhez és biztonságához kapcsolódó aspektusok védelmének folyamatos figyelemmel kísérése” jelentőségét.

2.15 2008-ban megjelent az Európai Bizottság ajánlása⁽⁹⁾ a felelősségteljes nanotudományi és nanotechnológiai kutatás magatartási kódexéről, amely 7 elven alapul:

- **megértés:** az N+N területen zajló kutatási tevékenységnek érthetőnek kell lennie a nyilvánosság számára, tiszteletben kell tartania az alapvető jogokat, alkalmazásának pedig a személyek és a társadalom jólétét kell szolgálnia,
- **fenntarthatóság:** az etikai elvek és a fenntartható fejlődés tiszteletben tartása érdekében az N+N kutatására irányuló tevékenységek nem károsítják a környezetet, az embereket, az állatokat és a növényeket,
- **elővigyázatosság:** az elővigyázatosság elvének tiszteletben tartása⁽¹⁰⁾ az egészségre és a környezetre esetlegesen gyakorolt negatív hatások elkerülése érdekében,
- **nyitottság:** átláthatóság, a tájékozódáshoz fűződő, jogszabályban elismert jogok tiszteletben tartása és nyitottság valamennyi érdekelt fél irányába,
- **kiválóság:** a legmagasabb tudományos színvonal elfogadása, ideértve a kutatás kikezdetlenségét és a helyes laboratóriumi gyakorlatot⁽¹¹⁾,
- **innováció:** az N + N kutatására irányuló tevékenység kereteinek meghatározása alkalmával az innováció és a gazdasági növekedés érdekében a lehető legnagyobb mértékben bátorítani kell a kreativitást, a rugalmasságot és a tervezhetőséget,
- **elszámoltathatóság:** a kutatóknak és a kutatószervezeteknek mindenkor elszámoltathatók az általuk végzett N+N-kutatás által most és a jövőben kifejtett társadalmi, környezeti és egészségügyi hatásokért.

Az ajánlás értelmében a tagállamok évente jelentést nyújtanak be az etikai kódex alkalmazásának eredményeiről, illetve az ennek érdekében megvalósított bevált gyakorlatokról.

⁽⁸⁾ HL C 185., 2006.8.8., 1. o.

⁽⁹⁾ Vö. A Bizottság ajánlása, C(2008) 424., 2008.2.7.

⁽¹⁰⁾ Vö. az EUSz. 174. cikke (2) bekezdése és a Bizottság közleménye az elővigyázatosság elvéről (COM(2000) 1 végleges).

⁽¹¹⁾ Vö. 2004/9/EK rendelet és 2004/10/EK rendelet.

2.16 Az EGSZB támogatja a kódex elveit, és megfelelőnek tartja azokat az N+N-re vonatkozó európai jogszabályi keret felülvizsgálatához.

2.17 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki a nanotechnológiák kereskedelmi alkalmazásainak, illetve a nanoanyagoknak a környezetre, az egészségre és a toxikológiára kifejtett hatásai kutatásának még mindig túlságosan lassú fejlődése miatt.

2.18 Még ha a munkavállalók és a polgárok kitétségevel kapcsolatos veszély szintje jelenleg alacsony is, az EGSZB fontosnak tartja a kutatói és ipari világgal folytatott párbeszéd eszközeinek javítását annak érdekében, hogy ezek az aspektusok – a megfelelő emberi és pénzügyi erőforrásokkal – helyet kapjanak a nanoanyagok kutatásában és alkalmazásában, tervezésüktől kezdve.

2.19 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az érintett tudományágak és ágazatok sokfélesége miatt a közösségi jogszabályi eszközök pluralitására van szükség (több mint 90): e komplexitás miatt a közösségi rendelkezések átláthatósága és a polgárok/fogyasztók számára biztosítandó érthetőség lehetlenné válhat.

2.20 A szabályozási keret érthetősége javítható – különösen a kvv-k, a fogyasztók és a polgárok számára – egy interaktív honlap létrehozásával, a részvételi demokrácia fejlesztésével a civil társadalmi szervezetek bevonása révén, illetve egy a bevált gyakorlatokról szóló útmutató kiadásával.

2.21 A kormányzás optimális rendszerének fenn kell tartania az egyensúlyt a nanoanyagok felelősségteljes fejlesztésének számos vetülete között. Az EGSZB állandó referenciakeret kialakítását javasolja, elsősorban a 2008-ban egy az EU által finanszírozott projekt keretében létrehozott Nanotechnológiai Megfigyelőközpont⁽¹²⁾ eredményei alapján, melynek célja tudományos és gazdasági alapokon nyugvó, megbízható, teljes körű és felelősségteljes elemzések elvégzése, az etikai kérdések vizsgálata, továbbá a lehetséges környezeti, egészségügyi és biztonsági (EHS) kockázatok jelzése, valamint új normák kifejlesztése.

2.22 Az EGSZB meggyőződése, hogy a nanotechnológiák összetettsége, gyors fejlődése és tudományos horizontális jellege miatt multidiszciplináris (szabályozó, etikai és társadalmi) megközelítésre van szükség: ez nélkülözhetetlen ahhoz, hogy komoly, teljes körű és felelősségteljes elemzéseken alapuló, megbízható kockázatkezelési megoldásokat találjunk, amelyek egymással összekapcsolják, dokumentálják és közlik a kifejlesztett nanoanyagokkal kapcsolatos hiánytalan információkat.

⁽¹²⁾ Vö. „Observatory nano” PROJEKT FP7.

3. Az Európai Bizottság javaslatai

3.1 Az Európai Bizottság szerint különösen fontosak a következők:

- a jelenleg hatályos jogszabályok keretében, a végrehajtás elősegítése érdekében elfogadott dokumentumokat - különösen a kockázatelemzéshez kapcsolódóan - felül kell vizsgálni annak biztosítására, hogy a nanoanyagokkal kapcsolatos kockázatok kezelése hatékony legyen, és a lehető legjobb módon használják a rendelkezésre álló információt,
- a hatóságokat és ügynökségeket fel kell kérni, hogy szenteljenek különös figyelmet a nanoanyagokkal kapcsolatos kockázatoknak azokban az esetekben, amikor a forgalomba hozatalt megelőzően ellenőrizni kell az előállítást és a piaci értékesítést,
- az EU-ban az N+N területen folyó kutatások során a magatartási kódexben a felelősségteljes kutatásokra meghatározott felelősségteljes és nyitott szemléletű megközelítést kell alkalmazni,
- meg kell vizsgálni a rendszeres megelőző eljárás bevezetésének lehetőségét a nanoanyagokhoz kapcsolódó kockázatok rejtő orvosi eszközök forgalomba hozatala előtt,
- a nanoanyagokra vonatkozó közösségi jogszabályi keretet ki kell egészíteni, különösen a tesztelési és kockázatértékelési módszerek tekintetében,
- gyors fejlődésre van szükség a tudományos tudásalap szélesítése terén, különösen a toxikus és ökotoxikus hatásokra vonatkozó adatokat, valamint az ilyen adatok létrehozására szolgáló módszereket illetően, a nanoanyagok vagy nanoanyagokat tartalmazó termékek felhasználására és expozíciójára vonatkozó adatokat illetően, azok egész élettartamának vonatkozásában; a nanoanyagok jellemzésére, egységes szabványokra és nomenklatúrára, valamint analitikus értékelő technikák kidolgozására van szükség; figyelembe kell venni a foglalkozás-egészségügyi szempontokat,
- javítani kell a következő eszközök használatát tagállami szinten: a védintézkedések, az egészségügyi ellenőrzési intézkedések, az élelmiszerek, takarmányok és növényvédő-szerek piacának ellenőrzése, a szabványokkal szembeni hivatalos kifogások, az új bizonyítékokon vagy a meglévő adatok újraértékelésén alapuló elővigyázatossági intézkedések, a figyelmeztető eljárások, a kölcsönös információcseré, a riasztó/ korai előrejelző rendszerek stb.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az N+N és a nanoanyagok felelősségteljes fejlesztéséhez – ami a globális szinten versenyképes gazdasági és társadalmi fejlődés kihívásának egyik európai sarokpontja – nélkülözhetetlen olyan multidiszciplináris megközelítés elfogadása, már a folyamat elején, amely – saját elfogadhatóságának feltételeként – képes folyamatos párbeszéd fenntartására a civil társadalommal.

4.2 Jóllehet értékeli az Európai Bizottságnak a meglévő, számos közösségi intézkedés elemzésére irányuló törekvését, úgy gondolja, hogy az ilyen elemzést utólag koherens keretbe kell foglalni, hogy megteremtődjön a civil társadalommal folytatandó strukturált párbeszédhez szükséges átlátható és felhasználóbarát alap. Az EGSZB már több alkalommal emlékeztetett e párbeszéd fontosságára. ⁽¹³⁾

4.3 Az EGSZB véleménye szerint ezért ki kell alakítani az előretervezést (*foresight*) a nanotechnológiai kockázatértékelés terén, csakúgy mint az integrált jogszabályi referenciakeretet és egy nemzetközi szintű irányítási rendszert annak érdekében, hogy egyértelmű, megbízható és kimerítő válaszokat adhassunk, valamint megvizsgálhassuk az etikai kérdésekre kifejtett hatást, továbbá a környezetre, illetve a polgárok egészségére és biztonságára irányuló kockázatokat és a fejlődés lehetséges útjait.

4.4 Az EGSZB ezért kéri, hogy tegyenek további közösségi kezdeményezéseket az alábbi területeken:

- a különböző releváns közösségi jogszabályokat tartalmazó, koherens és felhasználóbarát referenciakeret biztosítása,
- a piaci szereplők, az ellenőrző hatóságok, az ágazat dolgozói és a végfelhasználók igényeinek meghatározása és kezelése az igények és a hiányosságok dinamikus feltérképezésével, valamint az uniós szintű és tagállami fellépés irányvonalainak meghatározásával,
- állandó európai referenciastruktúra meghatározása az N+N és a nanoanyagok számára egy európai promóciós és koordinációs pólus segítségével ⁽¹⁴⁾, amely magában foglalná a kockázatértékelési és –megelőzési aspektusokat is,
- további intézkedések az interdiszciplináris oktatás és képzés terén, ideértve a kockázatértékelést és –megelőzést is, valamint az európai kiválósági infrastruktúra létrehozása e területen,
- egy európai benchmarking rendszer kialakítása a kockázatértékelési és –megelőzési kezdeményezésekre Európában, az Egyesült Államokban, Japánban és a feltörekvő gazdaságokban,

⁽¹³⁾ Vö. 6. és 7. lábjegyzet.

⁽¹⁴⁾ HL C 185., 2006.8.8., 1. o.

- a fenntartható és biztonságos nanotechnológiák alkalmazása európai irányítási szintjeinek meghatározása a meglévő protokollok jóváhagyási méréseinek és teszteléseinek területén, többek között a szabványosítást megelőző és kísérő kutatásokkal,
 - az európai szabályozás műszaki szabványosításának támogatása egyértelmű és átlátható mandátumokkal, hogy az megfeleljen nemzetközi szinten az ISO/TC 229 követelményeinek, elősegítve ezzel a világgereskedelmet,
 - biztos és átlátható alapokon nyugvó, strukturált párbeszéd lehetővé tétele a civil társadalommal, hogy ezen a jövőnk szempontjából a nemzetközi környezetben igen fontos területen egységes európai nézet alakuljon ki.
- 4.5 Az EGSZB kéri, hogy a 2005–2009-es cselekvési tervben előirányzott 2009-es jelentés szenteljen egy fejezetet a kockázatértékelés és –megelőzés jogszabályi vetületének terén elért haladásnak, a tesztelési protokollok hatékonyságának és az e területen elért haladásnak, továbbá az új prioritást élvező intézkedéseknek.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 77/91/EGK, a 78/855/EGK, a 82/891/EGK és a 2005/56/EK tanácsi irányelvről az egyesülések és szétválások esetében alkalmazandó jelentési és dokumentációs kötelezettségek tekintetében történő módosításáról

COM(2008) 576 végleges – 2008/0182 (COD)

(2009/C 218/05)

2008. október 16-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 44. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 77/91/EGK, a 78/855/EGK, a 82/891/EGK és a 2005/56/EK tanácsi irányelvről az egyesülések és szétválások esetében alkalmazandó jelentési és dokumentációs kötelezettségek tekintetében történő módosításáról”

A bizottsági munka előkészítéséért felelős „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2009. február 3-án elfogadta véleményét. (Előadó: María Candelas SÁNCHEZ MIGUEL.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 104 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összegzés és ajánlások

1.1 Az EGSZB már több ízben sürgette a közösségi joganyag egyszerűsítését, ugyanis az eredeti jogszabályok újabb és újabb módosításai megnehezítették ezek alkalmazását, sőt, számos esetben a szabályozott intézmények zökkenőmentes működését akadályozó, túlzott bürokráciához vezettek.

1.2 Az EGSZB azonban amellet is síkra szállt, hogy ez az egyszerűsítési folyamat ne vezessen se deregulációhoz, se a jogbiztonság csökkenéséhez, hiszen jogbiztonságra valamennyi uniós területen szükség van.

1.3 A belső piac szabályozása, valamint az európai gazdasági-társadalmi szereplők közötti kapcsolat lehetővé tette egyrészt a különféle jogszabályok harmonizálását, másrészt a személyek és a tőke szabad mozgását, anélkül, hogy csökkennének az érintettek jogai és kötelezettségei.

1.4 Ennél az oknál fogva és tekintetbe véve, milyen következményekkel járt, hogy a belső piac némelyik kulcsfontosságú szervével kapcsolatban elmaradt a szabályozás, és hiányzik az átláthatóság, az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak értékelnie kellene, hogy az egyszerűsítésre irányuló javasolt módosítások kizárólag pozitív hatásokkal járnak-e majd, csökkentve a gazdasági költségeket, vagy érinthetik-e az egyesülések, illetve szétválások útján kialakuló koncentrációs műveletek jogbiztonságát.

1.5 Az EGSZB ezért úgy véli, hogy azokat a rendelkezéseket, amelyek az európai belső piacon működő vállalkozások többségét alkotó európai kkv-kra vonatkoznak, világosan külön

kellene választani azoktól, amelyek a nagyvállalatokra – mindegyikük az értékpapírpiacon szerző vállalatokra – vonatkoznak. A számos javasolt rendelkezésre vonatkozó egyhangúsági követelmény csak a kis- és közepes méretű tőkeegyesítő társaságokra terjedhet ki, hiszen különben megvalósíthatatlan lenne.

1.6 Amíg ez a különbségtétel nem történik meg, fenn kellene tartani a jogi garanciákat nemcsak a részvényesek, hanem a hitelezők és a munkavállalók számára is, továbbá olyan intézkedéseket kellene kidolgozni a kkv-k támogatására, amelyek mérsékelnék a hatályos jogszabályok betartásából eredő gazdasági terheket.

2. Bevezetés

2.1 A belső piaccal kapcsolatban az Európai Bizottság egyik fő törekvése az, hogy elindítson egy, a közösségi – mindenekelőtt az európai vállalatokra nehezedő adminisztratív terhekről szóló – jogszabályok egyszerűsítésére irányuló folyamatot. E vállalkozások többsége kkv, de a társasági joggal kapcsolatos irányelvekben szereplő számos kötelezettség a tőkésüket az értékpapírpiacon szerző nagy tőkeegyesítő társaságokra vonatkozik.

2.2 Az Európai Tanács 2007. tavaszi ülése ⁽¹⁾ jóváhagyta a vállalkozások gazdasági tevékenységét szükségtelenül megnehezítő adminisztratív terhek egyszerűsítésére és enyhítésére irányuló cselekvési programot, amely 2012-ig e terhek 25 %-os csökkentését irányozta elő.

⁽¹⁾ Az Európai Tanács brüsszeli ülésének elnökségi következtetései, 7224/07. sz. dok., 9. o.

2.3 A társasági jog tekintetében eddig két területen születtek az eljárások egyszerűsítését célzó javaslatok: a tárgyi jog területén, a részvénytársaságok létrehozásáról szóló úgynevezett első irányelvben ⁽¹⁾ és a társaságok létrehozásáról és tőkéjük módosításáról szóló második irányelvben ⁽²⁾, valamint az eljárási joggal kapcsolatos irányelvekben ⁽³⁾ különösen a számviteli standardokat, továbbá a jegyzett társaságokra háruló tájékoztatási kötelezettségeket illetően.

2.4 A most módosításra javasolt irányelvek közül kettővel kapcsolatban már készültek egyszerűsítési javaslatok: az egyik az egyesületekről szóló harmadik irányelv, a másik pedig a hatodik irányelv, amely a szétválásokat szabályozza ⁽⁴⁾ egy igen fontos témával, a független szakértők részvénytársaságok egyesülése és szétválása esetén történő közreműködésével kapcsolatban. Az EGSZB kritikus véleményének adott hangot, ⁽⁵⁾ úgy ítélte ugyanis meg, hogy az objektív, társaságon kívüli kritérium hiánya veszélyeztetheti a harmadik felek, a hitelezők és a munkavállalók érdekeit.

3. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

3.1 Az ebben a véleményben tárgyalt irányelvjavaslat három irányelvet érint közvetlenül: az egyesületekről szóló harmadik irányelvet, a szétválásokról szóló hatodik irányelvet, valamint a legkésőbb elfogadott, a határokon átnyúló egyesületekről szóló irányelvet ⁽⁶⁾. Ezenkívül közvetve a második irányelvet ⁽⁷⁾ is módosítja; az ugyanis, hogy az egyesületekre és szétválásokra vonatkozó egyik új rendelkezés megszünteti a nem pénzügyi hozzájárulásokról szóló szakértői jelentésre vonatkozó kötelezettséget, érinti a szóban forgó irányelvben szereplő, a tőke módosítására vonatkozó szabályokat.

3.2 A három irányelvben javasolt egyszerűsítési intézkedések összességükben a következőkre vonatkoznak:

- az egyesülési vagy szétválási tervekre vonatkozó jelentési kötelezettségek mérséklése,
- a részvényesekkel szembeni jelentési és tájékoztatási kötelezettségek egyesülési vagy szétválási javaslatokkal kapcsolatban,
- a hitelezők védelmével kapcsolatos szabályok.

3.3 Mind a harmadik, mind a hatodik irányelv jelenleg három jelentést ír elő: egy, a vezetőség által készítendő jelentést az egyesülés, illetve szétválás jogi és gazdasági indokairól; egy független szakértők által írandó jelentést és egy közbenső

mérleget, ha az éves beszámoló 6 hónapnál régebbi. Mindezeket a dokumentumokat jóvá kell hagynia az egyesülésben vagy szétválásban érintett társaságok közgyűlésének.

3.4 A javaslat mérsékli ezeket a követelményeket, amennyiben a részvényesek egyhangúlag lemondanak a vezetés irásos jelentéséről, a közbenső mérleg vonatkozásában pedig az átláthatósági irányelv ⁽⁸⁾ rendelkezéseit kell alkalmazni, feltéve, hogy a társaság rendelkezik tőzsdén jegyzett részvényekkel.

3.5 A második irányelvnek a tőke módosítása tekintetében történő módosításával kapcsolatban a javaslat mentesítene a társaságokat a nem pénzügyi hozzájárulásokról szóló szakértői jelentés kötelezettsége alól.

3.6 Egy, az egyesületekről és szétválásokról szóló jelentések közzétételére vonatkozó fontos javaslat szerint az új technológiákat (például az internetet) fel kellene használni ezeknek az információknak a hozzáférhetővé tételére.

3.7 A hitelezők védelmével kapcsolatban a javaslat megváltoztatja azt a jogukat, hogy amíg nem kapnak biztosítékot követeléseik visszafizetésére, ellenezhetik az egyesülési, illetve szétválási műveletet; javasolják ennek a jognak az eltörlését. A határokon átnyúló egyesületek esetében azonban a hitelezők védelmében továbbra is el kell készíteni a nem pénzügyi hozzájárulásokról szóló jelentést, olyan érték garantálása érdekében, amely jogi úton érvényesíthető azokban az államokban, ahol a társaságok működnek.

4. A módosítási javaslatához fűzött észrevételek

4.1 Az EGSZB összességében kedvezően értékeli az uniós joganyag – konkrétan a társasági jog – egyszerűsítését, tekintettel az európai vállalkozásokra – különösen az EU gazdasági szférájának jelentős részét alkotó kkv-kra – háruló adminisztratív terhekre. Az EGSZB azonban már rámutatott arra, hogy ennek az egyszerűsítési folyamatnak semmiképpen nem szabad jogbizonytalansághoz vezetnie a belső piac szereplői számára.

4.2 Megértjük, hogy az Európai Bizottság védeni kívánja a részvényeseket mint a vállalkozás tulajdonosait, ám az egyes jogi műveletek többi szereplőjéről sem szabad megfélemlkezni, akiknek jogait érinthetik ezek a műveletek. Ezért megértjük és támogatjuk az EP álláspontját ⁽⁹⁾, amely szerint valamennyi érdekelt fél (befektetők, tulajdonosok, hitelezők és alkalmazottak) érdekeit tekintetbe kell venni. Az EGSZB már korábban is ezt az álláspontot képviselte ⁽¹⁰⁾, és most ismét hangsúlyozzuk ezt, hogy megőrizzük az átláthatóságot, valamint az európai belső piac gazdasági-társadalmi szereplőinek bizalmát.

⁽¹⁾ A 2003/58/EK irányelv (HL L 221., 2003.9.4., 13. o.) által módosított 68/151/EGK irányelv (HL L 65. 1968.3.14., 8. o.).

⁽²⁾ A 2006/68/EK irányelv (HL L 264., 2006.9.25., 32. o.) által módosított 77/91/EGK irányelv (HL L 26., 1977.1.31., 1. o.).

⁽³⁾ Számviteli standardok és átláthatósági követelmények értékpapír-kibocsátók esetében, 2004/109/EK irányelv (HL L 390., 2004.12.31., 38. o.).

⁽⁴⁾ A 2007/63/EK irányelv a 78/855/EGK és a 82/891/EGK tanácsi irányelvnek a független szakértő által a részvénytársaságok egyesülése vagy szétválása alkalmával készítendő jelentésre vonatkozó követelmény tekintetében történő módosításáról (HL L 300., 2007.11.17., 47. o.).

⁽⁵⁾ EGSZB-vélemény: HL C 175., 2007.7.27., 33. o.

⁽⁶⁾ A tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesüléséről szóló 2005/56/EK irányelv (HL L 310., 2005.11.25., 1. o.).

⁽⁷⁾ 77/91/EGK irányelv.

⁽⁸⁾ 2004/109/EK irányelv a szabályozott piacra bevezetett értékpapírok kibocsátóival kapcsolatos információkra vonatkozó átláthatósági követelményekről.

⁽⁹⁾ Az Európai Parlament A6-0101/2008. sz. jelentése.

⁽¹⁰⁾ EGSZB-vélemény (HL C 117., 2004.4.30., 43. o.).

4.3 Az egyesülésekkel és szétválásokkal kapcsolatos jelentéseteli kötelezettségre vonatkozó javasolt egyszerűsítéssel kapcsolatban, amely lehetővé teszi, hogy a cégnyilvántartásba történő benyújtás helyett az interneten tegyék közzé azokat a dokumentumokat, amelyeket a részvényesek és a hitelezők rendelkezésére kell bocsátani (ez a határokon átnyúló egyesületekre is vonatkozik), bizonyos kritikai észrevételeket kell tennünk. Először is, ez a módosítás nem tekinthető biztosítéknak sem a részvényesek, sem a hitelezők jogainak tekintetében, mivel megszüntetné azt a nyilvános jelleget, amely a cégnyilvántartás jellemzője, másodsorban megszűnne annak a lehetősége, hogy a szóban forgó információkat bármilyen jogvita esetén megbízható bizonyítékként használják fel. Ezért álláspontunk szerint az ilyen jellegű műveletek esetében az átláthatóságnak elsőbbséget kell élveznie a költségmegtakarításokkal szemben, és úgy véljük, hogy ezt az elvet hatékonyabban kell védeni.

4.4 Azzal viszont egyetértünk, hogy jegyzett társaságok esetében főlegesen megkettőzni a közbenső mérlegről szóló jelentéseket⁽¹⁾, mivel a rendelkezéseknek megfelelően készülnek, és kidolgozásukban a tőzsdei hatóságok is részt vesznek. E rendelkezés más, tőzsdén nem jegyzett társaságokra történő kiterjesztése – amennyiben adott valamennyi érintett társaság összes részvényesének egyhangú döntése – ellentétesnek tűnik a jogszabály szellemével. Amennyiben a társaság könyvelésére vonatkozó információk már rendelkezésre állnak, és megfelelnek a jogszabályoknak, nincs szükség megkettőzésükre, ám a harmadik irányelv 9. cikkének ii) b) pontjára ez a megállapítás nem érvényes, ez ugyanis eltekint a jelentés kidolgozásától, ha a részvényesek egyhangúlag így határoznak.

4.5 Az EGSZB aggasztónak tartja a második irányelv (77/91/EGK) korábbi módosítások után következő, javasolt

módosítását. A javaslat szerint egyesületek vagy szétválások esetében nem kellene alkalmazni a nem pénzügyi hozzájárulásokról és ezek független szakértő általi értékeléséről szóló 10. cikket, alkalmazni kellene viszont a szakértői jelentésekre vonatkozó különféle rendelkezéseket. Véleményünk szerint a jelentés meghatározza, mennyi tőke tartozik az egyes részvényesekhez, és ez a tőke fejezi ki számszerűleg az egyes társaságok harmadik felekkel szembeni felelősségét. Az EGSZB hangsúlyozni kívánja az átláthatósággal kapcsolatos álláspontját, és különösképpen kiemeli azoknak a garanciáknak a fontosságát, amelyek valamennyi érintettet megilletnek. Rossz kezdetnek tartja, ha nem áll rendelkezésre legalább egy „objektív” jelentés a társaságnak a részvénytőke névértékében kifejezett vagyoni helyzetéről.

4.6 Végül a hitelezők eddigi lehetősége, hogy mindaddig, amíg nem kaptak visszafizetési garanciát, ellenezhették az egyesülési, illetve szétválási műveleteket (amennyiben bizonyítani tudták követelésüket az említett típusú műveletekben részt vevő társaságokkal szemben), olyan eszköz volt, amellyel bizalmat lehetett kelteni a kereskedelmi műveletek iránt, és gondoskodni lehetett ezek zökkenőmentes lebonyolításáról. A hitelezők védelme most csökken, mivel a vizsgált irányelv szerint „a megfelelő közigazgatási vagy igazságügyi hatósághoz” kell fordulniuk megfelelő biztosítékokért, „amennyiben hitelt érdemlően be tudják mutatni, hogy a tervezett egyesülés miatt követeléseik kielégítése veszélyben van, és azt, hogy a társaságtól nem kaptak megfelelő biztosítékokat” (a 82/891/EGK irányelv 12. cikkének (2) bekezdése). A bizonyítási teher ilyen jellegű megfordítása kételyeket ébreszt ennek a változtatásnak a célszerűsége tekintetében, mivel megnehezíti az eddig rutinszerű kereskedelmi műveleteket, és növelheti a jogilag kötelező érvényű biztosítékokkal történő műveletek számát.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

⁽¹⁾ 2004/109/EK irányelv a szabályozott piacra bevezetett értékpapírok kibocsátóival kapcsolatos információkra vonatkozó átláthatósági követelményekről.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységének megkezdéséről, folytatásáról és prudenciális felügyeletéről, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról, valamint a 2000/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

COM(2008) 627 végleges – 2008/0190 (COD)

(2009/C 218/06)

2008. október 30-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 47. cikke 2. pontjának első és harmadik mondata, valamint a 95. cikk alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységének megkezdéséről, folytatásáról és prudenciális felügyeletéről, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról, valamint a 2000/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2009. február 3-án elfogadta véleményét. Az előadó Peter MORGAN volt.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 26-i ülésnapon) 156 szavazattal 1 ellenében, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az elektronikus adatfeldolgozás pénzügyi szolgáltatásokban történő alkalmazásának terjedése miatt úgy gondolhatnánk, hogy az elektronikus pénz már létezik. A csekkeket elektronikus úton olvassák be és rendszerezik, a bank- és hitelkártyák adatait elektronikusan olvassák le pénzkidó automaták (ATM), kártyaleolvasók és más fizetési eszközök. Mindezek az alkalmazások egy bankszámlán rendelkezésre álló – az azon elérhető összegre korlátozott, vagy (hitelkártyák esetén) a bank által megállapított – hitelen alapulnak. A bank mindkét esetben előzetesen felméri ügyfelének hitelképességét és megállapítja személyazonosságát, és ennek megfelelően állítja ki a csekkönyvet vagy a bank-, illetve hitelkártyát. Az elektronikus hitelrendszerhez való hozzáférés a hitelképesség függvénye. A népesség több – a banki szolgáltatásokhoz nem, vagy csak kis mértékben hozzájutó – rétege kiszorul a rendszerből.

1.2 Az elektronikus pénz (e-pénz) nem ilyen. Nem hitelen alapul, hanem előzetes befizetés szükséges hozzá. A letett összeg a készpénz elektronikus helyettesítőjévé válik, amit egy elektronikuspénz-kibocsátó által kezelt elektronikus hordozóeszközön tárolnak. Ez a közvetítőeszköz lehet hordozható – általában bankkártya –, vagy egy online számla, amely az interneten keresztül érhető el. Az e-pénzzel lehetővé válik (általában) kisebb összegek készpénz nélküli kifizetése különböző helyzetekben: bolti kártyaleolvasók segítségével, illetve online környezetben, mobiltelefonos vagy internetes kapcsolat használatával. Az e-pénz nem kapcsolódik közvetlenül a hitelképességhez: csupán az előzetes befizetést kell tudni végrehajtani.

1.3 Az e-pénz valószínűleg sosem fogja kielégíteni mindazt az igényt, aminek a készpénz megfelel. Nem valószínű, hogy az

úgy alatt tárolt dobozban sorakozó ötszázeurósok helyére fog lépni, alkalmazható viszont olyan tranzakciókban, amelyekre jelenleg érméket vagy bankjegyeket tartunk magunknál. Az e-pénz azonban még így is nagyon lassan terjed. A sikeres kezdeményezések összefüggésben vannak az információs társadalom fejlődésével, az e-pénznek ugyanis azzal párhuzamosan kellene terjednie, az információs társadalom fizetőeszközüvé kellene válnia. Az, hogy a jövőben mennyire terjed el az elektronikus pénz, függ az információs társadalom vállalkozói kezdeményezéseitől és technológiai innovációjától. Az irányelv célja, hogy elhárítsa a találmányok és az innováció előtt álló akadályokat. Az EGSZB támogatja ezt a célkitűzést.

1.4 Az 1990-es évek végén az Európai Bizottság észlelte, hogy az elektronikuspénz-kibocsátás a hitelintézetekre korlátozódott, és igyekezett olyan megoldást találni, amelynek révén bővül az ilyen szolgáltatást nyújtó intézmények köre. A piac fejlesztése érdekében az Európai Bizottság bevezette az e-pénzről szóló 2000/46/EK irányelvet (a továbbiakban: elektronikuspénz-irányelv), hogy a hitelintézményeken kívüli más szereplők (a továbbiakban: elektronikuspénz-kibocsátók) számára is megkönnyítse az e-pénz piacára való belépést.

1.5 Az elektronikuspénz-irányelv célja olyan szabályozási rendszer kialakítása volt, amely összhangban van az új elektronikuspénz-kibocsátók által jelentett kockázat mértékével, illetve lehetővé teszi a technológia és az innováció fejlődését. A siker azonban elmaradt. Az elektronikus pénz még mindig messze van attól, hogy teljesítse a várt potenciális előnyöket, és nem is tekintik a készpénz hiteles alternatívájának.

1.6 Emiatt az Európai Bizottság részletesen felülvizsgálta az e-pénzzel kapcsolatos fejleményeket. Ennek eredményeképpen megállapította, hogy az elektronikuspénz-irányelv egyes rendelkezései akadályozták az elektronikus pénz piacának fejlődését, gátolva a technológiai innovációt. A konzultációs és értékelési folyamat két fő hiányosságot tárt fel. Az első problémakör az elektronikus pénz fogalmának és az elektronikuspénz-irányelv hatályának nem egyértelmű meghatározásából ered, a második pedig a jogi kerettel kapcsolatos, konkrétan a prudenciális szabályokkal, valamint a pénzmosás elleni szabályok elektronikuspénz-szolgáltatásokra való alkalmazásával. A következtetés az volt, hogy az elektronikuspénz-irányelv legtöbb intézkedése módosításra szorul, ezért került sor arra a döntésre, hogy a jelenlegi irányelvet újjal helyettesítik, amelynek tervezete – a COM(2008) 627 végleges jelű dokumentum – képezi jelen vélemény tárgyát.

1.7 Az új irányelv célja, hogy lehetővé tegye új, innovatív és biztonságos elektronikuspénz-szolgáltatások kifejlesztését, a piachoz való hozzáférést az új szereplők számára, valamint elősegítse a piac összes szereplője közötti valódi és hatékony versenyt. Az EGSZB véleménye szerint a kezdeményezés időserű, ugyanis az elmúlt évtized vége óta exponenciálisan nőtt a fogyasztók kapcsolata az információs társadalommal, és mára kielégítetlen kereslet gyülemlt fel az e-pénzzel kapcsolatos fogyasztóbarát lehetőségek iránt. Az irányelv az ilyen kereslet kielégítésére irányuló vállalkozói kezdeményezések előtt álló akadályokat igyekszik megszüntetni.

1.8 Tekintettel a bankrendszer válságára és a bankokra vonatkozó szabályozás hatékonyságával kapcsolatos általános aggodalmakra, egy új szabályozási rendszernek a pénzügyi szektorban történő bevezetése problémákkal járhat. Az erre vonatkozó félelmek ellenére az EGSZB elégedettségét fejezi ki amiatt, hogy a javasolt rendszer megfelelő és arányos intézkedéseket tartalmaz: az új szabályok nem vonatkoznak a hitelválságért felelős bankokra; az alacsonyabb indulótőke-követelmény csupán a piacra lépés korlátainak csökkentésére szolgál; az elektronikuspénz-kibocsátókra vonatkozó tőkekövetelmény arányos lesz a bankokra érvényessel; a felhasználói követeléseknek megfelelő összegeket külön, korlátozott befektetési formákban kell megőrizni; az érintett pénzügyi összegek alacsonyak. Arra az esetre, ha az elektronikuspénz-kibocsátók túlságosan megerősödnek a kifizetések piacán, az irányelv rendelkezéseket tartalmaz a tapasztalatok fényében történő kiigazításra.

1.9 Az EGSZB-nek aggályai vannak a fogyasztóvédelem terén, és sürgeti az Európai Bizottságot, hogy módosítsa az irányelvet a szavatolótőke befektetésének korlátozása, annak „hibrid” intézményekben való megővése, a befizetett pénzügyi összegek azonnali e-pénzre váltása, illetve az e-pénzre vonatkozó szerződések idő előtti felmondásáért felszámított díj megszüntetése érdekében.

1.10 A készpénzhez nem kapcsolódik név. Az egyszerű készpénzes tranzakciók nem fedik fel a fizető fél személyazonosságát. Az e-pénzes megoldások folyhatnak anonim, vagy azonosítást igénylő módon. A hordozóeszközön tárolt összegre vonatkozó magasabb, 500 eurós korlát vonzóbbá kell, hogy tegye az e-pénzt a potenciális felhasználók, különösen a banki szolgáltatásokhoz nem, vagy csak korlátozott mértékben hozzáférők számára. Miközben ezek a korlátok elméletileg nem járnak a pénzmosás veszélyének (a nagy mennyiségű készpénz által jelentetthez képest) aránytalan mértékű kockázatával, némi fenntartás azért marad a javasolt korláttal kapcsolatosan.

1.11 Az érmék és bankjegyek előállításai és kezelési költséggel járnak a bankok és kereskedők számára. Nyilvánvaló, hogy az uniós polgárok továbbra is ragaszkodni fognak a készpénzhez, mint fizetési és vagyonfelhalmozási eszközhöz. A jelenlegi bizonytalan környezetben a forgalomban levő bankjegyek száma ugrásszerűen megnőtt.

1.12 Az irányelv egymagában nem fogja megváltoztatni ezt a tendenciát, meg fogja azonban szüntetni az üzleti és technológiai innováció előtt álló akadályokat. Egyetlen hatóság sem utasíthatja az embereket az e-pénz használatára. A bankok rávezethetik őket erre, de Belgiumon és az ott használt Proton kártyán kívül nem nagyon tettek ilyen irányú lépéseket. Az elektronikus közlekedési jegyek, a telefonkártyák és az internetes kereskedelem már egyértelműen mutatja azt, hogy az információs társadalom alkalmazásai sokszor túlmutatnak az elektronikuspénz-használaton. Az e-pénzt ráadásul gyakran egy másik vállalat állítja elő, így a kibocsátó sok esetben lehet „hibrid”, nem kizárólag az e-pénzzel foglalkozó vállalkozás. Ezt az e-pénz és más üzleti modellek közötti kapcsolatot alapvetőnek tekintik az e-pénz elterjedése szempontjából. Az irányelvet úgy állították össze, hogy megkönnyítse az ilyenfajta változásokat, ezért az EGSZB támogatja azt.

1.13 Alapvető kérdések merülnek fel a pénzmosás elleni rendelkezések változása terén. Az EGSZB számára nem elfogadható, hogy két irányelv egymásnak ellentmondó korlátokat szabjon. Ez ugyanis megengedhetetlen jogi zavarokat eredményez. Ha a tárgyalt irányelvben rögzített korlátokat fogadjuk el mérvadónak, akkor módosítani kell a pénzmosás elleni irányelvet.

1.14 Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy az új irányelv végrehajtásakor fogadjanak el pozitív politikákat. Fontos, hogy a rendeletek az ágazattal való konzultáció eredményeképpen jöjjenek létre, és hogy úgy alakítsák azokat ki, hogy mindaddig ne jelentsenek túl nagy terhet sem az elektronikuspénz-kibocsátók, sem pedig azok ügyfelei számára, amíg a szóban forgó pénzügyi összegek alacsonyak. Az alkalmazott megközelítés szerint a nemzeti hatóságoknak hatalmukban áll a kialakulóban levő ágazat támogatása vagy elnyomása. Az EGSZB véleménye szerint ezt a szektort minden tagállamban támogatni kell.

1.15 Az irányelv nagy jelentőséggel bír, és hosszú távú következményekkel járhat. Az EGSZB sürgeti az e-pénzzel jelenleg kapcsolatban levő, illetve a jövőben potenciálisan kapcsolatba kerülő szereplőket, hogy az irányelv fényében értékeljék át erősségeiket, gyengeségeiket, az előttük álló lehetőségeket és veszélyeket. A piac most kap egy második lehetőséget.

2. Bevezetés

2.1 A 2.2., 2.3. és 2.4. pont az elektronikus pénz (e-pénz) főbb jellemzőit, illetve az információs társadalommal való összefüggését írja le. Számos precedens van arra, hogy hogyan vezet a fogyasztóknak az információs társadalomban való részvétele az e-pénz elfogadásához.

2.2 Szemléletes példa az RFID-kártyák⁽¹⁾ használata. Az RFID-chip alkalmas pénzürtékadat rögzítésére, így használata elterjedt a tömegközlekedésben. Hongkongban 1997-ben vezették be az Octopus elnevezésű kártyát, az újratölthető, kontaktus nélküli értéktároló intelligens kártyát. Azon kívül, hogy szinte a teljes hongkongi tömegközlekedési hálózaton fizethetünk vele, használhatjuk vegyesboltokban, szupermarketekben, gyorséttermekben, utcai parkolóórákban, étel- vagy ital-automatákban stb. A kártyát Hongkong 16 és 65 év közötti lakosságának 95 %-a használja. Ez a példa azt mutatja, hogyan vezet a fogyasztóknak az információs társadalomban való részvétele az e-pénz szélesebb körű fejlődéséhez. Már a londoni tömegközlekedésben is elterjedt a kapcsolat nélküli RFID-kártya (az úgynevezett *Oyster card*) használata. A felhasználók valószínűnek tartják, hogy azt hamarosan az átszállóhelyek és állomások közelében megtalálható újságosoknál, vegyesboltokban és gyorséttermekben is lehet majd használni. Az RFID-kártyák széles körű bevezetésével az ilyenfajta fejlődés kétségtelenül meg fog valósulni mind az Egyesült Királyságban, mind pedig más tagállamokban.

2.3 Másik elterjedt példa az előre fizetett mobiltelefon-számlaegyenleg, amelyet már olyan változatos célokra is fel lehet használni, mint például számítógépes problémákban segítséget nyújtó telefonos szolgáltatások igénybevételére, nyereményjátékokban való részvételre, adományozásra, interaktív játékokra, felnőtt-szórakoztató, hír- és információs szolgálatokra. Amint az elektronikus közlekedési jegyek, az előre fizetett telefonszámlák is e-pénznek minősülnek, ha a rajtuk tárolt értéket a közlekedési vagy telefonvállalatokon kívül más cégek is elfogadják.

2.4 Az internet is előmozdítja az e-pénz használatát, ugyanis az elektronikus pénz két fontos szükségletet elégíthet ki. A

legtöbb, az üzleteket a fogyasztókkal összekötő internetes alkalmazás hiteltranzakcióval jár. Azok, akik nem férnek hozzá a banki szolgáltatásokhoz, ezekből automatikusan kiszorulnak, hiszen nincs bank- vagy hitelkártyájuk. Ha viszont van e-pénzt tartalmazó kártyájuk, élhetnek az internet nyújtotta előnyökkel. Jelentős növekedés tapasztalható a fogyasztók közötti (*Consumer to Consumer, C2C*) internetes tranzakciók számában is, amelyek az *eBay*nek és a hozzá hasonló aukciós oldalaknak köszönhetően vannak terjedőben. Egyik fogyasztó a másiknak nem fizethet bank- vagy hitelkártyával, erre biztonságos e-pénzt kell felhasználni. Ennek tudható be az olyan rendszerek fellendülése, mint a *PayPal*⁽²⁾, amely szorosan együttműködik az *eBay* vállalattal.

2.5 Az elektronikus jegyek használata a tömegközlekedésben, a telefonkártyák és az internetes kereskedelem azt mutatja, hogy az információs társadalom alkalmazásai túlmutatnak az elektronikuspénz-használaton. Az is látszik, hogy az e-pénz lehet egy másik vállalat mellékterméke is, így az elektronikuspénz-kibocsátó gyakorta hibrid vállalkozás. Ezt az e-pénz és más üzletek közötti kapcsolatot alapvetőnek tekintik az e-pénz elterjedése szempontjából. Az irányelv is ennek megfelelően került megfogalmazásra.

2.6 A hitelintézetek, például a bankok minden szükséges jellemzővel rendelkeznek ahhoz, hogy elektronikuspénz-kibocsátók legyenek, működésük pedig megfelelő szabályozási rendszernek van alávetve. A hitelintézetek bizonyos fokig kezdeményező szerepet vállaltak magukra. Belgiumban a *Proton* kártya egy bankkonzorcium terméke. A hagyományos bankkártya funkcióival is rendelkező készpénz-helyettesítő kártya használata a belgiumi bankszámla-tulajdonosok közt széles körben elterjedt. Van némi kilátás arra, hogy a jövőben több ilyen kombinált, RFID-technológián alapuló, kontaktus nélküli elektronikuspénz-funkcióval is rendelkező kártya kerüljön forgalomba. Így is nyilvánvaló azonban az érdekellentét az e-pénz és a hitelintézetek más termékcsoportjai, például a hitel- és bankkártyák között.

2.7 A teljes körű engedéllyel rendelkező elektronikuspénz-kibocsátó intézmények alacsony száma (20 elektronikuspénz-kibocsátó intézmény és 127 mentesített intézmény) vagy a kibocsátott elektronikus pénz kis mennyisége (az EU-ban a jelenleg forgalomban levő e-pénz 1 milliárd, a készpénz pedig 600 milliárd eurót tesz ki) mind azt bizonyítja, hogy az elektronikus pénz a legtöbb tagállamban még nem igazán vált elfogadottá. Ráadásul a forgalomban levő készpénz mennyisége az euró 2002-es bevezetése óta folyamatosan nőtt.

⁽¹⁾ Az RFID (rádiófrekvenciás azonosítás) elektronikus chipet használ, amely többféle hordozóeszközbe lehet beépítve – például árucikk-azonosító címkébe vagy személyi igazolványba. A chipet vezeték nélküli leolvasó olvassa le úgy, hogy a kártyának csupán hozzá kell ahhoz érnie. Az alkalmazást ezért kontaktus nélkülinek nevezik. A belépőkártyák – például azok, amelyeket az EGSZB-ben használunk – szintén RFID-kártyák.

⁽²⁾ A *PayPal* az Egyesült Királyság pénzügyi szolgáltatásokat felügyelő hatósága (FSA) által szabályozott elektronikuspénz-kibocsátóként indult. Azóta hitelintézetté alakult, központja pedig jelenleg Luxemburgban van.

2.8 Emiatt az Európai Bizottság részletesen felülvizsgálta az e-pénzzel kapcsolatos fejleményeket. A konzultációs és értékelési folyamat két fő hiányosságot tárt fel a jelenleg érvényben levő, elektronikus pénzről szóló irányelvvel kapcsolatosan. Az első problémakör az elektronikus pénz fogalmának és az elektronikuspénz-irányelv hatályának nem egyértelmű meghatározásából ered, a második pedig a jogi kerettel kapcsolatos, konkrétan a prudenciális szabályokkal, valamint a pénzmosás elleni szabályok elektronikuspénz-szolgáltatásokra való alkalmazásával.

2.9 Ezenkívül 2009 novemberére a pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló 2007/64/EK irányelv is hatályba fog lépni. Ennek jelentősége az, hogy az elektronikuspénz-kibocsátó intézményeket szabályozóhoz hasonló különleges rendszert vezet be a pénzforgalmi intézményekre. A pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló irányelv nem összeegyeztethető az elektronikuspénz-irányelvvvel, ezért az utóbbi felülvizsgálata nélkül előbb-utóbb fokozódni fog a jogbizonytalanság.

2.10 A fentiekből következik, hogy az elektronikuspénz-irányelv legtöbb intézkedése módosításra szorul; ezért került sor arra a döntésre, hogy a jelenlegi irányelvet újjal helyettesítik – ennek tervezete képezi jelen vélemény tárgyát.

3. Az irányelv lényegi tartalma

3.1 Az új irányelv célja, hogy lehetővé tegye új, innovatív és biztonságos elektronikuspénz-szolgáltatások kifejlesztését, az új szereplők piachoz való hozzáférését, valamint elősegítse a piac összes szereplője közötti valódi és hatékony versenyt. A pénzforgalmi piacokon zajló innováció várhatóan érezhető haszonnal fog járni a fogyasztók, a vállalkozások és a tágabb értelemben vett európai gazdaság számára, a kreatív megoldások pedig gyorsítják és kényelmesebbé teszik majd a pénzforgalmat, és új alkalmazási módokat nyitnak meg a 21. századi e-társadalom előtt.

3.2 Tisztázásra kerül az e-pénz fogalma: az „elektronikus pénz” a kibocsátóval szembeni követelés által megtestesített monetáris érték, amelyet elektronikusan tárolnak és pénzeszköz átvétele ellenében bocsátanak ki (a 2. cikk 2. pontja). Az irányelv nem alkalmazandó korlátozott körben (zártkörű hálózatban) és módon felhasználható előre fizetett eszközökre (az 1. cikk 3. és 4. pontja).

3.3 Az új irányelv hatálya megkönnyíti a piacra lépést, ugyanis alkalmazandó a többcélú (nyílt hálózatban történő) felhasználású elektronikus elismervények – például RFID-kártyák vagy telefonkártyák – kibocsátóira, illetve kiterjed a szerveren tárolt e-pénzre is.

3.4 Az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények tevékenységét részletesebben a 8. és a 9. cikk tárgyalja, két dimenziót említve meg. Az első szerint az elektronikuspénz-kibocsátók a

pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló irányelv mellékletében felsoroltaknál szélesebb körű pénzforgalmi szolgáltatásokat kínálhatnak, például hitelnyújtást, kiegészítő szolgáltatásokat, és fizetési rendszerek működtetését. A második pedig elismeri, hogy normális üzletvitelük keretében más (például kiskereskedelmi vagy távközlési) tevékenységeket is végezhetnek. Utóbbi esetben többé nem kell majd önálló elektronikuspénz-kibocsátó intézményeket létrehozni, arra azonban szükség lesz, hogy az ügyfélpénzek védelme a pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló irányelv rendelkezéseivel összhangban teljessüljön. A hibrid elektronikuspénz-kibocsátó intézmények engedélyezésének ösztönöznie kellene az elektronikuspénz-kibocsátás növekedését.

3.5 A visszaváltásnak az 5. cikkben egyértelműsített joga a fogyasztók védelmét célozza: „A tagállamok gondoskodnak arról, hogy az elektronikus pénz kibocsátója a birtokos kérésére bármikor névértéken visszatérítse a birtokolt elektronikus pénz monetáris értékét.” Ez az intézkedés gondokat okoz a mobiltelefon-szolgáltatók számára, esetükben ugyanis az előre fizetett összeg telefonos szolgáltatásokat fedezett, kiskereskedelmi felhasználási lehetőséggel. Most azonban vonatkoznak rájuk az 5. cikk rendelkezései.

3.6 A prudenciális felügyelettel kapcsolatos rész általában megfelel a pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló irányelv vonatkozó intézkedéseinek. Megjelennek azonban speciális rendelkezések is, amelyek a rendszert arányossá teszik a kockázat mértékével. Számos nézőpontot kell figyelembe venni.

3.6.1 Az elektronikuspénz-irányelv előírta, hogy az elektronikuspénz-kibocsátó intézményeknek 1 millió eurós indulótőkével kell rendelkezniük. Ezt mára a felmerülő kockázat mértékéhez képest eltúlzottnak vélik, amely akadályozza innovatív kkv-k létrehozását az e-pénz piacán. Az új tervezetben az indulótőke-követelményt 125 000 euróra csökkentették.

3.6.2 Az induló tőkén kívül az elektronikuspénz-kibocsátóknak a fennálló kötelezettségeik meghatározott arányának mértékéig szavatoló tőkével is rendelkezniük kell. Az elektronikuspénz-irányelvben ez az arány 2 % volt, az új elvárás azonban 5 %, amely a kint levő elektronikus pénz (vagy a havonta teljesített kifizetések) mennyiségének növekedésével, annak az egyes korlátokon kívül eső hányadaira alkalmazva fokozatosan csökken.

3.6.3 Olyan kibocsátó esetében, amely pénzforgalmi szolgáltatásokon kívüli üzleti tevékenységet is folytat, korlátozva van a forgalomban levő elektronikus pénznek megfelelő szavatoló tőke befektetési lehetősége.

3.6.4 A harmadik pénzmosás elleni irányelv javasolt módosításai összhangban vannak az üzleti szükségletekkel és az ágazati gyakorlattal. A készpénz ellenében egyszerre elfogadható e-pénz mennyiségét 150 euróról 500 euróra emelik (16. cikk).

3.6.5 Az elektronikuspénz-irányelv lehetővé tette a tagállamok számára, hogy mentesítést adjanak az engedélyezési követelmények nagy része alól, hogy megkönnyítsék az új szereplők piacra lépését és innovációját. Ezeket a mentességeket a tagállamok nem egységes módon alkalmazták, így a piaci szereplők nem azonos feltételekkel szembesültek. Az új rendszerben is megmarad a mentesítési lehetőség (10. cikk), de – a pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló irányelv vonatkozó cikkében rögzítetteknek megfelelően – a mentesítést kapó elektronikuspénz-kibocsátó intézmények nem működhetnek több tagállamban. Más szóval, a mentességet élvezők nem élhetnek a szolgáltatásnyújtás szabadságával.

4. Gazdasági és szociális nézőpont

4.1 Az EGSZB fokozottan érdeklődik a lisszaboni program célkitűzései elérésének érdekében tett lépések iránt. A tárgyalat irányelv kiérdemli támogatásunkat, hiszen elősegíti a növekedésre és munkahelyteremtésre vonatkozó lisszaboni célkitűzéseknek a többek között a 21. századi e-társadalom kialakulásához vezető technológiai innováció, vállalkozói kezdeményezések, internetes kreativitás, illetve kkv-k alapítása által történő elérését.

4.2 Tekintettel a bankrendszer válságára és a bankokra vonatkozó szabályozás hatástalanságával kapcsolatos általános aggodalmakra, egy új szabályozási rendszernek a pénzügyi szektorban történő bevezetése problémákkal járhat. Az erre vonatkozó félelmek ellenére az EGSZB elégedettségét fejezi ki amiatt, hogy a javasolt rendszer megfelelő és arányos intézkedéseket tartalmaz, amit az alábbiak is alátámasztanak:

- a szabályozás úgy van kialakítva, hogy támogassa a pénzforgalmi területen működő innovatív kkv-kat. A közelmúltban tapasztalt bankválság a bankok hitelkockázatából eredt. Az elektronikuspénz-kibocsátóknak nem lesz lehetőségük az ügyfelek által rendelkezésükre bocsátott eszközök alapján hitelnyújtásra, így kockázat nem merül fel,
- a saját tőkére vonatkozó követelmény (lásd a fenti 3.6.1. és 3.6.2. pontot) a 125 000 eurós indulótőkét a szavatoló tőke növekedésével arányosan emeli. Az alacsonyabb indulótőke-követelmény csupán a piacra lépés korlátainak csökkentésére szolgál, a nagyobb szavatoló tőkéjű társaságok számára az irányelv jelentős tőkekövetelményt ír elő,
- az elektronikuspénz-kibocsátók tőkekövetelménye arányos lesz a bankokéval, a felhasználói követeléseknek megfelelő

összegeket pedig külön, korlátozott befektetési formákban kell megőrizni,

- az érintett pénzüsszegek alacsonyak. Arra az esetre, ha az elektronikuspénz-kibocsátók túlságosan megerősödnek a kifizetések piacán, az irányelv tartalmaz rendelkezéseket a tapasztalatok fényében történő kiigazításra.

4.3 Az EGSZB-nek aggályai vannak a fogyasztóvédelem terén, és sürgeti az Európai Bizottságot, hogy az alábbiak szerint módosítsa az irányelvet:

4.3.1 A szavatoló tőke befektetésének korlátozása jelenleg csak a hibrid elektronikuspénz-kibocsátó intézményekre vonatkozik. Az ügyfelek biztonságának növelése érdekében ezeket az intézkedéseket minden elektronikuspénz-kibocsátó intézményre alkalmazni kellene.

4.3.2 Az elektronikuspénz-kibocsátó intézmények nem tartják betétként ügyfelek pénzét. A befizetéseket azonnal e-pénzzé kell alakítani. Ezt a védelmi követelményt az irányelv nem mondja ki.

4.3.3 A 9. cikket módosítani kellene úgy, hogy kifejezetten előírja, hogy a fennálló e-pénz-kötelezettségeknek megfelelő szavatoló tőkét a hibrid intézményeknek külön kell megőrizniük.

4.3.4 Az 5. cikk 4. pontja nem teszi lehetővé díj felszámítását az elektronikus pénznek a szerződés lejáratkor történő visszaváltásáért, az 5. pont azonban lejárat előtti szerződésbontás esetén megengedi visszaváltási díj felszámítását. Utóbbi rendelkezést törölni kellene, mivel nincs különbség a szerződés lejárat előtti és a lejáratkori visszaváltás között, és ez valószínűleg olyan szerződéslejárati mintát fog eredményezni, amely gyengíti az ügyfél ismeretét megkövetelő prudenciális szabályokat.

4.4 A készpénzhez – csakúgy, mint a technológiához – való viszony a különböző kultúráknak megfelelően az Európai Unión belül is eltér. Az e-mail és az internet terjedési sebessége nyújt valamiféle támaszpontot az e-pénz valószínű elfogadásának felméréséhez. További tényezőt jelentenek a kiskereskedelmi és a szolgáltatási ágazat szereplőinek jellemzői – a nagyobb vállalatok nagyobb valószínűséggel fogadják el az elsők között az e-pénzt. A fenti és egyéb, a tagállamok pszichéjével kapcsolatos okok miatt nem célszerű azt feltételezni, hogy az e-pénz egyforma gyorsasággal fog terjedni az EU minden részén.

4.5 A mai napig engedélyt kapott huszonegynéhány elektronikuspénz-kibocsátó közül mintegy tizenötöt az Egyesült Királyság területén engedélyeztek. Ehhez az eredményhez hozzájárult a helyi pénzügyi szolgáltatásokat felügyelő hatóság (FSA) e-pénzzel kapcsolatos pozitív politikája. Az FSA többek között konzultációt folytatott a szektorral, hogy biztosítsa a helyi szabályozások gyakorlati megvalósíthatóságát. Ebben sikert is érték el. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy az új irányelv végrehajtásakor hasonlóan pozitív politikákat fogadjanak el, amelyek hozzájárulnak az e-pénz jobb elfogadásához az Európai Unióban.

4.6 Alapvető kérdések merülnek fel a pénzmosás elleni rendelkezések változása terén. A harmadik pénzmosás elleni irányelvben volt egy cikk („Egyszerűsített ügyfél-átvilágítás”), amely feljogosította a tagállamokat arra, hogy az elektronikus pénzzel kapcsolatosan ne alkalmazzák, vagy legalábbis elhasszák az ügyfél-átvilágítást, amennyiben a hordozóeszközön tárolt összeg – ha az nem újra feltölthető – legfeljebb 150 euró, vagy – ha a hordozóeszköz újra feltölthető – az egy naptári évben összesen felhasználható összeg legfeljebb 2 500 euró. Mind a pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló irányelv, mind pedig a felülvizsgált elektronikuspénz-irányelv 500, illetve 3 000 eurós korlátokat tartalmaz. Az EGSZB számára nem elfogadható, hogy két irányelv egymásnak ellentmondó korlátokat szabjon. Ez ugyanis megengedhetetlen jogi zavarokat eredményez. Ha a tárgyalt irányelvben rögzített korlátokat fogadjuk el mérvadónak, akkor módosítani kell a pénzmosás elleni irányelvet.

4.7 A készpénzhez nem kapcsolódik név. Az egyszerű készpénzes tranzakciók nem fedik fel a fizető fél személyazonos-

ságát. Az e-pénzes megoldások folyhatnak anonim, vagy azonosítást igénylő módon. Az elektronikuspénz-irányelv tagállami megvalósításával az volt a gond, hogy gyakran szélsőségesen alkalmazták az „ismerd az ügyfeled”-elvet. Alacsony értéket képviselő tranzakciók esetében a felhasználók többnyire el szeretnék kerülni az azonosítást. Az irányelv egyesült királyságbeli megvalósításának egy jellegzetessége az volt, hogy azonosításra csak akkor került sor, amikor az ügyfél jelentős értékben kezdte el használni az e-pénzt. A hordozóeszközön tárolt összegre vonatkozó magasabb, 500 eurós korlát vonzóbbá kell, hogy tegye az e-pénzt a potenciális felhasználók, különösen a banki szolgáltatásokhoz nem, vagy csak korlátozott mértékben hozzáférők számára. Miközben ezek a korlátok elméletileg nem járnak a pénzmosás veszélyének (a nagy mennyiségű készpénz által jelentetthez képest) aránytalan mértékű kockázatával, némi fenntartás azért marad a javasolt korláttal kapcsolatosan.

4.8 Az e-pénz megkönnyíti a pénzügyi integrációt. Egy olyan társadalomban, amely egyre inkább azt feltételezi, hogy a fizetések bank- vagy hitelkártyával történnek majd, igen vonzó lehet egy olyan készpénzkártya, amelyet hitel- vagy kiadási tranzakciókban is fel lehet használni. Ez a lehetőség a társadalom egyes csoportjai számára különösen kedvező lehet. Ide tartoznak a bevándorlók, a banki szolgáltatásokhoz nem, vagy csak kismértékben hozzáférők, illetve bizonyos körülmények között a fiatalok és a fogyatékkal élők. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy fogyasztóvédelmi szempontból éppen ezek a csoportok a legvesélyeztetettebbek. A tagállamoknak az irányelv megvalósítása során figyelemmel kell lenniük erre a sérülékenységre.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 26-án.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az európai közigazgatások közötti átjárhatósági eszközökről (ISA)

COM(2008) 583 végleges – 2008/0185 (COD)

(2009/C 218/07)

2008. október 14-én kelt levelében a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 156. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az európai közigazgatások közötti átjárhatósági eszközökről (ISA)”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2009. január 29-én elfogadta véleményét. (Előadó: Antonello PEZZINI.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 130 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja az ISA program elindítására irányuló európai bizottsági kezdeményezést, mert meggyőződése, hogy ez a program a jövőben hatékonyan és eredményesen biztosíthatja és megerősítheti az átjárhatóságot az európai egységes piac új, komplex rendszerein belül.

1.2 Az EGSZB a Szerződésben lefektetett szabadságjogok konkrét gyakorlásának garantálása szempontjából létfontosságúnak tartja az átjárhatósági mechanizmusok maradéktalan végrehajtását, az adminisztratív hatóságok és az intézmények, de egyúttal a polgárok, a vállalkozások és általában véve az egész szervezett civil társadalom érdekében.

1.3 Egyértelműen szükség van egy, a személyes és a gazdasági adatok védelmére irányuló specifikus stratégia megvalósítására, mint ahogyan azt az EGSZB véleményeiben⁽¹⁾ már több ízben is megerősítette: „az informatikai biztonság szempontja semmiféleképpen nem választható el a személyi adatok és a szabadságjogok védelmétől, mely jogokat az Emberi Jogok Európai Egyezménye szavatolja”.

1.4 Az EGSZB hangsúlyozza annak szükségességét, hogy a felhasználók számára összekötött hálózatok álljanak rendelkezésre, amelyeket az egyéni, illetve ipari adatok védelmének szavatolása mellett értékesítenek. Jogi szinten minél hamarabb szükség van a nyomon követés, illetve a szankciók európai hálózatára azok ellen a felhasználók ellen, akik visszaélnak a hálózatokkal és az adatokkal; ennek során pedig a jogi eljárások átjárhatóságára is törekedni kell az Unión belül.

1.5 Az EGSZB szerint a meghozott intézkedések egyelőre nem elegendőek arra, hogy kiküszöböljék a piac szétzúzódezt-

ségét, és tényleges összeurópai dimenziót kölcsönözzenek az egymással összekapcsolt, interaktív és könnyen hozzáférhető közigazgatási hatóságok rendszerének.

1.6 Az EGSZB kéri, hogy az ISA programra irányuló javaslat mögött szilárd európai kezdeményezés álljon, amely kötelező hatályú feladatokat ró mind a tagállamokra, mind az Európai Bizottságra, biztosabb és erőteljesebb lendületet adva a közös átjárhatósági kereteknek.

1.7 Létfontosságú, hogy az új európai átjárhatósági stratégia a közös keretszabályozással együtt meghatározza a közösségi politika prioritásait, intenzívebb erőfeszítésekkel támogatva a közös eszközöket, kereteket és szolgáltatásokat – a világos költségvetési előirányzatok mellett.

1.8 Az EGSZB véleménye szerint digitális konvergencia megteremtésére van szükség, amely szavatolja a következőket:

— az eszközök, platformok és szolgáltatások teljes átjárhatóságát,

— a biztonság és a megbízhatóság követelményeit,

— a személyes adatok és jogok megfelelő kezelését,

— a hozzáférhető és könnyű használatot,

— a nyelvi szempontból is semleges informatikai rendszerek és műszaki struktúrák használatát,

⁽¹⁾ Vö. a CESE sz., A biztonságos információs társadalom című véleménnyel, előadó: Antonello PEZZINI, HL C 97., 2007.4.18., 21. o.

— kiemelt erőfeszítéseket a segítségnyújtás és a folyamatos képzés tekintetében a felhasználói területen, főként a gyengébb felek⁽¹⁾ irányában. A cél a „digitális kirekesztés” elkerülése, valamint a magas szintű biztonság, illetve a szolgáltatások felhasználói és nyújtói közötti bizalom megteremtése.

1.9 Az EGSZB szerint fokozni kell a többi közösségi programmal való összhangot és együttműködést, ami hozzájárulhat az összeurópai átjárhatóság terén újabb ötletek és megoldások megszületéséhez.

1.10 Az EGSZB emlékeztet a nyílt szoftverek jelentőségére, különösen az elektronikus adminisztráció területén, a biztonság és a tartósság garantálása, illetve egyúttal az információk és fizetési folyamatok bizalmassága szempontjából, hangsúlyozva a „forráskód” ismeretének fontosságát; és úgy véli, támogatni kell egy nyílt forrású szoftver használatát, amely lehetővé teszi a közigazgatási szervek számára rendkívül értékes szoftvermegoldások tanulmányozását, alkalmazását, újraelosztását és újrafelhasználását.

1.11 Az EGSZB véleménye szerint meg kell erősíteni az átjárhatóságra vonatkozó európai keretszabályozást, olyan – több dimenziót átfogó – szemszögből, amely mind a közös vízóra alapozott politikai szempontokat, mind a jogalkotási harmonizáció jogi aspektusait, mind pedig a különböző technikai, nyelvi és szervezeti aspektusokat magába foglalja.

1.12 Az EGSZB szerint ki kellene dolgozni a közigazgatási szervek által kialakított átjárható „PEGS” szolgáltatások költséghason arányának kiszámítására szolgáló európai módszert.

1.13 Az EGSZB szerint egy erre irányuló tájékoztatási és képzési kampány elengedhetetlen feltétele volna a kezdeményezés sikerének. Az európai szintű társadalmi és civil párbeszéd és az online szolgáltatásokról rendszeresen megrendezendő összeurópai konferenciák is alapvető fontosságúak az egyes országok közigazgatásai munkájának népszerűsítése, támogatása és orientációja szempontjából, a közös fejlesztési keretben.

2. Bevezetés

2.1 Az 1990-es évek eleje óta az információs és kommunikációs technológiák szektorában végbement gyors fejlődés mélyreható átalakulást eredményezett a közigazgatási hatóságok, a vállalatok és a munka világa, illetve a polgárok közötti interaktív

együttműködés kontextusában. Az egységes európai piacon elért integráció szintje példa nélküli lendületet adott az elektronikus adminisztrációs szolgáltatások határokon átnyúló dimenziójának.

2.2 Az EGSZB-nek a közelmúltban is alkalma nyílt hangsúlyozni, hogy „a hatóságok digitális szolgáltatásokra való áttérése együtt jár azok korszerűsítésével a polgárok részére nyújtott szolgáltatások jobb minősége, nagyobb rugalmassága és teljesítmőképessége, a közpénzek hatékony felhasználása, a költségsökkentések, a felhasználóbarát jelleg, a hatóságok fokozottabb együttműködése, valamint a közigazgatási eljárások egyszerűsítése értelmében”⁽²⁾.

2.3 A konvergencia és az átjárhatóság témája egyike az elektronikus adminisztrációra irányuló európai stratégia fő aspektusainak, amint azt 2005-ben a manchesteri nyilatkozat is kiemelte.⁽³⁾

2.4 Az EGSZB több alkalommal is kifejtette álláspontját a témáról⁽⁴⁾, akárcsak számos olyan jogalkotási kezdeményezésről is, amelyek szükségszerű velejárója az átjárható struktúrák megléte, nevezetesen a szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK irányelvről, a közbeszerzésről szóló 2004/18/EK irányelvről, a 2007/2/EK („INSPIRE”) irányelvről, illetve a közszektor információinak újrafelhasználásáról szóló 2003/98/EK irányelvről.

2.5 Az EGSZB ezen túlmenően számos alkalommal⁽⁵⁾ támogatta azokat az egyedi kezdeményezéseket, amelyek keretében az Európai Bizottság útjára indította az adminisztratív hatóságok közötti – az új ISA program (2010–2015), vagyis az európai közigazgatások közötti átjárhatósági eszközökről szóló határozatra irányuló javaslat korábbi fázisait alkotó – adatcsereprogramokat (IDA I (1995–1999), IDA II (1999–2004) és IDABC (2005–2009)).

⁽²⁾ Lásd a CESE sz. i2010 *eGovernment cselekvési terv* c. véleményt, előadó: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER, HL C 325., 2006.12.30., 78. o.

⁽³⁾ Lásd <http://archive.cabinetoffice.gov.uk/egov2005conference/documents/proceedings/pdf/051124declaration.pdf>

⁽⁴⁾ Lásd a CESE sz., MODINIS tárgyú véleményt, előadó: Daniel RETUREAU HL C 61., 2003.3.14., 184. o.; a CESE sz., *Az IKT–MODINIS program meghosszabbítása* c. véleményt, előadó: Daniel RETUREAU HL C 28., 2006.2.3., 89. o.; a CESE sz., *Végleges jelentés a 2002 eEurópáról* tárgyú véleményt, előadó: Christoforos KORYFIDIS, HL C 220., 2003.9.16., 36. o.; a CESE sz., *Hálózati és információs európai ügynökség* tárgyú véleményt, előadó: Göran LAGERHOLM, HL C 220., 2003.9.16., 33. o.; a CESE sz., *i2010: európai információs társadalom a növekedésért és foglalkoztatásért* c. véleményt, előadó: Göran LAGERHOLM HL C 110., 2006.5.9., 83. o.; a CESE sz., *Elektronikus hozzáférhetőség* c. véleményt, előadó: Miguel Ángel CABRA de LUNA HL C 110., 2006.5.9., 26. o.; a CESE sz., *Cybertevékenységek/Go Digital* tárgyú véleményt, előadó: Thomas McDONOUGH, HL C 108., 2004.4.30., 23. o.; és a CESE sz., *Az elektronikus hírközlő hálózatokra és szolgáltatásokra vonatkozó EU-keretszabályozás* c. véleményt, előadó: Thomas McDONOUGH, HL C 97., 2007.4.28., 27. o.

⁽⁵⁾ Lásd a CESE sz., *Elektronikus adatcsere (IDA) tárgyú* véleményt, előadó: Bento GONÇALVES HL C 214., 1998.7.10., 33. o.; a CESE sz., *Az IDA változásai* tárgyú véleményt, előadó: Giannino BERNABEL HL C 80., 2002.4.3., 21. o.; a CESE sz., *Elektronikus kormányzással kapcsolatos szolgáltatások* tárgyú véleményt, előadó: Antonello PEZZINI, HL C 80., 2004.3.30., 83. o.

⁽¹⁾ „Gyengébb felek” alatt a következőket értjük: vagy azok a fiatal és idős felhasználók, akik kevésbé felkészültek a hálózat adatainak használatára, vagy azok, akik nem rendelkeznek elegendő anyagi eszközzel a hálózathoz való hozzáféréshez.

2.6 Az EGSZB emlékeztetett arra, hogy „az információs rendszerek átjárhatósága, az információk megosztása és újrafelhasználása, valamint az adminisztratív eljárások összekapcsolása létfontosságú feltételei a jó minőségű, fennakadás nélküli és interaktív, felhasználóbarát e-kormányzati szolgáltatásoknak”⁽¹⁾, és kiemelte nevezetesen a következő elemeket:

- az adminisztratív hatóságok és intézmények, és egyúttal a polgárok, a vállalkozások és általában a szervezett civil társadalom javára indított európai kezdeményezések megerősítésének fontosságát,
- egy hatékony európai tanúsítási hatóság létrehozásának fontosságát, az információ-hozzáférés, illetve -csere megfelelő biztonsági szintjének biztosítása érdekében,
- a maximális láthatóság, hozzáférhetőség és átjárhatóság biztosításának fontosságát a végfelhasználók irányában,
- a felhasználók folyamatos továbbképzésére irányuló kezdeményezések különböző szinteken történő támogatásának szükségességét, valamint az említett hálózatokhoz kapcsolódó infrastruktúrák használatának engedélyezését szintén a folyamatos továbbképzés céljából,
- a szóban forgó adatok érzékeny jellegére tekintettel a hálózatok magas szintű biztonságának szavatolását, megfelelő védőeszközök és adott esetben adatátviteli eljárások felhasználásával mind központi, mind tagállami szinten.

2.7 Az „Egységes piac a 21. századi Európa számára” című, 2007. november 20-i európai bizottsági közleményt kísérő munkadokumentumok – melyről az EGSZB is kifejtette álláspontját⁽²⁾ – számos utalást tartalmaznak az elektronikus adatcsere keretében alkalmazható átjárhatósági eszközökre: a SOLVIT online hálózatra; a belsőpiaci információs rendszerre (IMI); a veszélyes anyagokra vonatkozó közösségi gyorstájékoztatói rendszerre (RAPEX); az élőállatok nyomon követését és az állatok betegségei esetén való gyors reagálást biztosító TRACES rendszerre.

2.8 Ugyanakkor több tanulmány⁽³⁾ is rámutatott arra, hogy számos akadály gátolja a közigazgatási hatóságokat a tökéletes határokon átnyúló, illetve szektorok közötti átjárhatóság megvalósításában: a koordináció hiánya, a szervezeti rugalmasság hiánya, az intézmények felelősségi körei közötti különbségek, az eltérő jogi keretek, a kulturális és politikai koncepciók sokfélesége, az iparággal való párbeszéd elégtelensége, az elért eredmények elégtelen hasznosítása, a soknyelvűséghez kapcsolódó akadályok.

⁽¹⁾ Lásd a CESE sz., *Elektronikus kormányzással kapcsolatos szolgáltatások* tárgyú véleményt, előadó: Antonello PEZZINI, HL C 80., 2004.3.30., 83. o.

⁽²⁾ Lásd a CESE sz., *Egységes piac a 21. századi Európa számára* c. véleményt, előadó: Brian CASSIDY, társelőadók: Raymond HENCKS és Claudio CAPPELLINI, a Hivatalos Lapban még nem tették közzé.

⁽³⁾ Lásd www.egovbarriers.org.

2.8.1 Ezekhez az akadályokhoz hozzáadódnak a biztonssággal és a magánélet védelmével, valamint az adminisztratív eljárások tagállamok közötti elégtelen integrációjával kapcsolatos problémák. A vámok rendszerét is jobban össze kellene hangolni a hálózaton keresztül, ahogyan azt az EGSZB is több ízben kérte.

2.9 Az EGSZB szerint éppen ezért tovább kell fokozni a koordinációs erőfeszítéseket az összekapcsolhatóság, az átjárhatóság és az elérhetőség előmozdítása érdekében, hogy maradéktalanul élvezhessük a határok nélküli európai gazdasági térség előnyeit, amelynek közös nevezőjét a közös sajátosságok és megoldások, illetve a nyílt társadalmi normák hatékony használata alkotják.

3. Az Európai Bizottság javaslata

3.1 A Bizottság javaslata – az ISA (az európai közigazgatások közötti átjárhatósági eszközök) program elindításán keresztül – egy hatékony és eredményes határokon átnyúló és szektorok közötti elektronikus együttműködést kíván elősegíteni az európai közigazgatási hatóságok között, lehetővé téve számukra, hogy olyan elektronikus szolgáltatásokat nyújtsanak, amelyek hozzájárulnak a közösségi politikákhoz és tevékenységekhez, különös tekintettel az egységes piacra, elkerülve a tagállamokon belüli különféle elektronikus akadályok kialakulását.

3.2 Az ISA program célja támogatni és előmozdítani a következőket:

- közös keretrendszerek létrehozása és fejlesztése a határokon és ágazatokon átnyúló átjárhatóság támogatása terén,
- a javasolt vagy elfogadott közösségi jogszabályok IKT vonatkozásainak értékelése, valamint az IKT-rendszerek végrehajtásának megtervezése e jogszabályok végrehajtásának támogatása terén,
- a meglévő közös szolgáltatások működtetése és fejlesztése, valamint új közös szolgáltatások létrehozása, alkalmazása, működtetése és fejlesztése,
- a meglévő újból hasznosítható általános eszközök fejlesztése, valamint új újból hasznosítható általános eszközök létrehozása, biztosítása és fejlesztése.

3.3 Az ISA program megvalósítására előterjesztett pénzügyi keretet a Bizottság a 2010–2015 közötti időszakra 164,1 millió euróban állapította meg, melyből a 2007–2013 közötti pénzügyi programozás értelmében 103,5 millió eurót a 2013. december 31-én véget érő időszakban, a fennmaradó 60,6 milliót pedig a két utolsó évben, 2014-ben és 2015-ben kell felhasználni.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB meggyőződéssel támogatja a kibővített egységes európai piac optimális működését és hatékonyságát biztosító kezdeményezéseket, és létfontosságúnak tartja a Szerződésben lefektetett szabadságjogok konkrét gyakorlásának garantálása érdekében az átjárhatósági intézkedések maradéktalan végrehajtását, az adminisztratív hatóságok és az intézmények, de egyúttal a polgárok, a vállalkozások és általában véve az egész szervezett civil társadalom érdekében.

4.2 Az EGSZB szerint a három egymást követő többéves program megvalósítása ellenére (IDA I, IDA II és IDABC) a meghozott intézkedések egyelőre nem elegendők ahhoz, hogy kiküszöböljék a piac széttagoltságát, és tényleges összeurópai dimenziót biztosítsanak az egymással összekapcsolt közigazgatási hatóságoknak, lehetővé téve számukra, hogy akadályoktól és megkülönböztetéstől mentes szolgáltatásokat nyújtsanak a piac egységének megóvása, valamint az európai polgárok és vállalkozások jogainak teljes körű gyakorlása érdekében az egész Unió területén.

4.3 Az EGSZB támogatja az ISA program elindítására irányuló kezdeményezést, feltéve, hogy az nem merül ki az 1993-tól napjainkig egymást követő programok egyszerű meghosszabbításában, illetve újrafinanszírozásában, hanem valódi és hatékony „európai átjárhatósági stratégiát” illetve „európai átjárhatósági kereteket”⁽¹⁾ garantál, ami két nélkülözhetetlen eleme az integrált egységes piacnak, illetve a megújított lisszaboni stratégiában hirdetett versenyképes és fenntartható európai gazdaságnak.

4.4 Az EGSZB kéri, hogy az ISA programra irányuló javaslat mögött szilárd európai kezdeményezés álljon, amely kötelező hatályú feladatokat ró mind a tagállamokra, mind az Európai Bizottságra, biztosabb és erőteljesebb lendületet adva az európai stratégiának és a közös átjárhatósági kereteknek, melyek biztonságos és átlátható közös csatornákat biztosítanak az állami és magánszereplők, illetve a belföldi és határokon túli ügyfelek számára.

4.5 Az EGSZB létfontosságúnak tartja, hogy az új európai átjárhatósági stratégia a közös keretszabályozással együtt meghatározza a közösségi politika prioritásait, garantálva az irányelvjavaslatok, illetve a készülében lévő rendeletjavaslat tényleges végrehajtását.

4.6 Az EGSZB elégtelennek ítéli a többi közösségi programmal való összehangolásra és együttműködésre irányuló erőfeszítéseket, melyek elősegíthetnék újabb ötletek és megoldások megszületését összeurópai átjárhatóság terén – különös tekintettel (az ITK területén stratégiai jelentőségű támogatást nyújtó) innovációs és versenyképességi keretprogramra, illetve a 7. európai kutatási és fejlesztési keretprogramra –, és egy

átjárhatósággal foglalkozó programközi bizottság felállítását javasolja, amely az érintett programok irányítási felelőseit fogná össze az ajánlati felhívások színergiájában történő kidolgozása céljából.

4.7 Az EGSZB véleménye szerint valahányszor az állami adminisztrációs hatóságok új működési kereteket fejlesztenek ki, a tervezéstől kezdve – az új műszaki és normatív szabványok mintájára – előzetes bejelentési mechanizmusokon keresztül ellenőrizni kellene azok teljes összeférhetőségét az összeurópai átjárhatóság elveivel⁽²⁾. Az átjárhatóság legfőbb akadálya kulturális okokban gyökerezik: egyes adminisztratív szervek még nem állnak készen, és nincsenek meggyőződve az európai átjárhatóság kereteibe illeszkedő nyílt, innovatív technológiai megoldások átvételének szükségességéről.

4.8 Az EGSZB szerint egy erre irányuló tájékoztatói és képzési kampány elengedhetetlen feltétele volna a kezdeményezés sikerének, éppúgy, ahogy az online szolgáltatásokról rendszeresen megrendezendő összeurópai konferenciák, melyek összehasonlító tanulmányok alapján értékelnék az egyes, különböző szintű közigazgatási szervek teljesítményét, és biztosítanák a munkaprogram folyamatos ellenőrzését és orientációjának módosítását.

4.9 A digitális konvergencia előfeltételei az eszközök, platformok és szolgáltatások átjárhatósága, a biztonság és a megbízhatóság, a személyes adatok és jogok megfelelő kezelése⁽³⁾, a hozzáférhető és könnyű használat, és a nyelvi szempontból semleges informatikai rendszerek és műszaki struktúrák használata, kiemelt erőfeszítések a folyamatos képzés tekintetében a felhasználói területen, főként a gyengébb felek irányában, a társadalmi kirekesztés jelenségeinek elkerülése érdekében.

4.10 Az EGSZB emlékeztet a nyílt szoftverek fontosságára, főként az elektronikus adminisztráció területén, „a szoftverek biztonsága és tartóssága, illetve az információk és fizetési módok bizalmas voltának szavatolása érdekében”, és hangsúlyozza „a forráskód ismeretének fontosságát a kód, a stabilitás és a biztonság érdekében, még a kódot kiadó személy eltűnése esetén is”⁽⁴⁾.

4.11 Az EGSZB szerint ki kellene dolgozni a közigazgatási szervek által kialakított átjárható „PEGS” szolgáltatások⁽⁵⁾ költség-haszon arányának kiszámítására szolgáló európai módszert, amely nemcsak a beruházások megtérülését, a környezeti és rugalmassági előnyöket és az adminisztratív terhek enyhítését venné figyelembe, hanem – főként – ezek globális értékét, amely az egységes piacot életképesebbé és megbízhatóbbá teszi a polgárok és a vállalkozások számára.

⁽²⁾ Lásd a műszaki és szabványügyi harmonizáció új megközelítéséről szóló, 1985. május 7-i tanácsi állásfoglalást (HL C 136., 1985.6.4., 1. o.): „Egy gyors, megfelelő szintű közösségi konzultáció jóváhagyása a 83/189/EGK irányelv célkitűzéseivel összhangban”.

⁽³⁾ Lásd a CESE sz., A hálózatok biztonsága/elektronikus kommunikáció tárgyú véleményt, előadó: Daniel RETUREAU, HL C 48., 2002.2.21., 33. o.

⁽⁴⁾ Lásd a CESE sz., A számítógépen megvalósított találmányok szabadalmaztatásának lehetősége tárgyú véleményt, előadó: Daniel RETUREAU, HL C 61., 2003.3.14., 154. o.

⁽⁵⁾ PEGS = Pan-European e-Government Services (páneurópai e-kormányzati szolgáltatások).

⁽¹⁾ Lásd a COM(2008) 583 végleges számú határozatjavaslat 8. cikkét.

4.12 Az EGSZB véleménye szerint meg kell erősíteni az átjárhatóságra vonatkozó európai keretszabályozást, olyan – több dimenziót átfogó – szemszögből, amely mind a közös prioritásokra alapozott politikai szempontokat, mind a jogalkotási harmonizáció jogi aspektusait, mind pedig a különböző technikai, nyelvi és szervezeti aspektusokat magába foglalja.

4.13 Az EGSZB úgy véli, hogy szociális téren jó gyakorlat lenne a nemzeti közigazgatások számára, ha az EUPAN/TUNED⁽¹⁾ informális párbeszéd keretein belül európai szintű párbeszédet kezdeményeznének az érdekelt közigazgatási egységek személyzetével annak érdekében, hogy a polgárok megfelelő információk birtokában vehessenek részt a folyamatban.

4.14 Ami a GPSCM⁽²⁾ konceptuális modell keretében az Európai Bizottság és a tagállamok által meghatározott – meglévő és új – általános eszközöket illeti:

— világosan meg kell határozni az adattulajdonosok, az adat-szolgáltatók és a felhasználók szerepét, jogait és felelősségi körét, közös és határokon átnyúló dimenzióban, együttesen alkalmazott, szabványos és egységes koncepció alkalmazásával,

— a közigazgatási hatóságoknak saját átjárhatósági rendszerük kialakítására irányuló erőfeszítéseik szerves részeként át kell venniük a rendszert, a határokon átnyúló forgalom közös teljesítményértékelési rendszereivel összhangban,

— meg kell teremteni, illetve meg kell erősíteni a magas szintű biztonságot, illetve a szolgáltatások felhasználói és nyújtói közötti bizalmat garantáló nemzeti azonosító, hitelesítő és tanúsítási infrastruktúrákat.

4.15 Az EGSZB szerint közös kereteket kell meghatározni a CEN, a CENELEC és az ETSI által e területre vonatkozóan kidolgozott nyílt technikai és normatív szabványok számára, melynek köszönhetően azok minden érdekelt félre alkalmazhatóvá válnának.

4.16 Az EGSZB szerint támogatni kell egy nyílt forrású szoftver használatát, mivel ez lehetővé tenné olyan szoftver-megoldások tanulmányozását, alkalmazását, újraelosztását és újrafelhasználását, amelyek mind a költséghatékonyság, mind a szabványalkalmazás ellenőrzése, mind pedig a funkcionális előnyök szempontjából rendkívül értékesek a közigazgatásági szervek számára, túllépve a licencek és szerzői jogok, a megoldások hosszú távú életképessége, illetve a helyi igényekhez való alkalmazkodás szabta korlátokon.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

(1) EUPAN: European Public Administration Network (közigazgatási szervek európai hálózata), az EU közigazgatásában dolgozó főigazgatók informális hálózatának aktuális elnevezése. TUNED: Trade Union Network for European Dialog.

(2) GPSCM = Generic Public Services Conceptual Model (közszolgáltatási általános konceptuális modell).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a nyilvános páneurópai digitális cellás földi mobil rádiótávközlés összehangolt közösségi bevezetése számára fenntartandó frekvenciasávokról szóló 87/372/EGK tanácsi irányelv módosításáról

(COM(2008) 762 végleges – 2008/0214 (COD))

(2009/C 218/08)

2008. december 5-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a nyilvános páneurópai digitális cellás földi mobil rádiótávközlés összehangolt közösségi bevezetése számára fenntartandó frekvenciasávokról szóló 87/372/EGK tanácsi irányelv módosításáról”

Az EGSZB Elnöksége 2008. december 2-án megbízta a „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információ társadalom” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25 – 2009. február 26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER személyében, továbbá 101 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetés

1.1 Az EGSZB megismétli, hogy támogatja az Európai Bizottság javaslatát, tekintettel arra, hogy a 900 MHz-es frekvenciasáv használatának liberalizációja közösségi jogalkotási kezdeményezést tesz szükségessé.

2. Háttér

2.1 Az Európai Bizottság 2007. július 25-én irányelvjavaslatot tett közzé, melynek célja a 87/372/EGK irányelv⁽¹⁾ hatályon kívül helyezése, és a 900 MHz-es sáv GSM-célokra történő fenntartásának eltörlése az EU tagállamaiban, melyet a nyilvános páneurópai digitális cellás földi mobil rádiótávközlés összehangolt közösségi bevezetése számára fenntartandó frekvenciasávokról szóló, 1987. június 25-i 87/372/EGK tanácsi irányelv vezetett be.

2.2 Ez a 900 MHz-es sáv különösen értékes, mert kedvező hullámterjedési tulajdonságokkal rendelkezik, ebből következően a magasabb frekvenciasávoknál nagyobb távolságok lefedésére alkalmas, ami lehetővé teszi a korszerű hang- és adatátviteli, valamint multimédia-szolgáltatások kisebb népsűrűségű és vidéki területekre való eljuttatását.

2.3 A javaslat által kitűzött célt indokoltnak ítélték az i2010: európai információs társadalom a növekedésért és a foglalkoztatásért⁽²⁾

(1) Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a nyilvános páneurópai digitális cellás földi mobil rádiótávközlés összehangolt közösségi bevezetése számára fenntartandó frekvenciasávokról szóló 87/372/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről – COM(2007) 367.

(2) COM(2005) 229 végleges.

című kezdeményezés célkitűzéseinek teljesítése érdekében, valamint azért, hogy a 900 MHz-es sáv egyéb technológiákra történő felhasználása fokozott versenyt eredményezzen, és így a felhasználóknak a lehető legszélesebb szolgáltatás- és technológiválaszték álljon a rendelkezésére.

2.4 A 676/2002/EK határozat rendelkezéseinek megfelelően az Európai Bizottság megbízta a CEPT-et kevesebb megkötést tartalmazó technikai feltételek rögzítésével. E megbízás értelmében a feltételeket arra az alapelvre alapozták, mely szerint a 900 MHz-es sáv párhuzamosan üzemeltethető a GSM és az UMTS technológiával, melyekkel teljes mértékben kompatibilis.

2.5 Az EGSZB kedvező véleményt⁽³⁾ bocsátott ki e javaslattal kapcsolatban, mivel úgy vélte, hogy jóváhagyása ösztönözheti az innovációt és a versenyképességet, fokozhatja a versenyt a távközlési piacon, és bővítheti a fogyasztók választási lehetőségeit.

2.6 A jogalkotási folyamattal kapcsolatos vitákat követően az Európai Bizottság 2008. november 19-én új irányelvjavaslatot⁽⁴⁾ tett közzé a 87/372/EGK irányelv módosításáról.

(3) CESE-vélemény: „A GSM-irányelv hatályon kívül helyezése”, HL C 151., 2008.6.17., 25–27. o. A 2008. január 16-i plenáris ülésen elfogadott vélemény. Előadó: Bernardo Hernández bataller.

(4) Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a nyilvános páneurópai digitális cellás földi mobil rádiótávközlés összehangolt közösségi bevezetése számára fenntartandó frekvenciasávokról szóló 87/372/EGK tanácsi irányelv módosításáról – COM (2008) 762 végleges.

3. Az Európai Bizottság javaslata

3.1 A jelenlegi irányelv értelmében a tagállamok kötelesek teljes egészében a GSM számára fenntartani a 890–915 MHz-es és a 935–960 MHz-es sávokat. E korlátozás miatt ezeket a sávokat nem használhatják a GSM-től eltérő más olyan páneurópai rendszerek, amelyek nagy sávszélességen korszerű és együttműködni képes hang- és adatátviteli, illetőleg multimédia-szolgáltatásokat lennének képesek nyújtani. Ezek az új páneurópai rendszerek, köztük az UMTS, a GSM-irányelv 20 évvel ezelőtti bevezetése óta lezajlott technológiai fejlődés során váltak életképesé, és olyan lehetőségeket hordoznak magukban, amelyek túlmutatnak a GSM korlátain.

3.2 Mivel a 900 MHz-es frekvenciasáv használata várhatóan versenytorzulásokat okozhat, különösen akkor, ha bizonyos mobilhírközlési szolgáltatók részére nem osztanak ki spektrumot a 900 MHz-es sávban, mivel ezek a szolgáltatók a költségek és a hatékonyság szempontjából hátrányos helyzetbe kerülhetnek azokkal a szolgáltatókkal szemben, amelyeknek ugyanebben a sávban lehetőségük van harmadik generációs szolgáltatásokat nyújtani.

3.3 A javaslat a „GSM-rendszer”-t az ETSI által kiadott GSM-szabványoknak, különösen az EN 301 502-nek és az EN 301 511-nek megfelelő elektronikus hírközlő hálózatként definiálja; az „UMTS-rendszer”-t pedig az ETSI által kiadott UMTS-szabványoknak, különösen az EN 301 908-1-nek, az EN 301 908-2-nek, az EN 301 908-3-nak és az EN 301 908-11-nek megfelelő elektronikus hírközlő hálózatként.

3.4 Az elektronikus kommunikációra vonatkozó szabályozási keret, és különösen a 2002/20/EK irányelv⁽¹⁾ értelmében a tagállamok módosíthatják és/vagy felülvizsgálhatják a frekvenciasávokra vonatkozó felhasználói jogokat, és így megvannak a szükséges eszközeik ahhoz, hogy adott esetben fellépjenek az esetleges versenytorzulások ellen. Ezért meg kell hozniuk a megfelelő intézkedéseket, és meg kell vizsgálniuk, hogy a javasolt irányelv alkalmazása torzíthatja-e az érintett mobilhírközlési piacokon folyó versenyt.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB megismétli, hogy támogatja az Európai Bizottság javaslatát, tekintettel arra, hogy a 900 MHz-es frek-

venciasáv használatának liberalizációja közösségi jogalkotási kezdeményezést tesz szükségessé.

4.1.1 A javaslat egyrészt lehetővé teszi a verseny fokozását a belső piacon, másrészt pedig az Unió gazdasági, társadalmi és területi kohéziójának javítását, mivel ily módon városi, városkörnyéki és vidéki területeken az UMTS-hálózatok megfelelő vivőelválasztás alkalmazásával párhuzamosan üzemeltethetők a GSM 900/1800 hálózatokkal.

4.2 Az, hogy a tagállamok az elektronikus hírközlés keret-szabályozásánál *ex ante* intézkedéseket alkalmazhatnak – melyekkel lehetővé válik a felhasználói jogok felülvizsgálata, illetve újrafelosztásuk a versenytorzulások elkerülése végett – igazolja az ilyen intézkedések helyénvalóságát, ahogyan azt az EGSZB már jelezte az elektronikus hírközlési keret vizsgálata során. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a kívánt átláthatóság elérése érdekében az ilyen típusú intézkedések elfogadása előtt nyilvános tájékoztatási időszakokat kell bevezetni.

4.3 A javaslatban szereplő rendszer az elektronikus hírközlési ágazat teljes egészének a javára válik a nyitott verseny piacok keretében, felgyorsítja az iparnak a strukturális változásokhoz való alkalmazkodását, és ösztönzi a kezdeményezésnek és az Unió vállalkozásai – ezen belül a kis- és középvállalkozások – fejlődésének kedvező környezet kialakulását.

4.4 Ezenkívül a fogyasztóknak is javára válik a vezeték nélküli elektronikus hírközlés számára rendelkezésre álló spektrumokkal való rugalmasabb gazdálkodás, általánosságban a WAPECS⁽²⁾, mivel ennek a politikának az az alapelve, ahogyan azt az EGSZB már hangsúlyozta, hogy a spektrumhasználat rugalmasabbá és hatékonyabbá tétele érdekében politikai célként a technológia- és szolgáltatássemlegesség elvét kell követni.

4.5 Végül az EGSZB reméli, hogy a javaslat végrehajtása hozzájárul majd a foglalkoztatás előmozdításához, az élet- és munkakörülmények javításához – lehetővé téve az egyenlőség fokozatos elérését –, a megfelelő szociális védelemhez, valamint – magas szintű és fenntartható foglalkoztatással – a humán erőforrások fejlődéséhez.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Mario SEPI

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2002/20/EK irányelve (2002. március 7.) az elektronikus hírközlő hálózatok és az elektronikus hírközlési szolgáltatások engedélyezéséről. HL L 108., 2002.4.24., 21. o.

⁽²⁾ Wireless Access Policy for Electronic Communications Services (az elektronikus hírközlési szolgáltatások vezeték nélküli frekvenciához férésére vonatkozó politika).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: „Javaslat tanácsi rendeletre a halászati erőforrások technikai intézkedések révén történő megóvásáról”

COM(2008) 324 végleges – 2008/0112 (CNS)

(2009/C 218/09)

2008. július 16-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 37. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat tanácsi rendeletre a halászati erőforrások technikai intézkedések révén történő megóvásáról”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2009. január 28-án elfogadta véleményét. (Előadó: Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRE.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2009. február 25-26-án tartott, 451. plenáris ülésen (a február 25-i ülésnapon) 170 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB véleménye szerint szükség van a rendeletjavaslatban foglalt egyszerűsítésre. Megerősíti azonban, hogy nem pusztán egyszerűsítésről van szó, hanem az Európai Bizottság harmonizációs szándékkal is módosítja a meglévő technikai intézkedéseket.

1.2 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a tervezett harmonizálás szükségszerűen egyes technikai intézkedések módosításával jár, és ezért azt tudományos – mind biológiai, mind pedig társadalmi-gazdasági – értékeléseknek kell megelőznieük.

1.3 Mivel a rendeletjavaslatban szereplő intézkedések erősen technikai jellegűek, az EGSZB úgy véli, hogy mindaddig, amíg ezek az értékelések nem történtek meg, nem mondhatunk véleményt ezekről a módosítási javaslatokról. Úgy véli továbbá, hogy az új technikai intézkedések hatékonyságát előzetesen ellenőriztetni kellene a fedélzeten és a halászterületen az ott dolgozó halászokkal.

1.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a tanácsi rendeletben minden technikai intézkedésnek szerepelnie kell, elkerülve ezzel azt, hogy néhányukról az Európai Bizottság később külön rendeletet alkosson.

1.5 Az EGSZB maradéktalanul támogatja az Európai Bizottság arra vonatkozó javaslatát, hogy a technikai intézkedések hatékonyságáról rendszeres értékelés készüljön.

2. Bevezetés

2.1 A tervezet célja a halászati erőforrások technikai intézkedések révén történő megóvására vonatkozó hatályos szabályozási keret egyszerűsítése és regionalizálása.

2.2 Az egyszerűsítés révén a 850/98/EK és a 2549/2000/EK tanácsi rendeleteket a szóban forgó rendeletjavaslattal helyettesítének.

2.2.1 A Tanács 1998. március 30-i 850/98/EK rendelete tartalmazza a halászati erőforrásoknak a fiatal tengeri élőlények

védelmét biztosító technikai intézkedések révén történő megóvását célzó szabályokat.

2.2.2 A Tanács 2000. november 17-i 2549/2000/EK rendelete meghatározza az Ír-tenger tőkehalállományának helyreállítására vonatkozó kiegészítő technikai intézkedéseket.

2.2.3 A javaslat további öt rendeletet érint, ezek a 2056/2001/EK, a 254/2002/EK, a 494/2002/EK, a 2015/2006/EK és a 40/2008/EK, és előreláthatólag érinti majd a teljes kifogható mennyiségekről és a kvótákról szóló éves rendelet III. mellékletét is.

2.3 Az Európai Bizottság által előterjesztett új tanácsi rendeletre vonatkozó javaslat magában foglalja az alábbiakat:

2.3.1 azt a Tanács által 2004 júniusában az Európai Bizottsághoz intézett felkérést, amely a halászati erőforrások védelmét biztosító, az Atlanti-óceán és az Északi-tenger területén alkalmazandó technikai intézkedések felülvizsgálatára vonatkozik, és azok egyszerűsítését és bizonyos regionális jellemzők figyelembevételét célozza, valamint

2.3.2 a Tanács által 2006 áprilisában jóváhagyott európai bizottsági cselekvési tervet, melynek célja a közösségi jogszabályok egyszerűsítése, azaz hogy a különböző rendeletekben közzétett valamennyi technikai intézkedést, ideértve a halászati lehetőségekről és az egyes állományok helyreállítási terveiről szóló éves rendeleteket, egyetlen rendeletben kell összefoglalni.

2.4 Ezért az Európai Bizottság tanácsirendelet-javaslatát csak az Atlanti-óceán északkeleti, valamint kelet-közép részére és a Franciaország felségterületéhez vagy joghatósága alá tartozó francia tengerentúli megyék (Guyana, Martinique, Guadeloupe és Réunion) partjainál található vízterületekre vonatkozó technikai intézkedéseket állapítja meg. A Balti-tengerre és a Földközi-tengerre vonatkozó technikai intézkedések nem tartoznak a rendeletjavaslat hatálya alá, ezeket a Balti-tengerre vonatkozó 2187/2005/EK tanácsi rendelet, illetve a Földközi-tengerre vonatkozó 1967/2006/EK tanácsi rendelet szabályozza.

2.5 A tanácsirendelet-javaslat alkalmazandó a kereskedelmi halászatra és a szabadidős horgászatra, a halászati erőforrások fedélzetten való tartására, más hajóra való átrakodására, illetve kirakodására, ha az ilyen tevékenységeket közösségi vizeken és az Atlanti-óceánon halászati övezetként kijelölt nemzetközi vizeken közösségi haláshajók, illetve valamely tagállam állampolgárai végzik, a lobogó szerinti állam elsődleges felelősségének sérelme nélkül.

2.6 Az alkalmazási kör kiegészül, immár kiterjed az ezekben a halászati övezetekben fogott halászati termékek tárolására, eladásra történő kiállítására és felkínálására, valamint a harmadik országbeli haláshajó által bárhol fogott halászati termékek behozatalára, ha azok nem felelnek meg az élő vízi erőforrásoknak a rendeletjavaslatban meghatározott legkisebb kifogható méretére vonatkozó előírásoknak.

2.7 A 850/98/EK tanácsi rendeletben foglalt, a halállományok megóvását célzó technikai intézkedések mellett a tanácsi rendeletre vonatkozó javaslat tartalmazza az összes helyreállítási, gazdálkodási és hosszú távú tervet a közösségi érdekű halászati erőforrások, azaz a közösségi vizek legtöbb közöségi tőkehalállománya, két szürketőkehal-állománya, két norvéghomár-állománya, két nyelvhalállománya, valamint két északi-tengeri simalepényhal- és nyelvhalállománya vonatkozásában, amelyek esetében módosították és/vagy megerősítették a 850/98/EK rendeletben megállapított feltételeket.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB megítélése szerint a rendeletjavaslat kifejezetten technikai jellegű. A közösségi jogszabályok egyszerűsítését célzó cselekvési tervről szóló véleményében elfogadott intézkedésekkel összhangban úgy véli, hogy az egyszerűsítésre szükség van. Itt azonban nem pusztán egyszerűsítésről van szó, az Európai Bizottság harmonizálási céllal is módosítja a hatályos jogszabályokat, és előírja, hogy figyelembe kell venni a regionális különbségeket, külön rendelkezéseket hozva a regionális tanácsadó testületek hatáskörébe tartozó területek mindegyikére. Ez a regionalizáció is módosítja majd a jelenlegi jogszabályokat.

3.2 Az Európai Bizottság előírja, hogy a javasolt rendelet foglalja magában az összes területre vonatkozó valamennyi közös vezérelvet, és hogy a regionális természetű, tisztán technikai kérdéseket különálló bizottsági rendeletekben kell rendezni, komitológiai eljárás keretében.

3.3 Az EGSZB úgy véli, hogy bár valóban az Unió különböző térségeinek jellemzőit figyelembe véve kell szabályozni a technikai intézkedéseket, az alkalmazott megközelítés nem a legmegfelelőbb. Jobbnak tartaná, ha az összes intézkedésről a vizsgált tanácsi rendelet rendelkezne, ahelyett hogy a későbbiekben külön európai bizottsági rendeletek születnének róluk.

3.4 Az EGSZB megítélése szerint ily módon a technikai intézkedések jobban illeszkednének a 2002-ben elfogadott új halászati politika kontextusába, különös tekintettel azokra az intézkedésekre, amelyek a Tanács 2004. július 19-i határozata

által létrehozott regionális tanácsadó testületeket, valamint a környezetvédelmi megfontolások – pl. a tengeri élőhelyek védelme és a visszadobott halmennyiség csökkentése – beépítését érintik, és amelyek specifikusan mind egy adott regionális tanácsadó testület hatáskörébe tartozó meghatározott területre vonatkoznak.

3.5 Az EGSZB úgy véli, hogy a múltbeliekhez hasonló hibák elkerülése érdekében a javasolt új technikai intézkedések hatékonyságát még elfogadásuk előtt ellenőriztetni kellene a fedélzetten és a halászterületen az ott dolgozó halászokkal.

3.6 Tekintettel a szöveg és a javasolt technikai intézkedések összetettségére, az EGSZB úgy véli, hogy a rendeletjavaslatnak tartalmaznia kellene egy, a megértést elősegítő ábrával ellátott mellékletet.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A rendeletjavaslat cikkeiben szerepelnek a különféle célokat szolgáló technikai intézkedések. A célkitűzések közül kiemelendő a fiatal halegyedek védelme, amelyet alapvetően úgy kívánnak elérni, hogy korlátozzák ezek kifogását, például a szelektív halászeszközöket támogató, illetve az egyes tilalmi időszakokat és területeket meghatározó intézkedésekkel. Egyes intézkedések célja, hogy a halászati erőfelfejtések korlátozása – például a halászati tilalmak elfogadása révén – védjenek bizonyos fajokot vagy ökoszisztémákat; egy másik nagy intézkedéscsoport pedig a visszadobás gyakorlatának csökkentésére irányul.

4.2 Az alkalmazási terület meghatározása mellett a rendeletjavaslat az élő vízi erőforrások minden egyes fajtát tekintve meghatározza a legkisebb kifogható méretre vonatkozó rendelkezéseket. Az alkalmazási kört és annak a behozatalra való kiterjesztését illetően az EGSZB szeretné, ha világosan kifejtenék, mi történik akkor, ha az importált termékek esetében az engedélyezett legkisebb méret kisebb az Unióban előírtnál. Az EGSZB megítélése szerint az volna az ésszerű, ha az Unió területén nem lehetne forgalmazni a harmadik országok fogásából származó olyan termékeket, amelyek nem érik el a közösségi szabályok szerinti legkisebb méretet.

4.3 Kimerítően felsorolja a halászeszközöket, mindegyikhez meghatározza a háló és a zsákvég legkisebb méretét, hogy a kopolyúhálók legfeljebb milyen mélységig alkalmazhatók, valamint az olyan zsákvégek használatának tilalmát, amelyek az előírttól eltérő méretűek és formájúak, azaz ha a zsákvég kerületén az azonos szembőségű hálózemek száma annak elülső végétől a hátsó végéig növekszik, vagy ha nem az engedélyezett léhségből és fonálvastagsággal készültek.

4.4 Az EGSZB megfelelőnek és szükségesnek tartja az Európai Bizottság által előterjesztett egyszerűsítést, azonban úgy ítéli meg, hogy a tervezett harmonizálást, amely egyes technikai intézkedések módosításával jár, tudományos – mind biológiai, mind pedig társadalmi-gazdasági – értékeléseknek kell megelőzniük.

4.5 Ezért, mivel a rendeletjavaslatban szereplő intézkedések kifejezetten technikai jellegűek, az EGSZB úgy véli, hogy mindaddig, amíg ezek az értékelések nem történtek meg, nem mondhatunk véleményt ezekről a módosítási javaslatokról.

4.6 Az előírtnál kisebb méretű kifogott élő vízi erőforrásokat tilos a fedélzeten tartani, más hajóra átrakodni, kirakodni, szállítani, tárolni, értékesíteni, eladásra kiállítani vagy felkínálni, ezeket haladéktalanul vissza kell dobni a tengerbe. Az EGSZB felhívja az Európai Bizottság figyelmét arra, hogy ez a rendelkezés hatással lehet a visszadobás gyakorlatára. Ellentmondást vélünk felfedezni aközött, hogy egyrészt megpróbálják megtiltani a visszadobás gyakorlatát, másrészt bizonyos fogásokat tilos a fedélzeten tartani.

4.7 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki az „egy háló”-szabály lehetséges hatásait illetően. Az Európai Bizottságnak figyelembe kellene vennie, hogy azon halászterületek esetében, ahol több fajt is halásznak, és különböző szembőségű hálókat kell használni, a halászoknak a jelenleginél gyakrabban vissza kell térniük a kikötőbe, hogy halászeszközt cseréljenek. Ez többletköltségekkel jár, így rontja a flották már most is alacsony jövedelmezőségét.

4.8 A rendeletjavaslat kimondja, hogy ha az előírt méretnek nem megfelelő kifogott halak mennyisége bármely fogási pozícióban meghaladja a teljes mennyiség 10 %-át, a hajónak a halászat folytatása előtt az egyes fajok tekintetében megengedett szembőség-tartománytól függően haladéktalanul legalább öt vagy tíz tengeri mérfölddel el kell távolodnia az előző fogási pozíciótól, és a következő hálókivetés során végig legalább öt vagy tíz tengeri mérföldes távolságot kell tartania az előző fogási pozíciótól.

4.9 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki e miatt az intézkedés miatt, mivel az Európai Bizottság általánosít, és nem veszi figyelembe a különböző zónák és halászati területek jellegzetességeit. Ez egyes esetekben jogbizonytalansághoz vezethet, különösen akkor, ha nem határozzák meg, hogy célzott vagy járulékos fogásokról van-e szó. Az EGSZB úgy véli, hogy másfajta intézkedések, például területi vagy időbeli tilalmak bevezetése kedvezőbb hatást gyakorolhatna, mint ez a javaslat.

4.10 Alapvetően környezetvédelmi célból tilos robbanóanyagokat, mérgező és bódító anyagokat, elektromos áramot, vala-

mint bármilyen lövedéket alkalmazó módszerekkel tengeri élőlényeket kifogni, a fedélzeten tartani, más hajóra átrakodni, tárolni, kirakodni, értékesíteni, eladásra kiállítani vagy felkínálni. Hasonlóképpen tilos a fedélzeten mindenfajta fizikai vagy vegyi halfeldolgozást végezni halliszt vagy halolaj előállítására végett, illetve ilyen célból a halászsákmányt más hajóra átrakodni.

4.11 Az EGSZB üdvözli ezeket a környezetvédelmi célú intézkedéseket, melyek eredetileg a 2002-ben elfogadott új közös halászati politika alkalmazásában gyökereznek, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy ezek betartását szigorúan kérjék számon az egész közösségi halászfloottán.

4.12 Az EGSZB egyetért azokkal az eljárásokkal, amelyeket az Európai Bizottság a tagállamok által elfogadott, minden közösségi halászhajóra vonatkozó sürgősségi védelmi intézkedések, illetve a kizárólag a lobogójuk alatt hajózó halászhajókra alkalmazandó intézkedések jóváhagyása tekintetében ír elő. Ugyanakkor annak elkerülése érdekében, hogy egyes tagállamok esetleg visszaéljenek ezzel, lehetővé kellene tenni, hogy független szereplők vagy szervezetek ellenőrizhessék ezen intézkedések megfelelését és szükségességét.

4.13 Az EGSZB hasonlóképpen helyesli, hogy a tagállamok és/vagy a regionális tanácsadó testületek javaslatokat nyújthassanak be az Európai Bizottságnak a visszadobás gyakorlatának csökkentésére vagy megszüntetésére és a halászeszközök szelektivitásának javítására vonatkozó tervek kialakításával kapcsolatos ügyekben.

4.14 Az EGSZB továbbá helyesli, hogy a javaslat szerint a tanácsi rendeletet nem kell alkalmazni a kizárólag tudományos célú halászati tevékenységekre, amennyiben azokat a lobogó szerinti tagállam engedélyével folytatják. Fontosnak tartja ugyanakkor, hogy a part menti tagállam megfigyelője a tagállam vizein folytatott tudományos célú halászati tevékenységek során a fedélzeten tartózkodhasson.

4.15 Végül az EGSZB maradéktalanul támogatja, hogy bevezetik a technikai intézkedések hatékonyságának értékelését, amely korábban nem létezett. Az értékelést ötévente kell elvégezni, és a benne foglalt adatok alapján az Európai Bizottság javaslatot tesz a Tanácsnak az esetlegesen szükséges módosításokra.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési tervről

COM(2008) 397 végleges

(2009/C 218/10)

2008. július 16-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési tervről”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2009. január 28-án elfogadta véleményét. (Előadó: José María ESPUNY MOYANO.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 104 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által bemutatott fenntartható fogyasztási, termelési és iparpolitikai cselekvési tervet, amely egy sor új intézkedés kidolgozását és különféle jogszabályok módosítását is magában foglalja. Az EGSZB már többször is kinyilvánította elkötelezettségét a fenntartható fejlődés iránt, amelyet az EU-n belüli környezeti, gazdasági és szociális fejlődés útjának tekint.

1.2 Az EGSZB hangsúlyozni szeretné, hogy a jelenlegi gazdasági és pénzügyi válságban nagyon kiszolgáltatottak a vállalatok, különösen a kis- és középvállalkozások (kkv-k). Azt is kiemeli, hogy biztosítani kell, hogy a cselekvési tervet úgy hajtsák végre, hogy az elősegítse a vállalatok hatékonyságát és versenyképességét, és járuljon hozzá a gazdaság élénkítéséhez, egyszersmind ösztönözve a fenntartható termelést és fogyasztást.

1.3 Az Európai Bizottság által javasolt cselekvési terv – tartalmát és hatályát illetően – némileg homályos. Ezeket a kétes pontokat mielőbb tisztázni kell annak érdekében, hogy a terv könnyebben végrehajtható legyen, és hogy az érintett gazdasági ágazatok helyesen értékelhessék. Ennek kapcsán az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy terveit az érintett ágazatokkal folytatott, megfelelő együttműködés alapján dolgozza ki, mindig megalapozott, egyértelmű és a gyakorlatban alkalmazható tudományos és műszaki kritériumokat véve figyelembe.

1.4 Az EGSZB határozottan kéri, hogy a gazdasági ágazatok által a jövőben teendő erőfeszítések kiegészítéseként dolgozzanak ki támogató intézkedéseket, elsősorban a kutatás, a fejlesztés és az innováció terén. Emlékeztet továbbá arra, hogy éppen válság idején erősítendőek meg ezek a tevékenységek.

1.5 Igen fontos, hogy az Európai Bizottság valamennyi érintett szektor részvételét elfogadja a cselekvési terv kialakításában. Ennek kapcsán az EGSZB aggodalmának kíván hangot adni a kiskereskedői fórumot illetően, amelyet részleges és elutasítandó kezdeményezésnek tekint, mivel az a szolgáltatókra nézve azok hozzájárulása nélkül, pusztán a piaci pozíció alapján szabna meg feltételeket. Csak az lenne elfogadható és megvalósítható, ha a kiskereskedői fórumot az egyes érintett ágazatok egyenlő alapon történő részvételével zajló kerekasztallal helyettesítenék.

1.6 A környezetbarát tervezésre irányuló javaslattal kapcsolatban az EGSZB fel kívánja hívni a figyelmet arra, hogy a környezeti követelményeket inkább az elérendő célok szerint kellene meghatározni, mint a környezetbarát tervezés révén megvalósítható műszaki megoldások alapján. A termékek környezeti tulajdonságainak folyamatos fejlesztése életciklusuk elemzésén keresztül kell, hogy történjen, amelynek pedig egy sor olyan mutatón kell alapulnia, mint például az üvegházhatásúgáz-kibocsátás, a vízfogyasztás, a meg nem újuló energiákból való felhasználás, a biológiai sokféleség csökkentése, vagy a levegő és a talaj szennyezése. Csupán úgy juthatunk el az ideális megoldáshoz, ha mindezeket a tényezőket – megfelelő tudományos módszereket alkalmazva – teljes körűen figyelembe vesszük.

1.7 A címkézés terén az EGSZB emlékeztetni szeretne arra, hogy a címkék rendszere fontos, ugyanakkor nem az egyetlen létező eszköz a fogyasztók tájékoztatására, és hogy a célkitűzések teljesülésének elősegítése érdekében a megfelelő eljárás a témára vonatkozó rendelkezések összehangolása lenne, valamint hogy egyes ágazatokban (így például az élelmiszeriparban) már szigorú követelmények vannak érvényben e tárgyban. Az EGSZB szerint a fogyasztók nevelése jelenti az ideális megoldást annak biztosítására, hogy jobban tudatában legyenek a problémának, és megértsék, valamint hogy módosítsák fogyasztási szokásaikat.

1.8 Végül az EGSZB meg kívánja ismételni, hogy az európai gazdasági szereplők által az Európai Bizottság cselekvési tervének végrehajtása során teendő valamennyi lépésnek az importtermékekre is vonatkoznia kell, hogy ne alakuljon ki az európai termelők számára diszkriminatív és költséges rendszer a saját belső piacukon.

2. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

2.1 Az Európai Unió jelentős lépéseket tett a lisszaboni stratégiában foglalt növekedési és foglalkoztatási célkitűzések teljesítése felé. A feladat most az, hogy ezt a gazdasági előrehaladást a fenntarthatóság keretei közé illesszük be. Az Európai Bizottság szerint azonnal hozzá kell látni ennek megoldásához.

2.2 Ezért az Európai Bizottság COM(2008) 397 végleges sz. közleményében bemutatja idevágó stratégiáját, amelynek célja, hogy megerősítse a közösségi szintű, integrált jövőképet a fenntartható fogyasztás és termelés fellendítése, továbbá a fenntartható iparpolitika ösztönzése érdekében. Ez a stratégia kiegészíti az energiafelhasználás tárgyában már létezőket, különösen az Európai Bizottság által 2008-ban az energia és az éghajlat témájában elfogadott csomagot.

2.3 Közleményében az Európai Bizottság olyan cselekvési tervet mutat be, amely a termékek energetikai és környezeti tulajdonságainak javítására, valamint azok fogyasztók általi fokozott felhasználására irányul. A végső cél a termékek környezeti teljesítményének javítása teljes életciklusukon át, azokra a termékekre összpontosítva, amelyek esetében nagyobb lehetőség van a környezeti hatások mérséklésére. A valódi kihívás tehát egy pozitív körforgás (ún. „circulus virtuosus”) megteremtése, kedvezőbbé téve a termékek környezeti teljesítményét életciklusuk során, ösztönözve a jobb termékek és termelési technológiák iránti keresletet, és egy koherensebb és leegyszerűsített címkézési rendszer révén segítve a fogyasztókat választásuk javításában. Mindezt pedig az európai gazdasági versenyképesség fokozására irányuló célkitűzés szem előtt tartásával.

2.4 A szóban forgó cselekvési tervet az alábbiakban részletezett nyolc intézkedés kíséri.

2.4.1 **Környezetbarát tervezés több termék esetében.** A környezetbarát tervezésről szóló irányelv jelenleg idevonatkozó minimumkövetelményeket szab meg az olyan energiafelhasználó termékek vonatkozásában, mint például a számítógépek, az elektromos fűtőtestek, a televíziókészülékek vagy az ipari ventilátorok. Ezzel a cselekvési tervvel az Európai Bizottság arra törekszik, hogy kiterjessze az irányelv hatályát azokra az energiával kapcsolatos termékekre, amelyek használatukkor nem fogyasztanak energiát, de közvetett hatást fejtenek ki e téren (mint például az ablakok). A fenti minimumkövetelményekkel együtt az irányelvnek azokat a kritériumokat is meg kell határozni, amelyeket a környezeti teljesítmény önkéntes értékelése („benchmarking”) terén a nagymértékben környezetbarát termékeknek teljesíteniük kell.

2.4.2 **Az energetikai és környezetvédelmi címkézés megerősítése.** A címkézés biztosítja az átláthatóságot a fogyasztó számára, mivel jelöli a termék energiaigényét vagy környezeti teljesítményét. Ennek érdekében az Európai Bizottság a címkézés kötelező érvényének kiterjesztését javasolja több

termékre, beleértve energiafelhasználó vagy az energiával kapcsolatos termékeket is. Egyrészt azon termékek köre, amelyekre alkalmazandó az energetikai címkézéssel szembe fordított 92/75/EK irányelv (amely jelenleg előírja a háztartási gépek energiafogyasztásának feltűntetését) ki fog bővülni például az ablakokkal, amelyek esetében meg kell majd jelölni azok szigetelőképességét. A mostani önkéntes környezetvédelmi címkézési rendszer pedig, amely a leginkább környezetbarát termékeket részesíti előnyben, egyszerűsödni fog, és alkalmazása kiterjed majd az élelmiszerekkel és italokkal kapcsolatos szolgáltatásokra és termékekre is.

2.4.3 **Ösztönzők.** A cselekvési terv azt javasolja, hogy csupán azoknak a termékeknek lehessen ösztönzőket nyújtani, és azokat szerezhessék be a tagállamok és a közösségi intézmények, amelyek elérnek egy bizonyos energiaszintet és környezeti teljesítményt. Ennek – ezt megszabó előírás esetén – címkézési osztályok szerinti azonosítás alapján kell történnie, meghagyva a tagállamok hatáskörét abban, hogy mely termékek között, mikor és hogyan osztják szét az ösztönzőket.

2.4.4 **A „zöld” közbeszerzések előmozdítása:** a közintézmények az Unió GDP-jének 16 %-át költik el javakra és szolgáltatásokra. A környezetbarát termékek és szolgáltatások beszerzése egyértelmű jelzéseket küldhetne a piac felé, és így ösztönözhetné azok keresletét. Ezért az Európai Bizottság új közleményt javasol a „zöld” közbeszerzések tárgyában, amely iránymutatásokat nyújtana a közintézményeknek a cél eléréséhez, és közös kritériumokat és célkitűzéseket, továbbá a pályázatok műszaki specifikációját tartalmazná.

2.4.5 **Koherens adatok és módszertan:** magától értetődik, hogy csak ezek alapján értékelhető a termékek környezeti teljesítménye és a piacon való elterjedésük, és követhető nyomon az előrehaladás.

2.4.6 **Együttműködés a kiskereskedőkkel és a fogyasztókkal:** Létre fog jönni egy kiskereskedői fórum a fenntarthatóbb termékek vásárlásának ösztönzésére, a kiskereskedelmi szektor és ellátási lánc ökológiai lábnyomának csökkentésére, továbbá a fogyasztók tájékoztatásának javítására.

2.4.7 **Az erőforrás-hatékonyság,** a környezetvédelmi újítás és az ipar környezetvédelmi potenciálja növekedésének **elősegítése:** az erőforrás-felhasználás hatékonyságán azt értve, hogy több értéket kellene létrehozni kevesebb erőforrásból, az Európai Bizottság a jelenlegi erőfeszítések alátámasztását javasolja nyomonkövetési, ösztönzési és összehasonlítási (benchmarking) intézkedéseken keresztül. Ugyanez a teendő a környezetvédelmi újítás terén is, annak érdekében, hogy megerősítsük annak az európai innovációs politikában betöltött fontos szerepét. Ehhez hasonlóan az Európai Bizottság a környezeti technológiai európai ellenőrzési rendszerének bevezetését javasolja, önkéntes jelleggel és közpénzből történő támogatással, amely lehetővé teszi a bizalom kialakulását a piacon megjelenő, új technológiák iránt. Végül az Európai Bizottság az EU aktuális környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerének (EMAS) felülvizsgálatát javasolja annak érdekében, hogy segítsék a vállalkozásokat termelési folyamataik optimalizálásában, és erőforrás-felhasználásuk javításában. A cél a vállalkozások részvételének fokozása, továbbá a kkv-k költségeinek csökkentése.

2.4.8 Nemzetközi tevékenység. Az Európai Bizottság a nemzetközi szintre is kiterjeszti törekvéseit, javaslatába belevéve az ágazati megállapodások ösztönzését az éghajlatról folyó nemzetközi tárgyalások során; a bevált gyakorlatok kialakításának és cseréjének elősegítését, valamint a javak és szolgáltatások nemzetközi kereskedelmének fellendítését.

2.5 A cselekvési tervben részletezett, fenti célkitűzéseket három jogalkotási javaslat kíséri:

- egyrészt a környezetbarát tervezésről szóló irányelv hatályának kiterjesztéséről,
- másrészt a környezetvédelmi címkézéssel szembeni szabványok felülvizsgálatáról,
- harmadrészt pedig az EMAS-rendelet felülvizsgálatáról,

valamint egy közlemény a zöld közbeszerzésről.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB igen kedvezően értékeli az Európai Bizottság fenti, nagyra törő kezdeményezését, amely előrelépést jelent a fenntarthatóság közösségi modelljének megvalósítása felé, és emlékeztet arra, hogy a közösségi modell fenntarthatóságáról az EGSZB már több tanulmányt és véleményt is készített, amelyek közül megemlítendő az alábbiak:

- Kétéves értékkelő jelentés az EU fenntartható fejlődési stratégiájáról ⁽¹⁾;
- Az európai környezetvédelmi előírások hatása az ipari szerkezetváltásra ⁽²⁾;
- Környezetbarát termelés ⁽³⁾.

3.2 A fenntarthatóság koncepciója a környezeti, a szociális és a gazdasági alappillér integrációját igényli. Az EGSZB támogatja a cselekvési terv arra irányuló célkitűzését, hogy javuljon a termékek által életciklusuk során gyakorolt környezeti hatás, azonban rámutat arra, hogy a többi – szociális és gazdasági – pillért is figyelembe kell venni, ha valóban hozzá kívánunk járulni a modell fenntarthatóságához.

3.3 Ajelenlegi háttér

3.3.1 Az Európai Bizottság többéves belső elemzést követően 2008 júliusában úgy határozott, hogy közzéteszi a fenntartható fogyasztásról és termelésről szóló közleményt, továbbá a fenntartható iparpolitikára vonatkozó cselekvési tervet.

3.3.2 Kétségtelenül rendkívül nagy kihívásról van szó az európai ipar számára, valamint egy, a fenntarthatóságot célzó, új termelési és fogyasztási modellről. A javaslat merész voltának

ugyanakkor nem szabadna elfelejtenie velünk azokat a körülményeket, amelyek között a stratégia kidolgozása történik, és az azt kísérő jogalkotási intézkedések születnek. A világ minden gazdasága a pénzügyi válság időszakát éli, amelynek leküzdésére – nemzeti, közösségi, illetve többoldalú – intézkedéseket hoznak, bár ezek hatására egy ideig még várni kell.

3.3.3 Ebben a kényes helyzetben és annak megoldására várva, az EGSZB fel kívánja hívni a jogalkotók figyelmét azokra a hatásokra, amelyekkel a szóban forgó intézkedéscsomag járhat a reálgazdaságra, amely számára készült, tehát az iparra, valamint a fogyasztókra nézve. Bár nem szabad szem előtt téveszteni dicséretes, középtávon megvalósítható célkitűzéseit, a javaslatnak rövid távon óvatosnak kell lennie, és nem szabad bizonytalanságot szülnie, vagy szükségtelen többletterhet rónia az iparra.

3.4 Egy ilyen nagyhorderejű kezdeményezés esetében döntő szempont a megfogalmazott üzenetek egyértelműsége és részletezettsége. Ezért az Európai Bizottságnak erőfeszítést kellene tennie annak világosabb meghatározására, hogy mely gazdasági ágazatokat, mely konkrét területeken érint a javaslat. Végül az EGSZB szeretné kiemelni, hogy az Európai Bizottság cselekvési terve nem fordít kellő figyelmet azokra a módszerekre és arra a tudományos alapra, amelynek révén közös hatáselemzési rendszert alakíthatnánk ki, és elkerülhetnénk az olyan rendszerek elterjedését, amelyek kétségessé teszik a belső piac elveit, és megtévesztik a fogyasztót.

3.5 Az EGSZB kedvezően fogadja az Európai Bizottság azon javaslatát, mely szerint nagyvonalú ösztönzőkkel kellene támogatni a vállalkozásokat azokban az erőfeszítéseikben, melyeket az új körülményekhez való alkalmazkodás érdekében kell majd tenniük. Ennek megfelelően – „a szennyező fizet” elvhez hasonlóan – támogatni fogják azokat, akik igyekeznek tenni a környezet javítása és különösen a fenntartható termelés és fogyasztás érdekében.

3.6 Mivel az Európai Bizottság által javasolt cselekvési terv jelentős alkalmazkodási és javítási erőfeszítéseket igényel az európai termelők részéről, az EGSZB fel kívánja hívni a figyelmet arra, hogy gondoskodni kell a fellépő, új kötelezettségek maradéktalan teljesítéséről. Az Európai Bizottságnak ezért rendelkeznie kellene arról, hogy az importált és az európai termékek azonos elbánásban részesüljenek a közösségi piacon, elkerülendő, hogy az európai termelőket igazságtalanul diszkrimináció sújtja, vagy viszonylagos hátrány érje. Az EGSZB ezért szükségesnek tartja egy alapos, előzetes elemzés elvégzését a belső piac szempontjából, amely célul tűzi ki a Közösség országaiból és a harmadik országokból származó termékek közötti teljesen egyenlő bánásmód biztosítását.

3.7 A cselekvési terv egyik kulcsszempontja a kiskereskedői fórum. Jóllehet az EGSZB támogatja a követendő célt (a korlátozottan rendelkezésre álló természeti erőforrások fenntartható felhasználásának megvalósítását), úgy véli, hogy e cél elérésének nem a legjobb eszköze a kiskereskedelem képviselői által vezetett munkafórum.

⁽¹⁾ Előadó: Lutz RIBBE, HL C 256., 2007.10.27.

⁽²⁾ Előadó: Antonello PEZZINI, HL C 120., 2008.5.16.

⁽³⁾ Előadó: Anna Maria DARMANIN, HL C 224., 2008.8.30.

3.7.1 Így – tekintettel a piac jelenlegi helyzetére (kevés, ám nagy erővel bíró kiskereskedő, ugyanakkor nagyszámú, kis vagy közepes méretű vállalkozást üzemeltető termelő) – csupán azt sikerülne elérni, hogy nyomást gyakoroljunk a szolgáltatókra, és különbséget tegyünk a termékek között. A kiskereskedői fórum zökkenőmentes és kiegyensúlyozott működése érdekében meg kellene határozni munkamódszereit. A fórumnak egyenrangú félként össze kellene gyűjtenie valamennyi érintettet az ellátási láncból (termelőket, kiskereskedőket, szállítványozókat, fogyasztókat és akadémiai köröket) annak biztosítására, hogy együttműködjenek a megoldások kidolgozása érdekében.

3.7.2 A platformnak ezenkívül önkéntes intézkedések meghozatalát kellene ösztönöznie például a mérési módszerek területén, továbbá olyan lépések megtételét, amelyek a fenntartható fogyasztás megvalósulását célozzák az ellátási lánc teljes hosszában.

3.8 Környezetbarát tervezésről szóló irányelv tekintetében az EGSZB aggodalmának ad hangot az „energiával kapcsolatos termékek” pontatlan fogalom meghatározása kapcsán. Egyértelműen meg kellene jelölni, mit értünk e termékeken, és pontosan mely termékekre vonatkozik a javaslat, mivel csak így lehet biztosítani a minimális jogbiztonságot a gazdasági láncban.

3.9 Az Európai Bizottság cselekvési terve új rendelkezéseket irányoz elő a címkézés terén. Ezt illetően az EGSZB szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy az ipar részéről történő nagyobb elfogadás érdekében jobban kellene támogatni a környezetvédelmi címkézést. Ennek kapcsán úgy véli, hogy a kitűzött

célok elérésének megkönnyítése céljából megfelelő lépés lenne a címkézési rendelkezések szabványosítása.

3.9.1 Ráadásul egyes ágazatokban – így az élelmiszeriparban vagy az italgártásban – már vannak szigorú címkézési követelmények, melyek speciális szabályozásokat tartalmaznak az adott termékek jellemzőit illetően.

3.9.2 Mint már máskor is, az EGSZB emlékeztet arra, hogy léteznek más utak is a fogyasztó tájékoztatására (internetes oldalak, ingyenesen hívható telefonszámok stb.), amelyek ugyanannyira alkalmasak a kívánt cél elérésére, mint az Európai Bizottság javaslata. Tartalmi és formai elemzést kell majd végezni a termékek címkézésére vonatkozóan. A termék címkéken és -megjelöléseken feltüntetett adatok szabványosítását is ösztönözni kell, mivel az kedvezhet a kereskedelemnek, segítheti a fogyasztókat, és előnyökkel szolgálhat maguknak a termelőknek is. Általában ugyanakkor az EGSZB szerint a fogyasztók nevelése jelenti az ideális megoldást annak biztosítására, hogy jobban tudatában legyenek a problémának, és megértsék azt, valamint hogy módosítsák fogyasztási szokásaikat.

3.10 Az EGSZB sajnálja, hogy cselekvési tervét alátámasztó intézkedésként az Európai Bizottság nem támogatja határozottabban a kutatást, a fejlesztést és az innovációt. Úgy látja, hogy különösen válság idején kell nagy erőfeszítéseket tenni a kutatás terén, ezért kéri a fenntartható termeléssel és fogyasztással kapcsolatos valamennyi területen a kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenységek fokozását.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Közösségi ökocímkerendszer

COM(2008) 401 végleges – 2008/0152 (COD)

(2009/C 218/11)

2008. szeptember 11-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 175. cikkének (1) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Közösségi ökocímkerendszer”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2009. január 28-án elfogadta véleményét. (Előadó: Sylvia GAUCI.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a(z) 2009. február 26-i ülésnapon) 157 szavazattal 2 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az európai ökocímke önkéntes eszköznek kell maradnia. A rendszer önkéntes jellegéből adódóan alkalmas rá, hogy igen magas és ambiciózus normákat állítson fel, kizárólag ezek teszik lehetővé a kiváló környezeti teljesítményt nyújtó termékek és szolgáltatások népszerűsítését.

1.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a rendszer irányítását tökéletesíteni kell, lehetővé téve a rendszer üzletszerűbb működését.

1.3 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy jelentős mértékben növelni kell a termékcsoportok, illetve az engedélyek számát.

1.4 Az EGSZB szerint a valamennyi – friss és feldolgozott – élelmiszerre egyaránt vonatkozó ökocímke lenne az első lépés a valóban „zöld” ellátási lánc felé. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy az élelmiszerek ökocímkezését csupán akkor kellene engedélyezni, ha a termék egész életciklusát figyelembe veszik. A javaslatból nem derül ki egyértelműen, hogy az Európai Bizottság milyen típusú élelmiszereket kíván a rendelet hatálya alá vonni.

1.5 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a csomagolást csak abban az esetben kell bevonni az ökocímke-kritériumok hatálya alá, ha az az adott termékcsoportra nézve releváns.

2. Bevezetés

2.1 2008 júliusában az Európai Bizottság előterjesztette a közösségi ökocímkerendszerről szóló rendeletjavaslatát. A javaslat a közösségi ökocímke módosított odaítélési rendszeréről szóló, 2000. július 17-i 1980/2000/EK rendelet helyébe lép.

2.2 A téma nem új az Európai Szociális és Gazdasági Bizottság (EGSZB) számára. Az EGSZB kifejtette álláspontját⁽¹⁾ az eredeti rendeletjavaslatról, és egyéb közelmúltbeli véleményeiben is számos javaslatot terjesztett elő a rendszer jövőbeli működésével kapcsolatban⁽²⁾.

2.3 A jelen vélemény szövegezésekor az EGSZB figyelembe vette az ökocímkerendszerben részt vevő illetékes testületek, európai érdekcsoportok és vállalkozások különböző hozzászólásait is. Különösen hasznosnak bizonyultak e tekintetben azok a prezentációk, amelyeket a különböző vállalkozásoknak, környezetvédő NGO-knak és fogyasztói szervezeteknek az EGSZB székházában rendezett meghallgatáson részt vevő képviselői tartottak.

3. Általános megjegyzések

3.1 A környezet állapota egyre növekvő aggodalmat kelt.

A modern termelési és fogyasztási minták ösztönzésére ugrásszerűen megnőtt az energia és az erőforrások iránti kereslet, melyek fenntarthatatlan módon kerülnek felhasználásra, veszélybe sodorva annak a célkitűzésnek az elérését, hogy enyhítsük az emberi tevékenységek környezetre, egészségre és természeti erőforrásokra kifejtett káros hatását.

3.2 A jelen gazdaságainak azzal a hatalmas kihívással kell szembenéznük, hogy a múlt hibáit kijavítva összeegyeztessék a környezeti fenntarthatóságot a gazdasági növekedéssel és a jóléttel.

⁽¹⁾ HL C 296., 1997.9.29., 77. o.

⁽²⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a környezetbarát termelésről (2008/C 224/01), HL C 224/1., 2008.8.30.

3.3 A gazdaságokat világszerte sújtó pénzügyi válságnak nem kellene tompítania az éghajlatváltozás hatásának enyhítésére és a környezet védelmére irányuló erőfeszítéseket, hanem épp ellenkezőleg, az ellátási lánc „zöld” megközelítését egy olyan kiindulópontnak kellene tekinteni, melyet fokozatosan alkalmazni kellene valamennyi ipari ágazat esetében.

3.4 A fenntartható fogyasztás és termelés ennek keretében maximalizálja a vállalkozások lehetőségeit arra, hogy a környezeti kihívásokból gazdasági lehetőségeket kovácsoljanak, és előnyösebb üzletet kínál a fogyasztók számára.

3.5 A cél az, hogy egész életciklusukat tekintve jobb összetett környezeti teljesítményt nyújtó termékeket kínáljunk, növeljük a jobb termékek és termelési technológiák iránti keresletet, és segítsük a fogyasztókat a tudatosabb választásban.

3.6 Mindezek fényében az EGSZB támogatja az „életciklus-szemléleten”⁽¹⁾ alapuló, többszempontú, független szervezet által akkreditált ököcímket, amely az ilyen irányú politikák egyik fontos összetevője lehet⁽²⁾.

3.7 Az EGSZB határozottan helyesli azokat a kezdeményezéseket, amelyek egy olyan, fenntartható termelésre és fogyasztásra irányuló közösségi politika kialakítását célozzák, amely a többi közösségi politikával teljes összhangban egy „zöld” piac megvalósítását tűzi ki célul, biztosítva, hogy e termékeknek és szolgáltatásoknak világos, közös kritériumoknak kelljen megfelelniük, és hogy valamennyi tagállamban hozzáférhetőek legyenek.

3.8 Az ököcímrendszer használatával szerzett eddigi tapasztalatok alapján indokoltnak tűnik változtatásokat végrehajtani a jelenleg hatályos rendeleten.

A jelenleg hatályban lévő rendszer hiányosságai a következők címszavakban összegezhetők:

- i. a rendszer lassú előrelépése;
- ii. a címke csekély ismertsége;

⁽¹⁾ Az életciklus-szemlélet azt a folyamatot jelöli, amelynek keretében maximálisan figyelembe veszik a termékek (árúk vagy szolgáltatások) teljes életciklusa során elfogyasztott erőforrásokat, illetve az ahhoz kapcsolódó minden környezeti és egészségügyi hatást, tekintetbe véve többek között a kitermelt erőforrásokat, a termelést, a felhasználást, a szállítást, az újrahasznosítást, a hulladékkezelést és a tárolást. E szemlélet segít kiküszöbölni, hogy a terhek – vagyis az hatások vagy az erőforrások felhasználása – „áthelyeződjenek” az egyes életciklus-szakaszok, földrajzi területek, környezeti vagy egészségügyi problémakörök, például a klímaváltozás, a nyári szmog, a savas eső, az erőforrások kimerülése stb. között. Az egyes termékrendszerek életciklusához kapcsolódó input és output, illetve a lehetséges környezeti hatások összeállításának és kiértékelésének szabványosított kvantitatív módszere az ún. életciklus-elemzés (*Life Cycle Assessment, LCA*) (ISO 14040 és a rákövetkező szabványok).

⁽²⁾ Az ököcímrendszer jelentőségét már korábbi közösségi politikai dokumentumok is hangsúlyozták, például az integrált termékpolitikáról szóló európai bizottsági közlemény, illetve a 6. környezetvédelmi cselekvési program.

iii. az ipar lassú reagálása a rendszerre;

iv. a kritérium-meghatározás és a rendszerirányítás rendkívül bürokratikus folyamata;

v. a legnagyobb környezeti hatásokat okozó és a legnagyobb fejlődési potenciált magukban rejtő termékek és szolgáltatások kimaradása a jelenlegi termékcsoportokból;

vi. a Közösségen belüli eltérő piaci feltételek;

vii. az egyéb ököcímkezelési rendszerek elszaporodása.

Az EGSZB a rendszer e gyengeségeiről a „Részletes megjegyzések” című részben fejt ki álláspontját, ahol áttekinti a rendszer tökéletesítésére irányuló bizottsági intézkedésvajaslátokat is.

3.9 Végezetül a közösségi ököcímrendszer sikeres alkalmazása azért is bír igen nagy jelentőséggel, mert ez a fenntarthatóság céljának érdekében kialakított egyetlen termékhez kapcsolódó és keresletelvé önkéntes politikai eszköz.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A közösségi ököcímke önkéntes eszköz, és annak is kell maradnia. A rendszer éppen önkéntes jellegéből adódóan alkalmas rá, hogy igen magas és ambiciózus normákat állítson fel, amelyek kizárólag a kiváló környezeti teljesítményt nyújtó termékek és szolgáltatások népszerűsítését teszik lehetővé, a környezeti hatás csökkentésének igényét figyelmen kívül hagyó termékekét és szolgáltatásokat viszont nem.

Az ököcímke célja az, hogy specifikus környezetvédelmi tájékoztatást nyújtson a végső fogyasztóknak, megkönnyítve és tudatosabbá téve környezetvédelmi szempontú választásukat. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy az ököcímke nem válhat a hasonló funkciójú és teljesítményű termékek kereskedelme előtti újabb akadályok felállításának eszközévé vagy ürügyévé.

4.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a rendszer irányítása tökéletesítésre szorul. A rendszerbe beágyazódott bürokratikus folyamatokat ésszerűsíteni kell, lehetővé téve a rendszer üzletszerűbb működését.

Más szóval: világosabban meg kell határozni, kinek mi a feladata.

4.3 Amennyire csak lehet, a nemzeti hatóságok szerepének elsősorban a rendelet megfelelő végrehajtására, illetve az európai bizottsági javaslattal összhangban történő piacfelügyeleti tevékenységre kell korlátozódnia.

4.4 Le kell faragni a termékcsoportokra vonatkozó kritériumok kidolgozásához, illetve az alkalmazási eljárásokhoz kapcsolódó bürokráciát, a magas szintű ambíciókból azonban nem szabad alábbadni.

Mindezek mellett az ökocímke-kritériumoknak garantálniuk kell azt is, hogy a virágos ökocímkevel ellátott termékek nem veszélyeztetik az egészséget, a biztonságot és az egyéb társadalmi aspektusokat sem.

4.5 Az EGSZB az egész belső piacra kiterjedő, világosabb kritériumokat és egységes minimumkövetelményeket szorgalmaz az ökotermékek címkézésének tekintetében. Csak így biztosíthatjuk a korrektséget a zöldebb fogyasztói választások terén, az ellenőrzések EU-szintű egységességét, illetve a valóban zöld termékek szabad áramlását megkövetelő elv tiszteletben tartását. Fokozni kell az európai ökocímke (az európai virág) marketingjét, hogy a rendszer képes legyen a nemzeti és ágazati címkézési rendszerek mellett fennmaradni, amennyiben ezek a címkék is szilárd tudományos alapokon nyugszanak, és összhangban állnak az európai szabályozási keret többi részével.

4.6 Mindezekon túlmenően a vegyi anyagokra vonatkozó kritériumoknak kockázatértékelésen kell alapulniuk.

A kívánatos és nem kívánatos vegyi anyagok kizárólag kockázati besoroláson alapuló jegyzéke, amely nélkülöz mindenfajta tudományos, illetve jogi hivatkozást, igen gyakran zavart okoz, és diszkriminációt eredményez. Éppen ezért kérdéses, egyáltalán kell-e szerepelnie a címkén olyan kritériumoknak, mint a „veszélyes anyagok” megjelölés: egy környezetvédelmi címke nem helyettesítheti az erre vonatkozó hivatalos közösségi jogszabályokat, például a 67/548/EGK ⁽¹⁾ irányelvet.

4.7 Emellett az EGSZB úgy véli, az általános kritériumokat olykor helyi megfontolások is befolyásolták. Nem mindig mondható el, hogy éppen az egyes ökocímkeken szereplő, uniós vagy nemzeti szinten meghatározott jelenlegi kritériumok azok, amelyek a helyi viszonyokat tekintve valóban a legalacsonyabb szintű környezeti hatáshoz vezetnek.

A vízfelhasználás például Dél-Európában súlyosabb hatással jár, mint Észak-Európában.

Az EGSZB ezért olyan kritériumok kidolgozását támogatja, amelyeknek az egyes helyszíneken gyakorolt hatása nem mutat jelentős eltéréseket.

4.8 A kritériumokra vonatkozó dokumentumokat sokkal felhasználóbarátabbá kell tenni, szabványos formátumot adva azoknak. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak kezdeményeznie kell egy szabványos, felhasználóbarát kritériumdokumentáció sablonjának kidolgozását, amely időt és erőforrásokat takarít meg a vállalkozásoknak és közbeszerző szervezeteknek, amikor az ökocímke-kritériumoknak megfelelő termékleírásokat készítenek.

4.9 Az Európai Bizottság úgy véli, hogy jelentős mértékben növelni kell a termékcsoportok, illetve az engedélyek számát, a legnagyobb környezeti hatással járó területekre összpontosítva, illetve azokra, ahol a legnagyobb a fejlődési potenciál.

Az EGSZB elvben üdvözli ezt az elgondolást, de úgy véli, az ökocímkerendszer alkalmazási területét nem lehet a végtelenségig kiterjeszteni.

4.9.1 Számos európai iparág úgy érzi, nyomás nehezedik rá, hogy környezetvédelmi tájékoztatást nyújtson az érdekelt feleknek. E nyomás egyrészt az EU, másrésztől az egyes tagállamok részéről jön, amelyek sürgetik, hogy a termékek viseljenek címkét, vagy legalább valamilyen módon jelezzék környezetbarát voltukat. Ezeknek az iparágaknak meg kell felelniük a fokozott tudatosság teremtette igénynek, valamint a szakmai felhasználók és a fogyasztók részéről a környezetvédelmi információk iránt mutatkozó keresletnek. Az ökocímkezés koncepciója ⁽²⁾ megfelelő eszköz azokon a piacokon, ahol a fogyasztók általában feltehetően tájékozatlanok vagy nem hozzáértők, és ahol a versengő termékek jól meg vannak határozva.

4.10 Az ökocímke sikeresebb működése mindenekelőtt a jelentősen nagyobb marketing-költségvetés függvénye, amely segíti a releváns információk terjesztését mind a vállalkozások, mind a fogyasztók körében.

4.10.1 Mint említettük, az ökocímkerendszer egyik hiányossága a fogyasztói ismertség alacsony szintje.

Az átlagos fogyasztó vagy nincs tudatában az ökocímkerendszer létezésének, vagy pedig nem rendelkezik elegendő információval a címke odaítélésekor figyelembe vett paraméterekről. A fogyasztók környezettudatos választása így jelenleg nincsen megfelelő tájékoztató kampányokkal alátámasztva.

⁽¹⁾ A Tanács 67/548/EGK irányelve (1967. június 27.) a veszélyes anyagok osztályozására, csomagolására és címkézésére vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről.

⁽²⁾ Az európai ökocímke I. típusú ökocímke. Az ISO szerinti I. típusú ökocímke olyan ökocímke, amely megfelel az ISO 14024 szabvány előírásainak.

4.10.2 Másrészt a vállalkozásokat is alaposabban tájékoztatni kell az ököcímke használatához kapcsolódó előnyökről. Ez megerősítené a rendszer pozícióját, miközben időt és erőforrásokat takarítana meg a vállalkozásoknak, amelyeknek nem kellene kutatni az információk után, hogy hogyan juthatnak hozzá az ököcímkéhez.

4.11 Az EGSZB továbbra is azon az állásponton van, hogy a rendszerben szereplő termékcsoportokra vonatkozó kritériumok, illetve az eddig kiadott ököcímke-engedélyek számának alakulását nem kell negatívan értékelni, tekintettel a rendelet hatálybalépése óta eltelt rövid időszakra. A német „Kék angyalnak” (1977) és az „Északi Hattyúnak” (1989), melyek az érintett piacokon immár általánosan elismertek, és részben külföldön is teret nyertek, kezdetben hasonló csalódásokon és válságokon kellett keresztülmenniük. E címkék is csak lassan terjedtek el.

4.12 Az EGSZB meg van győződve arról is, hogy a nemzeti rendszerek kereskedelmi korlátozó hatását figyelembe véve a környezetvédelmi címkézés jövőjét csakis a közösségi rendszer megerősítése jelentheti. E cél elérése érdekében erőfeszítéseket kell tenni a nemzeti ököcímkerendszerek kritériumainak maximális harmonizálása érdekében.

5. A rendeletre irányuló javaslat egyes cikkeihez fűzött megjegyzések

5.1 Ami az értékelési eljárást illeti, az EGSZB szerint a 7. cikk „gyorsított követelményállítási eljárásról” rendelkező (2) bekezdése lehetőséget adhat az uniós rendszer felhívására, és a „kiskapunon” át történő bekerülésre. Alapvetően fontos, hogy az érintettek számára garantálva legyenek az ugyanolyan magas szintű átláthatósági normák és velük folytatott konzultáció.

5.2 Az élelmiszerek és italok (a gyógyszerészeti termékekkel és orvosi eszközökkel együtt) kívül esnek a jelenlegi 1980/2000/EK rendelet hatókörén, hogy elkerülhetők legyenek az esetleges konfliktusok a meglévő közösségi élelmiszerügyi jogszabályokkal, amelyek egyebek között részletesen szabályozzák az élelmiszerbiztonság, a higiénia és az élelmiszer-címkézés kérdéseit.

5.3 Az Európai Bizottság most az ököcímke-rendelet hatályának kiterjesztését javasolja az élelmiszerek és az italok egy kis hányadára, nevezetesen a feldolgozott élelmiszerekre és a halá-

szati, illetve akvakultúra-termékekre. Az élelmiszerek és az italok többsége továbbra is kívül esne a rendelet hatályán⁽¹⁾.

5.4 Ezen túlmenően a 7. cikk (3) bekezdése és a 9. cikk (10) bekezdése szerint a feldolgozott élelmiszerek tekintetében az ököcímke „csak a termék feldolgozásának, szállításának vagy csomagolásának környezetvédelmi teljesítményére utal”. Másként fogalmazva az ilyen élelmiszerek és italok környezeti értékelése csak életciklusuk néhány korlátozott szakaszára vonatkozik, nevezetesen a feldolgozásra, a csomagolásra és a szállításra.

5.5 Az EGSZB két okból sem ért egyet ezzel a csupán egyes részletekre vonatkozó európai bizottsági javaslattal.

5.5.1 Először is az EGSZB aggódik amiatt, hogy az életcikluselv figyelmen kívül hagyása – amely elv az uniós ököcímke-szabályozás esetében éppoly alapvető, mint az életciklus-elemzésre vonatkozó valamennyi nemzetközi szabvány esetében – torz környezetvédelmi elemzést és következtetésként félrevezető fogyasztói tájékoztatást eredményez.

Számos tanulmány – köztük az Európai Bizottság megbízásából elkészített EIPRO, illetve IMPRO tanulmányok is – arra a következtetésre jutott, hogy az élelmiszertermékek és az italok kritikus környezeti hatásai egyrészt a mezőgazdasági termelés szakaszában, másrészt a fogyasztáskor állnak elő.

Éppen ezért kérdéses, helyes-e, hogy a környezeti értékelés kihagyja ezeket a rendkívül fontos életciklusszakaszokat.

5.5.2 Másodsorban nem érthető, hogyan eshet a feldolgozott élelmiszer a felülvizsgált ököcímkerendszer hatálya alá, miközben a friss élelmiszer kívül esik azon.

5.5.3 Az EGSZB attól tart, hogy az élelmiszerekre és italokra vonatkozó következtetlen információknak ez az egyvelege megzavarhatja és félrevezetheti a fogyasztókat.

5.5.4 Az EGSZB szerint a valamennyi – friss és feldolgozott – élelmiszerre egyaránt vonatkozó ököcímke lenne az első lépés a valóban „zöld” ellátási lánc felé: az élelmiszer- és ital-előállításnak jelentős kihatása van a környezetre, amit az ököcímke-kritériumok enyhíthetnek.

⁽¹⁾ Az európai bizottsági javaslat 2. cikkében („Hatály”) a következő olvasható: „A 178/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikke értelmében vett élelmiszertermékek tekintetében ez a rendelet csak a feldolgozott élelmiszerekre, valamint a halászati és az akvakultúra-termékekre alkalmazandó”.

Emellett kereskedelmi szempontból az élelmiszertermékekre vonatkozó öko címke elősegítené az öko címket viselő termékek szabad áramlását. Az öko címke kritériumainak megfelelő globális szereplők képesek lesznek termékeik marketingjét biztosítani anélkül, hogy azt az európai öko címke virágjelével párhuzamosan létező helyi öko címkek odaítélése korlátozná. Az európai öko címke megfelelő garanciát jelent majd az élelmiszertermékek környezeti teljesítményére – a helyi preferenciák megkérdőjelezése nélkül –, miközben az enyhe környezeti hatás EU-szintű normáját közvetíti.

5.5.5 A javaslatból nem derül ki egyértelműen, hogy az Európai Bizottság milyen típusú élelmiszereket kíván a rendelet hatálya alá vonni. A 178/2002/EK rendeletre a 2. cikk (2) bekezdésében történő utalás nem tisztázza ezt a kérdést, mivel itt nincs meghatározva, mi számít feldolgozott élelmiszernek. A feldolgozott és nem feldolgozott termékek meghatározását a 852/2004/EK rendelet és a 853/2004/EK rendelet tartalmazza. Továbbá az sem világos, hogy mi értendő „a halászati és az akvakultúra-termékek” alatt.

Az a komoly veszély fenyeget, hogy a jelenlegi javaslat rontja az európai öko címke hitelességét, és nem tanácsos az élelmiszereknek a rendeletbe oly módon történő felvétele, ahogyan azt a jelenlegi tervezetváltozat javasolja.

5.5.6 Az ökológiai rendelet és az öko címke-rendelet közötti viszony nem tűnik ésszerűnek. A 9. cikk (10) bekezdésében található megfogalmazás inkább zavart kelt majd a fogyasztók

körében, mintsem segítené őket a környezettudatos, ésszerű választásban. Fennáll annak a valós veszélye, hogy mindkét címke hitelessége gyengül majd. Nincs értelme például annak, hogy egy adott terméket (1) biocímkevel és öko címkevel, (2) csak biocímkevel vagy (3) csak öko címkevel lehessen ellátni, azzal a kiegészítéssel, hogy az öko címke csak a feldolgozásra, csomagolásra és szállításra vonatkozik.

5.5.7 A 6. cikk (4) bekezdéséből kiderül, hogy az öko címke kritériumainak megállapításakor figyelembe kell venni a környezetet, és ezen belül az egészségvédelmi és biztonsági szempontokat. Feltétlenül tisztázni kell, hogy a szóban forgó rendeletben mi értendő „egészség” alatt. Ez az élelmiszerek vonatkozásában egy egész sor, az egészséggel és táplálkozással összefüggő problémát vet fel, amelyekkel kapcsolatban konkrétan állást kell foglalni. Ide tartozik az a kérdés is, hogy milyen formát öltson a fogyasztókkal folytatott kommunikáció.

Ezeket a problémákat meg kell oldani, mielőtt állást lehetne foglalni azzal kapcsolatban, hogy az élelmiszerekre milyen módon vonatkozhat, vagy vonatkozhat-e egyáltalán az európai öko címke.

5.5.8 A fentiek alapján az EGSZB úgy véli, hogy a csomagolást csak abban az esetben kell bevonni az öko címke-kritériumok hatálya alá, ha az az adott termékcsoportra nézve releváns: a csomagolás nem tekinthető „terméknek”, mivel nem kezelhető a tartalmát alkotó terméktől elszigetelten.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 26-án.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fókatermékek kereskedelméről

COM(2008) 469 végleges – 2008/0160(COD)

(2009/C 218/12)

2008. szeptember 25-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgybán:

„Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fókatermékek kereskedelméről”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2009. január 28-án elfogadta véleményét (Előadó: Pedro NARRO).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésen (a február 26-i ülésnapon) 95 szavazattal 59 ellenében, 30 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB kedvezően fogadja a fókatermékek kereskedelmének harmonizált szabályozására irányuló európai bizottsági kezdeményezést. A tevékenység a jelenlegi feltételek mellett nem fenntartható, és nemzetközi szinten alapvető változásokat kell sürgetni.

1.2 Tekintettel arra, hogy a Szerződésben nincs az állatjóléti kérdéseket lefedő konkrét jogalap, az EGSZB helyesli, hogy a kérdés jogszabályi rendezéséhez az EKSz. 95. cikkét választották, amely a belső piac töredezettségéről szól. A közösségi joggyakorlat szavatolja ennek a döntésnek a legitimitását.

1.3 Az EGSZB az eltérési rendszer életbe lépésének elhalasztását javasolja, és azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság 2012-ben adjon ki részletes jelentést a fókavadászattal kapcsolatos jogi szabályozás alakulásáról, amely alapul szolgálna ahhoz, hogy 2012-től esetleg engedélyezzék az eltéréseket.

1.4 Az új rendszer alkalmazásának első három évében a tilalomnak teljes körűnek kellene lennie, ez alól az egyetlen kivételt az „inuit” eszkimó nép által gyakorolt, létfenntartást célzó fókavadászat képezné.

1.5 A jogalkotási javaslatban foglalt intézkedések megvalósíthatósága érdekében elengedhetetlen, hogy az Európai Bizottság hatékony ellenőrzési rendszereket tudjon kiépíteni. Az ellenőrzést nem végezheti kizárólag a derogációt kérő állam. Az Európai Bizottságnak ügyelnie kell arra, hogy a vonatkozó jogi rendelkezésekben foglaltak helyi alkalmazása megfelelő legyen.

1.6 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy készítse el az annak meghatározásához szükséges tanulmányokat, hogy az éghajlatváltozás milyen hatással járhat a faj megőrzése szempontjából.

2. Bevezetés

2.1 Az úszólábúakként ismert állatcsoportba összesen 33 foka-, oroszlánfoka-, medvefoka-, elefántfoka- és rozsmárfaj tartozik. Változó nagyságú emlősökről van szó, amelyek szaporodás céljából nagy csoportokba gyűlnek, akár a szárazföldön, akár a jégen.

2.2 Bár a környezetvédő szervezetek⁽¹⁾ egyre sűrűbben hívják fel a figyelmet arra, hogy többek között az éghajlatváltozás hatásai miatt erőteljesen csökken a fókapopuláció, a vadászszervezetek és azon államok kormányai, amelyek területén a fókák szaporodnak, tagadják, hogy a faj fennmaradását bármi fenyegetné, hangsúlyozva, hogy közel 15 millióra tehető a leölhető fókák száma. Az utóbbi években a fókavadászatot övező vita középpontjában az állatjóléti kérdések álltak, háttérbe szorítva a faj védelmével kapcsolatos szempontokat. Az EU-nak külön jogszabálya van a fókák védelmére⁽²⁾.

2.3 Kereskedelmi fókavadászatot Kanadában, Grönlandon, Namíbiában, Norvégiában és Oroszországban folytatnak. Ezek az országok mind különböző jogszabályokat dolgoztak ki a fókavadászat szabályozására. Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) elismerte, hogy nem állnak rendelkezésre megbízható adatok a fókapopulációkról és az évente leölt állatok számáról. Az egyes államok hatóságai által szolgáltatott adatok alapján évi közel 300 000 leölt egyeddel Kanada az első számú fókavadász ország. A kanadai kormány adatai

⁽¹⁾ Az IFAW szakmai jelentése 2008/1.

⁽²⁾ Az 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelv.

szerint⁽¹⁾ 2008 folyamán 275 000 fókát öltek le, és ehhez összesen 17 000 engedélyt adtak ki. Kanadát – jelentősen lemaradva – Grönland⁽²⁾ és Namíbia⁽³⁾ követi évi 160 000, illetve 80 000 leölt egyeddel.

2.4 Az Európai Unióban a fókák leölése és megnyúzása két tagállamban: Finnországban és Svédországban gyakorlat. Fókatermékeket ez Egyesült Királyságban (Skóciában) készítenek. Norvégiától és Kanadától eltérően a Közösség területén ez a tevékenység nem kereskedelmi jellegű, hanem kettős célja van: szabadidős tevékenység és a haleyő állatfajok populációjának szabályozása.

2.5 A leölt fókák prémjéből bundát, zsírjából olajakat, húsból takarmányt, nemi szervéből pedig afrodisziákumokat készítenek – ez utóbbi egyre keresettebb cikk Ázsiában.

2.6 A fókák leölésének többféle módja van. A leggyakrabban használt eszköz a puska és a hakapik (kalapácsolakban végződő csákányféle). Ez a hakapiknak nevezett szigonyfajta ránézésre primitív és ormótlan, de a szakértők szerint a fókák gyors elkábításának és megölésének leghatékonyabb eszköze.

2.7 Az EFSA 2007-ben kiadott szakvéleményében⁽⁴⁾ kijelentette, hogy „a fókákat gyorsan és hatékonyan is le lehet ölni anélkül, hogy az állatoknak szükségtelen fájdalmat vagy szenvedést okoznának”. Ugyanakkor elismeri, hogy a gyakorlatban az állatokat nem mindig humánusan és hatékonyan ölik le. A különféle nemzeti jogszabályok szabályozzák a hakapik használatának mértékét és módjait, valamint a puskák kaliberét és a lövedék sebességét.

3. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

3.1 2006. szeptember 26-án az Európai Parlament nyilatkozatot⁽⁵⁾ fogadott el, amelyben felkérte az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki jogalkotási javaslatokat két fókafajtából – a grönlandi fókából és hólyagos fókából – származó termékek behozatalának, kivitelének és értékesítésének szabályozására. A nyilatkozatban azt is kérte, hogy részesítsék különleges elbánásban a hagyományos inuit fókavadászatot.

3.2 Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése ajánlást fogadott el a fókavadászatról, amelyben tagjait arra sürgette, hogy tiltsák meg azokat a kegyetlen vadászati módszereket, amelyek nem garantálják, hogy az állat azonnal elpusztul.

⁽¹⁾ Seals and sealing in Canada, Facts about seals 2008 [Fókák és fókavadászat Kanadában. 2008-as adatok].

⁽²⁾ Grönland autonóm kormánya, 2006.

⁽³⁾ EFSA-jelentés: *Animal welfare aspects of the killing and skinning of seals* [A fókák leölésének és megnyúzásának állatjóléti vonatkozásai], 2007. december.

⁽⁴⁾ Az EFSA 2007. december 6-i tudományos szakvéleménye, EFSA Journal (2007), 610., 122. o.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament 38/2006. sz. nyilatkozata.

3.3 Az elmúlt években Belgium, Hollandia és Szlovénia nemzeti szabályokat dolgozott ki a fókatermékek előállításának és forgalomba hozatalának betiltására. Más uniós tagállamok is úgy döntöttek, szabályozzák a kérdést, az ő nemzeti jogszabályaik jelenleg kidolgozás alatt állnak.

3.4 Az Európai Bizottság 2007 elején konzultációt kezdeményezett az érdekelt felekkel, ennek eredményeképpen született meg az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) tudományos szakvéleménye⁽⁶⁾. Az Európai Bizottság Környezetvédelmi Főigazgatósága 2008 áprilisában tanulmányt tett közzé a fókatermékek betiltásának lehetséges hatásairól.

3.5 Az Európai Bizottság 2008. július 23-án rendeletjavaslatot tett közzé a fókatermékek kereskedelméről⁽⁷⁾. Az ehhez választott jogalap az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. és 133. cikke. A 95. cikk a belső piac töredezettségével, a 133. cikk pedig a közös kereskedelempolitikával kapcsolatos. Az Európai Bíróság joggyakorlata határozta meg azokat a kritériumokat, melyek alapján a 95. cikkre jogalapként lehet hivatkozni.

3.6 Az Európai Bizottság rendeletjavaslata értelmében tilos a fókatermékek Közösségen belüli forgalomba hozatala, bevitel, kivitel és átszállítása. Ugyanakkor eltérési rendszert is létrehoz, amely a rendeletben foglalt állatjóléti feltételeknek való megfelelés esetén lehetővé teszi az általános szabály alóli kivételeket⁽⁸⁾. A felsorolt feltételek célja annak biztosítása, hogy a fókák leölése vagy megnyúzása fájdalom, megpróbáltatás vagy másfajta szükségtelen szenvedés nélkül történjen.

3.7 Az Európai Bizottság automatikus mentességet biztosít az inuit közösség által létfenntartási formaként gyakorolt hagyományos fókavadászat számára. A későbbiekben végrehajtási jogszabályok határozzák meg a fókatermékek eredetének garantálásához megfelelő intézkedéseket.

3.8 A tagállamok ötévente jelentésben számolnak be az Európai Bizottságnak a rendelet végrehajtása érdekében meghozott intézkedésekről.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB nagy meglepéssel fogadja a fókavadászat elfogadható módszereinek és a fókatermékek kereskedelmének harmonizált szabályozására irányuló európai bizottsági kezdeményezést.

⁽⁶⁾ Az EFSA 2007. december 6-i tudományos szakvéleménye, EFSA Journal (2007), 610., 122. o.

⁽⁷⁾ COM(2008) 469 végleges.

⁽⁸⁾ A rendeletjavaslat 4. cikkének (1) bekezdése.

4.2 A rendeletjavaslat az állatjólétre összpontosít, és nem foglalkozik a faj megőrzésével kapcsolatos problémákkal. Az európai környezetvédő szervezetek hangsúlyozták, hogy a jogszabályban szerepelniük kell a fajmegőrzés szempontjainak. Az Unió azonban határozott fajmegőrzéssel kapcsolatos jogszabályokkal rendelkezik, valamint olyan, külön a fókák védelmét szolgáló eszközökkel, amelyek jól kiegészítik a javaslatban szereplő intézkedéseket.

4.3 Nyilvánvaló, hogy az éghajlatváltozás (különösképpen a sarki jégolvadás jelensége) közvetlenül érinti a fókák szaporodási és életfeltételeit. Ezért kérjük az Európai Bizottságot, hogy végezze el az idevonatkozó értékeléseket, és készítsen tanulmányokat annak érdekében, hogy valós adatok álljanak rendelkezésre az éghajlatváltozásnak a fókapopulációkra gyakorolt esetleges kedvezőtlen hatásairól, és szükség esetén vizsgálja felül a fajmegőrzéssel kapcsolatos közösségi eszközöket, illetve fogadjon el újakat.

4.4 Az Európai Közösséget létrehozó Szerződés nem tartalmaz külön jogalapot az állatjóléttel kapcsolatos kérdések uniós szabályozására. A konkrét jogalap hiánya miatt az EU más, de a kérdés kezelése szempontjából ugyanilyen legitim jogalapokhoz kénytelen folyamodni. Ebben az esetben a „belső piac töredezettségéről” szóló, vitatott 95. cikk teszi lehetővé az EU számára, hogy a közösségi joggyakorlatban „általános érdeknek” minősített állatjóléthez kapcsolódó jogszabályokat harmonizálja. Az EGSZB a macska- és kutyaprémről szóló véleményében⁽¹⁾ jelezte, hogy elfogadja a fent említett jogalapot az állatjóléttel kapcsolatos jogszabályok meghozatalához, és hangsúlyozta, hogy az megfelel a Kereskedelmi Világszervezet keretében kidolgozott kereskedelmi szabályoknak.

4.5 A terület közösségi ellenőrzésének hiánya, az (EFSA által hivatalosan elismert) adathiány és a mögöttes gazdasági érdekek megnehezítik azt, hogy valós és torzítatlan képet kapjunk az Unión kívüli fókavadásatról. Azok az esetleges jogszabálymódosítások, amelyeket a fókavadászatot folytató országokban az új közösségi kritériumokhoz való igazodás érdekében végeznek, a gyakorlatban nem feltétlenül eredményeznek jelentős javulást a fókák leölésének körülményeiben.

4.6 Az utólagos eltérések rendszerével kiegészített általános tilalom újdonságnak számít, amely hasznos precedensként szolgálhat a jövőbeli közösségi jogalkotási eljárások számára. Ezért az EGSZB nem utasítja el teljes mértékben a közösségi eltérési rendszert, azonban életbe lépésének elhalasztását kéri oly módon, hogy a rendelet alkalmazásának első három évében a tilalom teljes körű legyen, és kivételt kizárólag az inuit közösség élvezzen, amelynek létfenntartása függ a fókavadásztól. A halasztás lehetőséget kínálna az EU-nak egy, a jelenlegi javaslatban foglalt általános rendszerrel részletesebb és szigorúbb eltérési rendszer technikai kidolgozására, megkönnyítené az

ellenőrzéseket, és új kritériumokkal járulna hozzá az eltérések esetleges engedélyezésének elbírálásához.

4.7 A fókavadásatról szóló nemzeti jogszabályokban, a gyakorlati alkalmazásban és az ellenőrzési mechanizmusokban bekövetkezett változásokról szóló közösségi jelentés 2012-es megjelentetése igen hasznos volna az uniós hatóság számára ahhoz, hogy attól kezdve értékelhesse az elért eredményeket és az eltérések esetleges engedélyzését. Az adatok hiánya nagyobb közösségi erőfeszítéseket indokol az idevonatkozó és szükséges adatok összegyűjtésére.

4.8 Az EGSZB azt szeretné, ha az Európai Bizottság jogalkotási javaslata valódi ösztönzést jelentene a fókavadászatot folytató országok számára ahhoz, hogy módosítsák jogszabályikat és gyakorlataikat úgy, hogy „humánusabb” fókaleölési módszereke térnek át. A fókák leölése tekintetében a jelenlegi helyzet tarthatatlan, és ösztönözni kell a szükséges változásokat, elismerve ugyanakkor, hogy ezen a területen az EU korlátozott jogkörökkel rendelkezik.

4.9 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a fókavadásatra vonatkozó új jogszabály széles körű alkalmazásának és eredményességének biztosítása érdekében a tagállamoknak hatékony, visszatartó erejű és arányos szankciókat tartalmazó rendszert kellene elfogadniuk. Egy hatékony szankciórendszer hozzájárulna a belső piac megerősítéséhez és a fogyasztók védelméhez.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Annak ellenére, hogy a rendeletjavaslat nem tárgyalja a fókavadászat indokoltságának kérdését, az EGSZB helyénvalónak tartja, hogy szót ejtsen a témáról szóló vitában gyakran visszatérő egyes kérdésekről. Először is egyértelműen le kell szögezni, hogy a fókavadászat nem sorolható a halászati tevékenységek közé, hanem emlősök leölésének számít. Másodszor kérdéses, hogy a fókák okolhatók-e a tengeri erőforrások, konkrétan a tőkehalrajok megcsappanásáért. Egyetlen tudományos tanulmány sem tudta bizonyítani ezt a tézist, mégis egyes országok ezzel próbálják igazolni a fókavadászatot. A tengeri ökoszisztéma összetettsége eleve kizárja, hogy minden kétséget kizáró kijelentéseket tegyünk erről a kérdéstről.

5.2 Az Európai Bizottság javaslatában nem tesz különbséget a nagy- és a kisléptékű fókavadászat között. Figyelembe véve, hogy a javaslat végső soron az állatjólét elveinek érvényesülését célozza, az Európai Bizottság megközelítése indokolt. A kisléptékű fókavadászatot folytató európai országok számára bevezetett kivételek azonban az állatjólét szempontjából nem igazolhatók, így ezek a javaslat egészének nemzetközi legitimitását megkérdőjelezhetik.

⁽¹⁾ HL C 168., 2007.7.20., 42. o.

5.3 Ennek a területnek az ellenőrzése különösen nehéz és összetett, és igen kedvezőtlen éghajlati körülmények között történik. Az ellenőrzések során meg kell határozni a leölt állatok tényleges számát és azt, hogy a helyszínen mennyire tartják be az idevonatkozó jogi rendelkezéseket. Első ránézésre úgy tűnik, hogy a teljes egészében az eltérést kérelmező ország által kezelt ellenőrzési rendszer nem a legjobb módja az ellenőrzés függetlenségének biztosítására. Az Uniónak szakértői csoportot kellene felállítania a derogációt kérő országokban történő helyszíni ellenőrzések elvégzésére. Az európai ellenőrcsoport költségeit annak az országnak kellene állnia, amely exportálni szeretné termékeit a közösségi piacra. Ily módon az EU több információhoz jutna a tanúsítási és címkézési rendszer eredményességének elbírálásához.

5.4 A tanúsítási rendszer és a fakultatív címkézés bevezetése az eltérést kérelmező országokban válasz az uniós polgárok többször kinyilvánított és az Európai Bizottság által folytatott nyilvános konzultációban is megjelenő kérésére. A tanúsítással és a címkézéssel kapcsolatos kezdeményezéseket mindenképpen a főtermékek kereskedelmének betiltására vonatkozó általános

intézkedéseknek kell kísérniük. Ellenkező esetben kétséges, hogy el lehet-e érni az Európai Bizottság által a javaslatban szorgalmazott állatjóléti célkitűzéseket.

5.5 A tanúsítási követelményeket a tanúsítási és címkézési feltételek pontos meghatározása céljából a rendelethez tartozó végrehajtási jogszabályokban kell kifejteni. Korábban az ezen a területen tapasztalható pontatlanság pontatlan címkézéshez vezetett, ami pedig zavart és a fogyasztók megtévesztését eredményezte. A piacon gyakran találunk főtermékeket tartalmazó termékeket, amelyek címkéjén „tengeri élőlényekből készült olaj” vagy „halolaj” szerepel. Az ilyen termékek címkéin mindenképpen fel kell tüntetni nemcsak az elkészítésükhöz felhasznált főfaj nevét, hanem azt is, hogy az állat honnan származik.

5.6 Az eltérések engedélyezési eljárásában az Európai Bizottság munkáját segítő bizottságnak elő kellene segítenie az eljárásban érintett összes szervezet és szereplő részvételét.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 26-án.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletrre a szervezeteknek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételéről

COM(2008) 402 végleges – 2008/0154 (COD)

(2009/C 218/13)

2008. szeptember 11-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 175. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletrre a szervezeteknek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételéről”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció véleményét 2009. január 28-án elfogadta. (Előadó: Antonello PEZZINI).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 166 szavazattal 5 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB úgy véli, a Közöségi Környezetvédelmi Vezetési és Hitelesítési Rendszer (EMAS) felülvizsgálata értékes alkalom lehet arra, hogy új lendületet adjunk ezen önkéntes közösségi rendszernek, egyúttal biztosítva, hogy végleg megszilárduljon mint a szervezetek, termelési módok és termék-életciklusok – a környezetvédelmi politika egyéb eszközeihez tökéletesen illeszkedő – kiválósági normája és kommunikációs, illetve marketing eszköze.

1.2 Az EGSZB a javasolt új szabályozást még mindig túl bonyolultnak tartja, és úgy véli, további kreatív erőfeszítésekre van szükség a megfelelő feltételek megteremtése érdekében, hogy a piac valóban elismerje, az EMAS-rendszer milyen hozzáadott értéket jelent a környezetvédelmi kiválóság területén, hogy célkitűzéséhez mérten kiváló költség/haszon arányt kínál, különösen a kisméretű szervezeteknek és vállalkozásoknak, és hogy valódi nemzetközi értéket képvisel, az eljárások és a még mindig rendkívül magas technikai és adminisztratív költségek csökkentése mellett.

1.3 Az EGSZB szerint komoly előrelépést jelenthetne, ha közösségi szinten sikerülne tudatosítani, milyen kötelezettségekkel és költségekkel jár a különböző környezetvédelmi célú jogszabályok alkalmazása az ipari felhasználók részére, illetve milyen előnyökkel és adómentességekkel járhat az EMAS-rendszer alkalmazása.

1.3.1 Rendkívül fontos tehát, hogy a döntéshozói és ellenőrzési jogosítványokkal rendelkező közhatóságok pozitív kultúrát alakítsanak ki e téren.

1.4 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a szervezeteket – különösen a kisméretűket – ösztönözni kell az EMAS-rendszerben való részvételre, megkönnyítve számukra az információhoz, a meglévő finanszírozásokhoz és a közintézményekhez való hozzáférést; mégpedig nemcsak technikai jellegű támogató intézkedések kialakításával vagy előmozdításával, hanem az eljárások és mechanizmusok leegyszerűsítésével, valamint a felvétel és az adminisztráció díjainak és technikai költségeinek csökkentésével is.

1.5 Az EGSZB szerint az EMAS-rendszernek valódi „kiválósági normává” és a környezeti minőség garanciájává kell fejlődnie, a termékek fokozottabb értékesítésével egyetemben, megfelelően szem előtt tartva az ökocímkezésre vonatkozó szabályozással való kapcsolatokat.

1.6 Az EGSZB határozottan támogatja az EMAS-rendszerben önkéntes alapon részt vevő szervezetek és vállalkozások kifejezett felelősségvállalását, valamint a kötelezettségekben és ellenőrzésekben, illetve a rendszerből adódó esetleges előnyökben való egyéni részvételét a dolgozók széles körű bevonása mellett; ezért ellenzi, hogy az egyes alanyoknak bármilyen formában kollektív felelősséget kelljen viselniük a mások nevében és tetteiért; ezzel szemben támogatni kellene az EMAS-rendszer megvalósítását előmozdító és megkönnyítő csoportosulásokat és hálózatokat, határokon átnyúló formációkat.

1.7 Az EGSZB – az EMAS-rendszer ösztönzése érdekében – hangsúlyozza az érintett szereplők közösségi, nemzeti és regionális szintű, folyamatos és módszeres bevonásának fontosságát, amely létfontosságú feltétele annak, hogy jól meghatározott, proaktív, nem pedig represszív jellegű intézkedések révén sikerüljön megvalósítani az EMAS-rendszer valamennyi környezetvédelmi célkitűzését.

1.8 Az EGSZB azt szeretné, hogy az Európai Bizottság határozon meg egy sor kulcsfontosságú mutatót, melyek pl. a következő tényezőkhöz kapcsolódnak:

- energiahatékonyság és -megtakarítás,
- a talaj használata és védelme,
- vizek és levegő,
- káros kibocsátások,
- a hulladék feldolgozása,
- a biológiai sokféleség fenntartása.

E mutatókat egy megerősített, de felhasználóbarát rendszer keretében kellene bevezetni, amely korlátozott környezetvédelmi beszámolási költségekkel jár.

1.8.1 Az EGSZB szerint a szervezetekre alkalmazandó adminisztratív egyszerűsítés kritériumainak meghatározásakor kötelezni kellett volna a tagállamokat, hogy az EMAS minősítésű létesítményeket mentsék fel az EMAS-nyilatkozaton túli, utólagos környezetvédelmi előírások alól, melyek fenntartása olykor felesleges zaklatás jellegét ölti, és a bürokrácia tehetetlenségének folyamánya.

1.8.2 Mivel az EMAS minősítési rendszer részét képező eljárások a környezet iránti – minden aspektusra kiterjedő – fokozott odafigyelést célozzák, az EMAS minősítési rendszerbe való felvétel költségeit el kellene törölni, főként azon szervezetek esetében, amelyek jelentős környezeti hatással rendelkező területeken működnek ⁽¹⁾, ahol a termelő és gyártó rendszer maximálisan kiaknázza a környezetet.

1.9 Az EGSZB fontosnak tartja az EMAS rendszer megfelelőbb előmozdítását és erőteljesebb támogatását mind a közösségi szinten, a versenyképességi és innovációs keretprogram (CIP) ⁽²⁾ beindításán, illetve az EBB és a strukturális alapok felhasználásán keresztül; mind pedig a nemzeti szinten, a közbeszerzések, az adórendszer, a nyilvántartásba vételi és engedélyezési eljárások terén nyújtott kedvezmények, valamint a visszaforgatott nyereség adómentessége formájában.

1.10 Az EGSZB kéri, hogy a javasolt jogszabály döntő részben maradjon koherens a környezetvédelmi politika normáinak és eszközeinek összességével, melyekkel együtt kell léteznie

és melyekhez illeszkednie kell, elkerülve az átfedéseket és a kettős eljárásokat.

1.11 Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy a megfelelő kiválósági arculattal és tartalmakkal terjesztett és támogatott EMAS tanúsítási rendszer jelentősen hozzájárul:

- a munkavállalók, vállalkozók és polgárok környezeti problémákkal kapcsolatos kultúrájának javításához,
- a fenntartható termelés elősegítéséhez,
- a fenntartható kereskedelem támogatásához,
- a fenntartható fogyasztás ösztönzéséhez.

1.12 Az EGSZB ezzel kapcsolatban fontosnak tartja, hogy jobban értékeljék az EMAS jelölést használó vállalkozások szerepét az európai egységes piacon az ügyfelek és a beszállítók láncában történő népszerűsítés és elfogadtatás során, kedvező folyamatot indítva be a kultúra és a fenntartható fejlődés gyakorlata tekintetében.

1.13 Az EGSZB hangsúlyozza az EMAS tanúsítási folyamat jelentőségét, mely rendszerhez saját maga is csatlakozott, és arra ösztönzi a többi európai intézményt, hogy cselekedjenek hasonlóképpen, követendő példát nyújtva ezzel.

2. Bevezetés

2.1 Az önkéntes eszközök kialakítását a közösségi környezetvédelmi politika fontos összetevőjeként kell kezelni, az Európai Bizottság ugyanakkor elismeri, hogy „ezek az eszközök komoly lehetőségeket rejtenek magukban, de még nincsenek teljesen kibontakoztatva” ⁽³⁾.

2.2 Az önkéntes eszközök a környezetvédelem területén jelentős előnyöket kínálhatnak, amennyiben:

- lehetővé teszik „a vállalatok társadalmi felelősségéhez” kapcsolódó értékek megvalósítását,
- implicit módon elismerik a vállalkozások, illetve szervezetek között meglévő különbségeket,
- igen nagy rugalmasságot biztosítanak a vállalkozások és a szervezetek számára céljaik megvalósítása terén,
- csökkentik a jogszabályoknak való megfelelés költségeinek végösszegét,

⁽¹⁾ Például azokon a területeken, ahol az ipari GVA (bruttó hozzáadott érték) 10(?) %-kal meghaladja a közösségi tagállamok átlagát. Olaszországban például a 100 NUTS III szintű tartományból 16 esetében az ipari GVA meghaladja a 35 %-ot. Mindeközben a nemzeti, illetve közösségi átlag 22 % (forrás: EUROSTAT).

⁽²⁾ Elsősorban az első tengelyre gondolunk: a vállalkozókészégre.

⁽³⁾ Ld. COM(2007) 225 végleges. A hatodik közösségi környezetvédelmi cselekvési program féltidős értékelése.

- egyszerűsítik az eljárásokat, és kikapcsolják az adminisztráció aspektusát, nem hozva létre vagy írva elő újabb komplex, önjáró irányítási és ellenőrzési rendszereket,
- technológiai innovációra ösztönzik a vállalkozásokat és szervezeteket, pozitív hatást fejtve ki a környezetre, és optimálisan befolyásolva a versenyt,
- világos arculatot és üzenetet közvetítenek a piac, a közhatalóságok és a polgárok irányába,
- Csökkentik, illetve kiküszöbölik az egyéb közösségi, illetve nemzeti adminisztrációs költségeket és kötelezettségeket,
- a nemzetközi piacokon is elfogadott pozitív értéket képviselnek.

2.3 Az Unió által kidolgozott, bevezetett és tökéletesített önkéntes eszközök között az EMAS rendszeren kívül meg kell említeni még a közösségi ökocímét⁽⁴⁾, a „környezetvédelmi terméknyilatkozatot” (Environmental Product Declaration – EPD), az „életciklus-elemzést” (Life Cycle Assessment – LCA), a „zöld” közbeszerzéseket (Green public procurement – GPP)⁽⁵⁾, az Energy Star⁽⁶⁾ címkézési rendszert, az önkéntes megállapodásokat⁽⁷⁾, az Agenda 21 programot, és az EN ISO 14001 szabványt.

2.4 A környezetvédelmi politika egyéb eszközeivel mutatkozó szinergiák mindig is jelentős értékűnek bizonyultak: ilyen például az ISO 14001 szabvány⁽⁸⁾ szerinti környezetirányítási rendszer – 35 000 tanúsítvánnyal, amely a vállalatok csúcsetvezetésének alapvető kötelezettségvállalásán alapul, hogy vállalatuk megfelel a jogszabályoknak, folyamatos korszerűsítésre törekszik és megelőző intézkedéseket hoz a környezet-szennyezés ellen.

2.5 A fenntartható fogyasztásra, termelésre és iparpolitikára irányuló cselekvési terv⁽⁹⁾ – melyről az EGSZB jelenleg szövegezi meg véleményét – az EMAS-rendszert az alábbi eszközökkel szinergikus eszközként mutatja be:

— ökocímke,

⁽⁴⁾ Ld. a 880/92/EK tanácsi rendeletet és az 1980/2000/EK rendeletet.
⁽⁵⁾ Ld.: A Bizottság közleménye – Környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés, COM(2008) 400 végleges, és 2004/18/EK irányelv, illetve 2004/15/EK irányelv.
⁽⁶⁾ Ld. a 106/2008/EK rendeletet (2008. január 15.) az irodai berendezésekről, miközben az Energy Star fakultatív címke.
⁽⁷⁾ Lásd COM(2002)412 végleges. A közlemény meghatározza, milyen minimális követelményeket kell betartaniuk az önkéntes megállapodásoknak, hogy közösségi érdekűnek minősülhessenek.
⁽⁸⁾ A szabvány 1996-os változatának felülvizsgálatára 2004-ben került sor. Az új EN ISO 14001 számú verzió jelentős javításokat és módosításokat tartalmaz.
⁽⁹⁾ Ld. COM(2008) 397 végleges.

- a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről szóló (IPPC) irányelv,
- a kibocsátás-kereskedelemtől szóló irányelv,
- a Seveso II irányelv,
- az energiateljesítményű termékek környezetbarát tervezéséről szóló 2005/32/EK irányelv, valamint az EPD és LCA környezetirányítási rendszerekbe tartozó⁽¹⁰⁾ termékekre vonatkozó specifikus követelményeket meghatározó ágazati irányelvek.

2.6 Az EGSZB 1992 óta hangoztatja, hogy a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer (EMAS) fontos ösztönző és előmozdító szerepet játszik a környezetvédelemben, helyeselve a környezetvédelem előmozdítását szolgáló rendszert, nevezetesen azt várva tőle, hogy a vállalatok belüli szervezési eszközök, a pontosságot ösztönző intézkedések, illetve megfelelőbb és szélesebb körű tájékoztatás révén szolgálja a környezetvédelmi célkitűzéseket⁽¹¹⁾, melyek valamennyi munkavállaló bevonását feltételezik.

2.7 Az 1993-as rendelet helyébe lépő 2001. március 19-i, 761/2001/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet a tanúsítás lehetőségét valamennyi létesítményre kiterjesztette, az előző rendelet felülvizsgálatát „az önkéntes eszközöket és a különböző szereplőkre a fenntartható fejlődés előmozdítása terén háruló felelősséget fokozottan hangsúlyozó közösségi környezetvédelmi politika fejleményeire” alapozva⁽¹²⁾. A felülvizsgálat kapcsán az EGSZB sem mulasztott el véleményt nyilvánítani, pozitívan ítélve meg azt⁽¹³⁾.

2.8 Az EGSZB az EMAS-rendszer alkotóelemei közül ismételt kiemelt hangsúlyt helyezett a következőkre:

- a rendszer önkéntes jellegére,
- a környezetvédelem terén való felelősségmegosztásra,
- a folyamatos és hatékony környezetirányításra,

⁽¹⁰⁾ LCA (Life Cycle Assessment) rendszer: a termékek életciklusának elemzése; EPD (Environmental Product Declaration) rendszer: környezetvédelmi terméknyilatkozat.

⁽¹¹⁾ HL C 332, 1992.12.16., 44. o.

⁽¹²⁾ HL C 209, 1999.7.22., 14. o.

⁽¹³⁾ Lásd a 3. lágjegyzetet.

- a hiteles és átlátható eredményekre,
- a rendszer komplementer jellegére a környezetvédelmi politika egyéb eszközeivel a fenntartható fejlődés előmozdításának keretein belül,
- a vállalati dolgozók, a szervezetek, a közigazgatási szervek és a polgárok lehető legszélesebb körű bevonására.

2.9 Az EMAS-rendszer segítségével megvalósítható további célkitűzések közül a következők emelhetők ki:

- a költségek csökkenése, különösen az ellátás területén, az alapanyag-megtakarítás és a kisebb energia- és vízfogyasztás révén,
- a munkavállalókat fenyegető kockázatok csökkenése, mely a vállalkozók és a beruházók iránti nagyobb nyíltság és bizalom potenciális előnyeivel párosulhat,
- a versenyképességre kifejtett esetleges pozitív hatások, tekintettel a fogyasztók és a piac általi nagyobb elfogadottságra, valamint a tanúsítvánnyal rendelkező termékek iránti növekvő keresletre,
- az állami megrendelések piacának bővülése, nevezetesen a környezetvédelmi kiválóság specifikus technológiáinak köszönhetően,
- a munkavállalók fokozott kötődése és részvétele a szervezet fejlesztésében közép-, illetve hosszú távon,
- a hitelezési rendszer fokozott figyelme, illetve privilegizált csatornák a finanszírozási kérelmek benyújtására, elsősorban hitelszövetkezetek és garanciarendszerek révén.

2.10 Az EGSZB tehát pozitívnak ítéli az Európai Bizottság kezdeményezését, amely felül kívánja vizsgálni az EMAS rendszerben való önkéntes részvételt szabályozó jelenlegi jogszabályokat, a rendszerben rejlő potenciál maradéktalan kiaknázására törekedve.

3. Az Európai Bizottság javaslata

3.1 A Közösségi Környezetvédelmi Vezetési és Hitelesítési Rendszer (EMAS) felülvizsgálatára irányuló javaslat a 761/2001/EK rendelet, a 2001/681/EK határozat és a 2006/193/EK határozat helyébe lépő új rendelettel a következő törekvéseket célozza:

- az önkéntes rendszer pozitív környezeti hatásának növelése, javítva az EMAS-rendszerben résztvevő szervezetek szolgáltatásait, és fokozva a rendszer elterjedését,
- a szervezetek azon kötelezettségének szigorítása, hogy betartanak minden alkalmazandó környezetvédelmi jogszabályt, és bizonyos kulcsfontosságú mutatókra alapozott jelentéseket tesznek közzé saját környezetvédelmi szolgáltatásaikról,
- az akkreditációs és ellenőrzési eljárások harmonizálása,
- az önkéntes alkalmazás földrajzi hatókörének kiterjesztése a harmadik országok szervezeteire,
- az adminisztratív költségek csökkentése és a felvételi eljárások leegyszerűsítése,
- a kkv-k regisztrációs díjainak csökkentése,
- eltérések bevezetése, különösen az EMAS-regisztráció megújításának területén,
- a tagállami ösztönző intézkedések – pl. adókedvezmények – lehetőségének tanulmányozása,
- az EMAS logó használatára vonatkozó szabályok egyszerűsítése,
- az EMAS rendszer népszerűsítése, közösségi és nemzeti szintű tájékoztató kampányok, valamint egyéb intézkedések – pl. az EMAS-díj létrehozása – révén,
- a bevált környezetirányítási gyakorlatok kézikönyvének kidolgozása.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB úgy véli, a Közösségi Környezetvédelmi Vezetési és Hitelesítési Rendszer (EMAS) felülvizsgálata értékes alkalom lehet arra, hogy új lendületet adjunk ezen önkéntes közösségi rendszernek, egyúttal biztosítva, hogy végleg megszárduljon, mint a szervezetek, termelési módok és termék-életciklusok – a környezetvédelmi politika egyéb eszközeihez tökéletesen illeszkedő – kiválósági normája és kommunikációs, illetve marketing eszköze.

4.2 Az EGSZB a javasolt új intézkedéssort még mindig túl bonyolultnak tartja, és úgy véli, további kreatív erőfeszítésekre van szükség a megfelelő feltételek megteremtése érdekében, hogy a piaci mechanizmusok valóban elismerjék, milyen hozzáadott értéket jelent az EMAS rendszer a környezetvédelmi kiválóság területén, illetve hogy a közhatóságok leegyszerűsítsék az adminisztrációs környezetet, támogassák a környezetbarát termék-tervezést, újfajta védelmet nyújtva, elsősorban a kkv-knak.

4.3 Az EGSZB a javasolt jogszabály, illetve a környezetvédelmi politika normái és eszközei nagyobb fokú koordinálását sürgeti, elkerülve az átfedéseket és a kettős eljárásokat.

4.3.1 Az EGSZB kéri, hogy új preambulumbekezdéssel egészüljön ki a javasolt rendelet, mely meghatározza azokat az irányelveket és rendeleteket, amelyek esetében az EMAS-regisztrációt érvényesnek kell elfogadni a mellékelt jelzett kötelezettségek teljesítéséhez, anélkül, hogy felesleges többletköltségek és -terhek jelentkeznének a szervezetek és a vállalkozások számára.

4.4 Az EGSZB hangsúlyozza az érintett szereplők közösségi, nemzeti és regionális szintű, folyamatos és módszeres bevonásának fontosságát, amely létfontosságú feltétele bármilyen környezeti célkitűzés megvalósításának. E részvételnek valamennyi döntési folyamat elejétől a végéig tartó, általános konszenzuson kell nyugodnia, amely az adminisztráció, a vállalatok, szakszervezetek, ágazati vagy fogyasztói szervezetek és a résztvevő polgárok képzésének és oktatásának minden lehetséges eszközét kiaknázza.

4.4.1 Az EGSZB szerint, ha a szereplők magukévá teszik a környezeti dimenziót mint értéket, és támogatják a környezetvédelmi fellépéseket, a magatartásformák fenntarthatóbb termékek és modellek irányába fognak elmozdulni.

4.5 Ezért az EGSZB szerint célzott tájékoztatási és kommunikációs kampányt kell indítani az EMAS rendszerről az érdekelt felek különböző kategóriái körében, a központi, illetve külső közhatóságok vezetőitől a kisméretű szervezeteken és vállalkozásokon keresztül a polgárokig, a fogyasztókig és a különböző szintű oktatási rendszerekig.

4.6 A szervezeteket – különösen a kisméretűeket – ösztönözni kell az EMAS rendszerben való részvételre, megkönnyítve számukra az információhoz, a meglévő finanszírozásokhoz, a

közintézményekhez és a „zöld” közbeszerzésekhez való hozzáférést; mégpedig nemcsak technikai jellegű támogató intézkedések kialakításával vagy előmozdításával, hanem az eljárások és mechanizmusok leegyszerűsítésével, valamint a felvétel, a regisztráció és az adminisztráció díjainak és technikai költségeinek csökkentésével is.

4.6.1 Az EGSZB szerint az Európai Bizottság javaslata e tekintetben még nem kielégítő.

4.7 Az EGSZB szerint az EMAS rendszer értékeléséhez és irányításához, illetve a rendszerbe való felvételhez kapcsolódó különböző költségeknek jóval kisebbeknek kellene lenniük, különösen a kevésbé tőkeerős résztvevők esetében, mely utóbbiak megfelelő finanszírozásban részesülhetnének az EBB és/vagy az Európai Regionális Fejlesztési Alap részéről az Innovációs és Versenyképességi Keretprogram (CIP) megvalósítható sági projektjei keretében.

4.7.1 A jelentős ipari fejlődési dinamikát mutató, illetve erőteljes környezeti hatással járó területeken tevékenykedő szervezeteket ingyenes felvételi lehetőséggel és leegyszerűsített adminisztratív eljárásokkal kellene ösztönözni az EMAS rendszerben való részvételre⁽¹⁴⁾, az ellenőrzés és a nyomon követés technikai fázisainak változatlanul hagyása mellett.

4.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EMAS-rendszernek valódi kiválósági normává kell válnia a szervezetek és vállalkozások körében, a termékek fokozottabb érvényesítése érdekében a belső és a nemzetközi piacon, megfelelően szem előtt tartva az ököcímkzésre vonatkozó szabályozással való kapcsolatokat.

4.9 Az EGSZB támogatja a szervezetek és vállalkozások kifejezett egyéni felelősségvállalását az EMAS-rendszerben való önkéntes részvétel érdekében, a kötelezettségek és ellenőrzések tekintetében éppúgy, mint a rendszerből adódó esetleges előnyök esetében.

4.10 Az EGSZB ugyanakkor határozottan ellenzi az egyes szervek bármilyen formában való kollektív felelősségre vonását az általa összefogott más alanyok nevében és tetteiért, mivel az ilyen típusú eljárás csökkentheti a kiválósági norma szintjét, mely az EMAS rendszer fő törekvése, viszont ösztönözni kellene a klaszterek és hálózatok, például a határokon átnyúló formációk azon tevékenységeit, melyek az EMAS-rendszer megvalósításának előmozdítására és megkönnyítésére irányulnak.

⁽¹⁴⁾ Például – ahol nem szükséges – a környezetvédelmi beszámolók egy évről három évre való kitolása; az érintett szervezetek felmentése a helyi közösségek Higiéniai és Biztonsági Hivatala által megkövetelt bevallási kötelezettségek alól, a balesetvédelmi szervezeteknek fizetendő díjak csökkentése.

4.11 Az EGSZB lényegesnek tartja egy sor kulcsfontosságú mutató meghatározását, pl. a következő tényezőkhöz kapcsolódóan: energiahatékonyság és -megtakarítás, a nyersanyagok, a víz és a levegő felhasználása és védelme, káros kibocsátások, hulladékfeldolgozás, illetve a biológiai sokféleség megóvása – melyeket egy megerősített, de felhasználóbarát és költséghatékony rendszer keretében kellene bevezetni, ahol a környezetvédelmi beszámolók korlátozott költségekkel járnak, és digitális formában – egy internetes portálon keresztül – benyújthatók, elsősorban a kisebb méretű szervezetek számára jelentős költség- és tehercsökkentést jelentve ⁽¹⁵⁾.

4.12 Az EGSZB fontosnak tartja továbbá azt is, hogy az EMAS rendszer megfelelőbb promócióban és támogatásban részesüljön mind közösségi szinten: a CIP program, az EBB és a strukturális alapok bevonásával; mind pedig nemzeti szinten: adókedvezmények, a közbeszerzések során a kiíró szervezetekre kirótt zöld közbeszerzési kötelezettségek (GPP kritériumok), a nyilvántartásba vételi és engedélyezési eljárások díjainak csökkentése, valamint az EMAS-rendszerhez kapcsolódó technológiai innovációk visszaforgatott nyereségének adómentessége formájában.

4.13 Az EGSZB aggályosnak tartja a tagállamok engedélyezési határcikrébe tartozó nemzeti és regionális struktúrák túlzott számát:

- a felvételt/regisztrációt irányító illetékes szervek,
- akkreditációs szervezetek,
- a jogszabályi ellenőrzésért felelős adminisztratív hatóságok,
- környezetvédelmi ellenőrző szervek.

Az EGSZB szeretné, ha ezzel kapcsolatban az egyszerűsítés érdekében közösségi iránymutatások kerülnének kidolgozásra

4.14 A termékek belső piaci forgalmazása területén már meglévő kompetens struktúrák közös használatán túlme-

nően ⁽¹⁶⁾ az EGSZB a már hatályban lévő mechanizmusok alkalmazását javasolja a CEN-ISO technikai harmonizáció és az épületek energiahatékonysága területén, ahelyett hogy újabb és költséges struktúrákat hozunk létre, amelyek hajlamosak egyre inkább eltávolítani a polgárokat az európai építési folyamattól.

4.15 Az EGSZB tehát kívánatosabbnak tartja a nemzeti és regionális adminisztratív hatóságok képzésére és segítésére, valamint az EMAS rendszer használatának elősegítésére szolgáló közösségi erőforrások megerősítését, illetve egy gyakorlati, naprakész és felhasználóbarát útmutató kidolgozását, különösen a kisméretű szervezetek részére.

4.16 Az EGSZB szerint a valódi kiválósági arculatot közvetítő EMAS tanúsítási rendszer széles körű, általános elismerése és támogatása valóban konkrét lehetőségeket teremt arra, hogy megvalósítsuk:

- a fenntartható termelés,
- a fenntartható kereskedelem,
- a fenntartható fogyasztás célkitűzését.

4.17 Az EGSZB az EMAS-rendszerbe regisztrált vállalkozás vagy szervezet érvényre juttatását és szerepének támogatását célzó intézkedéseket javasol a Közöségi Környezetvédelmi Vezetési és Hitelesítési Rendszerhez való önkéntes csatlakozás előmozdítása és elfogadása során a horizontális és a vertikális termelési ágakban az európai egységes piac ügyfelei és beszállítói irányában, kedvező folyamatot indítva be a kultúra és a fenntartható fejlődés gyakorlata tekintetében.

4.18 Az EGSZB kiemelkedő elkötelezettségről tesz tanúbizonyságot a saját EMAS-tanúsítása megvalósításának jelenlegi előkészítése során, és arra ösztönzi a többi európai intézményt, hogy hasonlóképpen cselekedjenek annak érdekében, hogy példamutató és fenntartható eredményeket mutathassanak fel, mely modellként szolgálna az EMAS-tanúsítás elnyerésében potenciálisan érdekelt valamennyi uniós polgár számára.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ E tekintetben hasznosnak bizonyulhatna az e-kormányzati program felhasználása.

⁽¹⁶⁾ Ld.: a 2008. július 9-i 768/2008/EK határozatot a termékek forgalomba hozatalának közös keretrendszeréről; illetve a 2008. július 9-i 765/2008/EK rendeletet.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat tanácsi rendeletre az állatok leölésük során való védelméről

COM(2008) 553 végleges – 2008/0180 (CNS)

(2009/C 218/14)

2008. november 19-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 37. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat tanácsi rendeletre az állatok leölésük során való védelméről”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2009. január 28-án elfogadta véleményét. (Előadó: Frank ALLEN.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 161 szavazattal 5 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által előterjesztett rendeletjavaslatot. Jelentős lépés a helyes irányba, és rendelkezik azzal a potenciállal, hogy javítson az állatok jólétén a leölés során.

1.2 Az EGSZB üdvözli azt a javaslatot, hogy a vágóhídi vállalkozókat teljes körű felelősséggel ruházzák fel az állatok jólétét illetően a leölési folyamat során, és kötelezzék őket arra, hogy szabványműveleti előírásokat hajtsanak végre, képzési bizonyítványokat vezessenek be, és állatjóléti tisztviselőt nevezzenek ki.

1.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a hivatalos állatorvosra kulcsfontosságú felügyeleti szerep hárul annak biztosítása érdekében, hogy a leölés során teljes mértékben végrehajtsák a megfelelő állatjóléti eljárásokat. A hivatalos állatorvost azonnal értesíteni kell, ha bármilyen módon eltérnek a szabványműveleti előírásoktól.

1.4 A hivatalos állatorvosnak különösképp rendszeres ellenőrzések elvégzéséért kellene felelősnek lennie, amelyek biztosítják, hogy a leöléskor alkalmazott eljárások megfigyelését megfelelően végrehajtják.

1.5 Az a javaslat, hogy az állatok rituális jellegű leölésekor eltérésre legyen lehetőség, teljesen összeegyeztethetetlen azokkal a leölési folyamat során biztosítandó állatjóléti célkitűzésekkel, amelyek a rendeletjavaslatban szerepelnek.

1.6 Az EGSZB kiemelten üdvözli a kiirtásra és sürgősségi leölésre vonatkozó új eljárásokat. Különösen az a követelmény rendkívül fontos, hogy a művelet megkezdése előtt cselekvési tervet dolgozzanak ki az e rendeletben megállapított szabályoknak való megfelelés biztosítására. A kiirtás befejezésétől

számított egy éven belül elkészítendő értékelő jelentés közzététele is feltétlenül támogatást érdemlő javaslat.

2. Bevezetés

2.1 Az EU-ban növekvő jelentőséget nyernek az állatjóléttel kapcsolatos megfontolások, és ez lényeges is egy olyan társadalomban, amely modernnek és civilizáltnak mondja magát.

2.2 Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság 2004-ben és 2006-ban kiadott két tudományos véleménye a 93/119/EK irányelv felülvizsgálatát javasolta.

2.3 Az uniós jogszabályokkal kapcsolatos olyan egyedi problémákat azonosítottak, mint például az új kábítási módszerek összehangolt módszertanának hiánya vagy a vágóhídi vállalkozók és vezetők felelősségi köreinek homályos volta. Szükség van az állatok leölésében részt vevő személyzet megfelelő képzésére is.

2.4 Világosabbá kell tenni, milyen állatjóléti feltételek érvényesek az állatok járványellenőrzési célból történő leölése esetén. Ha szükséghelyzetben kell állatokat leölni, minél nagyobb mértékben alkalmazni kell az állatjóléti szabályokat, elkerülve a késedelmet és az állatok szükségtelen szenvedését.

2.5 Elő kell segíteni az állatjólét fontosságának megértését, és be kell építeni az állatok leölésük előtti előkészítésébe és kezelésébe.

2.6 A 93/119/EK irányelvet hatályon kívül helyezik, és azt a javasolt rendelet váltja fel, a jogszabály érvényességi köre azonban változatlan marad.

2.7 A javaslat azáltal, hogy irányelv helyett rendelet formájában készül, az egységes piachoz igazodva egyöntetű és egyidejű alkalmazást biztosít az EU egész területén.

3. Az Európai Bizottság javaslata

3.1 Ez a rendelet szabályokat állapít meg az élelmiszer-, gyapjú-, bőr-, prém- vagy más termékek előállítására céljából tartott állatok leölése, valamint a kapcsolódó műveletek tekintetében.

3.2 Eltérésre lesz lehetőség sürgősségi leölés esetében az állatok szükségtelen fájdalmának és szenvedésének megakadályozása érdekében, illetve akkor, ha a rendelkezések teljes betartása azonnali veszélyt jelentene az emberi egészségre vagy biztonságra.

3.3 E rendelet nem alkalmazandó, ha az állatok leölése

- a) jóváhagyott tudományos kísérletek,
- b) vadászat,
- c) kulturális vagy sporttevékenység keretében vagy
- d) állatorvos által munkája során történik, illetve
- e) a tulajdonos által személyes fogyasztás céljából levágott baromfiról vagy nyúlról van szó.

3.4 Az állatokat a levágás és a kapcsolódó műveletek alatt meg kell kímélni minden elkerülhető fájdalomtól, szorongástól vagy szenvedéstől. A vállalkozóknak minden szükséges lépést meg kell tenniük annak érdekében, hogy az állatokról megfelelően gondoskodjanak, és úgy kezeljék őket, hogy levágásuk előtt a lehető legkevesebb stresszt szenvedjék el.

3.5 A 4. cikk (1) bekezdésének megfelelően állatokat csak azonnali halált biztosító módszerrel, illetve elkábítás után szabad leölni.

3.6 Eltérés alkalmazható annyiban, hogy ha a vallási szertartások ilyen módszereket írnak elő, az állatok előzetes kábítás nélkül is leölhetők, amennyiben a leölés vágóhídon történik. A tagállamok azonban dönthetnek úgy, hogy nem alkalmazzák ezt az eltérést.

3.7 Az elkábítási és leölési módszerek listáját és a kapcsolódó részletes technikai előírásokat az I. melléklet tartalmazza, és az elkábítást ezekkel a módszerekkel összhangban kell elvégezni. A

kábítási folyamat hatékonyságának ellenőrzését megfelelően reprezentatív állatmintán kell elvégezni, biztosítandó, hogy a folyamat megfelelően és egyöntetűen történjen.

3.8 A 22. cikk (2) bekezdésében meghatározott eljárással összhangban az I. mellékletben szereplő elkábítási módszerekre vonatkozóan bevált gyakorlattal kapcsolatos közösségi kódexek fogadhatók el. Ezt az eljárást egy 1999-es tanácsi határozat hozta létre, amely az Európai Bizottságra ruházott végrehajtási hatáskörök gyakorlására vonatkozó eljárást állapít meg a jogszabályok szabályozó bizottság révén történő végrehajtása tekintetében. Minden egyes tagállam képviselteti magát a bizottságban, amelynek elnöke az Európai Bizottság egyik képviselője lesz.

3.9 A vállalkozók szabványműveleti előírásokat dolgoznak ki és hajtanak végre annak biztosítására, hogy a leölést és a kapcsolódó műveleteket a 3. cikk (1) bekezdésével összhangban végezzék. Ezeket kérésre az illetékes hatóság számára elérhetővé teszik. Az elkábítás vonatkozásában a szabványműveleti előírások figyelembe veszik a gyártók ajánlásait és a berendezés használatára vonatkozó útmutatásokat. Rendelkezésre kell állnia egy azonnal bevezethető tartalék berendezésnek is, arra az esetre, ha a kábítóberendezéssel probléma lenne.

3.10 A vágóhídon az állatok leölésében és az ehhez kapcsolódó műveletekben részt vevőknek képesítési bizonyítvánnyal kell rendelkezniük. A következő műveletekről van szó:

- a) az állatok kezelése és gondozása féken tartás előtt,
- b) az állatok féken tartása elkábítás vagy leölés céljából,
- c) az állatok elkábítása,
- d) a kábítás eredményességének értékelése,
- e) az élő állatok lábbilincsenek felhelyezése vagy az állatok felemelése,
- f) az élő állatok elvezetése,
- g) prémes állatok leölése.

3.11 A féken tartásra szolgáló vagy kábító berendezésként forgalomba hozott termékekhez olyan használati és karbantartási útmutatót kell adni, amely biztosítja az állatjólét lehető legmagasabb szintjét, utalva az állatok egyes súlykategóriáira és a berendezés hatékonyságának megfigyelésére alkalmas módszerekre.

3.12 A II. melléklet egyértelműen felvázolja a vágóhidak kialakítására, elrendezésére és felszerelésére vonatkozó követelményeket. E rendelet alkalmazásában a 853/2004/EK rendelet 4. cikkében meghatározott illetékes tagállami hatóság engedélyez minden vágóhidat, amely megfelel a vonatkozó feltételeknek.

3.13 A vállalkozók gondoskodnak arról, hogy megfeleljenek a III. mellékletben a vágóhidakra meghatározott műveleti szabályoknak. A 3. cikk (1) bekezdésének ellenére a következő féken tartási módszerek tilosak:

- a) az állatok felfüggesztése vagy felemelése a lábuknál fogva,
- b) az állatok lábán szorítógyűrű alkalmazása,
- c) az állatok lábának eltörése, az inak elvágása a lábban, illetve megvakítás,
- d) a gerincvelő megszakítása lándzsával vagy törrel,
- e) elektromos áram alkalmazása, amely nem ellenőrzött körülmények között kábítja el vagy öli le az állatokat, különösen az olyan áram alkalmazása, amely nem fogja be az agyat.

Az a) és a b) pont nem alkalmazandó a baromfiknál használt lábbilincsre.

3.14 A vállalkozóknak megfigyelést kell bevezetniük a levágási eljárásnál annak ellenőrzésére és megerősítésére, hogy a levágásra szánt állatok ténylegesen kábult állapotban vannak-e a kábítás és a halál beálltának megállapítása közötti időszakban. A felelős személy nevét is rögzíteni kell. Minden, különböző kábító berendezést használó vágóvonalon külön megfigyelési eljárást kell bevezetni.

3.15 Avállalkozóknak minden vágóhídra állatjóléti tisztviselőt kell kinevezniük, aki felelős az e rendeletben meghatározott szabályok megfelelő végrehajtásáért. Eltérés alkalmazható az évi 1 000 számosállategységnél vagy 150 000 baromfiegységnél kevesebb állatot levágó vágóhidakra.

3.16 A javaslat céljai közé tartozik, hogy az illetékes hatóságokon, amelyek járványok (madárinfluenza, száj- és körömfájás stb.) meggátolásának céljával végeznek állatleöléseket, a nagyközönség jobban számon kérhesse a feláldozott állatok jóllétét. A javaslat mindenképp jobb tervezést, felügyeletet és tájékoztatást kíván majd meg.

3.17 Sürgősségi leölés esetén az érintett állatokért felelős személy meghoz minden szükséges intézkedést az állatok lehető leghamarabb történő leölése érdekében.

3.18 Minden tagállam nemzeti referenciaközpontot jelöl ki, amely többek közt folyamatos és szakszerű támogatást nyújt a hatósági felügyelőknek, illetve tudományos és technikai szakértelmet biztosít.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A 14. cikkben, a kis vágóhidak tekintetében megállapított eltérés megfelelő és szükséges annak biztosítása érdekében, hogy a kis vágóhidak továbbra is működhessenek, és elláthassák a helyi piacokat.

4.2 A hivatalos állatorvosok szerepét ki kellene terjeszteni oly módon, hogy felügyeleti szerepet kapjanak a rendeletben szereplő állatvédelmi szabályok tekintetében, mindenképp az állatjóléti tisztviselő szerepének ellenőrzése terén. A hivatalos állatorvost azonnal értesíteni kell a szabványműveleti előírásoktól való bármilyen eltérésről.

4.3 Szakértői csoportot kellene létrehozni az I. mellékletben szereplő elkábítási módszerek vizsgálatára és a bevált gyakorlatok kódexének elkészítésére.

4.4 A 4. cikk (2) bekezdésében szereplő, rituális jellegű vágás esetén tagállami szinten eltérést engedő javaslat nincs összhangban a rendelet általános céljával, vagyis azzal, hogy levágásuk során javítani kell az állatok védelmét. Az olyan innovatív technológiák, mint a „Stun Assurance Monitor” nevű eszköz, lehetővé teszik azoknak, akik a *halal*-szabályoknak megfelelően előzetes kábítás után kívánnak állatot levágni, hogy pontosan nyomon kövessék, mekkora áramütést adnak az állatoknak. Ez biztosítja, hogy megfelelően el legyen kábítva, de még életben legyen, amikor levágnák. Az eszköz rögzít minden elvégzett kábítást, az egyes állatoknak adott feszültséggel együtt. Valódi hozzájárulást jelenthet az állatok jóllétéhez. Emellett a vágási módszert feltüntető címkézési rendszer bevezetése is ösztönözné a Stun Assurance Monitor használatát. Fontos, hogy az Európai Bizottság aktívan támogassa az olyan rendszerekre irányuló kutatást, amelyek meggyőzik a vallásos csoportokat a kábításról, és így védelmezik az állatok jóllétét a levágás során.

4.5 Fontos, hogy a különböző érintettekkel egyetértésben és az Európai Bizottság jóváhagyásával magatartási kódexek készüljenek.

4.6 A kis vágóhidakra a közelmúltban számottevő kiadások hárultak a „higiéniai csomag” tiszteletben tartása érdekében végzett korszerűsítés következtében. Az ennek a rendeletnek a betartásával kapcsolatos költségekre pénzügyi támogatást kellene biztosítani számukra, hogy életképességük ne kerüljön veszélybe.

4.7 A referenciaközpontok létrehozásának igazodnia és kapcsolódnia kell az adott tagállamban meglévő tudományos és kutatási létesítményekhez. Fontos, hogy ne legyenek átfedések, és hogy megfelelő pénzügyi forrásokat biztosítsanak a rendszer hatékony működéséhez. A képzési programokat egységesíteni kellene uniós szinten.

4.8 Az állatok kezelésére vonatkozó magatartási kódexek kidolgozásakor kellően figyelembe kell venni azoknak a személyeknek a véleményét, akiknek legalább öt éves, folyamatos gyakorlati tapasztalatuk van e téren, és ezt össze kellene kapcsolni az állatok kezelését és gondozását illető elméleti állásponttal. Az e területen képesítési bizonyítványok megszerzésére irányuló tanfolyamokon is ki kell térni erre az álláspontra.

4.9 2014. december 31-ig a tagállamoknak formális vizsga letétele nélkül megszerezhető képesítési bizonyítványokat kellene kiállítaniuk az olyan személyek számára, akik – a hivatalos állatorvos kedvező értékelését követően – öt év folyamatos gyakorlati tapasztalatot tudnak igazolni.

4.10 Az EGSZB különösen a 4. cikk (1) bekezdését üdvözli, mivel ez a legfontosabb. A fent említett cikk megállapítja, hogy állatokat csak azonnali halált biztosító módszerrel, illetve elkábítás után szabad leölni.

4.11 Az EGSZB üdvözli a javaslat 8. cikkében azt, hogy az elkábításra szolgáló berendezések nem hozhatók forgalomba a használatukra és a karbantartásukra vonatkozóan olyan módon megfogalmazott utasítások nélkül, hogy azok biztosítsák az állatjólét optimális feltételeit. Kutatásokat kellene folytatni annak érdekében, hogy biztosítani lehessen egy automatikus ellenőrzési rendszer rendelkezésre állását. A rendelet nem jelöli meg, hogy milyen jellegű engedélyezésre van szükség annak biztosításához, hogy a forgalomba kerülő kábítóberendezést a gyártók állításainak alátámasztása érdekében független szervvel ellenőriztessék.

4.12 Az EGSZB úgy véli, hogy a versenytorzulás elkerülése érdekében a harmadik országokból érkező importra is ugyanilyen normákat kell alkalmazni. Erről a 10. cikkben szó van, de a kijelentést határozottabbá és világosabbá kell tenni. Szándéknyilatkozatra is szükség van a tekintetben, hogy egy ilyen politikát végrehajtanak.

4.13 Az EGSZB üdvözli a rendeletjavaslatban foglalt főbb elveket.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Közös bevándorláspolitikára Európa számára: elvek, fellépések és eszközök

COM(2008) 359 végleges

(2009/C 218/15)

2008. június 17-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Közös bevándorláspolitikára Európa számára: elvek, fellépések és eszközök ”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2008. december 10-én elfogadta véleményét. (Előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS, társelőadó: Ana BONTEA.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 130 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések: a bevándorlás kezelése

1.1 Az EGSZB azt a javaslatot terjesztette elő, hogy az Európai Unió Tanácsa a bevándorlás kérdésében tekintsen el az egyhangú döntéshozatal szabályától, minősített többséget, illetve a Parlamenttel való együttdöntési eljárást alkalmazva; és úgy véli, hogy a bevándorlásra vonatkozó szabályozást a rendes eljárás keretében kell befoglalni a Lisszaboni Szerződésbe. Tekintettel a jelenlegi körülményekre, melyek késleltethetik a Lisszaboni Szerződés elfogadását, az EGSZB megismétli javaslatát, hogy a Tanács mihamarabb fogadja el a minősített többség és az együttdöntés rendszerének hatálybalépését előbbre hozó „áthidaló” eljárást.

1.2 Korábbi véleményeiben az EGSZB azt az álláspontot hangoztatta, hogy a bevándorlással kapcsolatos politikának az szabályozásnak maradéktalanul tiszteletben kell tartania az egyének **emberi jogait**, az egyenlő bánásmódot és a megkülönböztetésmentességet. E célkitűzés megerősítése érdekében **az EGSZB két új közös elv: az alapvető jogok, illetve a jogállamiság és az alapvető szabadságjogok elvének bevezetését javasolja.**

1.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak megfelelő konzultációs mechanizmust kell kialakítaniuk, illetve továbbfejleszteniük **valamennyi érintettel**, különösen a szociális partnerekkel (szakszervezetek és munkáltatói szervezetek), a civil társadalommal, a bevándorlók szervezeteivel, a tudományos szakértőkkel és a nemzetközi szervezetekkel. E részvétel strukturálása, illetve az EGSZB szerepének

erősítése érdekében az EGSZB elfogadta az **Európai Integrációs Fórum felállításáról** szóló véleményét ⁽¹⁾.

1.4 Több év eltelt azóta, hogy az Európai Bizottság előterjesztette a nyitott koordinációs módszer (OMC) bevezetésére irányuló javaslatát, amelyet az EGSZB ⁽²⁾ és a Parlament is támogatott, de a Tanács végül nem fogadott el. Az EGSZB támogatja a **közös módszerre** irányuló európai bizottsági javaslatot, amit a **nyitott koordinációs módszer** bevezetése felé mutató első lépésnek tekint. Az EGSZB álláspontja szerint a közös elveket **közös objektív mutatókra** is át kellene váltani, amelyek a **nemzeti bevándorlási profilok** részét alkothatnák. Az egyes tagállamoknak éves jelentést kell készíteniük, melyek alapján az Európai Bizottság elkészíti az Európai Parlamentnek továbbított éves összefoglaló jelentését. **Az EGSZB úgy véli, őt magát is be kellene vonni a konzultációs folyamatba.** Az Európai Bizottság jelentése alapján az **Európai Tanács tavaszi ülésén** politikai értékelést készít a javaslatról, és ajánlásokat fogalmaz meg.

1.5 Az egyes tagállamok éves jelentéseinek elkészítésében a szociális partnerek, a civil társadalmi szervezetek és a nemzeti parlamentek is részt vesznek, az egyes tagállamok eljárásainak megfelelően. Az EGSZB hangsúlyozni kívánja az éves jelentés közzétételének, terjesztésének és tudatosításának szükségességét.

⁽¹⁾ Lásd a *A civil társadalomnak a harmadik országokbeli állampolgárok integrációjára vonatkozó uniós szintű politikák támogatásába történő nagyobb mértékű bevonását célzó platform* strukturális, szervezeti és funkcionális elemei című EGSZB-vevényt, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 27., 2009.2.3.).

⁽²⁾ Lásd az EGSZB-vevényt a következő tárgyban: *A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a közösségi bevándorlási politikával kapcsolatos nyitott koordinációs módszerről és A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a közös menekültügyi politikáról, nyitott koordinációs módszer bevezetésével*, előadó: Soscha Gräfin ZU EULENBURG (HL C 221., 2002.9.17.).

1.6 Az EGSZB szerint a nyitott koordinációs módszer a nemzeti politikák közötti koherencia biztosítására legalkalmasabb eszköz, ezért ez a módszer biztosíthatná, hogy a tagállamok közösen előrelépjenek a Tampereben meghatározott célkitűzés: a szabadság, a biztonság és a jogérvényesülés európai térségének kialakítása felé. A nyílt koordinációs módszert a Szerződésben meghatározott és a tamperei, illetve hágai Európai Tanács által is megerősített **jogi keretek kése delme nélkül** be kell vezetni.

1.7 Az EGSZB azt szeretné, ha az EU megfelelő, nagymértékben harmonizált jogszabályokkal rendelkezne, hogy a bevándorlás törvényes, rugalmas és átlátható eljárásokkal történjen, amelyek révén a harmadik országok állampolgárai tisztességes bánásmódban részesülnek, és az uniós polgárokéhoz hasonló jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek.

1.8 Az EGSZB véleménye szerint a hatóságok és a szociális partnerek együttműködése révén számos, jelenleg illegálisan foglalkoztatott személy rendezheti adminisztratív helyzetét, hogy munkaviszonya törvényessé váljon.

1.9 Javítani kell a tagállamok közötti együttműködést és szolidaritást – amelyhez jelentős pénzügyi komponens is hozzátartozik. Ezért megfelelően igénybe kell venni a „Szolidaritás és a migrációs áramlások igazgatása” általános program (2007–2013) alapjait, a költségek megosztása és a nemzeti költségvetési források kiegészítése céljából.

2. Bevezetés

2.1 A közlemény arra kívánja bátorítani a Tanácsot, hogy fogadjon el közös politikai vezérelveket a jövőbeli bevándorlási politika alakulására vonatkozóan, és hogy egy tágabb politikai folyamat részeként dolgozza ki a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülése érdekében folytatott politikák új – a hágai program helyébe lépő – többéves programjának politikai alapjait, melynek elfogadása a svéd elnökség alatt, 2009 második felében várható.

2.2 A francia elnökség megpróbálta megszerezni a Tanács jóváhagyását az Európai Bevándorlási és Menekültügyi Paktumhoz⁽¹⁾, új politikai lendületet kívánva adni e politikáknak, és javítva a kormányközi együttműködést.

⁽¹⁾ Ld. az Európai Tanács következtetéseit, 14368/08.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB üdvözli az EU-n belüli bevándorláspolitikai együttműködés és koordináció erősítésére irányuló európai bizottsági közleményt, és fontosnak tartja a közös európai bevándorlási politika hozzáadott értékének növelését, valamint az Európai Bizottság proaktív szerepét.

3.2 A francia elnökségnek be kellett volna vonnia az EGSZB-t az Európai Bevándorlási és Menekültügyi Paktumról folytatott konzultációba. Az EGSZB szerint az Európai Bizottság koncepciója megerősíti, hogy meg kell szilárdítani a Közösségen belüli koordinációs módszereket, és úgy véli, a Tanács következtetése kiemelik a kormányközi együttműködés fontosságát. Az EGSZB üdvözli a kormányok közötti szorosabb együttműködés gondolatát, és azt javasolja a Tanácsnak, hogy a bevándorláspolitikai fejlesztésének folyamata során támogassa az Európai Bizottság kezdeményezési jogát, aktívabb szerepet adva ugyanakkor a Parlamentnek és az EGSZB-nek.

3.3 A közlemény megjegyzi, hogy a közös bevándorláspolitikai az EU prioritásai között szerepel. E politikát európai, nemzeti és regionális szinten összehangolt, integrált megközelítésnek kell vezérelnie, és a tagállamok és az Európai Bizottság közötti partnerség és szolidaritás jegyében kell kialakítani. A közlemény a Tanács által kidolgozott és konkrét fellépéseken keresztül megvalósítandó, **politikailag kötelező közös elvek elfogadását** javasolja. Az intézkedéseket **egységes módszereknek és nyomonkövetési mechanizmusnak** kell kísérnie.

3.4 Az EGSZB általában véve támogatja e célkitűzéseket.

3.5 Az EGSZB korábban felvetette⁽²⁾, hogy az Európai Unió Tanácsa a bevándorlási politika esetében tekintsen el az egyhangú döntéshozattól, és döntéseit minősített többséggel, az együtt döntési eljárás keretében hozza meg.

3.6 Korábbi véleményeiben az EGSZB azt az álláspontot hangsúlyozta, hogy a bevándorlási politikának és szabályozásnak teljes mértékben tiszteletben kell tartania minden **egyen ember jogait**, az egyenlő bánásmódot és a megkülönböztetésmentességet, ezért egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy: „A politikának az emberi méltóságnak, szabadságnak, egyenlőségnek és szolidaritásnak az EU által is osztott **egyetememes értékeire** kell épülnie, beleértve az Alapjogi Charta és az emberi jogok európai egyezményének teljes mértékű tiszteletben tartását”.

⁽²⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – A hágai program: Tíz prioritás a következő öt évre – Partnerség Európának a szabadság, biztonság és jog területén való megújulásáért, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 65., 2006.3.17.).

3.7 A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése lesz az első alkalom az európai integráció történetében, hogy hivatalosan is elismerést nyer az Alapjogi Charta és az emberi jogokról szóló európai egyezmény betartásának jogilag kötelező érvénye a tagállamokra és az EU intézményeire nézve a közösségi jog elfogadása, illetve alkalmazása során. Mind az EU intézményeknek, mind a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy valamennyi politika tartsa tiszteletben az alapvető jogokat – a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térségére irányuló politikákat is beleértve.

3.8 Az EU-Szerződés 47. cikke – amint a Lisszaboni Szerződés kiemeli – elismeri, hogy „Az Európai Unió jogi személy”; továbbá ugyanezen Szerződés 6. cikkének (2) bekezdése kijelenti, hogy újonnan szerzett jogi személyiségére alapozva „az Unió csatlakozik az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményhez”.

3.9 Az EGSZB korábban javasolta⁽¹⁾, hogy a külpolitika keretében az Európai Bizottság, az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmánya, valamint a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Egyezségokmánya alapján segítse elő egy, a **migrációra vonatkozó nemzetközi jogi keret** létrejöttét. Ennek a nemzetközi jogi keretnek magában kellene foglalnia a legfontosabb ILO-egyezményeket, valamint a vendégmunkások és családtagjaik jogainak védelméről szóló nemzetközi ENSZ-egyezményt is, melyet az EU tagállamai még nem ratifikáltak, jöhet az EGSZB saját kezdeményezésű véleményét fogadott el⁽²⁾ a ratifikálási folyamat sürgetése érdekében.

3.10 A fenti célkitűzés érdekében az EGSZB két új közös elv: az **alapvető jogok, illetve a jogállamiság és az alapvető szabadságjogok elvének** bevezetését javasolja.

4. Az alapelvekkel kapcsolatos részletes megjegyzések

4.1 Az Európai Bizottság **tíz közös elvet** javasol a közös bevándorláspolitikára kialakításához, melyeket három fejezetbe: a **jólét, a szolidaritás és a biztonság** címszavai alá csoportosít.

4.2 Az EGSZB ugyanakkor megjegyzi, hogy hiányoznak a javaslatból az alapvető jogokból következő elvek; minthogy az EU és a tagállamok bevándorlásügyi politikájának és szabályoz-

zásának (fogadás, beutazás, határok, vízumok, visszatérés, tartózkodási feltételek stb.) tiszteletben kell tartania az emberi méltóságot és az alapvető jogokat, az EGSZB egy új, **emberi jogok** című fejezetet javasol, amely **két új elvet ölel fel**:

A. alapelv: Alapvető jogok

4.3 Bevándorlási politikájuk alakításakor az EU-nak és a tagállamoknak – a rasszizmus és a diszkrimináció elleni küzdelem, illetve az egyenlő bánásmód elvének megerősítése jegyében – tiszteletben kell tartaniuk az Európai Unió Alapjogi Chartáját. Ezen elvek tiszteletben tartása képezheti a bevándorlásra vonatkozó EU-szabályozás kidolgozásának alapját.

4.4 Egy közelmúltban kiadott véleményében⁽³⁾ az EGSZB kijelentette, hogy a harmadik országbeli állampolgárok – az összevont kérelmezési eljárásról szóló (COM(2007) 638 végleges) irányelvben foglalt – jogai és kötelezettségei, melyek az egyenlő bánásmódon alapulnak a bérek, munkakörülmények, az egyesülés szabadsága, az oktatás és a szakképzés tekintetében, megfelelő kiindulópontot alkotnak a jövőbeni bevándorlási jogszabályokhoz.

B. alapelv: Jogállamiság és alapvető szabadságjogok

4.5 Tekintettel arra, hogy a tagállamok egyhangúlag támogatták az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságjogok Védelméről szóló Európai Egyezmény aláírását, az EGSZB bízik benne, hogy a szóban forgó egyezményben foglalt jogi garanciákat a bevándorlási politikában is érvényesítik, biztosítva, hogy az EU-ban való tartózkodása folyamán minden bevándorló ténylegesen élvezhesse a jogállamiság által nyújtott jogokat és garanciákat.

5. A közös bevándorláspolitikára továbbfejlesztését meghatározó közös alapelvek (az Európai Bizottság javaslata)

5.1 **Jólét:** a legális bevándorlás hozzájárulása az EU társadalmi-gazdasági fejlődéséhez.

5.2 A közlemény hangsúlyozza a legális bevándorlás eddigi hozzájárulását az EU társadalmi-gazdasági fejlődéséhez. Az EGSZB többször is hangsúlyozta, milyen pozitív hatásokkal jár a bevándorlás – tekintetbe véve a lisszaboni stratégiában megfogalmazott kihívásokat – a befogadó európai társadalmakra. Az EGSZB ezért reméli, hogy hamarosan végleg rendeződik az új tagállamok állampolgáira vonatkozó tartózkodási korlátozások kérdése.

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *A bevándorlásra és a származási országokkal folytatott együttműködésre vonatkozó, a fejlődés elősegítésére irányuló közösségi politika*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 44., 2008.2.16.).

⁽²⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *Nemzetközi Bevándorlási Egyezmény*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 302., 2004.12.7.).

⁽³⁾ Lásd az EGSZB véleményét: *Javaslat tanácsi irányelvre a harmadik országok állampolgárainak valamely tagállam területén való tartózkodására és munkavállalására vonatkozó összevont engedélyre irányuló összevont kérelmezési eljárásról, valamint a harmadik országokból származó, a tagállamok területén legálisan tartózkodó munkavállalók közös jogairól*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 27., 2009.2.3.).

5.3 A **jólét** című fejezet három alapelvet foglal magába:

1. alapelv: világos szabályok és egyenlő feltételek

5.4 Az EGSZB törekvése az, hogy az EU megfelelő, nagymértékben harmonizált jogszabályokkal rendelkezzen, hogy a bevándorlás törvényes, rugalmas és átlátható eljárásokkal történjen, amelyek révén a harmadik országok állampolgárai tisztességes bánásmódban részesülnek, és az uniós polgárokéhoz hasonló jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek.

5.5 Az EU szemében létfontosságú a származási országokkal a migrációs hullámok kezelése érdekében folytatott együttműködés. Az EGSZB a közelmúltban két véleményében is ⁽¹⁾ sürgette a származási országok és az európai befogadó országok közötti jobb együttműködést.

5.6 A közös vízümpolitikát rugalmasabb módon kell alkalmazni, mivel gyakran hátráltatja a legális migrációs áramlások megfelelő kezelését.

2. alapelv: a szakképzettség és a szükségletek összehangolása

5.7 A lisszaboni stratégia kontextusában a gazdasági célú bevándorlásnak – minden képzettségi szintet és ágazatot figyelembe véve – az EU munkaerő-piaci szükségleteihez kell illeszkednie, a közösségi preferencia elvének megerősítése érdekében.

5.8 Ami az EU és a tagállamok „szakképesítési igényeinek” 2020-ig terjedő értékelését illeti, az EGSZB egy közelmúltbeli véleményében ⁽²⁾ számos javaslatot terjesztett elő a „kék kártya” irányelvhez kapcsolódóan.

5.9 Ami a „bevándorlási profilok” kidolgozását illeti, amelyek a bevándorlók egyes nemzeti munkaerőpiacokon való részvételéről adnak tájékoztatást, az EGSZB álláspontja szerint nincs szükség a migrációs hullámokkal, illetve a munkaerőpiacokkal kapcsolatos nemzeti és uniós adatbázisok bővítésére; az EGSZB szerint a „bevándorlási profilok” koncepciójának rugalmasnak kell lennie, és figyelembe kell vennie a munkavállalók alkalmazkodóképességét.

5.10 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja a nyelvek ismeretének, illetve a bevándorlók szakmai továbbképzésének fontosságát –

⁽¹⁾ Ld. az EGSZB következő véleményeit:

— A bevándorlásra és a származási országokkal folytatott együttműködésre vonatkozó, a fejlődés elősegítésére irányuló közösségi politika, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 44., 2008.2.16.),

— Migráció és fejlesztés: lehetőségek és kihívások, előadó: Sukhdev SHARMA (HL C 120., 2008.5.16.).

⁽²⁾ Ld. az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *Javaslat tanácsi irányelvre a harmadik országbeli állampolgárok magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás céljából való belépésének és tartózkodásának feltételeiről*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 27., 2009.2.3.).

melyek a könnyebb elhelyezkedés és a munkaerő-piaci változásokhoz való alkalmazkodóképesség létfontosságú feltételei –, egyúttal az EU-n kívül szerzett szakmai képesítések elismerésének szükségességére is rámutatva.

5.11 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy ösztönözni kell a bevándorlók vállalkozó kedvét. Ugyanakkor e cél eléréséhez fel kell számolni a nemzeti bevándorlási jogszabályok által támasztott akadályokat.

5.12 Minthogy a munkahelyvesztés kockázata leginkább a bevándorló munkavállalókat fenyegeti, létfontosságú, hogy az EU megfelelő intézkedéseket hozzon a foglalkoztatás növelése érdekében, kiemelt figyelmet fordítva a nőkre és a különösen hátrányos helyzetű személyekre.

5.13 Az EGSZB szerint az illegális foglalkoztatás elleni küzdelem érdekében az irányelv által a munkáltatókkal szemben előírt szankcióknak ösztönző intézkedésekkel és a bevándorlók foglalkoztatásának rendezésére és legalizálására irányuló aktív politikákkal kell együtt járnia. E cél teljesülése érdekében mind a nemzeti, mind az uniós bevándorlásügyi szabályozásnak rugalmasabbnak kell lennie, és szorosabban követnie kell a munkaerő-piaci trendeket; ehhez fejleszteni kell és meg kell szilárdítani a szociális partnerekkel folytatott konzultációt és a tisztességes társadalmi párbeszédet.

5.14 Gondoskodni kell az ILO-előírások – különösen a migráns munkavállalókra vonatkozó ILO-egyezmények (C 97 és C 143) – betartásáról.

3. alapelv: A sikeres bevándorlás kulcsa az integráció

5.15 Az EGSZB számos véleményében ⁽³⁾ foglalkozott az integrációs politika előmozdításával, ezért örömmel látja, hogy az integráció a bevándorlási politika egyik alapelvévé lépett elő. A bevándorláspolitikát alapját a Tanács által 2004-ben elfogadott „**közös alapelveknek**” kell képezniük, melyek közül az első

⁽³⁾ Lásd az EGSZB következő véleményeit:

— A civil társadalomnak a harmadik országokbeli állampolgárok integrációjára vonatkozó uniós szintű politikák támogatásába történő nagyobb mértékű bevonását célzó platform strukturális, szervezeti és funkcionális elemei, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 27., 2009.2.3.);

— Bevándorlás, integráció és a civil társadalom szerepe, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 125., 2002.5.27.);

— a következő tárgyban: A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a bevándorlásról, az integrációról és a foglalkoztatásról, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 80., 2004.3.30.);

— a következő tárgyban: A civil társadalom részvétele a szervezett bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelemben, előadók: José Isaiás RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO, Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS és Miguel Ángel CABRA DE LUNA (HL C 318., 2006.12.23.).

számú az integrációra – mint (a bevándorlók és a befogadó társadalom közötti) kétirányú, illetve kölcsönös folyamatra – vonatkozik. Az EGSZB osztja az Európai Bizottság célkitűzését, hogy az európai társadalmaknak „erősíteniük kell a bevándorlásból fakadó sokféleség kezelésére irányuló képességeiket, és fokozniuk kell a társadalmi kohéziót”.

5.16 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát, és úgy véli, hogy a bevándorlás EU-s kereteinek megszilárdítása friss politikai lendületet igényel a Tanács részéről. Az EGSZB korábban javasolta az „állampolgári integráció” koncepcióját, amelynek alapja „a jogok és a kötelezettségek megállapítása, valamint a termékekhez, a szolgáltatásokhoz és az állampolgári részvételhez való, a többi polgárral azonos hozzáférés fokozatos biztosítása, az egyenlő lehetőségek és bánásmód feltételeinek betartásával”⁽¹⁾. Fontos tehát biztosítani a bevándorlók helyi, nemzeti és európai szintű társadalmi és politikai részvételét. Az EGSZB az Európai Konventnek címzett korábbi véleményében⁽²⁾ javasolta, hogy a régóta az EU-ban tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok kapják meg az **uniós polgári státuszt**.

5.17 A nemzeti kapcsolattartó pontok Európai Bizottság által koordinált jelenlegi hálózata rendkívül pozitív tapasztalatnak bizonyult. Az EGSZB hangsúlyozza a tagállamok hatóságai által szerzett tapasztalatok, illetve a bevált gyakorlatok cseréjének és elemzésének fontosságát, valamint a Tanács által bevezetni kívánt **nyitott koordinációs módszer** jelentőségét; ehhez azonban **megfelelő statisztikai rendszereket, illetve közös mutatókat kell kifejleszteni**, amelyeket a tagállamok integrációs politikáik eredményeinek értékelésekor alkalmazhatnak.

5.18 A „frissen érkezett bevándorlók” számára „integrációs programokat” kell kidolgozni, amely nyelvi dimenzióval (nyelvtanulás), illetve kulturális és állampolgári dimenzióval is bír (az alapvető európai értékek melletti elkötelezettség), melyek „speciális nemzeti eljárások keretében (pl. integrációs tantervek, kifejezett integrációs kötelezettségvállalások; programok az újonnan érkezettek számára, nemzeti tervek az állampolgárság és az integráció területén, bevezető és orientációs kurzusok az állampolgári ismeretekkel kapcsolatban)” valósulhatnak meg.

5.19 Az EGSZB a Dublini Alapítvánnyal és a szociális partnerekkel együttműködve elemezte a bevándorlók munkakörülményeit⁽³⁾, és arra jutott, hogy a munkahelyi sokféleség tágabb lehetőségeket teremt a vállalkozásoknak és a munkavállalóknak; és hogy a szociális partnerekkel való együttműködés kiegészíti a munkaügyi szabályozást és politikát.

5.20 Az EGSZB több véleményében is javasolta, hogy a bevándorlók jogait is bele kell foglalni az európai szabályozásba,

⁽¹⁾ Ld. az EGSZB véleményét: *Bevándorlás, integráció és a civil társadalom szerepe*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS; társelőadó: Vitor MELÍCIAS (HL C 125., 2002.5.27.).

⁽²⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *Az uniós polgárság megszerzése*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 208., 2003.9.3.).

⁽³⁾ Ld. az EGSZB véleményét: *Bevándorlás az EU-ban és a beilleszkedési politikák: a regionális és helyi önkormányzatok és a civil társadalmi szervezetek együttműködése*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 318., 2006.12.23.).

és hogy a bevándorlókat tájékoztatni kell (a befogadó ország jogszabályaiban előírt) jogaikról és kötelezettségeikről.

5.21 Tekintettel arra, hogy a tagállamok egyes jogokat a bevándorlók tartózkodásának hosszához kötnek, az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy diszkriminációmentes és teljes hozzáférést kell biztosítani a bevándorlóknak az egészségügyi ellátáshoz, a társadalombiztosításhoz, a szociális védelemhez és a nyugdíjhoz. Az Európai Bevándorlási és Munkügyi Paktum is kijelenti, hogy garantálni kell bizonyos jogokat, pl. az „oktatáshoz, a munkához, a biztonsághoz, és a köz- illetve szociális szolgáltatásokhoz” való hozzáférést.

5.22 A zöld könyvről kiadott véleményében az EGSZB számos különböző jog elismerését⁽⁴⁾ sürgette.

5.23 Az EGSZB több véleményében is javasolta⁽⁵⁾ a családegyesítési jogról szóló 2003/86/EK irányelv módosítását, mivel az jelenleg rendkívül restriktív, nem tartja tiszteletben az alapvető jogokat, és akadályozza a beilleszkedési folyamatot.

5.24 Ezen túlmenően az EGSZB korábbi – a 2008 áprilisában tartott előkészítő konferencia által is támogatott – javaslatának megfelelően⁽⁶⁾ – 2009 márciusáig – fel kell állítani az **Európai Integrációs Fórumot**. A tagállamoknak támogatniuk kell a Fórum tagjait feladataik ellátásában.

⁽⁴⁾ Jog a társadalombiztosítás igénybevételére, az orvosi ellátást is beleértve

— Jog az árukhöz és szolgáltatásokhoz – beleértve a lakhatást is – való hozzáféréshöz ugyanolyan feltételekkel, mint az adott tagállam állampolgárai

— Jog az általános és szakmai képzéshez való hozzáférésre

— Jog a bizonyítványok, oklevelek és végzettségek elismerésére a közösségi jogszabályok keretében

— A gyermekek iskoláztatásának joga, beleértve a tanulmányi támogatásokat és ösztöndíjakat

— Tanítási vagy kutatási tevékenység gyakorlásának joga az irányelvjavaslat alapján

— Szükség esetén ingyenes jogi segítséghez való jog

— Ingyenes munkaközvetítő szolgáltatáshoz való hozzáférés joga

— A befogadó országban használt nyelv tanulásához való jog

— A kulturális sokszínűség tiszteletben tartása

— A tagállamon belüli szabad mozgás és tartózkodás joga

⁽⁵⁾ Ld. az EGSZB következő véleményeit:

— A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságának és a Régiók Bizottságának – *Bevándorlás, integráció és foglalkoztatás*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 80., 2004.3.30.),

— *Zöld könyv a gazdasági migráció kezelésének uniós megközelítéséről*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 286., 2005.11.17.),

— *Bevándorlás az EU-ban és a beilleszkedési politikák: a regionális és helyi önkormányzatok és a civil társadalmi szervezetek együttműködése*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 318., 2006.12.23.),

— *A harmadik országbeli állampolgárok magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás céljából való belépésének és tartózkodásának feltételei*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 27., 2009.2.3.).

⁽⁶⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *A civil társadalomnak a harmadik országokbeli állampolgárok integrációjára vonatkozó uniós szintű politikák támogatásába történő nagyobb mértékű bevonását célzó platform strukturális, szervezeti és funkcionális elemei*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 27., 2009.2.3.).

5.25 **Szolidaritás:** a tagállamok közötti koordináció és a harmadik országokkal való együttműködés.

5.26 Az Európai Bizottság a politikai szolidaritás fokozását javasolja. A **Szolidaritás és bevándorlás** című fejezet három alapelv köré épül fel:

4. alapelv: átláthatóság, bizalom és együttműködés

5.27 A közös bevándorlási politikának az Európai Unió és tagállamai közötti magas szintű politikai és gyakorlati szolidaritáson, kölcsönös bizalmon, átláthatóságon, megosztott felelősségvállaláson és közös erőfeszítéseken kell alapulnia. Az EGSZB támogatja ezeket az elveket, és hangsúlyozni kívánja, hogy a kormányközi dimenzió túllépve biztosítani kell az EU-s intézmények bevonását a közös bevándorlási politika megvalósításába.

5.28 Fokozni kell az információ-megosztást és a kölcsönös bizalmat, koordinált megközelítést alkalmazva; nyomon kell követni a nemzeti intézkedések nemzeti határokon átnyúló hatásait; és interoperábilis rendszereket kell kifejleszteni, figyelemmel az EUROSUR tevékenységére.

5.29 Az EGSZB közelmúltbeli véleményében ⁽¹⁾ támogatta az Európai Bizottságnak a tagállami bevándorlási statisztikák javítására irányuló kezdeményezését.

5. alapelv: a rendelkezésre álló eszközök hatékony és koherens felhasználása

5.30 A szolidaritásnak jelentős pénzügyi vetülete is van, amely figyelembe veszi egyes tagállamok külső határainak speciális helyzetét, és az őket érintő sajátos migrációs kihívásokat. Hatékonyan ki kell tehát használni a „szolidaritás és a migrációs áramlások igazgatása” (2007–2013) általános program által biztosított forrásokat, amely tehermegosztó mechanizmusként egészíti ki a tagállamok nemzeti költségvetési forrásait.

5.31 Az EGSZB egy korábbi véleményében ⁽²⁾ bírálta a migrációs áramlások igazgatására irányuló politikákat, és olyan megközelítést javasolt, amely mindenekelőtt az egyénekre, mint az alapvető jogok letéteményeseire összpontosít.

⁽¹⁾ Ld. az EGSZB véleményét: *Javaslat a bevándorlásra és a nemzetközi védelemre vonatkozó közösségi statisztikákról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletrre*, előadó: Sylvia SCIBERRAS (HL C 185., 2006.8.8.).

⁽²⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a Szolidaritás és a migrációs áramlások igazgatása általános programon belül a 2008–2013 közötti időszakra az Európai Menekültügyi Alap létrehozásáról – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a Szolidaritás és a migrációs áramlások igazgatása általános programon belül a 2007–2013 közötti időszakra a Külső Határok Alap létrehozásáról – Javaslat tanácsi határozatra a Szolidaritás és a migrációs áramlások igazgatása általános programon belül a 2007–2013 közötti időszakra a Harmadik Országok Állampolgárainak Beilleszkedését Segítő Európai Alap létrehozásáról – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a Szolidaritás és a migrációs áramlások igazgatása általános programon belül a 2008–2013 közötti időszakra az Európai Visszatérési Alap létrehozásáról*; előadó: An Le NOUAIL MARLIÈRE (HL C 88., 2006.4.11.)

5.32 Kiemelt figyelmet kell fordítani a – például a tömeges bevándorlási hullámok által előidézett – sürgősségi helyzetekre. Az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy olykor az EU szolidaritását igénylő humanitárius szükséghelyzetek állnak elő e téren.

5.33 Az EGSZB helyesli, hogy az Európai Parlament költségvetési bizottsága jóváhagyott egy, a 2009. évi uniós költségvetésre vonatkozó olyan módosítást, amely pénzügyi forrásokat juttat egy „szolidaritási mechanizmus” létrehozására, amely lehetővé teszi az uniós tagállamok közötti tehermegosztást. Ennek keretében finanszírozáshoz jut az Európai Menekültügyi Alap, és az uniós Frontex ügynökség egyéb letelepítési tervei és alapjai szintén támogatást kapnak, hogy az ügynökség jövő januártól kezdve állandó jelleggel kiterjeszthesse tengeri feladatait Dél-Európában.

6. alapelv: partnerség a harmadik országokkal

5.34 Az EGSZB két korábbi véleményében is ⁽³⁾ sürgette az európai politika koncepciójának megújítását: a bevándorlási politikát a származási országokkal együttműködésben kell kialakítani, biztosítva, hogy a migráció ezeknek az országoknak a fejlődését is szolgálja. E koncepció jegyében a politikák számos aspektusát újra kell gondolni, a befogadási kritériumokat és a migránsok mobilitási lehetőségének kérdését is beleértve.

5.35 Az EGSZB tehát üdvözli az alapelvet, mivel a migrációs áramlások kezelése a harmadik országokkal való partnerséget és együttműködést igényel.

5.36 Korlátozni kell az agyelszívást, javítani kell az oktatást és a szakképzést, és meg kell erősíteni a helyi munkaerőpiacokat. Biztosítani kell a tisztas munka lehetőségét, ki kell használni a hazautalt összegekben rejlő fejlesztési potenciált, és meg kell előzni az illegális bevándorlást.

5.37 Az érdekelt tagállamokkal közösen mobilitási partnersegeket kell kialakítani a harmadik országokkal, melyek kiközvetíthetik az Európába irányuló legális bevándorlás útját.

5.38 Meg kell teremteni a körkörös migráció lehetőségét, olyan jogi és gyakorlati intézkedéseken keresztül, amelyek elsőbbséget biztosítanak a legális bevándorlók számára az EU területén való további tartózkodás megítélésükor.

⁽³⁾ Lásd az EGSZB következő véleményeit:

— a következő tárgyban: *A bevándorlásra és a származási országokkal folytatott együttműködésre vonatkozó, a fejlődés elősegítésére irányuló közösségi politika*; előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 44., 2008.2.16.).

— a következő tárgyban: *Migráció és fejlesztés: lehetőségek és kihívások*; előadó: Sukhdev SHARMA (HL C 120., 2008.5.16.).

5.39 A társulási megállapodásoknak ki kell terjedniük a szociális biztonság aspektusára is, egyebek között biztosítva a megszerzett szociális jogosultságok, különösen a nyugdíjjogosultságok származási országba történő átvitelének lehetőségét.

5.40 **Biztonság:** az „illegális bevándorlás” elleni hatékony küzdelem.

5.41 Korábbi véleményeiben ⁽¹⁾ az EGSZB figyelmeztetett rá, hogy „*Bizonyos fogalmakat tisztázni kell, amikor az egyéni migránsokra az „illegális bevándorló” kifejezést használjuk. Bár egy országba az előírt dokumentumok és engedélyek nélkül belépni a törvénybe ütközik, akik így tesznek, mégsem bűnözők. (...) A rendezetlen helyzetű bevándorlók nem bűnözők, jóllehet helyzetük nem legális.*” A valódi bűnözők azok az egyének, akik emberekkel folytatnak illegális kereskedelmet, és akik kizsákmányolják az illegális bevándorlókat.

5.42 A **biztonság** címszó négy alapelvet foglal magában:

7. alapelv: Európa és partnereinek érdekeit szolgáló vízümpolitika

5.43 Az EGSZB szeretné tudni, hogy az Európai Bizottság elegendő adattal rendelkezik-e a vízümpolitikának az illegális bevándorlás csökkentésére tett hatásáról. Az egyes harmadik országok állampolgárait terhelő rövid távú vízümpkötelezettség csökkentheti az adott országból érkező illegális bevándorlást, de egyúttal növelheti az emberkereskedő hálózatok és embercsempészek áldozatainak számát. A vízümpolitika továbbá a mobilitás korlátozásával súlyos diszkriminációt is jelenthet, a konzuli hatóságoknak éppen ezért körültekintően kell eljárniuk, gyorsan, átlátható módon intézkedve, és biztosítva a korrupció lehetőségének kizárását.

5.44 Az EGSZB egyetért abban, hogy egységes európai schengeni vízümpokat kell bevezetni, és hogy több tagállamot kiszolgáló közös konzuli hivatalokat kell felállítani.

8. alapelv: integrált határigazgatás

5.45 A határellenőrzésektől mentes schengeni övezet integritásának megóvása érdekében az Európai Bizottság „integrált határigazgatás” bevezetését javasolja az EU külső határain alkalmazott ellenőrzési stratégiák megerősítése és továbbfejlesztése céljából.

5.46 Meg kell erősíteni a FRONTEX műveleti dimenzióit; integrált határellenőrzési rendszert kell kifejleszteni az „új technológiák” felhasználásával, és ki kell aknázni az Európai

Bizottság által meghirdetett 7. kutatási keretprogramban rejlő lehetőségeket. Kulcsfontosságú, hogy a FRONTEX továbbfejlessze és erősítse a közös műveletekre vonatkozó koordinációs és támogató szerepét, valamint arra való képességét, hogy a tagállamok külső határain fellépő szükségletekre gyorsan reagáljon. A jövőben az EU, miközben a FRONTEX mandátumáról és műveleti ellenőrzéséről határoz, figyelembe veszi a nemzeti és a nemzetközi jogszabályokkal kapcsolatos jogi következményeket.

5.47 Együttműködést kell kialakítani a harmadik országokkal, és támogatni kell ezen országok migráció-kezelési és határigazgatási kapacitásának fejlesztését.

5.48 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja a belső határellenőrzésektől mentes schengeni térség megóvásának fontosságát, és a tagállamok közötti együttműködés és szolidaritás megerősítését sürgeti az EU külső határainak igazgatása terén.

5.49 Az EGSZB támogatja továbbá a szárazföldi határokon kialakítandó egyablakos rendszert, ahol az utazókat egy hatóság ellenőrzi egyetlen alkalommal.

5.50 Egy adott uniós régióba érkező tömeges és folyamatos bevándorlási hullámok elsődlegesen **humanitárius problémát** jelentenek, amelyeket a nemzeti hatóságok az EU segítsége és támogatása nélkül egymaguk nem tudnak kezelni. Egyes európai régiók – például a déli szigetek (Málta, Lampedusa, Kanári-szigetek stb.) egyedi problémákkal küzdenek, mivel az illegális bevándorlás köztes állomását alkotják, és olykor kapacitásaikat meghaladó számú bevándorlót kénytelenek fogadni. Ezek számára döntő fontosságú, hogy az Európai Unió megfelelő szolidaritási rendszert alakítson ki, ideértve a műveleti költségek megosztását azon tagállamokra tekintettel, amelyek ismétlődő jelleggel nagymértékű illegális bevándorlással szembesülnek, összekapcsolva így az európai és a nemzeti erőforrásokat.

5.51 Az EGSZB azt szeretné, ha a határellenőrzés hatékonysága a menedékkérel tiszteletben tartásával társulna, mivel számos, nemzetközi védelemre szoruló személy éri el illegális úton az EU külső határait. Az EGSZB a jövőben egy másik véleményben ⁽²⁾ kíván foglalkozni a Közös Európai Menekültügyi Rendszerrel.

5.52 Az EGSZB támogatta ⁽³⁾ a FRONTEX létrehozását, valamint a jövőbeli európai határőrség, illetve európai határőrképzés tervét, mivel a határellenőrzéseket olyan tisztviselőknek kell lefolytatniuk, akik szakszerűen tudják kezelni az emberkereskedelmet, és jelentős technikai szakértelemmel rendelkeznek.

⁽¹⁾ Ld. különösen az EGSZB véleményét: A Bizottság közleménye a Tanács és az Európai Parlament részére – Az illegális bevándorlásra vonatkozó közös politika, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 149., 2002.6.21.).

⁽²⁾ Lásd az EGSZB 2009. február 25-i véleményét a következő tárgyban: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Politikai terv a menekültügyről – az Unió országaiiban biztosított védelem összehangolt megközelítése; előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS, társelőadó: Ana BONTEA (A Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

⁽³⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: Javaslat tanácsi rendeletre az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség létrehozásáról; előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 108., 2004.4.30.).

5.53 Az Ügynökség feladatai közé kellene sorolni a mentési – különösen a tengeri mentési – szolgálatok koordinálását, a kockázatos embercsempészet hálózatainak felszámolását, és a hasonló hálózatok miatt veszélybe került emberek megsegítését.

9. alapelv: Fokozni kell az illegális bevándorlás elleni harcot, és zéró toleranciát kell alkalmazni az emberkereskedelemmel szemben

5.54 Az Európai Bizottság megelőző intézkedésekkel, büntetőszankciókkal kívánja felszámolni a be nem jelentett munkát és az illegális foglalkoztatást. Meg kell erősíteni az emberkereskedelem áldozatainak védelmét és támogatását, és fokozni kell a származási és tranzitországokkal való együttműködést.

5.55 Az EGSZB szerint az illegális bevándorlás elleni küzdelem nemcsak a határőrök, hanem az európai munkaerőpiacok feladata is, amelyek egyes szektorokban és tagállamokban be nem jelentett munkát kínálnak az illegális bevándorlóknak. Egy közelmúltbeli véleményében ⁽¹⁾ az EGSZB támogatta az illegális bevándorlókat foglalkoztató munkavállalók szankcionálására irányuló európai bizottsági irányelvet, hangsúlyozva a szociális partnerek, valamint a bevándorlók munkafeltételeinek jelentőségét.

5.56 Az illegális bevándorlást az is csökkenti majd, ha az EU és a tagállamok nyitottabb, rugalmasabb jogszabályokat hoznak az új bevándorlók befogadásáról, ahogyan ezt az EGSZB számos véleményében javasolta.

5.57 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot abban, hogy biztosítani kívánja, hogy a harmadik országok illegálisan az EU területén tartózkodó állampolgárai hozzáférjenek azokhoz a szolgáltatásokhoz, amelyek alapvető fontosságúak emberi jogaik garantálása szempontjából (pl. oktatás, különösen a gyerekek részére, valamint az egészségügyi alapellátás).

5.58 Az EGSZB szerint az EU-ban tartózkodó illegális bevándorlók százezrei jelentős kihívás elé állítják az EU-t és tagállamait. A kényszerű kitoloncolás nem jelentheti az egyetlen megoldást; minden esetben biztosítani kell az emberi méltóságot és bánásmódot. Ez a politika pénzügyi szempontból sem életképes. Az EGSZB ezért más véleményeiben ⁽²⁾ a következőt javasolta: „A politikai koordináció keretein belül az Európai Bizottságnak olyan szabályozási intézkedések kidolgozására kell ösztönöznie a tagállamokat, amelyek megelőzik, hogy egyesek a legális bevándorlás „kiskapujaként” tekintsenek az illegális bevándorlásra. A bevándorlók helyzetének rendezésekor tekintetbe kell venni az érintettek társadalmi és foglalkoztatási beilleszkedésének mértékét”. Az EGSZB álláspontja szerint a hatóságok és a szociális partnerek közötti

együttműködés révén számos, ma még illegálisan dolgozó bevándorló rendezhetné jogállását, hogy munkahelyük legálissá váljon.

5.59 A külső határok hatékony ellenőrzésének hiányát gyakran kihasználják az emberekkel kereskedő bűnszövetkezetek, amelyek illegális bevételeik növelése érdekében aggályok nélkül tesznek kockára emberi életeket. Más véleményeiben ⁽³⁾ az EGSZB kiemelte, hogy a hatóságoknak ugyanolyan eréllyel kell fellépniük az emberkereskedők és a szexuális kizsákmányoló hálózatok áldozatainak védelmében – különös figyelmet fordítva a legebezhetőbbekre, pl. a gyermekekre –, mint amilyen eréllyel a bűnszervezetek, illetve az emberkereskedelem és a kizsákmányolás ellen küzdenek.

5.60 Az EGSZB-t rendkívül aggasztja a biometrikus rendszerek alkalmazása, mivel ez diszkriminatív módon történhet, és sértheti a magánélethez való jogot.

10. alapelv: hatékony és fenntartható visszatérési politikák

5.61 Európai Bizottság szerint a visszatoloncolási intézkedések az illegális bevándorlással kapcsolatos EU-politika elengedhetetlen részét képezik, és tartózkodni kell az illegálisan tartózkodó személyek jogi státuszának megkülönböztetés nélküli, kiterjedt rendezésétől, de „nyitva kell hagyni az igazságos és átlátható kritériumokon alapuló egyéni legalizálás lehetőségét”.

5.62 Az Európai Bizottság valódi európai dimenziót kíván adni a visszatérési politikának a visszatérési határozatok teljes, kölcsönös elismerése révén. Korábbi véleményében ⁽⁴⁾ az EGSZB úgy vélekedett, hogy amíg nincsenek közös bevándorlási és menekültügyi jogszabályok, a visszatoloncolási intézkedések kölcsönös elismerése rendkívül problematikus, amennyiben valóban garantálni kívánjuk a jogállamiság kínálta alapvető jogok tiszteletben tartását.

5.63 A véleményben az EGSZB azt fejtette ki, hogy az önkéntes visszatérésre irányuló politikák a legsikeresebbek, amelyek megfelelő ösztönzőket biztosítanak, és amelyeket a Nemzetközi Migrációs Szervezettel (IOM), valamint szakosodott NGO-kkal közösen irányítanak.

5.64 Bár nem vonták be a bevándorlók visszatéréséről szóló irányelv megszövegezéséhez kapcsolódó konzultációba, az EGSZB egyetért azokkal az emberjogi szervezetekkel, amelyek úgy vélik, hogy az irányelv egyes rendelkezései (a menekült központokban való elzárás időtartama, a kiskorúakkal való nem megfelelő bánásmód, stb.) **nem egyeztethetők össze az alapvető jogokkal és a jogállamisággal.**

⁽¹⁾ Ld. az EGSZB véleményét: *Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárait foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókról*, előadó: Metka ROKSANDIĆ, társelőadó Pedro ALMEIDA FREIRE (HL C 204., 9.8.2008).

⁽²⁾ Ld. az EGSZB véleményét: *A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az illegálisan tartózkodók visszatérésére vonatkozó közösségi politikáról*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 61., 2003.3.14.).

⁽³⁾ Ld. az EGSZB véleményét: *Javaslat tanácsi irányelv a bűncselekmények hatóságokkal együttműködő áldozatainak az illegális bevándorlás és az emberkereskedelem elleni küzdelem megkönnyítése érdekében kiadott rövid távú tartózkodási engedélyről*, előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 221., 2002.9.17.).

⁽⁴⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: *Javaslat tanácsi határozatra a harmadik országok állampolgárainak kiutasítására vonatkozó határozatok kölcsönös elismeréséről* szóló 2001/40/EK tanácsi irányelv alkalmazásából eredő pénzügyi egyenlőtlenségek kompenzálása kritériumainak és gyakorlati mechanizmusainak megállapításáról; előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS (HL C 220., 2003.9.16.).

5.65 Lépéseket kell tenni annak biztosítására, hogy a származási országok visszafogadják állampolgárait, hiszen a nemzetközi egyezmények kötelezik őket erre, a jelenlegi visszafogadási megállapodásokat pedig – végrehajtásuk hatékonyságának javítása, illetve a jövőben kötendő megállapodásokra vonatkozó tanulságok levonása érdekében – újra kell értékelni.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Politikai terv a menekültügyről – az Unió országaiban biztosított védelem összehangolt megközelítése

COM(2008) 360 végleges

(2009/C 218/16)

2008. június 17-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Politikai terv a menekültügyről – az Unió országaiban biztosított védelem összehangolt megközelítése”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2008. december. 10-én elfogadta véleményét. (Előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS, társelőadó: Ana BONTEA.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a 2009. február 25-i ülésnapon) 134 szavazattal 1 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság által javasolt általános célkitűzésekkel, de felhívja a figyelmet arra, hogy nagy eltérés mutatkozik a fenti célok és az uniós jogszabályok, illetve a nemzeti törvények és gyakorlat között.

1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy jelen esetben – ahogy az az európai politikában máskor is megfigyelhető – a törekvés és az értékek nagy szavak hangoztatására korlátozódnak, ugyanakkor az esetek túlnyomó többségében a gyakorlat és a jogszabályok ellentmondanak az értékeknek.

1.3 Az EGSZB szerint a közös európai menekültügyi rendszer (KEMR) kiépítésének második szakaszában orvosolni kell az első szakaszban elkövetett hibákat. Ezért a második szakasz megkezdése előtt az első szakasz kritikus felülvizsgálatára van szükség.

1.4 Figyelembe véve, hogy a közös európai menekültügyi rendszer kiépítésének második szakaszában az EU Tanácsa rendes eljárás keretében és az Európai Parlamenttel együtdöntési eljárással hoz határozatokat, az EGSZB gyorsabb eredményeket, illetve jobb minőségű jogszabályokat remél és szeretne. Az EGSZB elégedetten veszi tudomásul, hogy ezzel a közleménnyel az Európai Bizottság elkötelezi magát amellett, hogy a jövőben számos politikai és jogalkotási kezdeményezést fogad majd el.

1.5 Az EGSZB szerint az európai menekültügyi politikák harmonizálásakor és a közös európai menekültügyi rendszer kiépítése során garantálni kell a magas színvonalat, úgy, hogy eközben ne csorbuljanak a nemzetközi védelmi normák. A harmonizáció mindig biztosítani fog bizonyos mozgásteret a nemzeti jogalkotás számára, semmi esetre sem szabad azonban

arra használni, hogy csökkentsék a tagállamok által garantált jelenlegi védelmi szintet. Sokkal inkább arra használandó, hogy javítsák vele azoknak a tagállamoknak a jogszabályait, amelyekben nem elégséges a védelmi szint.

1.6 Az új jogszabályoknak biztosítaniuk kell, hogy a menekültjogot kérők bejuthassanak a munkaerőpiacra és a képzési rendszerekbe is.

1.7 Az EGSZB kéri, hogy ismerjék el a menekültügy területére szakosodott nem kormányzati szervezetek szerepét, és hogy biztosítsanak számukra teljes hozzáférést a tevékenységükhöz kötődő eljárásokhoz és fórumokhoz.

1.8 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bevándorlási és Menekültügyi Paktum⁽¹⁾ révén az EU újabb lendületet adott a közös európai menekültügyi rendszer kiépítésének.

2. Bevezetés

2.1 A közös európai menekültügyi rendszert két különálló szakaszban építik ki. Az elsőt az 1999-ben **Tamperében** tartott **Európai Tanács** indította el, azután, hogy elfogadták az Amszterdami Szerződést, amely közösségi vetülettel ruházta fel a bevándorlási és menekültügyi politikákat. Ez az első szakasz 2005-ben ért véget.

2.2 Az **első szakaszban** előrelépést értek el néhány menekültügyi irányelv kidolgozásában, a tagállamok közötti együttműködés javításában és néhány, a menekültügy külső vetületével kapcsolatos intézkedés terén.

(¹) Lásd a 13440/08 sz. tanácsi dokumentumot.

2.3 A három legfontosabb jogszabályi eszköz a következő: a 2005/85/EK irányelv a menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályairól; a 2003/9/EK irányelv a menedékkérők befogadása minimumszabályainak megállapításáról és a 2004/83/EK irányelv a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról. Más területeken is sikerült normatív eredményeket elérni. Ilyen többek között a kérelem elbírálásáért felelős állam meghatározása (dublini egyezmény és rendelet), az Eurodac és az átmeneti védelemről szóló 2001/55/EK irányelv.

2.4 A tagállami együttműködés terén egy sor olyan tevékenységet indítottak útjára, amelyeket az Eurasil (nemzeti szakértők csoportja, amelyet az Európai Bizottság vezet) keretében hajtanak végre. Az Európai Menekültügyi Alap létrehozásával és megújításával pénzügyi szolidaritási eszközt is teremtettek.

2.5 A menekültügy külső dimenziójának terén előrelépés történt például a sok menekülttel küszködő harmadik országoknak nyújtott segítség kérdésében (megemlítendő az alkalmazott regionális védelmi programok), illetve a menekülteknek az Unió területén történő újbóli letelepítésében.

2.6 A közös európai menekültügyi rendszer kiépítésének **második szakasza** a 2004 novemberében elfogadott **hágai programmal** kezdődött, amelyben kitűzték, hogy 2010-re el kell érni a közös európai menekültügyi rendszer fő céljait:

- közös menekültügyi eljárás kidolgozása,
- egységes státusz kialakítása,
- a tagállami együttműködés javítása,
- az európai menekültügyi politika külső vetülettel történő felruházása.

2.7 Új kezdeményezések elfogadása előtt az Európai Bizottság 2007-ben **zöld könyvet** ⁽¹⁾ adott ki, melynek célja, hogy vitát indítson a különböző intézmények, a tagállamok és a civil társadalom között.

2.8 Az EGSZB fontos véleményt bocsátott ki a zöld könyvről ⁽²⁾, amelyben megválaszolta az Európai Bizottság által felvetett kérdéseket, és számos javaslattal élt a közös európai menekültügyi rendszer fejlesztésével kapcsolatban.

⁽¹⁾ COM(2007) 301 végleges, megjelent 2007. június 6-án.

⁽²⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Zöld könyv a jövőbeni Közös Európai Menekültügyi Rendszerről” (előadó: An LE NOUAIL MARLIÈRE), HL C 204., 2008.8.9.

2.9 A zöld könyvvel kapcsolatban tett észrevételek összegzését követően az Európai Bizottság kidolgozta a **menekültügyről szóló politikai tervet**. A mostani vélemény tehát a zöld könyvről készített EGSZB-velemény kiegészítésének tekintendő.

3. Általános megjegyzések

3.1 A menekültügyről szóló közleményt a bevándorlásról szóló közleménnyel egyszerre ismertette az Európai Bizottság. Az EGSZB helyesli, hogy az Európai Bizottság Bel- és Igazságügyi Igazgatósága (DG JLS) hónapok óta differenciált osztályokkal rendelkezik, mivel így nagyobb mértékű szakosodásra nyílik lehetőség, figyelembe véve, hogy a menekültügy terén a tagállamokra kötelező érvényű jogszabályok és nemzetközi egyezmények is léteznek.

3.2 Az EGSZB szerint a közös európai menekültügyi rendszer kiépítésének második szakaszában orvosolni kell az első szakaszban elkövetett hibákat. Ezért a második szakasz megkezdése előtt az első szakasz kritikus felülvizsgálatára van szükség. Az EGSZB osztja az Európai Bizottság kritikus szemléletét, mindazonáltal úgy véli, hogy az Európai Tanácsnak és a tagállamoknak is el kell ismerniük a hibákat, és orvosolniuk kell az első szakasz hiányosságait.

3.3 Az első szakasz legfőbb hibája az, hogy az elfogadott jogszabályi eszközök túl nagy mozgásteret hagynak a nemzeti jogalkotás számára, és így a tagállamok rendkívül eltérő politikákkal és jogszabályokkal rendelkezhetnek. Emiatt nem sikerült elérni a harmonizáció szükséges szintjét.

3.4 A nem harmonizált nemzeti jogszabályok alapján a tagállami hatóságok döntenek arról, hogy elfogadják vagy elutasítják a menedékjog iránti kérelmeket; megmaradnak a menekültügyi politika különböző hagyományai; eltérő módon értékelik a származási országok helyzetét, és nincs közös európai gyakorlat. Ebből következően a tagállamok rendkívül eltérő védelmi szintet biztosítanak, ezért továbbra is fennáll a menekültek másodlagos mozgása az EU-n belül.

3.5 Az Európai Bizottság szerint „az elfogadott közös minimumszabályok nem valósították meg a kívánalmaknak megfelelő egyenlő feltételeket” ⁽³⁾. Az EGSZB szerint a Tanács által a közelmúltig alkalmazott egyhangú szavazási elv eredményezte ezt a kiábrándító helyzetet. Az EGSZB támogatja, hogy jelenleg – a Szerződés által szabott korlátokon túllépve – a közös menekültügyi politikában a rendes és az együttdöntési eljárást alkalmazzák. Remélhető, hogy a második szakaszban nagyobb eredményeket sikerül elérni a harmonizáció terén.

⁽³⁾ Lásd a menekültügygel foglalkozó politikai terv 3. pontját.

3.6 Az EGSZB meg kívánja jegyezni, hogy javítani kell az EU által biztosított védelem minőségén. Ahogy azt a zöld könyvről szóló véleményében is kifejtette, a közös európai menekültügyi rendszer kiépítését az a szándék kell, hogy vezérelje, hogy „az Európai Uniót a menekültek számára a Genfi Egyezmény teljes és mindenre kiterjedő alkalmazásán és az összes tagállam által vallott, közös humanitárius értékeken alapuló, egységes védelmi területté kellene tenni”⁽¹⁾.

3.7 Ezért az EGSZB úgy véli, hogy az európai menekültügyi politikák harmonizációjának és a KEMR kiépítésének úgy kell történnie, hogy eközben ne sérüljenek és ne is lazuljanak a nemzetközi védelmi normák. Az EU-nak olyan közös jogszabályokat kell kidolgoznia, amelyek nem jelentik a védelmi normák szintjének semmilyen csökkentését, és így a nem kielégítő védelmi szinttel rendelkező tagállamoknak kell majd módosítaniuk jogszabályaikat.

3.8 A tagállamoknak mindig is lesz bizonyos mérlegelési lehetőségük a menekültüggyel kapcsolatos uniós jogszabályok végrehajtása során, de az EGSZB csak olyan közösségi jogszabályokat támogat, amelyek magas szintű védelmet garantálnak és szűkítik a jelenlegi mozgásteret, amely megakadályozza az ilyen jogszabályok helyes végrehajtását. A KEMR kiépítésének második szakaszában létrehozott jogi eszközöknek néhány olyan minőségi védelmi normát kell meghatározniuk, amelyek garantálják a Genfi Egyezmény elveinek betartását, és biztosítják, hogy az arra rászoruló személyek részt vehessenek a menekültügyi eljárásban.

4. Részletes megjegyzések az új jogi eszközökről

4.1 Abefogadás feltételeiről szóló irányelv

4.1.1 A befogadásról szóló, jelenleg hatályos irányelv, ahogy azt az Európai Bizottság is észrevételezi, nagy mozgásteret biztosít a tagállamoknak alapvető területeken. Ez abból indul ki, hogy a befogadás feltételei nagyon eltérőek az EU-n belül.

4.1.2 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság nagyobb harmonizációra irányuló javaslatát, amellyel el lehet kerülni a másodlagos mozgásokat. A zöld könyvről szóló véleményében az EGSZB pontosította a javaslatokat.

4.1.3 Az EGSZB azt is támogatja, hogy az új irányelv tartalmazzon befogadási normákat a kiegészítő védelmet kereső személyekre vonatkozóan; tartalmazzon eljárási biztosítékokat letartóztatás és internálás esetére, és könnyítse meg a sebezhető személyek igényeinek felmérését és kielégítését. Az EU-nak különösen azokat kell védelemben részesítenie – az esetek több-

ségében gyermekeket és nőket –, akik kínzást, erőszakot, bántalmazást, illetve egyéb erőszakos cselekményt szenvedtek el.

4.1.4 Az EGSZB számos véleményében⁽²⁾ javasolta, hogy az új jogszabályoknak lehetővé kell tenniük, hogy a menedékkérők bejussanak a munkaerőpiacra és a képzési rendszerbe. Az EGSZB hangsúlyozta, hogy a tagállami hatáskörök csorbítása nélkül, egyszerűsített és harmonizáltabb hozzáférést kell biztosítani a munkaerőpiachoz, ügyelve arra, hogy a munkához való tényleges hozzájutást ne akadályozzák szükségtelen, új adminisztratív korlátozások.

4.1.5 A különböző területeken a szociális partnerek is együttműködhetnek a menekültekkel és a menedékkérőkkel annak érdekében, hogy egyszerűsödjön számukra a munkához és az oktatáshoz való hozzájutás. A szövetkezetek és a szociális gazdaság egyéb résztvevői, az oktatási intézmények és a szakosodott nem kormányzati szervezetek is részt vehetnek ebben az együttműködésben.

4.1.6 Olyan jellegű módosításokat is javasolt, amelyek garantálják a családegyesítéseket, jobb oktatási feltételeket teremtenek, elsősorban a kiskorúak számára, és teljes hozzáférést biztosítanak az egészségügyi ellátáshoz⁽³⁾.

4.1.7 Végetetül az irányelvnek egyértelműsíteni kell, hogy a befogadás feltételei egyformán vonatkoznak minden menedékkérőre, függetlenül attól, hogy befogadóközpontban vannak-e vagy sem.

4.2 Amenekültügyi eljárásokról szóló irányelv

4.2.1 Az Európai Bizottság jelezte, hogy módosításokat fog javasolni az eljárásokról szóló irányelvhez, mivel az nem érte el a tagállamok közötti harmonizáció kívánt szintjét. Az EGSZB támogatja, hogy egységes közös menekültügyi eljárást hozzanak létre, amely – ahogy az Európai Bizottság fogalmaz – „nem hagy teret az eltérő tagállami eljárások terjedésének”⁽⁴⁾. Egyetért a kötelező eljárási biztosítékok meghatározásával is.

4.2.2 Az EGSZB ugyanakkor úgy véli, hogy az irányelv komoly módosításokra szorul. Olyan irányelvről van szó, amely több tetszés szerinti lehetőséget is figyelembe vesz; olyan irányelvről, amelyet azzal az egyértelmű szándékkal fogadtak el a tagállamok, hogy megtartsák a korábbi tagállami rendszereket.

⁽²⁾ Lásd az EGSZB alábbi véleményeit:

— „Javaslat tanácsi irányelvre a menedékkérők befogadása minimumszabályainak megállapításáról” (előadó: Paolo Mengozzi, társelőadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS), HL C 48., 2002.2.21.

— „A civil társadalom részvétele a szervezett bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelemben” (előadók: José Isaias RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO, Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS és Miguel Ángel CABRA DE LUNA), HL C 318., 2006.12.23.

— „Zöld könyv a jövőbeni Közös Európai Menekültügyi Rendszerről” (előadó: An LE NOUAIL MARLIÈRE), HL C 204., 2008.8.9.

⁽³⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Egészségügy és migráció” (előadó: CSER Ágnes), HL C 256., 2007.10.27.

⁽⁴⁾ Lásd a menekültüggyel foglalkozó politikai terv 3.2. pontját.

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Zöld könyv a jövőbeni Közös Európai Menekültügyi Rendszerről” (előadó: An LE NOUAIL MARLIÈRE), HL C 204., 2008.8.9., 1.1. pont.

4.2.3 A KEMR létrehozása – olyan, gyorsabb és nagyobb garanciákat nyújtó eljárásokat tartalmazó szabályzatot igényel, amely méltányos döntéseket biztosít és szélesebb körű biztonságot garantál a fellebbezési eljárások során.

4.2.4 Az EGSZB megismétli a zöld könyvről írott véleményében ⁽¹⁾ megfogalmazottakat:

- tolmácsot kell biztosítani a menedékjogot kérőknek,
- szükség esetén ingyenes jogi segítséghez való jog,
- a közigazgatási határozatokat indoklással kell ellátni,
- a kiutasítási végzések ellen a bíróságoknál benyújtott fellebbezések halasztó érvénnyel kell hogy bírjanak, hogy a menedékjogot kérőket ne lehessen kitoloncolni az államigazgatási vagy jogi eljárás alatt,
- a nem kormányzati szervezetek az eljárás valamennyi szakaszában, mindenben segítséget nyújthatnak a menedékjogot kérőknek.

4.2.5 Az EGSZB megjegyzései, illetve a nem kormányzati szervezetek tiltakozásai ellenére több tagállamban továbbra is idegenrendészeti fogdáknak helyezik el a menedékjogot kérőket. Az EGSZB megismétli álláspontját, mely szerint nem folytatható a menedékkérők őrizetben tartásának gyakorlata, hiszen fogdában történő elhelyezésük kivételes intézkedésnek kell hogy számíton. A menedékjogot kérők és családjuk méltó feltételek mellett, megfelelő szociális közegben kell hogy éljenek.

4.2.6 Az EGSZB nagyobb átláthatóságot követel a fogdák kapcsán, illetve azt kéri, hogy tájékoztassák az UNHCR-t ezek állapotáról, a bennük elhelyezett személyek helyzetéről, valamint azt, hogy ez utóbbiak igénybe vehessék a nem kormányzati szervezetek segítségét.

4.2.7 A Genfi Egyezmény biztosítja a menedékkérőknek azt a jogot, hogy menekültkérelmet adjanak be. Az EGSZB ezért azt tanácsolja, hogy tekintsenek el a „biztonságos országokról” és a „biztonságos harmadik országokról” készült listák használatától, amelyek megakadályozhatják az egyes kérelmek egyéni elbírálását.

4.2.8 Az EGSZB megismételi, hogy a menedékjogot kérők a határon ugyanolyan elbánásmódban kell hogy részesüljenek, illetve ugyanazokat a biztosítékokat kell hogy megkapják, mint azok, akik kérelmüket a tagállam területén nyújtják be.

4.3 Astátuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló irányelv

4.3.1 A minimumszabályokról szóló irányelv sem harmonizálta a döntéseket és a védelem minőségét. Továbbra is olyan

nagy eltérések tapasztalhatók az EU-n belül, hogy ugyanolyan helyzetben levő személyeket egyes tagállamokban befogadnak menekültként, másokban pedig kiutasítják őket. Ugyanez igaz a kiegészítő védelemre is.

4.3.2 A kiegészítő védelem jelenleg a menekültstátuszt váltja fel. Az EGSZB szerint az egységes eljárás semmilyen esetben nem jelentheti azt, hogy a kiegészítő védelem gyengítse a Genfi Egyezményben lefektetett menekültstátuszt.

4.3.3 Az EGSZB szerint az egyablakos rendszer és az egységes eljárás egyszerűbbé teheti az eljárásokat. Először a menekültstátusz megadhatóságát kell ellenőrizni, majd ugyanezt a kiegészítő védelmi jogállás kapcsán.

4.3.4 Az EGSZB egyetért azzal, hogy uniós szinten dolgozzanak ki minimumszabályokat a menekültstátuszról és a kiegészítő védelmi jogállásról annak érdekében, hogy valamennyi tagállamban garantálják a védelem minimumszintjét, csökkentve a jelenlegi eltéréseket.

4.3.5 A kiegészítő védelem a menekültstátusz kiegészítése, de a jogok szempontjából hasonlónak kell lennie ez utóbbihoz, ezért az EGSZB egyetért azzal, hogy vegyék figyelembe a családtagok jogát, a munkaerőpiachoz való hozzáférést és a gazdasági juttatásokat.

4.3.6 A jogállásoknak valóban egységeseknek kell lenniük az EU egész területén, csökkentve a tagállamok mozgásterét. Ahogy az Európai Bizottság is ajánlja, világosabban meg kell határozni a kiegészítő védelemhez való hozzájárulás feltételeit, hogy az EU egész területén ugyanazokat a kritériumokat alkalmazzák a két státusz odaítélésekor. Az EGSZB azt javasolja, hogy a legmagasabb szinten végezzék el a harmonizációt, és hogy ne csökkentsék a nagyobb humanitárius hagyománnyal rendelkező tagállamokban biztosított szinteket.

4.3.7 Az EGSZB azt is hangsúlyozza, hogy pontosítani kell a kiszolgáltatott személyeknek való segítségnyújtást célzó jogszabályokat. Meg kell állapodni a rájuk vonatkozó eljárásokban úgy, hogy mielőbb felméri a szükségleteiket, gyorsabban segítenek nekik és megadnak nekik minden jogi segítséget, illetve a szakosodott nem kormányzati szervezetek támogatását is.

4.3.8 Az EGSZB-nek fenntartásai vannak azzal a lehetőséggel kapcsolatban, hogy harmadik, nem állami feleket illetékesnek tekintsenek a védelem szempontjából. A tagállamok nem bújhatnak ki ez alól a felelősség alól, és nem is „adhathatják ki azt alvállalkozónak”. A nem állami szereplők részvétele és támogatása a tagállamok gyámsága alatt és felelősségi körében kell hogy megvalósuljon.

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Zöld könyv a jövőbeni Közös Európai Menekültügyi Rendszerről” (előadó: An LE NOUAIL MARLIÈRE), HL C 204., 2008.8.9.

4.3.9 El kell azonban ismerni a szakosodott nem kormányzati szervezeteknek és egyéb társadalmi szereplőknek a menekültek és családjaik érdekében végzett munkáját, és meg kell adni nekik a közintézmények részéről szükséges támogatást. Az EGSZB kéri, hogy ismerjék el a menekültügy területére szakosodott nem kormányzati szervezetek szerepét, és hogy biztosítsanak számukra teljes hozzáférést a tevékenységükhöz kötődő eljárásokhoz és fórumokhoz.

5. Anehézségek felszámolása

5.1 Az Európai Bizottság mind a zöld könyvben, mind pedig a menekültügygel foglalkozó politikai tervről szóló közleményében megemlítette a menedékjog kérelmezésének lehetőségéhez való tényleges hozzájutást. Az EGSZB szerint ez alapvető fontosságú kérdés. Biztosítani kell, hogy a nemzetközi védelemre szoruló személyek menedékjogot kérhessenek valamely uniós tagállamban.

5.2 Közleményében az Európai Bizottság említést tesz arról, hogy jelenleg történelmi mélységekbe csökken a menedékjog-kérelmezés. Az EGSZB szerint ez a csökkenés nem a világban tapasztalható konfliktusok megoldásával vagy az emberi jogok helyzetének javulásával magyarázható, hanem azzal, hogy az EU egyre több akadályt gördít a nemzetközi védelemre szoruló személyek uniós felségterületre történő bejutása elé.

5.3 Az EGSZB nagyobb szerepvállalást kér az EU-tól az emberkereskedelemmel foglalkozó bűnszövetkezetek elleni harcban, ugyanakkor úgy véli, hogy az „illegális bevándorlás elleni küzdelmet célzó” bizonyos politikák komoly menekültügyi válságot gerjesztenek Európában. A vízumrendszer, az Eurodac, a Frontex ügynökség, a fuvarozási vállalkozásokra kivetett szankciók, a harmadik országokkal kötött visszafogadási megállapodások, illetve az illegális bevándorlás elleni küzdelemmel kapcsolatos együttműködési megállapodások új nehézségeket teremtenek abban, hogy a védelemre szoruló személyek menedékjogot kérvényezhessenek. Az EGSZB már több véleményében⁽¹⁾ is felvetette, hogy az illegális bevándorlás elleni küzdelem nem jelenthet új akadályokat a menedékjog megszerzését illetően, és hogy a menedékjog garantálásának érdekében a határellenőrzést végző tisztviselőket megfelelő képzésben kell részesíteni.

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB alábbi véleményeit:

- „Az Európai Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a bevándorlással foglalkozó közösségi politika terén alkalmazandó nyitott koordinációs módszerről” (előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS), HL C 221., 2002.9.17. (magyarul nem érhető el).
- „Javaslat tanácsi rendeletre a külső határokon történő operatív együttműködést koordináló európai ügynökség létrehozásáról” (főelőadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS), HL C 108., 2004.4.30. (magyarul nem érhető el).
- „Javaslat tanácsi határozatra a külső határok, vízumok, menekültügy és bevándorlás terén folytatott közigazgatási együttműködés területén megvalósuló cselekvési program (ARGO-program) elfogadásáról szóló 2002/463/EK határozat módosításáról” (előadó: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS), HL C 120., 2005.5.20.
- „Zöld könyv a jövőbeni Közös Európai Menekültügyi Rendszerről” (előadó: An LE NOUAIL MARLIÈRE), HL C 204., 2008.8.9.

5.4 Az EGSZB támogatja az UNHCR arra vonatkozó javaslatát, hogy hozzanak létre menekültügyi szakértői csoportokat, amelyek az EU által végzett határellenőrzési műveletekben nyújtásának segítséget.

5.5 Az EGSZB ellenzi, hogy az EU vagy a tagállamok olyan országokkal kössenek kitoloncolási vagy határellenőrzési megállapodásokat, amelyek nem írták alá a menedékjog védelmének alapvető nemzetközi jogi eszközeit. Minden olyan kiutasítási és kitoloncolási intézkedést is ellenez, melyek esetében nem garantált a teljes biztonság és emberi méltóság.

5.6 Nem kerülhet sor olyan személy kiutasítására (hazatérésére vagy kitoloncolására), akinek védelmi igényét valamelyik tagállam nem vizsgálta meg, hacsak nem garantált, hogy a szóban forgó igényeket jogszerű eljárás keretében és a nemzetközi védelmi normáknak megfelelően a harmadik országban meg fogják vizsgálni.

6. Európai menekültügyi támogató hivatal

6.1 A KEMR létrehozásához a jogszabályi harmonizáció mellett szükség van a tagállamok közötti komoly együttműködésre is. Ezt az együttműködést nagyban javítja majd az Európai Bizottság által javasolt **európai menekültügyi támogató hivatal** (European Asylum Support Office – EASO) felállítása. Ezt egyébként az EGSZB is támogatja.

6.2 Az EASO-nak megfelelő kapacitással kell rendelkeznie ahhoz, hogy egyértelműen feltárja a menekültügygel kapcsolatos tagállami gyakorlatokban jelentkező eltéréseket és a jogszabályi eltéréseket, valamint hogy javaslatokat tegyen a szükséges módosításokra. Ahogyan azt a zöld könyvben az Európai Bizottság is javasolta, jogköröket kell biztosítani számára olyan közösségi irányelvek kidolgozásához is, amelyek a menekültügygel kapcsolatos uniós vívmányok különböző alapvető és eljárásjogi szempontjainak értelmezésével és alkalmazásával foglalkoznak.

6.3 A hivatal a bevált gyakorlatok cseréjének, valamint a menekültügygel – elsősorban a határellenőrzéssel – kapcsolatos képzési tevékenységek kidolgozásának fontos központja lehet. Emellett az újabb és újabb uniós menekültügyi intézkedésekből származó eredmények nyomon követésének és elemzésének központjává is válhat, és feladata lehet a menekültügygel foglalkozó közös szakértői csoportok felállítása és irányítása is.

6.4 Az EASO-nak hálózatban kellene végeznie munkáját, együttműködve az Európai Unióval, illetve szoros kapcsolatokat kiépítve az UNHCR-rel és a szakosodott nem kormányzati szervezetekkel. Az Európai Parlamentet és az EGSZB-t tájékoztatják majd az EASO tevékenységéről, illetve konzultálnak velük róla.

7. Tagállamok közötti szolidaritás és külső vetület

7.1 Tagállamok közötti szolidaritás

7.1.1 A hágai program megjegyzi, hogy a KEMR egyik célja azoknak a tagállamoknak a támogatása, amelyek menekültügyi rendszerére a legnagyobb nyomás nehezedik, ami az együttműködési és szolidaritási mechanizmusok javítását teszi szükségessé. Az Európai Bizottság a Dublin II. rendelet, illetve az Eurodac bizonyos komponenseit is módosítani kívánja. A menedékjogi kérelmek kiegyenlítettebb elosztására és a másodlagos mozgások csökkentésére van szükség.

7.1.2 Az EGSZB emlékeztet rá, hogy a dublini rendelet abból kiindulva alakították ki, hogy hasonlóak a tagállamok menekültügyi rendszerei. Ez mind a mai napig nincs így. Nem fogadható el, hogy a menedékjogot kérelmezőket az eljárások során nagyobb biztosítékokat nyújtó országból olyan országokba irányítsák át, ahol kisebbek ezek a garanciák. A zöld könyvről írt véleményében⁽¹⁾ az EGSZB azt javasolta, hogy „a menedékjogért folyamodók szabadon választhassák meg az országot, amelyhez kérelmüket intézik, és hogy e cél érdekében a tagállamokat már most a rendelet 15. cikke (1) bekezdésében foglalt humanitárius záradék alkalmazására ösztönözzék”.

7.1.3 Az UNHCR javaslata értelmében a dublini rendeletnek új rendelkezéseket kellene tartalmaznia a családtagok meghatározását, a fellebbezés halasztó hatályát és az áthelyezés időkorlátait illetően. Szigorúan korlátozni kellene azt is, hogy az áthelyezésre várva meddig tartható őrizetben a menedékjogot kérő.

7.1.4 Az EGSZB-nek fenntartásai vannak az Európai Bizottságnak az Eurodac rendszerével kapcsolatos javaslatával szemben, mely szerint fel kell szabadítani a menekülteknek a nemzeti hatóságok birtokában levő adatait. Ez ugyanis sértheti a magánélethez való jogot és gyengítheti azt a védelmet, amelyre sokaknak szükségük van.

7.1.5 Az EGSZB támogatja azt az európai bizottsági javaslatot, hogy hozzanak létre menekültüggyel foglalkozó szakértői csoportokat, hogy ideiglenes segítséget nyújtsanak a tagállamoknak bizonyos helyzetekben, illetve – amikor túlterheltek a tagállami menekültügyi rendszerek – a kérelmekkel foglalkozó hivatalos eljárásokban.

7.1.6 Az Európai Menekültügyi Alapot fel kell használni a tagállamok iránti uniós pénzügyi szolidaritás javítása érdekében. Nagy nyomás nehezedik a tagállamokra a jogszerűtlen bevándorlás és a menedékkérők miatt.

7.1.7 Javítani kell a tagállamok közötti szolidaritáson, figyelembe véve, hogy például egyes, Máltához hasonló kisméretű tagállamokba befogadási kapacitásukat meghaladó számú menedékkérő özöne érkezik.

7.1.8 Ez a szolidaritás az alábbiak révén valósulhat meg: politikák, melyek a menekültek uniós államokban történő (azok között megosztott) újbóli elhelyezését szabályozzák; együttműködés az EASO-val és koordináció az Európai Menekültügyi Alap kezelésében.

7.1.9 Az EGSZB támogatja az Európai Parlamentben ismertetett kísérleti projekteket, melyek célja, hogy ösztönözzék a menekültek és menedékkérők EU-n belüli önkéntes átcsoportosítását.

7.2 Külső vetület

7.2.1 A menekültek döntő többsége fejlődő országban él (az UNHCR által elismert 8,7 millió menekültből 6,5 millió fejlődő országban él). Az EGSZB azt szeretné, ha az Európai Unió új felelősséget vállalna a fejlődő országok támogatásáért és a velük való szolidaritásért, illetve védelmi kapacitásuk javításáért.

7.2.2 Az EGSZB szerint a **regionális védelmi programok** is lehetséges eszközt jelentenek, de jelenleg kevés van belőlük, és kísérleti fázisban vannak. Az ilyen programok értékelése lehetőséget kell hogy biztosítson olyan új javaslatokra, amelyekkel kiterjedtebbé és a menekültek globális helyzetével foglalkozó új uniós szerepvállalási mechanizmussá válhatnak ezek a programok. A zöld könyvről írt véleményében az EGSZB „kétségeinek ad hangot az egyes harmadik országokban – például az újonnan függetlenedett országokban (Ukrajna, Moldova, Belorusszia) – szervezett befogadó központok célszerűségével kapcsolatban, amelyek távolról sem tűnnek alkalmasnak arra, hogy garantálják a menedékkérők befogadásának valamennyi feltételét. [...] kiemeli, hogy úgy tűnik, e programok célja nem annyira a menekültek jobb védelme, mint a menekültek elriasztása attól, hogy az Európai Unió határainál jelentkezzenek”.

7.2.3 Egy másik fontos mechanizmus, amellyel az EU kifejezheti elkötelezettségét, a **menekültek letelepítése**. A letelepítés harmadik országok által menekültként elismert személyek befogadását jelenti, azzal a céllal, hogy huzamosan valamelyik uniós tagállamban tartózkodjanak. A letelepítés gondolatát elsőként a 2004. novemberi Európai Tanács támogatta. Azóta végrehajtottak néhány letelepítési programot, amelyek azonban nagyon kevésnek bizonyultak. Az UNHCR jelezte, hogy világviszonylatban a 2007-ben végbement letelepítéseknek csupán 5 %-a kötődik helyileg az EU-hoz, és csak hét tagállam rendelkezett letelepítési programmal.

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Zöld könyv a jövőbeni Közös Európai Menekültügyi Rendszerről” (előadó: An LE NOUAIL MARLIÈRE), HL C 204., 2008.8.9.

7.2.4 Az EGSZB arra buzdít minden tagállamot, hogy aktívan vegyenek részt letelepítési programok kidolgozásában, és támogatja, hogy az EU rendelkezzen közös programmal ezen a területen, hogy a menekültek letelepítése az EU-ban ne csupán szimbolikus intézkedésnek tűnjön, hanem megfelelő vetülettel bírva hatékony mechanizmussá váljon a menekültek globális elosztásában. Az európai letelepítési programokat az UNHCR-rel és a szakosodott nem kormányzati szervezetekkel együttműködve kell kialakítani.

7.2.5 Az EGSZB egyetért azzal, hogy meg kell könnyíteni a védelemre szorulóknak belépését az EU területére. Ehhez a határ-

ellenőrzési rendszereknek tiszteletben kell tartaniuk a menedékjogot, és rugalmasan kell használniuk a vízumrendszert.

7.2.6 Az EGSZB megjegyzi, hogy a menedékjogi kérelmek EU-n kívüli, tagállami követségeken vagy konzulátusokon történő, közös feldolgozása olyan értelemben valóban kedvező hatással járhat, hogy elősegítheti az emberkereskedelem elleni küzdelmet, következőképpen csökkentheti a tengeren életüket veszítők számát. Habár nem várható, hogy a közös feldolgozás a menedékjogi kérelmekkel szemben támasztott normák fellazulásához vezet, mégis komolyan foglalkozni kell az ilyen eljárásból adódó valamennyi kockázat elhárításával.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Zöld könyv — Migráció és mobilitás: kihívások és lehetőségek az EU oktatási rendszerei számára

COM(2008) 423 végleges

(2009/C 218/17)

2008. július 3-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyról:

„Zöld könyv — Migráció és mobilitás: kihívások és lehetőségek az EU oktatási rendszerei számára”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2008. december 10-én elfogadta véleményét. (Előadó: Mário SOARES.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25. – 26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 142 szavazattal 1 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 A *Migráció és mobilitás: kihívások és lehetőségek az EU oktatási rendszerei számára* című zöld könyv (COM(2008) 423 végleges) az európai oktatási rendszerek egyik legnagyobb jelenlegi kihívásával foglalkozik, amely – jóllehet nem új keletű – az elmúlt években még súlyosabb és kiterjedtebb problémává vált: az iskolákban nagy számban előforduló, migráns háttérből érkező, bizonytalan szociális-gazdasági helyzetű gyermekek kérdésével.

1.2 Az Európai Bizottság szerint érdemes lenne konzultálni az érdekelt felekkel a migráns környezetből származó gyerekekre vonatkozó oktatási politikáról. Az érdekelteket ezért felkéri, hogy a következő kérdésekben fejtsek ki álláspontjukat:

- a szakpolitikai kihívás,
- a helyes szakpolitikai válaszok,
- az Európai Unió lehetséges szerepe a tagállamok támogatásában a fent említett kérdések összefüggésében, és
- a 77/486/EGK irányelv jövője.

1.3 Az EGSZB bonyolult és nehéz kérdésnek tartja a felvetett problémát, amelynek többféle, egyformán helytálló és fontos megközelítése is lehet. A választott módszerre tekintettel azonban az EGSZB csak a feltett öt kérdésre kísérel meg választ adni, továbbá néhány általános észrevételt tesz.

2. Általános megjegyzések

2.1 Az EGSZB teljes mértékben egyetért a zöld könyv bevezetésével, amely a nagyszámú migráns tanuló jelenlétét első-

sorban kihívásként, nem pedig problémaként ismerteti. A szöveg korrekt értékelést ad a kérdésről, és szinte minden aspektusára kitér.

2.2 Ugyanakkor a „migráns családból származó gyerekek”, a „migránsok gyerekei” és „migráns tanulók” kifejezések hasonlóan széles értelmezésével – egyformán alkalmazva azokat a harmadik országokból származó, valamint az olyan EU-tagállambeli gyermekekre, akik nem abban az uniós országban élnek, ahonnan származnak – fennáll a veszélye, hogy a zöld könyv homogénként tünteti fel az érintettek körülményeit, holott valójában lényegesen eltérő helyzetekről van szó.

2.3 Mindenki egyetért abban, hogy az uniós polgárok helyzete egészen más, mint a nem EU-s országok állampolgáraié. Maga az Európai Bizottság is elismeri, hogy kockázatos ezt a definíciót használni, kiemelve, hogy az uniós polgárok – a harmadik országok állampolgáiraival ellentétben – szabadon mozoghatnak az Európai Unión belül. Az Európai Bizottság azonban választását az adatgyűjtés forrásai (PIRLS illetve PISA) ⁽¹⁾ által alkalmazott kritériumok átvételével igazolja.

2.4 Az EGSZB megérti az Európai Bizottság megközelítését, melynek lényege az, hogy megpróbál minden olyan gyermekre odafigyelni, akinek a szülei nem a befogadó társadalom állampolgárai, mert minden gyermeknek a helyzetéhez illő támogatást kell biztosítani. Az EGSZB ugyanakkor úgy véli, helyesebb volna, ha ezt a kérdést a fent említett kettős megközelítéssel kezelnék, azaz külön foglalkoznának az uniós állampolgárok gyerekeivel és a harmadik országbeli állampolgárok gyerekeivel.

⁽¹⁾ PIRLS: „Progress in International Reading Literacy Study” [Nemzetközi felmérés az olvasáskészség fejlődéséről]; a Nemzetközi Tanulói Teljesítménymérő Szövetség (IEA) által végzett felmérés; PISA („Programme for International Student Assessment” – Nemzetközi Tanulói Teljesítményértékelő Program): az OECD által koordinált program.

2.5 Ez a vélemény nem foglalkozik kifejezetten a migráció jelenségével; helyette az oktatási rendszereknek a bevándorlók – nevezetesen a migráns gyermekek – integrációjának javításában játszott szerepére összpontosít. A vélemény ugyanakkor számos, a bevándorlás kérdéséről kidolgozott EGSZB-véleményt tekintetbe vesz, melyek jelentős elméleti háttéranyagot biztosítanak⁽¹⁾.

2.6 A bevándorló népesség sikeres integrációja szorosan összefügg a migráns gyermekek számára hozzáférhető oktatással, illetve e gyermekek iskolai eredményeivel. Ez az összefüggés tagadhatatlan, és alapvetően befolyásolhatja az európai társadalmi kohéziós politika sikerét, demokráciánk stabilitását, sőt, magát a hosszú távú gazdasági fejlődést is.

2.7 Minél korábban és minél sikeresebben sikerül integrálni a migráns gyermekeket és fiatalokat az iskolában, annál jobb eredményeik lesznek mind az iskolában, mind későbbi tanulmányaik során. Érdemes tehát hangsúlyozni, hogy az iskolát megelőző nevelés jelentős szerepet játszik a tanulmányi és társadalmi sikerhez szükséges eszközök biztosításában.

2.8 Ugyanakkor, bár az adatok egyértelműen azt mutatják, hogy a korai gyermekkortól iskolába járó migráns háttérű gyerekek rendszerint jobb eredményeket érnek el, ez nem jelenti azt, hogy ezeknek a tanulóknak nagyobb esélyük van egyetemre menni, vagy tisztességes munkát találni.

(1) A kérdéssel foglalkozó több mint 50 EGSZB-vélemény közül az alábbiak különösen relevánsak: Közlemény – nyitott koordinációs együttműködés a bevándorlási és menekültügyi politikában, előadó: Soscha Eulenburg (HL C 221., 2002.9.17.); A harmadik országbeli állampolgárok felsőfokú tanulmányok, szakképzés, vagy önkéntes szolgálat céljából történő belépésének és tartózkodásának feltételei, előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 133., 2003.6.6.); Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre harmadik országoknak migrációs és menekültügyi kérdésekben nyújtandó pénzügyi és technikai segítségnyújtási program létrehozásáról, előadó: Giacomina Cassina (HL C 32., 2004.2.5.); Közlemény a bevándorlásról, az integrációról és a foglalkoztatásról, előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 80., 2004.3.30.); Az európai uniós állampolgárság elnyerése (saját kezdeményezésű vélemény), előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 208., 2003.9.3.); Nemzetközi Bevándorlási Egyezmény (saját kezdeményezésű vélemény), előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 302., 2004.12.7.); Bevándorlás az EU-ban és a beilleszkedési politikák: a regionális és helyi önkormányzatok és a civil társadalmi szervezetek együttműködése (saját kezdeményezésű vélemény), előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 318., 2006.12.23.); A bevándorlásra és a származási országokkal folytatott együttműködésre vonatkozó, a fejlődés elősegítésére irányuló közösségi politika (saját kezdeményezésű vélemény), előadó: Luis Miguel Pariza Castaños (HL C 44., 2008.2.16.); A civil társadalomnak a harmadik országokbeli állampolgárok integrációjára vonatkozó uniós szintű politikák támogatásába történő nagyobb mértékű bevonását célzó platform struktúrális, szervezeti és funkcionális elemei (feltáró vélemény) előadó: Luis Miguel Pariza Castaños; (HL C 27., 2009.2.3.), A kisebbségek integrációja – román, előadó: Anne-Marie Sigmund, társelőadó: Madi Sharma; (HL C 27., 2009.2.3.), Közös bevándorláspolitikai Európa számára: elvek, fellépések és eszközök, előadó: Luis Miguel Pariza Castaños, CESE 342/2009, 2009. február 25. (A Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

2.9 Másrésztől minél szabadabban és tudatosabban tervezik meg a szakmai pályaválasztást, és minél nagyobb erőfeszítést tesznek a migráns gyermekek és fiatalok oktatásban elért sikereinek biztosítására, annál jobb szociális, gazdasági és politikai eredményeket remélhetünk.

2.10 Az iskolák az integráció lehető legjobb helyszínei, mivel a családon kívül a gyermekek itt teszik meg a szocializáció első lépéseit. Ha a migráns családok szociális és gazdasági háttéréből adódó hatások enyhítése helyett elutasítás, diszkrimináció vagy kirekesztés a válasz, a sikeres integráció nehezen valósul meg, aminek következményeit az egész társadalom elszenvedti.

2.11 Éppen ezért elvetendő a döntően vagy kizárólag migráns gyermekeket tömörítő iskolák gondolata, még ha a mögöttes szándék első látásra dicséretesnek is tűnhet. Az iskoláknak a helyi közösség társadalmi összetételét kell tükrözniük, és egyetlen csoportot sem zárhatnak gettóba. A migráns háttérű gyermekek külön a számukra tervezett iskolákban történő fizikai és társadalmi elkülönítése általában együtt jár a lakóhelyi szegregációval, illetve ez utóbbi következményének tekinthető.

2.12 Az oktatási hatóságoknak kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a tanárookra mint a nevelési folyamat kulcsszereplőire, mert közvetlen felelősségük van a tanulók iskolai eredményeinek alakulásában. A kívánt eredmények elérésében kulcsszerepe van a vonzó, jól megfizetett tanári pályának, és mindenképp a megfelelő alap- és továbbképzésnek, amely tekintetbe veszi a fent leírt új helyzetet⁽²⁾.

2.13 A fenti megfontolásokból hasznos volna növelni a sokféle etnikai és kulturális háttérű tanárok számát, mivel példájuk ösztönzőleg hathat, és javíthatja a tanulók önbecsülését. E cél érdekében felül kell vizsgálni a tanárok felvételének kritériumait és eljárásait, és forrásokat kell elkülöníteni erre a célra.

2.14 A nemzeti nyelv ismerete az iskolai boldogulás előfeltétele. A kérdést eddig nem megfelelően közelítették meg, mert a nyelvtudást összekeverték a kommunikációs képességgel. A terület célzott támogatása, a gyermekek minél korábbi (kora gyermekkori) beiskolázását célzó lépések, az iskolák és a tanulók szülei közötti együttműködés, az utóbbiak számára is biztosítva a nemzeti nyelv oktatását – íme néhány követésre érdemes stratégia a probléma megoldása érdekében, amely napjaink egyik legbonyolultabb kérdése.

(2) Ld. az EGSZB véleményét: A tanárképzés minőségének javítása, előadó: Mário Soares (HL C 151., 2008.6.17.).

2.15 A migráns szülők bevonása az oktatási folyamatba, a helyi közösségekkel való kapcsolattartás biztosítása, a szülők tudásának és tapasztalatának kamatoztatása mind olyan tényezők, melyek elősegítik a tanulók – és szélesebb értelemben a migráns közösségek – integrációját mind az iskolába, mind a társadalom életébe. Az iskolák számára fontos tehát, hogy megfelelő tanári segédkörrel és kulturális mediátorokkal rendelkezzenek ⁽¹⁾.

3. Az EGSZB hozzájárulása

3.1 A zöld könyv négy témát vet fel, melyekkel kapcsolatban az alábbi kérdésekre vár választ:

„A. A szakpolitikai kihívás:

Melyek a migráns környezetből származó gyermekek számára nyújtandó jó oktatáshoz kapcsolódó legfontosabb szakpolitikai kihívások? Az ebben a dokumentumban említettek kivül figyelembe kell-e venni másokat is?

B. A szakpolitikai válasz:

Melyek az e kihívásokra megfelelő választ adó szakpolitikai megoldások? Léteznek-e egyéb politikák vagy megoldások az itt leírtakon kívül, amelyeket figyelembe kell venni?

C. Az Európai Unió szerepe:

Közösségi programokon keresztül milyen fellépéseket lehet megvalósítani a migráns környezetből származó gyerekek oktatásának pozitív befolyásolására?

Hogyan kell válaszolni ezekre a kérdésekre az oktatásban és a szakképzésben megvalósuló nyitott koordinációs módszer keretében? Úgy gondolja-e, hogy újabb alkalmas mutatókat és mérőszámokat kellene kifejleszteni, hogy segítségükkel jobban lehessen összpontosítani az iskolai teljesítményekben megmutatózó nagy eltérések csökkentésére?

D. A 77/486/EGK irányelv jövője:

Figyelembe véve a 77/486/EGK irányelv végrehajtásának történetét, és tekintettel a migrációs hullámok jellegének megváltozására az irányelv elfogadása óta, hogyan játszhatna szerepet ez az irányelv a tagállamok szakpolitikáinak támogatásában? Mit javasolna? Hogy az irányelvet változatlanul fenntartsák, vagy módosítsák, vagy helyezték hatályon kívül? Lenne-e egyéb javaslata arra, hogyan lehetne támogatni a tagállamok politikáját azokban a kérdésekben, amelyekre az irányelv vonatkozik?”

⁽¹⁾ A fenti és egyéb gondolatok megtalálhatók a 2008 áprilisában közzétett, Oktatás és migráció – A migráns gyermekek európai iskolákba és társadalmakba való integrálásának stratégiái. A kutatási eredmények szintézise a politikai döntéshozók részére című tanulmányban, melyet a NESSE (az oktatás és képzés szociális aspektusait kutató szakértők Európai Bizottság által támogatott hálózata) szakértői készítettek (http://www.nesse.fr/nesse/nesse_top/activites/education-and-migration).

3.2 A szakpolitikai kihívás

3.2.1 Minden bizonnyal az Európa előtt álló jelenlegi legnagyobb kihívás egy befogadó oktatási rendszer kialakítása az egyre kevésbé befogadó társadalomban – gondolunk itt a gazdagok és szegények közötti növekvő szakadéokra, az ezzel együtt járó fokozódó társadalmi kirekesztődésre, illetve a bevándorlás kérdésével kapcsolatban az általánosan egyre szigorodó migrációs politikákra. Különös figyelmet kell fordítani a migráns háttérű személyek társadalmi-gazdasági helyzetére, mivel a tanulási lehetőségeket erősen befolyásolja az, ha valaki szociálisan hátrányos helyzetű.

3.2.2 A több millió bevándorló oktatási rendszeren keresztül történő integrálásának hatalmas kihívását nem lehet anélkül elemezni, hogy ne vegyük figyelembe az alábbi szempontokat: a külföldi állampolgárok jogállása, amely befolyásolja a kötelező oktatási rendszerhez való hozzáférésüket ⁽²⁾, az illegális migránsok helyzetének legalizálására irányuló eljárások kérdése, a családregyesítés akadályai, illetve a vízumkiadási kritériumok, mely utóbbiak sokszor az alapvető emberi jogok sérelmével járnak (például a családi kapcsolatok igazolása érdekében megkövetelt DNS-tesztek követelménye esetében).

3.2.3 Amikor migráns családokból származó gyermekek és fiatalok millióinak életére kiható oktatáspolitikai döntéseket hozunk, nem tekinthetünk el ezektől az általános jelentőségű kérdésektől. Az iskolákat nem lehet az őket körülvevő társadalmi keretektől elszigetelten alakítani és fejleszteni. Az iskola a társadalom tükré, jóllehet döntő módon hozzájárulhat a társadalom megváltoztatásához is.

3.2.4 Konkrétan azok az oktatási reformok, amelyek az oktatást pusztán üzletágként kezelik, és az iskolákkal kapcsolatban üzleti nyelvezetet használnak (a tanulókat és a szülőket „fogyasztóknak/felhasználóknak”, a tanárokat pedig „szolgáltatóknak” nevezve), és amelyek pusztán a tanulók egyéni teljesítményén alapuló értékelési formát támogatnak, nem szolgálják a gyerekek sikeres beilleszkedését. Az oktatást inkább minden gyermek és fiatal alapvető emberi jogaként kellene meghatározni.

3.2.5 Tekintettel arra, hogy az oktatás még mindig a nemzeti kormányok hatáskörébe tartozik, még nagyobb kihívást jelent, hogy az Európai Unió a gyakorlatban össze tudja hangolni a lehető legmagasabb fokú integráció eléréséhez szükséges politikákat. Az a paradoxon, hogy a migráció jelensége elismerten a Közösség egész területén érezteti hatását, ugyanakkor az intézkedéseket máig nemzeti szinten hozzák meg, csak akkor oldható fel, ha megnyilvánul az oktatási intézkedések szorosabb összehangolására irányuló politikai szándék.

⁽²⁾ Németországban a „külföldi állampolgárokra” jogállásukból kifolyólag gyakran nem vonatkozik az egyetemes iskolalátogatási kötelezettség. Az Európai Unió alapjogi chartájának 14. cikke alapján azonban „Mindenkinek joga van az oktatáshoz, [és] a kötelező oktatásban való ingyenes részvétel[hez]”.

3.2.6 Az Európai Uniónak tehát el kell ismernie, hogy az egyes államok önállóan nehezen tudnak megbirkózni a tömeges migráció kezelésével, és be kell vezetnie az ennek megoldásához szükséges szakpolitikai eszközöket annak érdekében, hogy kezelni lehessen az európai oktatási rendszerekben egyre nagyobb számban tanuló Unió kívüli diákok kérdését.

3.2.7 A migráns háttérű személyeket érő hátrányok a felnőttoktatásba is továbböröklődnek. Ezek az emberek általában kevésbé vesznek részt a folyamatos képzésben, és a számukra felajánlott tanfolyamok általában elsősorban a nyelvi készségek elsajátítására irányulnak. A felnőttoktatásra szakosodott oktatási intézményeknek gondoskodniuk kellene arról, hogy tanfolyamaik a teljes célcsoport számára hozzáférhetőek legyenek. A migráns háttérű személyeket a teljes tanfolyamkínálatban figyelembe kell venni. Ezért a felnőttoktatást ki kell bővíteni olyan területekre, mint a kultúra, a politika, a családtervezés, az egészség, a szociális készségek stb.

3.2.8 A másik politikai kihívás, amely mindenfajta döntést befolyásolhat, a jelenlegi gazdasági válságból ered. A növekvő munkanélküliség és a szociális biztonsági rendszerek előtt álló kihívások, melyek egyes országokban magukat a szociális védelmi modelleket veszélyeztetik, a rasszizmus és idegengyűlölet erősödéséhez vezethetnek, ami tökéletesen ellentétes a demokratikus Európa értékeivel. Az iskoláknak és az őket körülvevő közösségeknek szorosan figyelemmel kell kísérniük e jelenségeket, nemcsak megelőző jelleggel, hanem szükség esetén aktívan fel is lépve velük szemben.

3.3 A szakpolitikai válasz

3.3.1 A tagállamok elsődleges felelőssége a migránsok társadalomba való integrálására vonatkozó vállalásaik betartása. Ami a gyermekeket és a fiatalokat illeti, ez nemcsak azt jelenti, hogy az oktatási rendszerhez egyetemes hozzáférést kell biztosítani, garantálva a társadalmi helyzeten alapuló kiválasztási kritériumok teljes körű kizárását, hanem azt is, hogy gondoskodni kell arról, hogy a tanulmányi helytállás is a migráns tanulókat/gyermekeket megillető jogok részének tekintésük.

3.3.2 E cél érdekében az oktatáspolitikai válasznak a következőkre kell alapulnia:

- magas színvonalú, mindenki előtt nyitott és térítésmentes oktatási rendszer,
- egyebek mellett az etnikai, társadalmi-kulturális, gazdasági és nemi különbségeket is tiszteletben tartó oktatáspolitikai, amely képes kiaknázni a meglévő potenciált,
- az egyes migráns közösségek sajátosságainak tiszteletben tartása, melyeket az iskolák kulturális nyitottsága érdekében a tantervek összeállításakor is tekintetbe kell venni,
- a más országból származó tanulók igényeinek megfelelő, alkalmas tantestület kialakítása, amely megkapja az oktatási célok teljesítéséhez szükséges támogatást és folyamatos továbbképzést, és munkáját az iskolában reprezentált közösségek nyelvét és kultúráját jól ismerő segédtestület segíti. E cél érdekében hasznos volna növelni a multidiszciplináris csapatok iskolai jelenlétét (például sokrétű iskolai szociális programok bevezetése),
- jobb hozzáférés a világhálóhoz mint tanulási segédessz-közkhöz a migráns gyerekek számára, mivel ez az EU-ban a sikeres tanulmányi előmenetel alapvető eszköze. Ezért javasolni kellene internet-hozzáféréssel rendelkező ifjúsági klubok és művelődési központok létrehozását, akár az önkormányzat által támogatott, helyi könyvtárakkal való együttműködésben, akár olyan vállalkozásokkal együttműködve, akik készek felajánlani régi számítógépes eszközöket stb.,
- „fenntartható” oktatási rendszer: a nyelvtanulás ösztönzésének nem szabadna kisgyermekkorra vagy az iskolát megelőző nevelésre korlátozódnia. A gyermek egész iskolai életét végig kell kísérnie, és nem szabad csak a befogadó ország nyelvére korlátozódnia. A szaknyelv elsajátítása multidiszciplináris megközelítést és minden tantárgy esetében ennek megfelelő tanárképzést igényel. A befogadó ország nyelvén tartott tanfolyamok mellett a tanulók családja által beszélt nyelven folyó kurzusokra is szükség van. A többnyelvűség megőrzése és előmozdítása minden iskolában a törzsanyag részét kell hogy képezze,
- „mentor/tanulótárs”-program előmozdítása, amelyben a tanulókat arra ösztönzik, hogy „szövetkezzenek” egy idősebb és tapasztaltabb tanulóval,
- a migráns és helyi gyerekek közötti párbeszédet szolgáló fórum létrehozása, ami segíthet leépíteni az előítéleteket, és erősítheti az integrációt,
- a migráns tanulók szüleinek bevonása: a szülők igen fontos szerepet játszanak, ezért jobban ismerniük kellene az oktatási rendszert és a szakképzési lehetőségeket. Ezenkívül meg kell kérni őket véleményük kifejtésére is,
- teljes körű felnőttoktatási program a migráns háttérű személyek számára, függetlenül attól, hogy van-e iskolás gyermekük vagy sem, a fent kifejtett okokból ⁽¹⁾, valamint

(¹) Lásd a 3.2.7. pontot.

— az „interkulturális” készségek előmozdítása, többek között tanulmányi ösztöndíjak és pénzügyi támogatás nyújtásával az oktatási hátrányok csökkentésére (ezek az intézkedések nem korlátozódnának a migráns hátré tanulókra).

3.3.3 A migráns népesség sajátos szükségleteit – pl. az egészségügyi rendszerhez és a munkaerőpiachoz való hozzáférést, a tisztességes lakáskörülményeket – figyelembe vevő általános megoldásokon túllépve hangsúlyozni kell, hogy az oktatásügy terén ágazatspecifikus megoldásokra van szükség. Ilyen például a tananyag felülvizsgálata, azt biztosítandó, hogy a migránsokat nem tüntetik fel rossz fényben, az integrációt javító tanórán kívüli tevékenységek szervezése, az iskolarendszerhez való hozzáférés kora gyermekkortól kezdve, a tanári alap- és továbbképzéshez szükséges erőforrások biztosítása, valamint a szakértett – és ha lehetséges, migráns hátré – segédmunkatársak felvétele stb.

3.3.4 A civil társadalom részvétele nemcsak kívánatos, hanem egyúttal megbízható mutatója is a társadalmi és oktatási demokrácia minőségének, és a bevándorlók integrálásának kulcstényezője. A szülői szervezetek és az oktatásban közreműködő társadalmi szereplők segíthetnek egy befogadó, a különbségeket tiszteletben tartó és az erős társadalmi kohézió értékét kellően felfogó társadalom és polgári magatartásforma felépítésében.

Támogatni és ösztönözni kell azt az egyes országokban követett politikát, amely szavazati jogot biztosít a legalizált bevándorlóknak a helyhatósági választásokon, mivel ez a bevándorlók helyi közösségbe való integrációjának elismerését jelenti, és erősíti bennük azt az érzést, hogy ők is a közösséghez tartoznak.

3.4 Az Európai Unió szerepe

3.4.1 Az új Lisszaboni Szerződés elfogadásakor és végrehajtásakor az Európai Uniónak biztosítania kell, hogy a tagállamok továbbra is kitartsanak a bevándorlóközösségek integrálására irányuló politikáik mellett, nevezetesen a gyermekeknek biztosítva az oktatáshoz és a saját anyanyelvük tanulásához való jogot, a migráns tanulók szüleinek pedig azt, hogy szerepet vállaljanak ebben, saját készségeik javítása és annak érdekében, hogy támogassák gyermekeiket az oktatással kapcsolatos döntéshozatalban és eljárásokban.

3.4.2 Az Európai Unió ösztönözhetné a tagállamokat a nyitott koordinációs együttműködésre, és ezzel összefüggésben támogathatná a bevált gyakorlatok összegyűjtésére és terjesztésére irányuló összehasonlító tanulmányokat és kutatási programokat, valamint az európai szintű – kizárólag nemzeti szinten olykor nehezebben észrevehető – problémák korai észlelésére

irányuló úttörő kezdeményezéseket. Az alábbi pontokban néhány gyakorlati javaslatot terjesztünk elő e cél elérésére.

3.4.3 Rendkívül értékes politikai intézkedés volna olyan mutatók és kritériumok kialakítása, amelyek révén az erőfeszítéseket az iskolai kudarcon túlmenően a migráns tanulókat sajátos körülményeik miatt sújtó objektív problémák felszámolására összpontosíthatjuk. A korai iskolaelhagyás és a rendszeretlen iskolalátogatás megelőzése érdekében ehelyett szociális tevékenységek beindítását segítő programok szükségesek.

3.4.4 A nyitott koordinációs együttműködés keretében például az alábbi kritériumok alkalmazhatók: az érintett tanulók társadalmi-gazdasági helyzete, függetlenül attól, hogy migráns hátréek-e vagy sem; a (kötelező) tanulmányok befejezése, függetlenül attól, hogy a tanulók migráns hátréek-e vagy sem; a migráns hátré tanerő aránya; a tanárok interkulturális készségei; az oktatási rendszer társadalmi mobilitást elősegítő képessége; a többnyelvűség előmozdítása a közoktatási rendszerben; az, hogy az oktatási rendszerek mennyire nyitottak az összes gyerek és fiatal irányában stb.

3.4.5 Rendkívül fontos továbbá annak biztosítása, hogy az Európai Parlament közvetlenül is részt vegyen az Európai Unióban tapasztalható kirekesztés és marginalizáció felszámolására irányuló javaslatok és intézkedések kidolgozásában, nyomon követésében és értékelésében.

3.5 A 77/486/EGK irányelv jövője

3.5.1 A 77/486/EGK irányelv jelentős előrelépés volt, amely határozottan a politikai menetrend részévé tette a migráns gyermekek oktatáshoz való jogának kérdését. Ugyanakkor – a fenti valódi érdek elismerése mellett – nem tagadhatjuk le, hogy az irányelv csak az uniós polgárok gyermekeire vonatkozott, beilleszkedést pedig kizárólag a nyelvhasználat kérdése felől közelítette meg. Ezenfelül az irányelv végrehajtására csak részlegesen került sor, és harminc évvel a hatálybalépése után még mindig nem került maradéktalanul átültetésre a jelenlegi EU-tagállamok jogrendszerébe.

3.5.2 A 77/486/EGK irányelv idejé múlt és politikai szempontból is elavult, és nem felel meg a beilleszkedéssel kapcsolatos mai szükségleteknek, ezért a magában a migráció jelenlegében bekövetkezett fejlemények figyelembevételével lényeges módosításra szorul. Amellett, hogy továbbra is szükség van az EU-nak és a tagállamoknak a nyelvtanulás kérdése iránti maximális elkötelezettségére, az EGSZB úgy véli, hogy egy ilyen irányelvnek ennél jóval tovább kell mennie, és más szempontokra is ki kell terjednie, ha a cél az, hogy a migránsok és gyermekeik társadalmi, gazdasági és politikai beilleszkedését szolgáló eszköz legyen.

3.5.3 Az új irányelvnek figyelembe kellene vennie, hogy a migránsok befogadó társadalomba való integrálásának összetett kérdése ugyan sokkal többől áll, mint hogy biztosítjuk gyermekeik oktatási rendszerbe való beilleszkedését, viszont ez utóbbi folyamat kulcsszerepet játszik az előbbi sikerében.

3.5.4 Ezt szem előtt tartva az új irányelvnek nemcsak a nyelvvel kapcsolatos kérdésekkel kell foglalkoznia (bár ez továbbra is fontos kérdés marad), hanem a gyermekek és fiatalok oktatási rendszerbe való beilleszkedését átfogóbb és következetesebb módon kell kezelnie.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat tanácsi ajánlásra a ritka betegségek területén megvalósítandó európai fellépésről

COM(2008) 726 végleges – 2008/0218 (CNS)

(2009/C 218/18)

2008. november 28-án az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat tanácsi ajánlásra a ritka betegségek területén megvalósítandó európai fellépésről”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2009. február 4-én elfogadta véleményét. (Előadó: CSER Ágnes.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25.–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a 2009. február 25-i ülésnapon) 162 szavazattal 4 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli a Tanácsi ajánlástervezetet, és egyetért a ritka betegségek területén összehangolt európai fellépéssel, amely azonosítja, meghatározza és osztályozza a ritka betegségeket.

1.2 Az EGSZB támogatja a ritka betegségekkel foglalkozó nemzeti és regionális szintű szakértői központok kijelölését és e szakértői központok európai referenciahálózatokban való részvételének ösztönzését, elősegítését.

1.3 Az EGSZB egyetért a ritka betegségek területén folyó összehangolt kutatások támogatásával és ösztönzésével, a rendelkezésre álló szűkös pénzügyi erőforrások optimális kihasználását célzó, ún. koordinációs projektek előmozdításával, illetve a nemzetközi együttműködés fokozásával.

1.4 Az EGSZB javasolja, hogy az európai szinten megvalósuló szakértelem összegyűjtése terén a szellemi alkotások jogát is kellő módon vegyék figyelembe, és ezzel kapcsolatban kellő garanciákat nyújtsanak.

1.5 Az EGSZB támogatja, hogy nemzeti tervek készüljenek, azonban a 2011. évet túl korainak tartja ahhoz, hogy ezek kellő alapossággal készüljenek el.

1.6 Az EGSZB támogatja, hogy nemzeti és regionális szintű központokat szándékoznak 2011-re kijelölni, ez azonban a nemzeti tervek megfelelő elkészítésétől függ.

1.7 Az EGSZB javasolja az európai koordináció- és információáramlás, valamint a közös és egységes terminus technikusok kialakítását; kerüljön kialakításra az ágazati sajátosságokat tartalmazó szakmai kultúrák közti párbeszéd kézikönyve.

1.8 Az EGSZB javasolja a referenciahálózat és a „mobil szolgáltatás” működtetése érdekében speciális kommunikáció és jelzőrendszer kialakítását, hogy minden érintett hozzájusson a megfelelő információhoz.

1.9 Az EGSZB támogatja, hogy társadalomtudományi kutatások is kapjanak szerepet a ritka betegségek terén felmerülő igényekkel kapcsolatban.

1.10 Az EGSZB javasolja, hogy valamennyi tagállam hozza létre a saját Ritka Betegségek Központját, mely központok koordináló szerepet tölthetnének be a tagállami kutató és gyógyító intézmények, egészségügyi szolgálatok és a kormányzat között.

1.11 Az EGSZB javasolja, hogy a tagállami Ritka Betegségek Központjai foglalkozzanak adatgyűjtési, akkreditációs és módszertani feladatokkal és koordinációval.

1.12 Az EGSZB javasolja, hogy a ritka betegségekre vonatkozó nemzeti stratégiák váljanak a nemzeti népegészségügyi és nemzeti egészségfejlesztési programok részévé.

1.13 Az EGSZB javasolja, hogy a projektfinanszírozások helyett a betegjogok érvényesülése és a hatékony, gazdaságosabb forrásfelhasználás érdekében hosszú távú finanszírozás kerüljön kialakításra.

1.14 Az EGSZB javasolja a betegszervezetek, a szakmai és civil szervezetek és a szociális partnerek bevonásával megvizsgálni, elemezni és értékelni a más tagállamban levő referenciaközpontok használhatóságát a betegek érdekeinek és jogainak figyelembevételével.

1.15 Az EGSZB javasolja az egészségügyi szakemberek mobilitásának további elemzését a betegszervezetek, a szakmai és civil szervezetek és a szociális partnerek bevonásával a kellő garanciák megteremtése érdekében.

1.16 Az EGSZB javasolja az egészségügyi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében az arányos forrásfelhasználás megteremtésének vizsgálatát, ugyanis a javaslat valamennyi ritka betegségben szenvedő ellátását tűzi ki célul.

1.17 Az EGSZB támogatja az EU ritka betegségekkel foglalkozó tanácsadó bizottságának létrehozását (EUACRD), és javasolja, hogy a tagállami képviselőkön, az iparon, a betegképviselői szervezeteken és a szakértőkön túl a szociális partnerek és egyéb civil szervezetek is kerüljenek bevonásra, ugyanis nélkülük nem alakítható ki az a nemzeti stratégia, amely a javaslat megvalósulásának egyik feltétele.

1.18 Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Ritka Betegségek Napja mozgalom az EU egészségügyi nemzetközi politikája által nyerjen támogatást ritka betegségek világnapja létrehozásában.

1.19 Az EGSZB egyetért az ajánlás elfogadását követő 5. évben végrehajtási jelentés elkészítésével, azonban a végrehajtás során biztosítani kell a betegjogokra figyelemmel a szükséges korrekciót, és a folyamatos értékelésben részt kíván venni.

2. Általános megjegyzések

2.1 Előzmények:

2.1.1 A ritka betegségekre – ezen belül a genetikai betegségekre – elfogadásra került egy 1999. január 1-től 2003. december 31-ig tartó közösségi cselekvési program (Az Európai Parlament és a Tanács 1295/1999/EK határozata (1999. április 29.) a ritka betegségekre irányuló közösségi cselekvési programnak a közegészségügyi fellépés (1999–2003) keretében történő elfogadásáról), mely szerint a ritka betegségek előfordulási gyakorisága az Európai Unióban 10 000 főt tekintve legfeljebb 5. Ugyanezen meghatározás szerint került elfogadásra a ritka betegségek gyógyszereiről szóló 1999. december 16-i 141/2000/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet.

2.1.2 Az alacsony előfordulási gyakoriság és a betegségek speciális jellege miatt a ritka betegségek területén átfogó megközelítés szükséges - egyedi és egyesített erőfeszítésen alapulva -, amely lehetővé teszi a magas morbiditási ráta, illetve az elkerülhető, idő előtti halálozás megelőzését, és javítja az érintett személyek életminőségét és társadalmi-gazdasági lehetőségét.

2.1.3 Az Európai Bizottság által létrehozott Ritka Betegségek Európai Referenciahálózatával foglalkozó munkacsoport feladata: az alapelvek, a kezelések, az európai referenciaközpont kritériumainak meghatározása. Ez a 6. és 7. közösségi kutatás-fejlesztési keretprogramnak is témája.

2.1.4 Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 2014-ben készül elfogadni a betegségek nemzetközi osztályozásának 11. változatát; ebbe már a ritka betegségek is bekerülnek. A WHO a Ritka Betegségekkel Foglalkozó Európai Unió Munkacsoportot kérte fel tanácsadó csoportnak, hogy a ritka betegségek kódolását és osztályozását készítse el.

2.1.5 A ritka betegségek valamennyi tagállamban egységes meghatározásának bevezetése jelentős mértékben fokozná az EU hozzájárulását a WHO és az EU együttműködésében, az EU határain túli nagyobb szerepvállalást a világ egészségügyi problémáinak megoldásában.

2.1.6 A 2007-ben elfogadott Európai Egészségügyi Stratégia a ritka betegségekben szenvedő személyek számára a jó minőségű diagnózist, kezelést és tájékoztatást kiemelt prioritásként kezeli.

3. Részletes megjegyzések

3.1 A ritka betegségek meghatározása és előfordulása:

3.1.1 A ritka betegségek átfogó megközelítést tesznek szükségessé, amely a jelentős halandóság vagy az elkerülhető idő előtti elhalálozás megelőzésére, az életminőség javítására vagy az érintett személyek társadalmi-gazdasági lehetőségeinek javítására tett különleges és egyesített erőfeszítésen alapul.

3.1.2 E betegségek előfordulási aránya szerint 5 000–8 000 elkülönülő ritka betegség érinti az EU teljes lakosságának akár 6 %-át az élete során, azaz az Európai Unióban 29–36 millió személy érintett vagy lesz érintett valamely ritka betegség által.

3.1.3 A legtöbb ritka betegség előfordulása nagyon ritka – 100 000-ból 1 személyt vagy még kevesebbet érint. A nagyon ritka betegségekben szenvedő betegek és családjaik különösen elszigeteltek és kiszolgáltatottak.

3.1.4 Az életkor – amikor az első tünetek megjelennek – szintén nagy eltéréseket mutat: a ritka betegségek fele születésnél vagy gyermekkorban, míg másik fele felnőttkorban jelentkezhet. A ritka betegségek többsége örökletes betegség, de a terheesség alatt vagy a későbbiek során a beteget érő környezeti hatások is okozhatják, gyakran genetikai hajlammal párosulva. Némelyik valamely közönséges betegség ritka formája vagy ritka szövődménye.

3.2 A ritka betegségek felismerésének és közismertségének hiánya:

3.2.1 A ritka betegségek súlyosságuk és a megnyilvánulásuk tekintetében is nagymértékben különböznek. A ritka betegségben szenvedő betegek várható élettartama jelentősen lecsökken. Számos betegség összetett, degeneratív és maradandó károsodást okoz, míg mások összeegyeztethetők a normális életvitellel – amennyiben időben diagnosztizálják, megfelelően gondozzák és/vagy kezelik. Gyakran több fogyatékoság együttesen létezik, sok funkcionális következménnyel. Az ilyen fogyatékoságok fokozzák az elszigeteltség érzését, a hátrányos megkülönböztetés forrásai lehetnek, és csökkentik az oktatási, szakmai és társadalmi lehetőségeket.

3.3 A ritka betegségekre vonatkozó politikák hiánya a tagállamokban:

3.3.1 A ritka betegségek nagymértékben hozzájárulnak a halandósághoz és az elhalálozásokhoz, az egészségügyi információs rendszerekben a megfelelő kódolási és osztályozási rendszerek hiánya miatt láthatatlanok. E betegségekre vonatkozó egyedi egészségügyi politikák hiánya, a szakértelem ritkasága késedelmes diagnosztizálást és az ellátáshoz való nehézkes hozzáférést eredményez. E betegek diagnosztizálása, kezelése és rehabilitációja jelentősen eltér tagállami szinten. A tagállamok és/vagy a tagállamon belüli régiók polgárai nem rendelkeznek egyenlő hozzáféréssel a szakszerű ellátáshoz és a ritka betegségek gyógyszereihez.

3.3.2 A ritka betegségek kutatására, diagnosztizálásra és a kezelésre tagállamonként rendkívül eltérő források állnak rendelkezésre, és dekoncentrátságuk miatt csekély a hatékonyságuk, így sok beteg későn vagy egyáltalán nem jut kezeléshez.

3.3.3 A ritka betegségek diagnosztizálása és gyógyítása különleges felkészültséget igényel; forráshiány miatt nagyok az eltérések, és sok beteg szenved a téves, vagy hiányos diagnosztika következtében.

3.3.4 A ritka betegségek sajátosságai – korlátozott számú beteg és a tárgyhoz tartozó ismeretek és szakértelem ritkasága – a nemzetközi együttműködést hozzáadott értéként igénylik.

Valószínűleg a népegészségügynek nincs még egy olyan területe, ahol a 27 különböző nemzeti megközelítés közötti együttműködés olyan hatékony és eredményes lehet, mint a ritka betegségek területén. Ezt a nemzeti és az uniós döntéshozók és az érdekelt felek felismerték. A korlátozottan rendelkezésre álló erőforrások összevonásával lehet jobb eredményeket elérni. A tagországokban eltérő típusú és eltérő időben elrendelt adatgyűjtések, illetve bejelentési kötelezettségek léteznek. Van a teljes populációra vonatkozó bejelentési kötelezettség, illetve szórványos adatgyűjtési előírás. Kiemelt jelentőségű az egységes adat-szolgáltatás és információk megteremtése preventív és egyben költséghatékonyabb egészségpolitikák kialakítására és alkalmazására, illetve a tagállami és EU-s kutatás számára. A megfelelő adatok és információk eljuttatása az érintettek számára hasonló fontosságú.

3.3.5 Az ilyen betegségekben szenvedők és családtagjaik életminőségének javítása, megfelelő társadalmi és munkaerő-piaci integrációja kiemelten fontos, hiszen életük folyamatosan a mássággal, a fizikai és lelki megpróbáltatásokkal való küzdelemmel terhelt.

3.3.6 Az Európai Unió tagállamaiban számos nem kormányzati szervezet, civil kezdeményezés működik az egyes ritka betegséggel élők tájékozottságának, a meglévő tudományos, klinikai ismeretek terjesztésének, az elérhető és adekvát orvosi terápiákhoz és gyógyszerekhez való hozzáférésnek a javítására, végső soron e betegek társadalmi-gazdasági integrációjának érdekében. E civil kezdeményezések forráshiánnyal küszködnek, nem részesülnek koordinált és összehangolt kormányzati támogatással, nincs összehangolt hálózat, és így folyamatosan sérülnek a betegjogok. A betegek, a családok, a civilszervezetek, a szakemberek és a szociális partnerek között nem alakultak ki a rendszeres együttműködések. Az ellátásokban és azok elérhetőségében súlyos aránytalanságok és halmozottan hátrányos helyzetek léteznek.

3.3.7 A ritka betegségek diagnosztizálása és terápiája rendkívül költséges. Az új technológiák és a magas fajlagos költséggel járó ritka betegségek terápiáinak esetében a finanszírozás legfelső küszöbértékének meghatározása és alkalmazása tagállamonként elengedhetetlen.

3.3.8 Az Európai Bizottság 2008-ban megjelentette a ritka betegségekre vonatkozó közleményét; az előkészítése érdekében széles körű nyilvános konzultációt tartott, amely 2008 februárjában zárult le.

3.3.9 A beérkezett hozzájárulások megerősítették az igényt közösségi szintű akcióra; az elkészített tanácsi ajánlásra vonatkozó javaslat három területre fókuszál:

- a ritka betegségek azonosítása és kódolása, a ritka betegségekkel kapcsolatos európai szintű kodifikációs és osztályozási rendszer megalakításával. Az új verzió kidolgozásában a Bizottság együttműködik a WHO-val, hiszen az EU területén kerülnek világszinten leginkább azonosításra a különböző típusú ritka betegségek;
- nemzeti szintű akciótervek kidolgozásához alapelvek, szakpolitikai iránymutatások biztosítása; a tagállamok ritka betegségekre vonatkozó nemzeti egészségpolitikai kialakításának ösztönzése, támogatása annak érdekében, hogy a ritka betegségekkel élők megelőzéshez, diagnózishoz, kezeléshez és rehabilitációhoz való egyenlő hozzáférést és e szolgáltatások elérhetőségét biztosítsák,
- A közleménytervezethez kapcsolódó tanácsi ajánlás szerint:
 - a tagállamok készítsék el a ritka betegségekre vonatkozó nemzeti terveiket,
 - készítsék el a ritka betegségek fogalommeghatározását, kodifikálását és osztályozását célzó megfelelő mechanizmusokat,
 - a ritka betegségek kutatásának – beleértve a határon átnyúló együttműködések is – elősegítése, az uniós kutatási együttműködési lehetőségek maximalizálásával,
 - szakértői központok azonosítása és azok európai referenciahálózatokban való részvételének elősegítése,
 - a ritka betegségek tagállami szakértői összesítése,
 - a betegek és a betegszervezetek részvételének biztosítását célzó akciók végrehajtása
 - együttműködés megerősítése minden olyan területen, ahol a közösségi szintű tevékenység hozzáadott értékkel bír, közös politikai iránymutatások kidolgozásának és azok kölcsönös megismerésének Európa-szerte történő biztosítására: speciális akciók a kutatás, a referenciahálózatok, információhoz való hozzáférés, ösztönzők a ritka betegségek gyógyszereinek kifejlesztéséhez, szűrések stb. területén, amelyek egy, a ritka betegségeket célzó közös minimumstratégia elemeit képezik (pl. kísérleti programok, kutatás/fejlesztés, a ritka betegségek

gyógyszereiről szóló 141/2000/EK rendelet végrehajtásának monitorozása).

3.3.10 A közlemény célja a ritka betegségek hatékony felismerését, megelőzését, diagnosztizálását, kezelését és kutatását célzó átfogó európai közösségi stratégia kidolgozásának elősegítése, a tagállamok közötti együttműködés megerősítésével és az európai információs hálózatok és betegszervezetek akcióinak támogatásával. Valamennyi közösségi politika és tevékenység meghatározása és végrehajtása során biztosítani kell az emberi egészségvédelem magas szintjét. Mindez hozzájárul majd az egészségügyi eredmények javulásához, az egészségben eltöltött évek számának – mint a lisszaboni stratégia kulcsindikátorának – növekedését célzó átfogó célkitűzés teljesüléséhez, amihez azonban elengedhetetlen a közösségi programok és kezdeményezések – az EU Közöségi Népegészségügyi Programjai, a kutatási-fejlesztési keretprogramok, a ritka gyógyszerek stratégiája, a határon átnyúló egészségügyi ellátásokról szóló irányelv és más meglévő vagy jövőbeli uniós vagy tagállami akciók – közötti koherencia megerősítése.

3.3.11 A tanácsi ajánlás tervezete szükségesnek tartja, hogy a tagállamok 2011 végéig dolgozzanak ki a ritka betegségek területén átfogó és integrált nemzeti stratégiákat, és a betegek és a betegképviselőket a stratégiai és döntéshozatali eljárások minden szintjébe vonják be. Tevékenységüket aktív hozzájárulással kell elősegíteni és támogatni, többek között pénzügyi eszközökkel is.

3.3.12 Az EGSZB egyetért az átfogó és integrált nemzeti stratégiák létrehozásával, azonban szükséges mérlegelni az időpont módosítását, ha a betegérdekre figyelemmel átfogó stratégiát akarunk elérni. Ennek érdekében a Ritka Betegségek Központjait tagállami szinten kellene létrehozni módszertani, adatgyűjtési, akkreditációs és koordinációs tevékenységgel.

3.3.13 Az európai uniós szintű információáramlás, kutatás és a referenciahálózatok kialakítása és kijelölése indokolja a közös és egységes terminus technikusok, diagnosztikus és terápiás protokollok kialakítását és elfogadását. Ezek megismerése nemcsak betegérdek, hanem az egészségügyi dolgozók és szolgáltatók érdeke is, ezért célszerű lenne szektorális kézikönyvet, mint sajátos szakmai kultúrák közötti párbeszéd kézikönyvet készíteni a ritka betegségekről, diagnosztizálásokról és gyógyításokról.

3.3.14 Az európai referenciahálózat kialakítása, kijelölése, illetve „mobil szolgáltatás nyújtása” sajátos kommunikációt és jelzőrendszer-kiépítést igényel, hogy a szükséges információk valóban mindenkihez eljussanak.

3.3.15 Tekintettel arra, hogy az új típusú kutatási és szolgáltatási struktúrák kapcsán is várhatóan szellemi alkotások jönnek majd létre, fontos az ezekhez kapcsolódó jogvédelem kapcsán is megtenni a megfelelő lépéseket.

3.3.16 Az EGSZB üdvözlí az első Európai Ritka Betegségek Napja megszervezését 2008. február 29-ére, és támogatja a kezdeményezést a ritka betegségek világnapja létrehozására, mely nemzetközi mozgalom nagymértékben segítené a kutatások és gyógyítások eredményesebbé tételét. Kiemelten fontos az EGSZB számára a megfelelő kommunikáció biztosítása, a kultúrák közötti párbeszéd elősegítése, így a nyelvi akadályok és a technikai feltételek hiányának leküzdése, hogy az érintettek (a betegek, hozzátartozók, az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, a civil szervezetek és a szociális partnerek) elegendő és valós információhoz jussanak.

3.3.17 Az EGSZB korábbi véleményeiben felhívta a figyelmet a civil társadalom és a szociális partnerek fontos szerepére a közösségi értékek megőrzésében, azok fejlesztésében, a valódi hozzáadott értékek létrehozatalában. Ezért fontosnak tartja, hogy a ritka betegségekről szóló közlemény célkitűzéseinek megvalósítói között kellő szerepet kapjanak a szervezett civil társadalom szereplői és a szociális partnerek. Az egészségügyi közkiadások forrásait a civil társadalom és a szociális partnerek hozzák létre, így elosztásukban stratégiai szerepet kell betölteniük.

3.3.18 Az EGSZB javasolja az egészségügyi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében az arányos forrásfelhasználás megteremtésének vizsgálatát – a rendkívüli költségek miatt –, ugyanis a javaslat valamennyi ritka betegségben szenvedő ellátását tűzi ki célul. Tagállamonként eltérő mértékűek a források, rendkívül nagyok az eltérések az ellátásra jogosultak és az ellátásban részesülők között.

3.3.19 Az EGSZB támogatja a koordinált kutatások és referenciaközpontok szervezését és kijelölését, mivel e tevékenység kiemelkedő lehetőséget teremthet az Európai Unió számára a világ egészségügyi problémáinak megoldásában. E lehetőség összhangban áll az „Együtt az egészségért” című fehér könyvben megfogalmazott célkitűzéssel, az Európai Unió hatékonyabb nemzetközi szerepvállalásával.

3.3.20 Az EUACRD állandó tanácsadó bizottság létrehozása fontos előrelépés a célkitűzés megvalósításában. A tagállami képviselők, a szakértők, a betegképviselői szervek, az ipar szereplői mellett az EGSZB javasolja, hogy a betegszervezeteken túl a civil társadalom képviselőit és a szociális partnereket is vonják be a tanácsadó bizottság munkájába állandó jelleggel. Közreműködésük nélkül nem alakítható ki az a nemzeti stratégia, amely a javaslat megvalósulásának egyik feltétele.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat tanácsi irányelvre a 2006/112/EK irányelvnek a hozzáadottérték-adó kedvezményes mértéke tekintetében történő módosításáról

COM(2008) 428 végleges – 2008/0143 (CNS)

(2009/C 218/19)

2008. augusztus 28-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 93. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat tanácsi irányelvre a 2006/112/EK irányelvnek a hozzáadottérték-adó kedvezményes mértéke tekintetében történő módosításáról”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2009. február 2-án elfogadta véleményét. (Előadó: Sergio E. SANTILLÁN CABEZA.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 171 szavazattal, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB egyetért azokkal a – sok esetben alapvető jelentőségű – technikai kiigazításokkal, amelyeket az irányelvjavaslat a 2006/112/EK irányelv vonatkozásában tesz. Sajnálja azonban, hogy politikai konszenzus hiányában a javaslat hatálya korlátozott.

1.2 Ahogy korábban jeleztük, az energiatakarékos és környezetkímélő szolgáltatások és termékek esetében meg kell fontolni a HÉA alkalmazását.

1.3 A lakásfelújítási, -javítási, -átalakítási, -karbantartási és -tisztítási szolgáltatások esetén alkalmazandó HÉA-csökkentéssel kapcsolatban az EGSZB számára kérdéses, hogy helyes-e a „a szociálpolitika keretébe tartozó” lakásokra való utalás elhagyása. Mindenesetre, mivel a csökkentett adómérték alkalmazása nem kötelező, a döntést az egyes tagállamoknak kell meghozniuk.

1.4 Az éttermi és étkeztetési szolgáltatások esetében a csökkentett HÉA-mérték alkalmazási lehetőségének bevezetése – mely lehetőséget bizonyos tagállamok elvetnek – azt a célt szolgálja, hogy egyenlő feltételek teremtsenek, mivel a jelenlegi jogi környezetben nem számottevő a versenytorzulás kockázata. Az EGSZB egyetért az alkoholtartalmú italok kizárásával az alacsonyabb adómérték alkalmazási köréből.

1.5 Az „ingóságok kisebb javítása” esetén – az irányelvben használt kifejezés tág értelme miatt – a tagállami jogszabályoknak kell meghatározniuk, hogy mely szolgáltatások részesülhetnek a csökkentett adómértékből.

1.6 Az EGSZB azt javasolja, hogy a bizonyos betegségek esetén ajánlott diétás termékek kapjanak HÉA-mentességet (lásd e vélemény 4.8.6. pontját).

1.7 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a javaslatban megjelölt kritériumokat változtassák meg, a III. mellékletbe felvéve a gépjárművek javítását és karbantartását, ahogyan azt ennek a véleménynek a 4.8.5.1. pontja kifejti.

1.8 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a csökkentett adómértéket a termékek és szolgáltatások szélesebb körére alkalmazzák, amennyiben ez összeegyeztethető a tagállamokban hozzáférhető célzott költségvetési forrásokkal, a gazdasági helyzettel és az Európai Unió tagjai által alkotott belső piac érdekeivel.

1.9 Az EGSZB üdvözli a teljes HÉA-harmonizáció felé való előrelépésre irányuló európai bizottsági erőfeszítéseket, miközben sajnálkozva veszi tudomásul az EU Tanácsa részéről mutatkozó politikai döntésképtelenséget.

2. Bevezetés

2.1 A jelen vélemény tárgyát képező irányelvjavaslat a 2006-os irányelvhez – a továbbiakban: „a HÉA-irányelv” ⁽¹⁾ – fűzött **kiegészítéseket és technikai kiigazításokat** tartalmaz.

⁽¹⁾ A Tanács 2006/112/EK irányelve (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről (HL L 347., 2006.12.11.).

2.2 Az Európai Bizottság szerint a javaslat célja bizonyos sürgős reformok bevezetése „olyan jogi és politikai problémák” megoldása érdekében, „amelyek vagy az irányelv eltérő értelmezése miatt merültek fel, vagy azért, mert a tagállamok nem egyenlő feltételekkel élhettek azzal a lehetőséggel, hogy a belső piac megfelelő működését nem befolyásoló területeken kedvezményes adómértéket alkalmazzanak”.

2.3 Az Európai Bizottság nagyobb önállóságot és biztonságot kíván nyújtani a tagállamoknak, egyenlő bánásmódot biztosítva számukra.

2.3.1 Bár a javaslat nem kizárólag a kkv-k támogatását célozza – ami a lisszaboni stratégia egyik kiemelt cselekvési területe –, mégis pozitív hatással lesz rájuk, mivel számos kkv működik e területeken, melyek számára a javaslat nagyobb jobbiztonságot teremt a csökkentett HÉA-kulcsok e szektorokban történő, folyamatos alkalmazása tekintetében.

2.4 A javaslat négy ponton módosítaná a HÉA-irányelvet:

— a helyben nyújtott szolgáltatások felvétele, köztük a 2010. december 31-én hatályát veszítő IV. mellékletben felsorolt munkaerő-igényes szolgáltatásokra vonatkozó állandó, naprakész rendelkezésekkel, a IV. melléklet következőképpen törlésre kerül,

— az átmeneti jellegű, vagy az egyes tagállamok egyedi helyzetére vonatkozó rendelkezések törlése, amelyek a továbbiakban hatályukat veszítik,

— a megszővegezés pontosítása,

— „Az olyan termékek és szolgáltatások jegyzéke, amelyek értékesítésére a 98. cikkben említett kedvezményes adómértéket lehet alkalmazni” című III. melléklet szövegzésének változtatásai.

3. Az új III. melléklet

3.1 Szövegzési kiigazítások és létező kategóriák kiegészítései.

3.1.1 3. kategória: **gyógyszerészeti termékek**. Az „és a nedvszívó higiéniai termékeket” szövegrész beillesztése, amely a női higiéniai termékekre és a babapelenkákra utal.

3.1.2 4. kategória: **felszerelések fogyatékossgal élők számára**. Az „és elektromos, elektronikus vagy egyéb berendezések és közlekedési eszközök, beleértve az ilyen termékek lízingjét, bérbeadását [...] is” szövegrész beillesztése. A javaslat tehát kiterjed a fogyatékossgal élők számára tervezett vagy átalakított berendezésekre és eszközökre is (pl. Braille-billenytűzet, egyedileg kialakított autók).

3.1.3 6. kategória: **könyvek**. A „hangoskönyvek, CD-k, CD-ROM-ok vagy bármely hasonló [...] fizikai adathordozó” felvétele. A hatókör kiterjesztése a CD-kre, CD-ROM-okra, illetve más, túlnyomórészt a nyomtatott könyvvel egyező információs tartalommal rendelkező fizikai adathordozókra.

3.1.4 8. kategória: **rádiós és televíziós műsorszórás szolgáltatások**. Pontosítani kell, hogy az adószabályok alá eső szolgáltatás maga a műsorszórás, nem pedig annak vétele.

3.1.5 9. kategória: **írók stb. által nyújtott szolgáltatások**. Pontosítani kell, hogy a kategória „a nekik járó szerzői jogdíjakkal javadalmazott szolgáltatásokat” is magába foglalja. A változás indoka, hogy a szerzői jogdíjak a HÉA alkalmazásában nem szolgáltatások, hanem bizonyos szolgáltatások javadalmazása.

3.1.6 16. kategória: **temetkezési vállalkozói szolgáltatások és hamvasztási szolgáltatások**. Az új szöveg célja különválasztani a definíció tárgyát a szolgáltató minőségétől.

3.1.7 18. kategória: **közterületek tisztántartása, hulladékkezelés stb.** A szöveg megszünteti a következetlenségeket azzal, hogy a csökkentett HÉA-kulcsot három további, a korábbi szövegben nem szereplő szolgáltatásra is kiterjeszti: a „szennyvíztisztításra és –újrahasznosításra”, a „szennyvízgyűjtésre”, illetve a „hulladék-újrafeldolgozással kapcsolatos szolgáltatásokra, és újrafelhasználáshoz vezető szolgáltatásokra”.

3.2 A lakásszektorhoz és egyes, nem kereskedelmi jellegű épületekhez kapcsolódó szolgáltatások körének bővítése.

3.2.1 A 10. kategória módosításának és az új, 10a. kategória hozzáadásának célja:

— nagyobb mozgásteret biztosítani a tagállamoknak azzal, hogy törlésre kerül „a szociálpolitika keretében biztosított” lakásokra való korlátozás,

— a „felújítási, javítási, átalakítási, karbantartási és tisztítási szolgáltatások” hozzáadása (jelenleg a IV. mellékletben),

— a csökkentett HÉA hatókörének kiterjesztése a „vallásgyakorlási helyekhez, kulturális örökséghez és történelmi emlékművekhez” kapcsolódó felújítási, javítási, átalakítási, karbantartási és tisztítási szolgáltatásokra.

3.3 Két új kategória beillesztése

3.3.1 Éttermi és étkeztetési szolgáltatások

3.3.2 A jelenlegi III. melléklet 12. kategóriája (amely nem módosul) a következő:

„Szállodák vagy más hasonló létesítmények által nyújtott szállás, beleértve az üdülőhelyi szállásbiztosítást, továbbá a kempingek és lakóköcsiparkok férőhelyeinek bérbeadását is”.

3.3.3 Az új 12a. kategória a következő:

„Éttermi és étkeztetési szolgáltatások nyújtása alkoholos italok értékesítésén kívül”.

3.3.3.1 A kategória hozzáadását két megfontolás indokolja: a) a tagállamok egyenlő elbánásban való részesítése, illetve b) az, hogy az éttermi és étkeztetési szolgáltatások nyújtása ugyanazokat a kritériumokat teljesíti, mint a többi felvett, helyben nyújtott szolgáltatás.

3.3.4 Helyben nyújtott szolgáltatások

3.3.4.1 Ezek az új kategóriák öt esetet foglalnak magukban:

„19) kertépítő vagy tájépítő szolgáltatások nyújtása és kertek karbantartása,

20) ingóságok kisebb javítása, ideértve minden típusú kerékpárt és triciklit, de minden egyéb közlekedési eszközt kizárva,

21) ingóságok tisztítása és karbantartása,

22) házi gondozói szolgálat (pl. házi segítség, fiatalok, öregek, betegek vagy fogyatékosok gondozása) nyújtása,

23) fodrászszalonokban és más, testápolással foglalkozó létesítményekben nyújtott testápolás”.

3.3.4.2 Ezek a kategóriák olyan szolgáltatásokat is magukba foglalnak, amelyeket már a 2010. december 31-ig hatályos átmeneti rendelkezéseket megállapító jelenlegi IV. melléklet is tartalmaz, illetve néhány új, hasonló természetű szolgáltatás is megjelenik.

4. Megjegyzések

4.1 Az EGSZB alaposan megvitatta a jelen vélemény tárgyát a standard HÉA-kulcsoktól eltérő HÉA-kulcsokról szóló 2007. július 5-i európai bizottsági közlemény⁽¹⁾ elemzésekor, amely a *Copenhagen Economics* egyik tanulmányára alapult.

4.2 Véleményében⁽²⁾ az EGSZB a következő szempontokat emelte ki:

— A tagállamok a HÉA-t pusztán adóügyi céljaik elérésére használják.

— A csökkentett kulcsok megítélése politikai és társadalmi kritériumok függvénye.

— A HÉA-harmonizáció egyelőre vágyálmom marad, ami miatt (az Európai Bizottság szerint) a csökkentett HÉA-kulcsot legalább azon tevékenységek esetében harmonizálni kellene, amelyek határokon átnyúló hatásokkal járnak, illetve amelyek megfelelnek már elfogadott közösségi politikai kritériumoknak.

— Biztosítani kell, hogy a csökkentett HÉA-kulcsok alkalmazása **valóban** szociális megfontolások alapján történjen.

— Az egyszerűsítés és az átláthatóság megkönnyíti a vállalkozások életét és az adóhatóságok számára is egyszerűbbé teszi az ellenőrzéseket.

— A végleges szabályozáshoz fűződő túlzott várakozásokat lehűtve, növelni kell a tagállamok önállóságát a kedvezményes adókulcsok meghatározása során a **helyi szolgáltatások** terén.

4.2.1 A fenti véleményben foglalt megjegyzések továbbra is teljesen érvényesek.

4.3 Az irányelvjavaslat csak részleges és sürgős változtatásokat végez el a jelenlegi rendelkezéseken. Amint az Európai Bizottság kifejti, nem kívánja mélyrehatóan átdolgozni a meglévő irányelvet, amelyről a vita „csak nemrég kezdődött”. Ugyanakkor érint bizonyos, társadalmi és gazdasági szempontból jelentős kérdéseket, mint például az éttermekre, a munkaigényes szektorokra és a helyben nyújtott szolgáltatásokra alkalmazott HÉA kérdését.

4.4 Technikai kiigazítások

Az EGSZB általában véve támogatja a pusztán technikai módosításokat, amennyiben azok szükségesek, jobb megszövegezés eredményeznek, és tisztázzák a vitás kérdéseket.

4.5 A lakásszektor érintő módosítások

⁽²⁾ AZ EGSZB véleménye: A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a standard HÉA-kulcsoktól eltérő HÉA-kulcsokról, HL C 211., 2008.8.19., 67. o.

⁽¹⁾ COM(2007) 380 végleges, 2007. július 5.

4.5.1 Lakással kapcsolatos szolgáltatások és lakásépítés

4.5.1.1 A HÉA állandó kiterjesztése minden típusú lakásszolgáltatásra – nem csak azokra, amelyek a jelenlegi 10. kategória megfogalmazása szerint „a szociálpolitika keretébe” illeszkednek – jelentős mértékben kiszélesíti a HÉA-csökkentés hatókörét. Ezt a változtatást az Európai Bizottság azzal az érveléssel támasztja alá, hogy a tagállamok eltérően értelmezték a „szociálpolitika” fogalmát, illetve hogy a szóban forgó szolgáltatásokra vonatkozó szabályok szerint az adóztatás helye mindig az a hely, ahol az ingatlan fekszik.

4.5.1.2 Bár a harmonizáció terén sikeres, felmerül a kérdés, hogy ez az általános megközelítés nem megy-e kissé túl messzire, tekintettel a reform széles körű hatására. ⁽¹⁾ A lakásszektor egészére bármilyen áron és bármilyen indokkal alkalmazott csökkentett adókulcs vajon társadalmi és gazdasági szempontból kívánatos eredményt hoz-e?

4.6 Lakáshoz és egyéb épületekhez kapcsolódó javítási szolgáltatások

4.6.1 A felújítás és az átalakítás már korábban is szerepelt a III. mellékletben, a szociálpolitika keretében biztosított lakások esetében, míg a IV. melléklet felsorolta a magánlakások felújítását és javítását, illetve a magánlakások takarítását is. A „vallás-gyakorlási helyek, kulturális örökség és a történelmi emlékművek” hozzáadása indokolt kiegészítés.

4.6.2 Ezen túlmenően a javaslat törli a „kivéve azokat az anyagokat, amelyek a nyújtott szolgáltatás értékének jelentős részét teszik ki” kitétele. A javaslat tehát minden tagállam számára lehetővé kívánja tenni a csökkentett kulcs alkalmazását azokra a szolgáltatásokra, ahol az anyagok is a nyújtott szolgáltatás részét képezik.

4.6.2.1 Az EGSZB véleménye szerint mindkét módosítást ésszerű.

4.7 Csökkentett HÉA az éttermek és étkeztetési szolgáltatások esetében

4.7.1 Az éttermek és étkeztetési szolgáltatások csökkentett HÉA-ja érzékeny kérdés, amelyről sok vita folyt, és amelyben egyes tagállamok még mindig nem jutottak egyetértésre.

4.7.2 Az Európai Bizottság hatástanulmánya ⁽²⁾ szerint a bárok, éttermek és étkeztetési szolgáltatások szektora a magánfogyasztás 6,1 %-át teszi ki, ⁽³⁾ hozzáadott értéke pedig 1,9 %. A

⁽¹⁾ Mindent összevéve az építőipari szektor a hozzáadott érték 6,2 %-át képviseli (EU-27-ek); ennek a százalékos részesedésnek a házépítési alszektor a felét teszi ki, azaz 3,1 %-ot jelent.

⁽²⁾ SEC(2008) 2190. Brüsszel, 2008.7.7.

⁽³⁾ EU-25-ök (az összes tagállam, Bulgária és Románia kivételével).

fenti szektorok a teljes foglalkoztatás 3,3 %-át adják. ⁽⁴⁾ A HOTREC kereskedelmi szövetség adatai alapján 1 600 000 létesítmény tartozik e szektorokba. ⁽⁵⁾

4.7.3 Amint az EGSZB már korábban rámutatott, a szektorra alkalmazott adókulcs egy lényegében helyben nyújtott szolgáltatást érint, de egyúttal az idegenforgalom tagállamok közötti eloszlását is befolyásolja. Ez a tényállás, valamint az, hogy az éttermekre kivetett HÉA igen jelentős bevételforrás, megnehezíti egy egységes EU-szintű kritérium alkalmazását, ami egyelőre nem járt sikerrel. ⁽⁶⁾

4.7.3.1 Ami az idegenforgalmat illeti, bizonyára tagállamonként eltérő hatások tapasztalhatók. A jelenleg a csökkentett HÉA-kulcs lehetősége alá eső szállodai szektor esetében (amely a belső piac szempontjából hasonló az éttermekéhez) az Európai Bizottság nem tud róla, hogy a HÉA versenytorzulásokat okozna. Ráadásul az éttermi költségek minden bizonnyal nem alkotnak jelentős tételt a vakációs csomagban.

4.7.4 A 2006/112/EK irányelv átmeneti rendelkezéseiben alapuló jelenlegi megállapodás jelentős egyenlőtlenségeket eredményez: 11 tagállam már jelenleg is alacsonyabb kulcsokat alkalmaz az egyedi eltérések alapján, ⁽⁷⁾ míg 16 másik nem élhet ezzel a lehetőséggel. A javasolt módosítás ezért a terület általános kiegyensúlyozása irányába mutat.

4.7.5 Az alkoholtartalmú italok kizárása szükséges lépés a létesítményekben történő vásárlásokra és későbbi fogyasztásokra vonatkozó meglévő rendelkezésekkel való következetesség érdekében. ⁽⁸⁾

4.7.6 Semmi esetre sem szabad szem elől téveszteni, hogy a csökkentett kulcsok alkalmazása nem kötelező, hanem a tagállamok számára engedélyezett lehetőség.

4.8 Helyben nyújtott szolgáltatások ⁽⁹⁾

4.8.1 Az új 19–23. kategóriák a szolgáltatások széles skáláját fedik le, melyek közül egyesek már átmeneti rendelkezések formájában szerepeltek a hatályos irányelvben is: következésképpen, ha a módosításra nem kerül sor, 2011. január 1-jétől fogva a rendes HÉA-kulcsot kellene alkalmazni rájuk.

⁽⁴⁾ EU-27-ek. Ha a szállodákat is hozzávesszük, a teljes foglalkoztatás 4,4 %-a.

⁽⁵⁾ Európai szállodák, éttermek és kávéházak. Az adat mindhárom szektort magába foglalja. A HOTREC a foglalkoztatottak számát minimum 9 000 000-ra becsüli.

⁽⁶⁾ Miközben egyes tagállamok, például Franciaország, a más országokban már bevezetett csökkentett kulcsok alkalmazását sürgetik, más országok, többek között Németország, ellenzik azt, ahogy a csökkentett HÉA alkalmazásának kiterjesztését is.

⁽⁷⁾ Ezek az országok: Görögország, Spanyolország, Írország, Olaszország, Ciprus, Luxemburg, Hollandia, Ausztria, Lengyelország, Portugália és Szlovénia.

⁽⁸⁾ 2006/112/EK irányelv, III. melléklet, 1. kategória: „élelmiszerek (beleértve az italokat is, de az alkoholos italok kivételével)”.

⁽⁹⁾ A helyben nyújtott szolgáltatások – a munkaeöngényes szolgáltatások jelentős hányadát is beleértve – a magánfogyasztás 4,8 %-át (EU-25-ök, Bulgária és Románia kivételével), illetve a hozzáadott érték 2,1 %-át képviselik. Ezeket a szolgáltatásokat kis gazdasági súlyú szolgáltatásoknak tekintik, kivéve az épületek javítását.

4.8.2 Általában véve a hasonló típusú, nagyszámú munkavállalót foglalkoztató szolgáltatások esetében nem kell versenytorzulástól tartani.

4.8.3 A kertészeti és kapcsolódó szolgáltatások felvétele a jegyzékbe indokoltak tűnik, mivel ezek is a többi szolgáltatáshoz hasonló tulajdonságokat mutatnak.

4.8.4 „Ingóságok” javítása:

a) a „kisebb” javításokra vonatkozó kritérium változatlan maradt,

b) ugyanakkor egy jelentős koncepcióváltással az egyes eszközök (pl. kerékpárok, lábbelik stb.) konkrét megemlítése helyett az Európai Bizottság általános meghatározást választott. Az **ingóság** („bienes muebles”) (a spanyol polgári törvénykönyv meghatározása szerint) olyan tulajdont takar, amely egyik helyről a másikra átszállítható; az **ingó vagyontárgy** („bienes corporales”) több európai jogrendszerben is bevett fogalom. Az új kategória rendkívül széles, ezért a nemzeti jogalkotóknak meg kell majd határozniuk, az egyes országok jogrendszerének megfelelően mely típusú ingóságokra alkalmazandó az irányelv, bár az EGSZB azt javasolja, hogy ne korlátozzák a különböző szolgáltatástípusokat.

4.8.5 Gépjárművek javítása és karbantartása:

— Tekintettel azokra a nagymérvű pénzügyi erőfeszítésekre, amelyeket az Európai Unió és a tagállamok a gépjárműipar támogatásáért tesznek, szükségesnek tűnik a gépjárművek javításának és karbantartásának explicit módon történő felvétele a helyben nyújtott szolgáltatások körébe, annak érdekében, hogy növeljük az európai gépjármű-tulajdonosok vásárlóerejét, javítsuk az utakon közlekedő gépjárművek minőségét és biztonságosságát, valamint hogy elősegítsük a munkahelyek megőrzését ebben az ágazatban.

4.8.5.1 Ezért a javaslat III. mellékletének alábbi módosításait javasoljuk:

— (8) bek. 20. pont: az „ideértve minden típusú kerékpárt és triciklit” szövegrész után a „de minden egyéb közlekedési eszközt kizárva” ezzel a szövegrésszel helyettesítendő: „magán- és ipari gépjárműveket”,

— (8) bek. 21. pont: az „ingóságok” után a következő szövegrész illesztendő be: „köztük a magán- és ipari gépjárművek”.

4.8.6 Különleges élelmiszerek bizonyos betegségekre

— A bizonyos betegségek, így a phenylketonuria és a lisztérzékenység esetén ajánlott diétás élelmiszereknek HÉA-mentesítést kellene élvezniük.

4.9 Munkaerő-igényes szolgáltatások

4.9.1 Jelenleg ezek a szolgáltatások már a helyben nyújtott szolgáltatások részét képezik (4.8. pont).

4.9.2 Általánosságban e szolgáltatások nagyobb részben – a gazdaság egészéhez képest – az alacsony képzettségű férfiak és nők által ideiglenes munkaviszony keretében végzett munkát jelentik. A kedvezőbb adókulcs alkalmazása nagyobb munkahelybiztonságot jelenthet e foglalkoztatottak számára.

4.9.3 Ami az intézkedés hatásait illeti, a *Copenhagen Economics* adatokat közöl arról, milyen becsült GDP növekedés várható a helyben nyújtott szolgáltatások és az éttermek csökkentett HÉA-kulcsától, az informális és feketegazdaságból a legális gazdaságba átkerülő jövedelemnek köszönhetően.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a megemelkedett olajárak támasztotta kihívással való szembenézésről

COM(2008) 384 végleges

(2009/C 218/20)

2008. június 13-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 93. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a megemelkedett olajárak támasztotta kihívással való szembenézésről”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2009. február 2-án elfogadta véleményét. (Előadó: Carmelo CEDRONE.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a február 25-i ülésnapon) 162 szavazattal 6 ellenében, 12 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság osztozik az Európai Bizottság aggodalmaiban az olajárak egyes szektorokra, illetve a lakosság legsebezhetőbb részére kifejtett azonnali és aggasztó mértékű inflációs hatásával kapcsolatban. Az emelkedő olajárak közvetlenül kihatnak a fűtés és a közlekedés, közvetve pedig az élelmiszerek költségeire: a szegényebb háztartásokban ezek a tételek teszik ki a kiadások zömét.

1.2 A probléma határozott és sürgős fellépést igényel, de egyúttal egy tágabb, érzékeny kérdéskört is felvet. A szegény családoknak nyújtott támogatást szükségszerűen közvetlen jövedelemkiegészítés formájában kell nyújtani, nem pedig például adóintézkedések révén (pl. az olajtermékek adójának csökkentése), amely az olajár-emelkedés hatását tompítva befolyásolná a piaci árakat.

1.3 Az EGSZB rendkívül fontosnak tartja, hogy a piacnak megadjuk a lehetőséget saját működési mechanizmusainak kifejtésére, hagyva, hogy érzékelje az olajárak emelkedését, és maga azonosítsa a helyzetre adandó megfelelő válaszait.

1.4 Az áremelkedésnek arra kell sarkallnia minden egyes szereplőt, hogy megfelelő megtakarításokra törekedjen az egyre drágábbá váló erőforrásokkal, a drágább termékeket olcsóbbakkal helyettesítve, és úgy alakítva a termelést és a fogyasztást, hogy ahol csak technikailag lehetséges, megtakarításokat tegyenek lehetővé. Mint már utaltunk rá, a szegény családok védelemre szorulnak, de kizárólag közvetlen pénzügyi támogatás útján, a piaci jelek torzítása nélkül, amelyet hagyni

kell, hogy szabadon betöltsék funkcióját az egyensúly visszaállításában.

1.5 Az Európai Bizottság érvelése szerint hasonló stratégiákat kellene kialakítani azon gazdasági szektorok megsegítése érdekében is, amelyeket az olajárak emelkedése a legkeményebben sújtott. Ez mindenképp előtt a halászati ágazatot – illetve tágabb értelemben minden olyan szektort, amely az élelmiszer-kereslet kielégítéséhez kapcsolódik –, valamint a közlekedési ágazatot érinti.

1.6 Ismételten hangsúlyozni kell, hogy a túlzottan súlyos károkkal járó gazdasági reakciók elkerülésére irányuló intézkedéseknek minden esetben közvetlen támogatások formáját kell öltenie, nem pedig adóintézkedéseket (adócsökkentések), amelyek mesterségesen lenyomnák az árakat, amelyeknek pedig éppen hogy tükrözniük kell az olajerőforrások fokozódó szűkösségét.

1.7 Ami a fejlődő országokra kifejtett makrogazdasági hatást illeti, átfogó támogatási terveket kell kidolgozni, különösen a leggyengébb gazdaságok megsegítésére, elsősorban pénzügyi intézkedések révén támogatva az energiamegtakarítási politikák végrehajtását. Újra hangsúlyozzuk: szükség van – akár ambiciózus – támogatási intézkedésekre, de ezek nem homályosítják el azokat a jeleket, amelyeket a piacoknak mindig szabadon kell tudniuk követni.

1.8 Az EGSZB meggyőződése, hogy az Európai Uniónak erőteljes politikai válaszokat kell találnia a jelenlegi helyzetre.

1.9 Először is: ha egy Európai Unióhoz hasonló szervezet, amely a világ termelésének egyötödét képviseli, a jelenlegi és más helyzetekben is egységesen lép fel, igen nagy befolyást tud gyakorolni, és elsődleges szerepet játszhat. Egy hasonló súlyú testület által közös alapon kidolgozott konkrét javaslatok globális szinten nem söpörhetők le egykönnyen az asztalról. Meglehetősen eltérő a helyzet, ha az európai kezdeményezések egymástól elszigetelten jelennek meg, sőt, olykor látszólag ellentmondanak egymásnak.

1.10 A jelenlegihez hasonló helyzetben, amikor egy alapvető nyersanyag árának meredek emelkedése is elképzelhető, a jelentősebb szereplők közti világszintű konzultációra és párbeszédre irányuló javaslat minden egyéb kezdeményezés előfeltételének tűnik. Tervbe kellene venni a termelő és fogyasztó országok világkonferenciájának összehívását.

1.11 Másodsorban az Uniónak világosan el kell köteleznie magát az egységes európai energiapiac létrehozása mellett. Európa építését mindig is nagyszabású, az egységes piacra irányuló projektekre alapozták: a szén- és acélközösség, az atomenergia és a mezőgazdaság, majd 1993 januárjától a termékek, szolgáltatások és a tőke piacai; végezetül 1999-ben a monetáris unió bevezetése. Most elérkezett az ideje a konkrét fellépésnek az energiapiacra.

1.12 Ez egyúttal azzal a hatással is járna, hogy kivonná e kulcsfontosságú szektort a spekuláció kártékony nyomása alól, amely – általános vélekedés szerint – természetes határok között maradván létfonosságú piacszabályozó funkciót tölt be, de e határokon túllépve hozzájárul a teljes szervezetlenséghez és az abszolút bizonytalansághoz.

1.13 Az európai energiapiacot átláthatóvá kell tenni, és megfelelő hatóságok felügyelete alá kell helyezni: jelentősen meg kell zabolázni az árak volatilitását. Ez részben célzott tájékoztatás, illetve a stratégiai készletek szabályozása révén érhető el. Egy az európaihoz hasonlóan jelentős piac megfelelő szabályozása globális szinten csakis jelentős hatással járhat.

2. Javaslatok

2.1 Az EU-nak ezért vissza kell nyúlnia eredeti gyökereihez (az ESZAK- és Euratom-szerződéshez), és végre létre kell hoznia a *belső energiapiacot*, melynek igénye most sürgősebben merül fel, mint valaha, egyebek között a gazdasági és társadalmi kockázatok és hatások megelőzése érdekében.

2.2 Az EU-nak megfelelő döntéshozatali mechanizmusokkal kell felszerelkeznie (a francia elnökség által a pénzügyi válságra válaszul a közelmúltban kialakított eljárást „intézményes” alapokra helyezve), hogy irányítani tudja a belső energiapolit-

tikát, és egységes hangon szólalhatson meg azokon a nemzetközi fórumokon, ahol megszületnek a döntések ezekről a politikákról – ideértve az olajjal kapcsolatos kérdéseket is. Első lépésként a kínálati árat ki kellene venni a spekulánsok kezéből.

2.3 Az Uniónak az egyes tagállamok nemzeti olajkészlet-politikáit egy közös, átlátható politika keretébe kell vonnia, ezzel nagyobb biztonságot garantálva az ellátási politika terén.

2.4 Közös lépéseket – például az olajtermékekre vonatkozó harmonizált adóügyi intézkedéseket – kell tenni a legsúlyosabban érintett gazdasági szektorok veszteségeinek csökkentése érdekében, és megegyezésre kell jutni fogyasztóknak – különösen a legsebezhetőbbeknek – nyújtandó közvetlen jövedelem-támogatásról. A vállalatok profitjának egy részét e célra lehetne fordítani.

2.5 Határozottabb intézkedésekre van szükség a szektorban a verseny szabályozására (ami jelenleg szinte teljesen hiányzik, miután a kínálati piac oligopóliumként működik), és mérlegelni kell – legalább a legakutabb időszakokban – az árszabályozási politika, illetve a termelési és fogyasztási árak közötti, gyakran indokolatlanul nagy különbség szűkítésére alkalmas intézkedések lehetőségét. Ebben a helyzetben a fogyasztók tehetetlenek és védtelenek.

2.6 Közös forrásokat kell használni az alternatív energiaforrásokra irányuló kutatás és fejlesztés támogatására, az olajfüggettség csökkentése érdekében, különösen a közlekedési szektorban – kezdve az autógyártással –, a területre irányuló beruházások jelentős növelése révén. A beruházásokra például adókedvezményeket lehetne biztosítani, illetve az olajtársaságokat akár kötelezni is lehetne, hogy profitjuk egy részét fordítsák e célra.

2.7 Meg kell akadályozni, hogy a nyersolaj árának hirtelen esése és a recesszió okozta defláció még az inflációnál is súlyosabb károkat okozzon. A piac tehetetlensége (vagy a piac hibás működése?) miatt az infláció egyelőre a nyersolaj árának esését követően is folytatódott, elfedve a defláció megjelenésének lehetőségét.

3. Bevezetés

3.1 Az Európai Bizottság úgy határozott, hogy a pénzügyi spekulációból és a zuhanó tőzsdékből adódó, az elmúlt hónapokban bekövetkezett események fényében végre szembenéz a magasabb – pontosabban ingadozó – olajárak kérdésével. E magasabb árak inflációs nyomást váltottak ki az EU-ban. Az EKB és a Federal Reserve gyorsan reagáltak e nyomásokra, ellenintézkedéseik tompították az inflációs nyomást, de lefékeztek a gazdasági növekedést is.

3.2 A megszorító monetáris stratégiák felülvizsgálata csak a közelmúltban kezdődött meg, a globális pénzügyi válság kezelése érdekében. A pénzügyi krízis ettől függetlenül erősen recesszív klímát eredményezett, melynek semmi köze nincsen az olajhoz, és melynek köszönhetően az olaj okozta inflációs nyomás jelentős mértékben csökkent. Az olajárak emelkedése ennek következtében lendületét veszti majd.

3.3 A jelenség másik legjelentősebb következménye, hogy a vásárlóerő a fogyasztó országoktól a termelő országokhoz vándorol, amit ellensúlyozhat az utóbbiak fogyasztó országokból érkező importjának növekedése (ez az import 2002 és 2007 között éves átlagban 26 %-kal nőtt, ami jóval meghaladja az import általános világszintű növekedési ütemét).

3.4 Amint az összefoglalóból világosabban is kiderül, az Európai Bizottság a kérdés bizonyos aspektusait megvizsgálja, miközben másokat figyelmen kívül hagy vagy alábecsüli jelentőségüket (például a spekuláció hatásait, az oligopólium típusainak jelenlétét a szektorban, amelyek könnyen „kartellek” kialakulásához vezetnek, azok minden következményével stb.).

3.5 Az EGSZB-nek éppen ezért őszintén és objektíven értékelnie kell a közleményt, kiemelve annak erős és gyenge pontjait, megfelelő ajánlásokat és javaslatokat dolgozva ki arra nézve, hogyan tompítható az árakra és a termelési költségekre gyakorolt inflációs nyomás.

3.6 Továbbá rá kell mutatnia az EU szakpolitikai hiányosságaira és nemzetközi szintű gyengeségére, valamint arra, hogy az Unión belül nincs egyetértés az olaj „piacán” gyakorolt felügyelet hiányának, illetve az arra irányuló spekulációnak a fő okairól.

3.7 Még egy megjegyzés kívánkozik ide: az olajárak trendjének fényében – amely 2008 júliusához képest határozottan csökkenő irányú – helyénvaló volna módosítani az európai bizottsági közlemény címét. A jelen vélemény mindenesetre nem kizárólag az árcsúcsokkal, hanem az olajárak ingadozásainak egyre általánosabb jelenségével foglalkozik.

4. A közlemény összefoglalása

4.1 A magasabb árak okai

4.1.1 Az Európai Bizottság kifejti, hogy az elmúlt hónapok során kialakult **olajár-csúcs** egyedül az 1970-es évek árcsúcsához hasonlítható, hogy a fogyasztói árak követik a nyersolaj árát, és hogy a jelenlegi szintek magasabbra kúsztak az 1980-as évek elején elért legmagasabb szintnél.

4.1.2 Az Európai Bizottság úgy véli továbbá, hogy a jelenlegi **magas olajárak** elsősorban a kínálat és a kereslet strukturális átalakulásából adódnak, a növekvő fogyasztás (különösen Kína

és India esetében), a kiapadó olajmezők, az OPEC-tagországok állami vállalatai részéről mutakozó érzékenység hiánya, egyes országok korlátozott finomítókapaacitása, a gyengülő dollár stb. hatására.

4.2 Az EU gazdaságára gyakorolt hatások

4.2.1 Az olajár-emelkedés legsúlyosabb következménye az infláció felgyorsulása és az energiaárakra kifejtett dominóhatás; még ha a nyersanyagárak vissza is esnek, igen gyakran előfordul, hogy a fogyasztói árak nem követik ezt a tendenciát.

4.2.2 A legsúlyosabb hatások a háztartásokat – főként az alacsony jövedelműeket – sújtják, jóllehet európai országonként eltérő mértékben, ami még súlyosabb gazdasági egyensúlyhiányhoz és a vásárlóerő csökkenéséhez vezet, nagyobb szegénységet okozva.

4.2.3 Súlyos következmények mutatkoznak a vállalkozások és a növekedés szempontjából is. Az Európai Bizottság első sorban azt emeli ki, hogy a legsúlyosabban érintett szektorok a mezőgazdaság, a közlekedés és a halászat. Reményét fejezi ki, hogy mindez a megújuló energiák terjedését és a kutatások iránti érdeklődés megnövekedését eredményezi majd.

4.3 A fejlődő országokra kifejtett makrogazdasági hatás

4.3.1 Az olajimportőr fejlődő országok különösen súlyos következményeket fognak elszenvedni a gyorsuló infláció miatt, ami a népességet és a vállalkozásokat is sújtja.

4.3.2 Ezekben az országokban a következményeket súlyosbítják az élelmiszerárakra, az államháztartásra stb. gyakorolt hatások, miközben az alulfejlett olajexportőr országokban felhalmozódó tőke sajátos szakpolitikai kihívásokat vet fel makrogazdasági téren, tekintettel arra, hogy az olajbevételekkel általában nem megfelelően gazdálkodnak.

4.4 Az EU által adott politikai válaszok

4.4.1 Az EU politikai válaszai azon a tézisen alapulnak, hogy az olajárak közép- és hosszú távon is magas szinten maradnak: ez megfelelő – az „éghajlat-változási és megújuló energia intézkedéscsomagban” felsoroltakhoz hasonló – válaszokat igényel, egyebek mellett egy teljesen érett belső energiapiac kiteljesítését tűzve ki célul.

4.4.2 Azonnali erőfeszítéseket kell tenni a fogyasztókat – különösen a legszegényebb háztartásokat – sújtó következmények enyhítése érdekében; a javaslatok skálája az olajtermékekre vonatkozó adórendszerektől a termelő és a fogyasztó országok közötti csúcstalálkozóig, illetve az olajimportőr országok több-letforrásokkal való ellátásáig terjednek.

4.4.3 A **középtávú** strukturális válaszokra irányuló javaslatok középpontjában a kulcsfontosságú olajtermelő országokkal folytatott párbeszéd megerősítése, a szektorban zajló „verseny” szintjének nyomon követése, a tartalékokkal kapcsolatos átláthatóság értékelése, a területre vonatkozó közösségi jogszabályok felülvizsgálata (tartalékok), az alacsony szénkibocsátású erőforrásoknak kedvező adóintézkedések megfontolása, az olajkitermelő iparág profitjának beruházásokba való becsatornázása, az ilyen profit megadóztatásának megfontolása, valamint az EU és a fejlődő országok közötti párbeszéd javítása állnak.

4.4.4 A hosszabb távú strukturális megoldásokra irányuló javaslatok között a következők szerepelnek: az EU-tagállamok közötti politikai megállapodás az éghajlatváltozásról és a megújuló energiáról; az energiahatékonyság javítása; strukturális változások bevezetése a közlekedési és halászati ágazat hatékonyságának növelése érdekében; közvetlen adóöztönzők vagy támogatások bevezetése a háztartások energiatakarékosságra való ösztönzése érdekében; valamint az EU energiaellátásának sokkal nagyobb diverzifikálása.

5. Észrevételek

5.1 Az Európai Bizottság közleményének megszövegezésére az elmúlt nyár elején tapasztalt aggasztó „olajárcsúcsot” követően került sor. Ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy manapság a gazdaság hozzászókkott a hirtelen és jelentős változások perspektívájához, amelyek olykor igen gyorsan követik egymást.

5.2 A néhány hónappal ezelőtti eseményekkel éles ellentétben a világgazdaságot most a recesszió aggasztó kilátása uralja. A Nemzetközi Valutaalap (IMF) előrejelzései szerint ez valamennyi feltörekvő országot is el fogja érni, amelyek az elmúlt időkben (nagyjából az elmúlt harminc év folyamán, a modern kapitalizmus „aranykorának” nevezett időszak végét követően) olyan növekedési pályára álltak, amely a fejlett nemzetekénél nyilvánvalóan és tartósan gyorsabbnak bizonyult.

5.3 A fenti kontextus ismeretében az, hogy a 2008. júliusi magas szinteket követően (amelyek mind a nominális, mind a reáladatok tekintetében példátlanok voltak) az olajárak 2008 novemberére olyan alacsony szintekre zuhantak vissza, amelyek – az inflációt leszámítva – a 25 évvel ezelőtti szintekhez foghatóak, talán több mint egy egyszeri, átmeneti jelenség. A közgazdászok legfőbb gondja manapság az, hogy beindulhat a deflációs spirál, amely természetesen az olajpiacot sem kímélné meg.

5.4 Tanácsosabb volna elkerülni a hosszú távú előrejelzéseket a talajban rendelkezésre álló tartalékok lehetséges kiapadásáról. Ez egy visszatérő félelem, amely évtizedek óta kísért bennünket – de megalapozatlannak bizonyulhat. A *The Economist* egyik közelmúltbeli száma (2008. június 21.) kiemelte, hogy az ismert olajtartalékok a jelenlegi kitermelési arány mellett még 42 évig

tartanak ki (amely távolról sem elhanyagolható – főként mivel nem tudható, mi várható a következő 42 év során, különösen a tudományos és technológiai innováció terén). Az újság megjegyezte továbbá, hogy a Közel-Keleten lévő ismert olajtartalékokról évek óta változatlan adataink vannak: a magazin rámutatott, hogy ez vagy azt jelentheti, hogy az új felfedezések ellensúlyozhatják a kitermelt és elfogyasztott olajat, vagy éppen azt, hogy a tartalékokra vonatkozó becslések nem igazán pontosak. Mindazonáltal ki kellene emelni, hogy a fenti számítás a jelenlegi kitermelési rátán alapul. A problémát nem elsősorban a készletek hosszú távú kimerülése jelenti, hanem sokkal inkább a válsághelyzetek, amelyeket a kereslet és kínálat egyensúlyának rövid távú felbomlása jellemez, különösen a stratégiai jelentőségű területeken jelentkező esetleges termelés kiesések idején.

5.5 Az új tartalékok és források kutatása folyamatosan zajlik, és ennek így is kell maradnia. Az 1970-es években bekövetkezett olajsokkok, melyek az elmúlt évszázad legjelentősebb eseményei közé tartoznak, különösen tanulságosak és relevánsak a jelenlegi kontextusban. Ezeket az olajsokkokat sokkal inkább a termelő országok megszorításai okozták, mint a piac spontán reakciói, ahogy a jelenlegi egyensúlybomlás esetében valószínűsíthető. A drámai áremelkedések annak idején mindenesetre beindította az új források keresését, melynek során rendkívül innovatív termelési módszereket alkalmaztak.

5.6 A kínálat és a kereslet közötti egyensúlyhiány által kiváltott piaci fejlemények iránti fokozott figyelmet a jövőben is folyamatosan fenn kell tartani.

5.7 Az 1980-as évek elejétől elfogadott szigorú monetáris politikák nyomán, melynek legkiemelkedőbb képviselője az USA-ban, illetve az Egyesült Királyságban a Reagan- és a Thatcher-kormány volt, és amely a Milton Friedman féle monetarista „chicagói iskola” elméletén alapult, a kamatlábak meredeken emelkedésnek indultak, ami rábírta az olajtartalékokat ellenőrző országokat, hogy vizsgálják felül prioritásaikat. Ez utóbbiak úgy ítélték meg, hogy a föld alatt hagyott olajtartalékok súlyosan károsítanák érdekeiket, az ebből adódó profitvesztés miatt. Az emelkedő kamatlábak jelentős mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy az 1980-as évek közepén sikerült letörni az olajkartellt.

5.8 A körültekintő elemzésnek nemcsak az általános geológiai vagy a technológiai ismeretekből leszürrhető információkat kell figyelembe vennie, hanem a gazdasági elemzésből leszürt tanulságokat is; mindezek alapján ha az erőforrások szűkössége és a kínálathoz képesti túlkereslet az árak emelkedéséhez vezet, ez az áremelkedés vissza fog hatni az erőforrások hozzáférhetőségére, ami gyakran segít az egyensúly visszaállításában. Szem előtt kell tartani azt, hogy a hasonló esetekben az új olajmezők keresése különösen érzékeny ökológiai övezeteket és helyszíneket érinthet (pl. az Északi-sarkot). Ennek megelőzése érdekében az alternatív erőforrások keresésére kell összpontosítani.

5.9 Egy további, módszertani természetű észrevétel a közelmúltbeli olajár-emelkedés okainak feltárására vonatkozik. A megoldandó helyzettel kapcsolatos lehető legpontosabb információk beszerzése kétségkívül bármiféle cselekvési stratégia előfeltételét jelenti. A híres olasz közgazdász, Luigi Einaudi figyelmeztetett rá, hogy „a döntés előfeltétele a megismerés”.

5.10 Az EGSZB sürgeti, hogy az EU alkosson világosabb képet az olajpiac működéséről. Az olajárak jelentős ingadozásából eredő félelmek olyan statisztikákon alapulnak, amelyek elsősorban a piacok napi árának nyomon követésére összpontosítanak. Az egyik legismertebb módszer például az, amelyet az IMF alkalmaz az azonnali szállítású kőolaj átlagos árának (APSP – *average petroleum spot price*) kiszámítására, amely a Brent, a Dubai és a WTI (azaz az amerikai) árak súlyozatlan átlagát jelenti.

5.11 Hasznos lehetne jelezni a legalább a főbb importőr országok külkereskedelmi statisztikáiból levonható átlagos nyersolajimport-értékeket is. Minden jel arra mutat, hogy a nyersolaj-ellátás feltételeinek ismerete jelentősen megbízhatóbb képet nyújt, mint a piaci árak napról napra történő nyomon követése.

5.12 Az EGSZB hangsúlyozni szeretné, hogy az olajárakban a közelmúltban bekövetkezett jelentős emelkedés, illetve az azt követő drámai zuhanás okainak megbízható elemzését a háttérben meghúzódó valódi világgazdasági tendenciák elemzésére kell alapozni.

5.13 Az EGSZB ugyanakkor megjegyzi, hogy a közlemény nem tesz említést arról, milyen mértékben járultak hozzá minden bizonnyal az erőteljes spekulatív nyomások az olajárak féktelen emelkedéséhez. A spekuláció nélkül aligha fordulhatott volna elő, hogy a 2008. júliusban a 147 dollárt is elérő árak októberre 60 dollár körüli szintre essenek vissza.

5.14 A strukturális háttér adatok tendenciáit elemezve ugyanakkor megállapítható, hogy a világ energiafogyasztása jelenleg tartósan 10 millió tonna olajegyenérték fölé emelkedett, és hogy e növekedés alapja a globális GDP olyan mértékű növekedése, amely abszolút értékben – sőt, alighanem viszonylagos intenzitásban is – példátlanul mondható.

5.15 Ugyanakkor számolni kell a globális pénzügyi piacok válsága miatt kialakuló recesszió lehetőségével. De azt a tényt, hogy négy egymást követő évben, 2004-től 2007-ig a világ termelése – nagyrészt a feltörekvő gazdaságok gyors növekedésének köszönhetően – évi 5 %-kal nőtt, nem szabad alábecsülni.

Mindenek előtt Kínáról és Indiáról van szó, de nem csak róluk: még Afrika is éledezik, és évi 6-7 %-os növekedési rátát produkál; Oroszország visszatérőben van a világ óriásgazdaságai közé; a nemzetközi szinten mindenütt változások zajlanak.

5.16 A 2007-es árak alapján számított globális reál GDP a 2003-ban tapasztalt 53 billió dollárról (melyet – véleményünk szerint helyesen – PPP, azaz vásárlóerő-paritás alapon számítottak ki, nem pedig átváltási árfolyamok alapján) 2007-re 65 billió dollárra nőtt, ami 12 billió dolláros növekedést jelent. Ez annak felel meg, mintha mindössze négy év alatt a világ egy USA-méretű gazdasággal egészült volna ki.

5.17 Az évi 5 %-os növekedés azt jelenti, hogy amennyiben ez a növekedési ütem megmarad (ami nem feltétlenül lehetetlen), a világ termelése tíz év alatt megkétszereződne, húsz év alatt – más szóval egyetlen nemzedék alatt – pedig megnégyszereződne. Ez a talán irreálisnak tűnő perspektíva azt mutatja, hogy a gazdaság történetének teljesen új szakaszába lépünk.

5.18 A közlemény helyesen emlékeztet arra, hogy a történelem bármely periódusához hasonlóan az energia most is a növekedés létfontosságú tényezője. A jelenlegi, rendkívül erőteljes gazdasági növekedés egyik fő hatása éppen ezért az energiaforrásokra gyakorolt hatalmas nyomás.

5.19 Amint a fentiekben említettük, figyelmet kell fordítani az olajpiacokon zajló nagyszabású spekuláció hatásaira; ez a spekuláció felerősíti azokat a tendenciákat, melyeknek mélyebb okai ugyanakkor kétségtelenül strukturális természetűek.

5.20 Az áringadozások megértéséhez érdemes szem előtt tartani azt a tényt, hogy jelenleg az energiafogyasztás egyharmadát olajból fedezik.

5.21 Az olajpiaci árakról rendelkezésre álló adatok közelebbi vizsgálata néhány meglepő eredménnyel is szolgál, melyek nem vágnak egybe az Európai Bizottság kijelentéseivel (forrás: [inflationdata.com /inflation/inflation_Rate/Historical_Oil_Prices_Table.asp](http://inflationdata.com/inflation/inflation_Rate/Historical_Oil_Prices_Table.asp), Financial Trend Forecaster).

5.22 Az adatok elemzéséből nyilvánvalóvá válik, hogy az 1940-es évektől az 1970-es évek közepéig az olajárak reálértékben – azaz a globális ártrendeket meghatározó általános inflációtól megtisztítva – alapvetően változatlan szinten, hordónként kevéssel 20 dollár fölött maradtak. Valamennyi létező releváns forrás ezt mutatja.

5.23 Közel harminc éven keresztül (amely időszak utólag a modern kapitalizmus „aranykora” elnevezést kapta, és amelyet a kiváló történész, Eric Hobsbawm úgy ír le, mint az emberiség léptékében bekövetkezett eddigi legintenzívebb gazdasági fejlődési fázis), a világgazdaság hatalmas ütemű növekedését nem gátolta az erőforrások szűkössége: a kínálat láthatóan képes volt lépést tartani a robbanásszerűen növekedő kereslettel.

5.24 Az 1970-es évek olajsokkjai – az első az 1973 októberében megindult jom kippuri háborúhoz, a második a Hamenei ajatollah által elindított iráni forradalomhoz kötődött – súlyos mértékű, meredek áremelkedéseket váltottak ki, amelyek az Európai Bizottság szerint az OPEC kartellnek a termelés kontrollálására irányuló sikeres kísérletére vezethetők vissza.

5.25 Az EGSZB véleménye szerint azonban más tényezők is szerepet játszottak a válságban és az árak hirtelen növekedésében: mindenekelőtt azok a súlyos monetáris zavarok, amelyek 1971 augusztusában a dollár nem konvertibilissé nyilvánításában érték el a tetőpontjukat. Ezek a zavarok az USA államháztartási mérlegének túlzott deficitjére voltak visszavezethetők, amely lehetetlenné tette a stabil átváltási árfolyamokon alapuló Bretton Woods monetáris rendszer fenntartását. A dollárválság erőteljes inflációs nyomásban nyilvánult meg, amely aztán erőteljesen rányomta a bélyegét az olajpiacra. Végezetül emlékeztetni kell arra is, hogy az 1970-es évek elején a globális gazdasági helyzetet a termelés markáns növekedési hulláma jellemezte, ami erőteljes keresletalapú nyomást gyakorolt a nyersanyagpiacok összességére.

5.26 Meg vagyunk győződve arról, hogy a jelenlegi helyzettel való összevetésben több a különbség, mint a hasonlóság. Az egyetlen közös pont a világgazdaság rendkívül erőteljes növekedése. Jelentősebb piaci manipulációk nem észlelhetők, eltekintve a spekulatív tranzakcióktól, melyek azonban egészen más természetűek, mint az OPEC olajkartell fellépése volt, amely hivatalosan is jelen volt a nemzetközi konferenciákon.

5.27 Az EGSZB nem hiszi, hogy a jelenlegi dollártartalékoknak – főleg Kína és Japán valutatartalékainak – sok köze volna az 1960-as évek végén és az 1970-es évek elején felhalmozott hasonló valutatartalékok elterjedéséhez. Kína és Japán egyáltalán nem siet hatalmas dollártartalékait hirtelen és meggondolatlanul a piacra dobni.

5.28 A főbb nyugati országok által vezetett rendkívül szigorú monetáris politikák – különösen 1986-tól kezdődően – az árak összeomlását eredményezték. Érdeemes rámutatni, hogy – ismét reálértékben – az 1993–1999 közötti hétéves időszakban az átlagárak hordónként 23 dollár körül voltak, vagyis pontosan azon a szinten, ahol negyven évvel korábban (1953–1959), a világgazdaság és az olajkereslet jelentős növekedését követően voltak.

5.29 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság álláspontjával, hogy a világ gazdasági növekedésének gyorsulása attól, hogy a fejlett országok helyett a feltörekvő országokba koncentrálnak, nem kevésbé jelentős. A jelek szerint ez a fejlemény felerősített egy mögöttes trendet, mely a nominális és reálárak növekedését váltotta ki, miután az olaj ára a 2003-as szerény hordónkénti 30 dollárról (ez volt a világ gazdasági helyzetében mutatkozó „erős” fázis első éve) a jelenlegi 60 dolláros szintre – gyakorlatilag a kétszeresére – emelkedett. Igaz, hogy 2003 és 2007 között a dollár értékének negyedét elvesztette az euróval szemben, ezért az olajárak euróban nem emelkedtek a duplájukra, csak mintegy 50 %-kal nőttek.

5.30 Mindez akkor is helytálló, ha a júliusi 147 dolláros árcsúcs minden bizonnyal egy spekulációs buborék eredménye volt. Ha az árcsúcs spekulációs hatásra vezethető vissza, az emelkedő ártrend visszatérése ismét várható a közeljövőben, amikor a spekulánsok a jó árba való tekintettel ismét elkezdik az olaj felvásárlását. A világ olajipari szereplői – akiknek erőteljes befolyását legalábbis meg kellene zaboláznia, és átláthatóbbá kellene tenni – jelenleg egy hordónkénti 80 dolláros árat tartanának „természetesnek”; más szóval egy olyan árat, amely érezhetően magasabban áll, mint az emelkedő fázis elejének olajára (2002–2003-ban 30 dollár körül).

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat tanácsi (EK) rendeletre az Európai Regionális Fejlesztési Alapról, az Európai Szociális Alapról és a Kohéziós Alapról szóló, 1083/2006/EK rendeletnek a pénzügyi irányítással kapcsolatos egyes rendelkezések tekintetében történő módosításáról

COM(2008) 803 végleges – 2008/0233 (AVC).

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Regionális Fejlesztési Alapról szóló 1080/2006/EK rendeletnek az energiahatékonyságba és a megújuló energiaforrásokba való lakásberuházások támogathatósága tekintetében történő módosításról

COM(2008) 838 végleges – 2008/0245 (COD)

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Szociális Alapra vonatkozó 1081/2006/EK rendeletnek az ESZA-ból támogatható költségtípusok körének kiterjesztése céljából történő módosításról

COM(2008) 813 final – 2008/0232 (COD)

(2009/C 218/21)

2008. december 9-én és 15-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyan:

„Javaslat tanácsi (EK) rendeletre az Európai Regionális Fejlesztési Alapról, az Európai Szociális Alapról és a Kohéziós Alapról szóló, 1083/2006/EK rendeletnek a pénzügyi irányítással kapcsolatos egyes rendelkezések tekintetében történő módosításáról”

„Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Regionális Fejlesztési Alapról szóló 1080/2006/EK rendeletnek az energiahatékonyságba és a megújuló energiaforrásokba való lakásberuházások támogathatósága tekintetében történő módosításról”

„Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Szociális Alapra vonatkozó 1081/2006/EK rendeletnek az ESZA-ból támogatható költségtípusok körének kiterjesztése céljából történő módosításról”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció véleményét 2009. február 2-án elfogadta. (Előadó: Carmelo CEDRONE.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. február 25–26-án tartott, 451. plenáris ülésén (a 2009. február 25-i ülésnapon) 164 szavazattal 2 ellenében, 14 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB tudomásul veszi az Európai Bizottság által a jelenlegi pénzügyi válságra tekintettel kidolgozott, szóban forgó három dokumentumot, amelyek célja a reálgazdaság élénkítése a strukturális alapok bizonyos rendelkezéseinek kiigazítása és egyszerűsítése révén a gazdasági visszaesés jelenlegi időszakában.

1.2 Az EGSZB jóváhagyja ezeket a javaslatokat az alábbi megjegyzések fenntartásával.

2. Indokolás

2.1 Az EGSZB évek óta erőteljesen kiáll a közösségi jogszabályok adminisztratív szempontból történő egyszerűsítése, és a tényleges helyzet kívánalmainak megfelelő kiigazítása mellett. Ennek fényében az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által megfo-

galmazott javaslatokat, amelyek lehetővé teszik, hogy az Európai Unió strukturális alapjaival megfelelő választ adjunk a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válság által támasztott kihívásokra.

2.2 Az EGSZB emlékeztet a strukturális alapok kezelésével kapcsolatos más adminisztratív és pénzügyi problémákra is. Arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy tegyen javaslatot ezeknek a – projektek előfinanszírozási mértékéből, a túl hosszú kifizetési határidőkből, a javasolt projektek fenntarthatóságából, valamint a közös *de minimis* szabályokból eredő – problémáknak a megoldására.

2.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a kívánt adminisztratív egyszerűsítésnek valóban a rendelkezésre álló alapok gyors felszabadításához kell vezetnie annak érdekében, hogy a reálgazdaság fellendítésére pozitív és azonnali hatást gyakoroljon.

2.4 Az EGSZB kívánatosnak tartja továbbá, hogy a szóban forgó intézkedések által felszabadított alapok – amennyiben lehetséges (elsősorban) – a kkv-k számára (például építőipari kkv-k számára a lakások energiahatékonyságára vonatkozó javaslatokat illetően), valamint a szociális gazdasági szervezetek számára hajtsanak hasznot.

2.5 Az EGSZB végül azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy gyorsan egészítse ki javaslatait a strukturális alapok egyszerűsítése tárgyában, hogy a kohéziós politikának a jelenlegi gazdasági válsággal szembeni és azon túli reagálási képességét felgyorsítsa.

Kelt Brüsszelben, 2009. február 25-én.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2009/C 218/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fókatermékek kereskedelméről	55
2009/C 218/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a szervezeteknek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételéről	59
2009/C 218/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat tanácsi rendeletre az állatok leölésük során való védelméről	65
2009/C 218/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Közös bevándorláspolitikai Európa számára: elvek, fellépések és eszközök	69
2009/C 218/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Politikai terv a menekültügyről – az Unió országaiban biztosított védelem összehangolt megközelítése	78
2009/C 218/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Zöld könyv — Migráció és mobilitás: kihívások és lehetőségek az EU oktatási rendszerei számára	85
2009/C 218/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat tanácsi ajánlásra a ritka betegségek területén megvalósítandó európai fellépésről	91
2009/C 218/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat tanácsi irányelvre a 2006/112/EK irányelvnek a hozzáadottérték-adó kedvezményes mértéke tekintetében történő módosításáról	96
2009/C 218/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a megemelkedett olajárak támasztotta kihívással való szembenézésről	101
2009/C 218/21	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Javaslat tanácsi (EK) rendeletre az Európai Regionális Fejlesztési Alapról, az Európai Szociális Alapról és a Kohéziós Alapról szóló, 1083/2006/EK rendeletnek a pénzügyi irányítással kapcsolatos egyes rendelkezések tekintetében történő módosításáról — Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Regionális Fejlesztési Alapról szóló 1080/2006/EK rendeletnek az energiahatékonyságba és a megújuló energiaforrásokba való lakásberuházások támogathatósága tekintetében történő módosításról — Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Szociális Alapra vonatkozó 1081/2006/EK rendeletnek az ESZA-ból támogatható költségtípusok körének kiterjesztése céljából történő módosításáról	107

2009-es előfizetési díjak (áfa nélkül, rendes szállítási költségeket beleértve)

Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelven	1 000 EUR/év (*)
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelven	100 EUR/hó (*)
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, nyomtatott kiadvány + éves CD-ROM	az EU 22 hivatalos nyelven	1 200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelven	700 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelven	70 EUR/hó
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelven	400 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelven	40 EUR/hó
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, havi CD-ROM (összevont)	az EU 22 hivatalos nyelven	500 EUR/év
A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványa (S sorozat), közbeszerzés és ajánlati felhívások, CD-ROM, heti 2 kiadvány	többnyelvű: az EU 23 hivatalos nyelven	360 EUR/év (= 30 EUR/hó)
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat – versenyvizsga-kiírások	a vizsgakiírás szerinti nyelv(ek)en	50 EUR/év

(*) Számonkénti értékesítés: 32 oldalig: 6 EUR
33 és 64 oldal között: 12 EUR
64 oldal felett: egyedileg meghatározott ár

Az *Európai Unió Hivatalos Lapjának*, amely az Európai Unió hivatalos nyelvein jelenik meg, 22 nyelvi változatára lehet előfizetni. Az L (jogszabályok) és a C (tájékoztatások és közlemények) sorozatot foglalja magában.

Valamennyi nyelvi változatra külön kell előfizetni.

A 920/2005/EK tanácsi rendelet értelmében, amelyet a Hivatalos Lap 2005. június 18-i L 156. száma tett közzé, és amely előírja, hogy az Európai Unió intézményei nem kötelesek minden jogi aktust ír nyelven is megszövegezni, illetve ezen a nyelven kihirdetni, az ír nyelven kiadott Hivatalos Lapok értékesítése külön történik.

A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványára (S sorozat – közbeszerzés és ajánlati felhívások) történő előfizetés mind a 23 hivatalos nyelvi változatot magában foglalja egyetlen többnyelvű CD-ROM-on.

Kérésére az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* történő előfizetéssel a Hivatalos Lap különféle mellékleteit is megkaphatja. Az előfizetők a mellékletek megjelenéséről az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közölt „Az olvasóhoz” című közleménynek köszönhetően értesülnek.

Értékesítés és előfizetés

A Kiadóhivatal gondozásában megjelent, térítés ellenében kapható kiadványok a Kiadóhivatal forgalmazó partnereitől szerezhetők be. A forgalmazó partnerek listája a következő címen található:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm

Az EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

